

An
Docht
Aniar

tomás ó máille
do rshíob

BOSTON COLLEGE LIBRARY
CHESTNUT HILL, MASS.

Comluét Oideachair na hÉireanni
89, Spáto an Talbóirig
Baile Áta Cliat

PB1225
M19/G3

PB
1225
.O635
1920

Impeit, Phear Dún Dealgan, do-juinne an clo-bualab

**COLLEGIUM
BOSTONIENSE**

Δη
ΣΑΟΤ ΔΗΔΑΡ

ΤΟΜΑΣ Ο ΜΑΪΛΛΕ

Ο ΟΥΡΣΙΟΒ

ΔΗ ΚΕΝΤΡΑΜΑΤΟ ΚΛΟ
ΤΡΙ ΣΤΙΛΛΕΔΑ, ΣΤΑΝ

1930

BOSTON COLLEGE LIBRARY
CHESTNUT HILL, MASS.

ΚΟΜΠΟΥΤ ΟΥΘΕΑΚΑΙΣ ΝΑ ΝΕΙΡΕΑΝΗ
(EDUCATIONAL COMPANY OF IRELAND)

89, ΣΡΑΪΟ ΔΗ ΤΑΙΒΟΙΟΙΣ, ΒΑΙΛΕ ΔΤΑ ΚΛΙΑΤ

PB

1245

.5055

112

1245
111150

158911

J. E. Murphy

RÉAM-FOCAL.

Seo d'réac̃ta a cuiread̃ i gcló ra Stoc, ó mí go mí, ó mí na Noctas, 1917, go dtí Dealtaine, 1919. Niarrað oim iad a cup̃ i dteannta a céile i bfuilm leabair. Cébi maic̃ eile a béar ionntu beid̃ beasán de fcañcar na haimp̃ire rin le léigead̃ artu, an puo a raib̃ rúil leir, an cuio de a táinig̃ irteac̃ 7 an cuio nac̃ dtáinig̃. Maidir leir na haimp̃áin 7 na rean-focla, níor̃ cuiread̃ a mbunáite ceana i n-aon leabair, rin, nó tá leas̃an or̃tu náir cuiread̃ go dtí reo ar páiréar.

Sé'n fáe ar ceapad̃ 7 ar cuiread̃ i gcló na d'réac̃ta reo i d'gorac̃: le fear-ir-bair̃ eoluir a tábair̃t do Šaeóilgeoirí na tuait̃e ar puo ar cuiread̃ar r̃p̃eir mór̃ ann .i. ar im̃teac̃ta na héireann 7 na réigiún coim̃t̃igeac̃ le linn an éogair̃. Tá b̃riš rin, ní hé ir mó ad̃ áil liom a d'eanam̃ crut̃ lictear̃da a cup̃ or̃tu ac̃ leanam̃aint̃ don leas̃an ir fear̃r a tuig̃fead̃ na rean-Šaeóilgeoirí 7 don éaoi a gcleac̃tann r̃iad ruid̃eac̃an a cup̃ ar an raos̃al. D'fás rin nac̃ b̃fuil mór̃án cruað-cainte lict̃m̃deac̃ta ionntu ná focla ar leab̃ra ac̃ am̃áin an méid̃ atá a' fošaint̃ f̃ór do na daoine.

Níor̃ ceart go mbead̃ call foclóir̃ a cup̃ le leab̃ar nua-aimp̃ireac̃ mar̃ é reo. Ac̃, ar an gcéad̃ t̃ul r̃íor, tá roinnt̃ maic̃ focal i n-úr̃áid̃ aš na Šaeóilgeoirí nac̃ b̃fuil f̃ór ir na foclóir̃í ná míniš̃te i gceart ionntu, ašur ina ceannta rin, ir fear̃ac̃ šac̃ duine go b̃fošnóca an leab̃ar reo dá lán a léig̃fear Šaeóilš 7 nac̃ dtuig̃eann leas̃an na cainte go fóill i gceart. Tug̃ duine de luēt léig̃inn an Coláir̃te, D̃rišio Ní Šioráin, D. A., congnam̃ mór̃ dom leir na foclóir̃í a cup̃ i dtoll a céile.

Tá ré ráid̃te aš ceann šac̃ air̃te an mí ar cuiread̃ i gcló í.

T. Ó m.

DUNDALGAN PRESS, DUNDALK

CLÁR AN LEABHAIR.

	leat.
Támuis ar fáil	1
Connlac Glar an fíogáir, ...	6
An Coisíó—An Easáil (9), ...	7
A' Déanaíh bótaí, ...	11
An Dhoic-íaozáil, ...	12
Óglácar Ainseontaí, ...	15
An Stoc, ...	18
Coimairleáca Sápana, ...	20
Cuairt an Laoig, ...	23
Coimairleáca Éireann—Sála, ...	24
Taidhbóearc Saedéalá, ...	28
Buidéac, ...	31
An Bádóir, ...	32
Óirleáct—An Rí Ulirteanaí, ...	33
Sápana—Tír na Long, ...	38
Béara, ...	42
Mo ílán leat, a Mhuirg, ...	46
Ugáir an Coisíó, ...	47
Malaire Riazáiltaí, ...	49
Innean an Sgeil—Meimceá, ...	54
Antoine MacConmara, ...	61
Eáctra, ...	62
An Maor' Alla 7 an Sionnác, ...	64
An Rúireáí—An Meireacánaí, ...	65
Cairleán Uí Néill, ...	70
Sráó Tíre—Na Náiríúin, ...	71
Buaáail Báirí a' Tócaí, ...	80
Éire—Luét Coimairle Ríogáctáí, ...	81
Aimhín Óearbáil, ...	92
Buaáail Imearéa Iaréair Óomáin, ...	96
Síotéán, Dolreibeácar, Aírú ar Éirinn, ...	99

Digitized by the Internet Archive
in 2013

<http://archive.org/details/aoaniar00mill>

TÁMUIO AR FÁŽAIL.

mí na nOOLAS, 1917.

Tá ŠaediL aš éiríge ašur a' tigeaóT ar a šceapT i leabairi a óeile, ašur iř amlaio iř luaite a éiriodáar riad ašur a óiocpar riad ar a šceapT le beir i nOon dóib ceapT a baint amac dóib féin. Iř maic linn cup i n-iúl don tpaožal fódlaó i otopac báire, ní hé amáin ņo bfuil Clainne Šaedeal ar fážail fóp ac nac otiubra riad ruide řuaimniř dóib féin ašur nac mbeirí don tráram ořtu ņo mbí riad ina máširctiř ina oteaó féin .i. i řiožacT na héireann, an ruo bu dual dóib. Támaio a' cup i n-iúl řurib éapT iř mian linn nac mbeirí pobal ná řiožacT na héireann fá rmaóT ná i mbuiro aš řiožacT ná cumacT óoišcrióó ar bir eile ac amáin aš muintiř na héireann. Támuio a' cup i n-iúl don té a mbaineann řin dó ņo bfuil an paožal imóigēte a mbeirí ŠaediL řeanamla na tíre a' řéilleaó ašur aš úmlú ašur a' tabairc ómóir do 'óuile óoišcrióó a óašar óar tíř iřteaó le řeaóT an řail ná a óližeaó a cup i n-éireacT ná a buaná řa tíř.

na ŠaediL.

SéapT acá bun oř cionn leiř na ŠaediL: nil a nOóóain meara acu ořtu féin ná ar ruo ar bir a baineap dóib féin. Nil a nOóóain meara aš cuio móiř acu ar a oteangair ná ar a řcuio amřán ná ar a řceóL. Nil a nOíol meara acu ar an ruo a oéantar řa tíř óá řeabar é. Iř mó an tóiř acá acu ar řtairińi a óašar óar řáile óucu. Ní beaó meap aš cuio acu ar an óližeaó a oéanřaó a muintiř féin. Ašur ainóeoin nac n-amóuigēann riad é, iř mó an meap acá acu ar an óližeaó a oéantar i Šarana ašur iř mó ar řéilleaó acá acu óó. Ceapann ořeam acu fóp ina řcriođe iřciš, ainóeoin nac n-abuižēann a

mbéal é, sup fearr an rár ón Sapanac tuiscead a ceapad 7 a cup i n-éipeact ná ó n-a muintir féin. Mar rin bí an rgeal go dtí seo. Fao 'r tá rin amlaid níl baogal ortu maíaltar éipeanna a págail. An té nac bfuil meap aige air féin níl meap as Dia ná as duine air. Tugad an Saebéal ómór dá duine féin asur ip gearr go b'pága pé ómór ó na náiriún comitigeada 7 ón Sapanac ina ceann rin. (2).

Ip na trinní.

Tá ábhar leir rin mar bíor ábhar le sac uile fórt. Tá náiriún Saebéal pá lear leir na céadta bliadan ó cuipead le fánair id pa mbuicead a tugad ortú i zCionn tSáile or cionn trí céad bliadan ó fóin. Tá riad bhúirte, bhurte, pá léan 7 pá leactrom, asur bí 'cuile mí-áó ortú leir na cianta ac amáin nár amhúige- adar go maib dul ortú. Triodairte maite a bí ionntu asur ba doilig id a claoirdead. Bí an-treapam ionntu nó ip fao ó bíodar claoirte. Tá riad mar bead arim a bead i b'pao ip na trinní gan a beit a' dul ar a'air ac a' dul ar zcúl. Ní a' dul ar a'air asur a' glacad peilbe ar na talta maite a bíodar ac a' dul i ndiart a zcúl ipcead ip na pléirte 7 ip na porraig. Asur ní fearr ná trinní na boctáin fuarada, fúigeada a bí as go leor acu le comnuirde ionntu. Bí curd maic acu pápta cead maiceactála a págail annrin féin asur pinneadar marpad leir an námar do fóin an ceo rin a págail. Asur má bí corri-duine acu le linn na mbliadanta a fuair peir-an-acair beas asur a d'féac le feabur a cup ar an trinne a maib pé ann nó a píil an muing báirte a triomú, táinig an tíoránac 7 buail pé fearr-ip-barr cíora air ar a uct rin, nó pinne pé puo ba meara ná rin, fuais pé amac 7 cuir pé ar an b'pán é. Bí curd de na Saebil a bí go lag-b'píogac 7 tréigeadar an cae 7 cuadar tar páile. Bí curd acu a pinne bliadar leir an Sapanac. Curd eile acu nac maib pápta a beit i zcomnuirde le rglábuirdeact asur tóigeadar a zceann go tréan asur tugadar puatar pá'n námar. Cuite- adar ran ar ac ní gan cúitiú é mar cuirdeadar faicíor

asur cruic-easla ar an tíoránac asur o'páasadar fair-
 rinse asur ruaimnear tamall as an méio a o'fan beo
 ina ndiaid. Daoine a bí ionntu rin aró fearr leo a
 o'tír so maic ná iad féin ; bí cion dá féir as an tír
 ortu, cío lla nár tóigeas o'p a leac't fan áit ar
 tuiteasdar. (3).

A' zobað aníor.

O'imtís rin asur táinis reo. Nuair ip mó an pian
 'reas ip zoire an cábar. O'imtís an pian 7 táinis
 faoilte. Má bí an Saedéal cuirreas, páruigte de
 barr na troda ip reas meara bí an Sall. Ní raib
 an tigeas't-aníar ann ná an látar a bí inra nSaedéal.
 Ní raib an acmunn ar an tríor-rslábuideas't aise.
 Táinis an rseal átar so raib ré a' cúlú. Ba seall
 le doibnear Dé don té a bí i b'as pá sruaim an rseal
 rin. Táinis mirneas don Saedéal 7 tóis ré a ceann.
 Asur ní so neam-ruimeamail san raicéor i otopac
 é ac so mall, mall, so haireas 7 so cúramac so otus
 ré féacaint faoi 7 táirir. Asur ba seall le ceapcall
 na s'péine as zobað aníor tar mulla'c enuic maoidin
 breas' s'rairaid asur a' cur loinnire ar énoc 7 ar
 s'leann an t-amarc a bí le feiceál aise ar ma'airí
 breas'a, mine, rso'aca 7 ar s'leannta éasramla a tíre
 oútcáir. Bí na talta breas'a annrin san b'reis, na
 coillte 7 so fiú na scairleán a bí i b'as i reilb a
 námas 7 a beas anoir so luac ar reilb as a muintir
 féin. Bí ceann an Saedil a' zobað aníor 7 ba móp
 an tósal éroidé 7 intinne oó an méio a bí le
 feiceál aise. (4).

A' cabrú leir an námas.

Asur ní baileas a o'féas ré ruibal amac ar an
 trinne asur a s'as'a a díruú a bí ceaplaigte leir an
 pas údan bliadanta, so o'táinis rseal eile cúise.
 Táinis teac'taireas't ón námas cúise—teac'taireas't
 ó Seán an Doilz Móir é fein. Bí Seán é fein o'ruigte,
 reamair mar reo, asur ní raib tapas na seor aise asur
 ré an duine a cuir ré leir an teac'taireas't : rslábuide

de bunadó Éireannac a bí i bpad a' fheartal 7 a' fošaint do péin. "Tá mé péin ionann'r buailte ruar le tamall," adeir pé, "asur nil don armann ip na lámha asam, ná don aclú ip na cora asam mar bíod. 'Sé an duine atá mé a cup eugad leir an leitir peo dailtín de do cinead péin atá le ršatam ar aimrip asur ar tuarpartal annreo asam. Seán Maireac a eugaim air le gliondar a cup air nuair ip mian liom obair a baint ar. Sé tá mé 'cup eugad mar factar dom surb é ip fearr a míneocad an ršéal 7 a péir-teócad an t-acrann beas a bí eadramn le ruim acair bliadanta. So veimín 7 so deapbta ní maít liom so dtáinig imprear ná acramn ar bit eadramn tar éir com carcannac 7 ba cóir dúinn a heit le céile ip a liactai congnam a eug tú dom ar mo cruaóois ra rean-traošal, 7 ip tú péin a bí i noon."

"Asur ní lia uair a rinne tú amlais ná cup mé rom cúitíú a déanam duit ann 7 ip šac dočar óá ndearna mé duit, com luac 7 šeobšainn an veir air. Ac ní labrócamuro air rin so fóill nó so mbí mé plán ar an nšadab peo. 'Sé an čaoi a bfuil an ršéal, tá mé i šeruaó-čár. Tá námair ar an domán toir dom' ionnruiše so tréan 7 ní mór dom cabair le n-a tpoio 7 le n a élaiođeac mār péioir. Nil mé as iarraió ort péin a řeacé eugam eio sur tú nár éir do lám ariam i šcat ná i šcliač, ac b'péioir so bfeadóřá péin nó Caitlín, do bean šeanamail, curo de na rťocaiš a leišean aniar eugam : bu čeart so mberoir i n-innne 7 so mbeac šnioim maít 7 láčar ionntu mar peo le tpoio a déanam ar mo řon. Tá mo élan péin cruaóošac a' tabairt aipe don šabáltar. Tá na compadóiočte a' elireacó ortm ac míle buioeacar le Dia tá an řparán teann asam so fóill. Ní ar bit ar an domán a iarřpar tú ortm ar peo amac tá pé le řášail asad."

Nuair a léiš an šaeđeal an leitir, táinig crič ina lám 7 o'acruiš a đac 7 řilřeá so dtáinig deora ó n-a řúilí 7 leiš pé orna. Ac níor deora le cumair id ac deora le náčar, 7 orna le buio an orna a leiš pé. "Tá an eladóaire ar a šlúini ra veireacó."

ar reirean. Bí gíota beas eile ra leicir nár léis ré i uoírae 7 bpeaenuis ré uiréi an aé-uair: “Tá an námaio 7 a caéanna croéanta a’ teannaó liom,” a bí páirte innri, “asur ní ar an talam ná ar an bfairrige amáin é, ac tá cablae aige ar an bfairrige, cablae eile fán bfairrige 7 cablae or mo éionn ra rpeir. Tá na rpearéa 7 na réigiuin ar rao uoírae ac so bfuil gíotaín beas lonnrae amáin ran iaréar. Ar Oileán gíar na brian tá an loinnir rin.” “Dia óar réirteae,” arsan Saédeal 7 é óa léigead, “7 so gcuimdaige Sé ar an anaéain rinn. Tá an fear boét ar a céill. Níor éuala mé caint den tróir rin uairé éana amam. Ir uóca sur gearr uairé an bár.” Níl ré páirte i n-aon-rgeal cé’n fpeasrae a tuasó ar an leicir nó sur tuasó fpeasrae ar bit uiréi. Ac tá ré i gceirt nae noeaca na rtoeais anonn 7 so bfuair an teaeáire .i. Seán Maireae, bpoza páiréir 7 nae raib aon gíacaó leir ná aon fáilte poime as a bunae réin. (5).

An Stoc.

Páiréar Connaeáe é reo 7 ir i n-éadan na míora a éiofar ré amae. Veiré tráeé ann ar gae uile ní a baimear le héirinn 7 le Connaeáa 7 beasán ar éirraí an traogail móir, asur ní raéairé ann ac an rsoé. Veiré rgealta ann, veiré amráin ann 7 nótaí ceoil. Veiré oíraeáa reanéair ann, ó am so ham, ar gíota ar rean 7 ar rinnirir ran am a raib raé oréu 7 ran am nae raib. Veiré míle fáilte i gcuimnuiré asainn mar bí as na ríoeza poim an té a éuirreap barr feabair ar ar gcuir ceoil. Siubailreamaio Connaeáa éairt fá gcuairt, 7 páirt móir ó’ éirinn, ran áit a bfuil áitne orainn 7 ran áit nae bfuil. asur támuiré cinnre nae bfuil élúiró ná ceáiró ná coisreioe ra tír a mbeiré doiréall poimainn 7 nae bfuigeamuiré caoinear cóimrae ar a laeasó 7 beannú rubáilceae ráim ran áit a bfuil Saéuilg, 7 so mbeiré fear fabair eigin nó corir-cóimraeáiré uilir aeéarfar ar an gclúiré aniar “Sé ro beata,” nó “fear rlan” linn. (6).

I. CONNLAĆ ĞLAR AN FOĞMAIR.

Ar connlać² Ğlar an foĞmair, a míle rćóirín, 'reao
 'dearic mé tú,

Du deap é do fearaím i mbroġa ir bu mo-deap do leagan
 rúl ;

Do óá ġruaid' bu deirġe ná'n rópa ir do cúilín a bí
 rġste olúć,

'Sé mo léan ġéar ġan mé ir tú pópta ir ar bopta luinge
 'dul anonn.

Cuir mé litir rġríobća aġ mo óil-ġráo' r caraoio
 óruaid,

'S é an rġéal a cuir rí arírt a'm ġo raib a cpoide 'rġis
 com' toub le ġual,

A cum bu ġite míne ná'n ríota 'r ná clumac na n-éan,
 Ir truaig an orna ġnám-re nuair a rmaoinġim ar rćór
 mo cléib.

Nac cuma liompa féin céapć a béar ríao a luao nó
 a ráo,

Tiubra mé cuairt ir céao ar an taoó úo a mbíonn mo
 ġráo ;

'Sí cuaidéin bárr na ġraao' i nó péaoóigín an bpolliag
 báin,

'Sí rún ir fearic mo cléib i ir ní réanrao i ġo bpaġa
 mé bárr.

Ceannuigear buioéal réice 'om féin ir do mo míle
 rćór

Le beannaćt a cúir léicí, cúl cpaoadac na bpaíní óir ;
 Deor níor blair a béal de, ir méaoiug rín ar m' orna
 ġo mórr,

Ir a ġrianaínín ban éiric nn, 'do óéio ní beio mé beo.

1 Seo leagan den aímán a ruair an r-aćair r. Ó Ceallag i
 ġConamara ġ eug ré 'om é.

2 Coinnlać—i ġConamara.

AN COSAD.

mí na n-*noctas*, 1917

"I r t^ú adubairt a^gur ní hé Dia." Sin sean-*focal* a *cualamar* a^g na sean-*iondúirí*. I r *iomtha* *rochú* a *bí* ar an *gcosad* *reo* *trí* *bliadhna* a^gur *náite* ó *foin* a^g *daoine* *aineolaí*a a *ceap* *sur* *luct* *peara* a *bí* *ionntu* *féin*. U'áil *leir* an *Saranaí* *epiós* a *cup* *leir* ar a *bealaí* *féin* a^gur *ir* *iomtha* *tarrair*eact a *pinne* a *ceannróir*t a^gur a *uactaráin* *don* *deiread* a *bead* *leir*, a^gur ní *go* *leor* *acu* a *táinig* *irtead*. Síil *cuid* *acu* *nac* *rearrad* *ré* *tar* *náite* a^gur *éig* *tuillead* *acu* *bliadhain* *dó*. *Bí* *fior* a^g an *gcuir* *ba* *meabrais*e *de* *na* *Saranaí* *féin* *go* *rearrad* *ré* *acar* *ir* *fuide* *ná* *pin* *ac* *d'abhruis*íoir *go* *raib* an *Searmáinneac* i *ngreim* i *teanaí*air a^g a *náimde* a^gur *nac* *bfaí*rad *ré* *pin* *go* *bfaí*rad *ré* *marbad* *páir*te. *Cuid* an *teanaí*air ar *oird* ó *foin* a^gur *tá* a *leat* *bhuirte* a^gur *tá* an *leat* *eile* *ir*tramp*ta* a^gur *baí*gal *anoir* ar an *iomlán* *go* *tuir*tre *ré* ó *éile*. *Ac* *tá* an *Searmáinneac* ar a *cora* *róir*, a^gur *níl* *aon* *cora*míact *air* *go* *bhuil* *ré* *claoir*te. *Doiread* *tuillead* *den* *luct* *peara* *go* *noéan*rad an *Searmáinneac* *trí*oir *éirean* *go* *maí*t ar *reac* *tamaill* *seair*r *ac* *nac* *raib* *aí*se *ac* *nit* *rearr*ais, *go* *mbead* a *cuid* *rearr* *í*ois*te* *gan* *aon* *acar* a^gur *go* *scair*reac *ré* *gáillead*. (9).

T^úr *rogluma*.

An *té* *bí*oir a^g *éir*se *ra* *raí*gal *ir* *deac*air a *cup* *róir*. *Ní*oir *táinig* an *Searmáinneac* i *gceir*t i *mearr* *náir*íun an *doimán* *go* *oí* *le* *leit*-*deac* *bliadhain* *ac* *táinig* *ré* i *gceir*t *go* *maí*t ó *foin*. *Uain* *ré* an *tuab*ar ar *roí*gaícta *móra* a^gur *cup* *ré* *rzan*rad ar *tuilleam* *acu*. *Éig* *ré* *eraob* na *rogluma* *leir* ón *doimán* *go* *léir* a^gur *ceap* *ré* *gléar* a^gur *inneall* *le* *inn*tleact a^gur *meab*air a *éinn* a *pinne* *learr* a^gur *roil*searr *do* *riol* *á*dam ar *rad*. *Ní* i *ngan*-*fi*oir *dó* *féin* a *ruair*

ré buntáirte ar bit nó iol-máitear dá bfuil aige. Iy cnuaird a fáoṫpuiṫ ré é le allur a énáim, nó le dúṫpaṫ a éuro oibhe, nó leir an innṫleaṫ aṫur na tréarṫa maite eile a ṫeall Dia ṫó. Na tréarṫa a fuair ré níor cúir pé i bpaṫ iad aṫur éuaṫar i ṫairbe ṫó. Ruṫ a fáṫar duine ar an ṫcuma rin iy ṫoilṫ a baic ṫe, 7 nil don ṫeirir ar an nṫearmáinneac rṫaraṫ le ruṫ ar bit dá bfuil aige. Bionn reāṫ aṫ níoaṫ mar bíor aṫ duine. Nil an ṫearmáinneac ina reāṫ fóṫ ac ar éiṫin, aṫur an té aṫeir ṫo bfuil a reāṫ tuṫṫa aige tá pé a' ūul amú aṫur a' cúir ṫaoine eile amú rreirir ar éaoi náṫ cóir ṫó. Tá trí oireāṫ ṫaoine fá n-a rciúraṫ aṫ Áṫo-rí na ṫearmáinne iy bí dá bliāṫain ṫéas aṫur dá ríéāṫ ó fóin aṫ a áṫair móṫ. ṫeir ríāṫ ṫo mbíonn a cōraṫlaṫ ann, aṫur ní cōraṫlaṫ é rin ṫo bfuil an ṫearmáinneac a' ūul un ṫeirṫ. (10).

An Rúire.

Bí níoaṫṫa tréana ṫair fá ṫcuairṫ ar an nṫearmáinneac aṫur níorṫ ionṫnaṫ ṫo nṫéanfaṫ ré é féin a cōraic oṫṫu, aṫur cé ṫóigreāṫ air a ṫáṫoa a cúir ruar. Iy maṫṫ ṫon té a ṫ'ionnruṫ é ṫan a beic fá réir. Tuṫ ré iarranta móṫa ṫon Rúireac a rṫoilṫ ó bun ṫo bairi é. Sil reirean ṫo maṫ ré i nṫon an tréan-tuarṫan a fuilinnṫ ac tá a ṫóṫain móṫ ṫon ṫroio fáṫṫe éeana aige, aṫur tá pé a' ṫabairṫ a aṫair anoir ar a éréāṫṫa féin a leṫear. Tá ṫream ra Rúire fá láṫair a ríleap ṫur fearr an ríóṫcán ná ṫac ní, ṫur ceair rairṫṫear aṫur iol-máitear na tíre a ríoinnṫ comṫrom ar na ṫaoine, aṫur an ṫalam a bí aṫ na boic móṫa ṫo ṫí reo a ríoinnṫ amaṫ comṫrom ar luṫṫ a fáoṫpuiṫṫe. Tá an ṫream rin i ṫceannar ra tíṫ fá láṫair, aṫur iy ṫóca ṫo bṫéāca ríāṫ le n-a nṫeallṫanar a cōimlíonāṫ má réāṫann ríāṫ é. Bu míllṫeac an iarrairṫ ṫon ṫṫaranaṫ dá nṫéanaṫ an Rúireac ríóṫcán leir an nṫearmáinn mar ṫ'fáṫṫaṫ rin impireāṫ ṫarana ina dá leic rṫoilṫe 7 réācra an ṫaranaṫ le cōṫṫ a cúir leir an ríóṫcán máṫ réirir. Iy

faoi an tír rin na Rúire ina múirteáac agur ina conair éan ac ní héadál ruo ar bit mur tteiró muintir na tíre iao féin i n-éadan a céile. Má téirdeann, tá riao péiró.

Ac téiróir a' tpoio nó ná téirdeac, tá faicóir orainn nac bpaápa ruaimnear i bpaó ag an Rúireac. Tá pé ir na nuairdeáca go bfuil an tSeapáinn a' bpaó a teáac irteac pa zcozao dá-ríri, go otuz na náiriúin Zeala ceao a cinn oi pa tSin, rin mar dóig de go bfuair pí ceao a peaire pa tSin ó na náiriúin acá i zconhrao i n-azair na Zeapmáinne, ar uet a congnaim a págail dóib pa zcozao. Tá pé i zceirt go raió pí a' marzaižeac mar rin éana le Sarana le rziurca ven aurraelleá a págail ac nac raió muintir na tíre rin paópac. Má téirdeann an tSeapáinn irteac pa zcozao cuirpe pí an Rúire irteac arir ar an taoó eile. Úi rin féin "abarca" go noéanpac curó ve na náiriúin acá ó taoó go oi an taoó eile le linn an cozao móp a beic ar riubal. (II).

An eadál.

Fear mirniš a bí pa Rúireac agur fear mirniš eile a bí pa bfranncaó agur píl an Saranaó zupó é féin an tuine ba zlice ven trír. Úi an ceatpama fear ann, pé rin, an t-eadálac. Úi peirean mar beao buacail imearta a beao a' faireao ar páraí capall a cuirpeao zeall ar capall, agur ní le zpaó von capall é ná von té ar leir é ac le zpaó von znócaan. Ní le zpaó von ffranncaó ná le zpaó von tSaranaó a éuaró an t-eadálac irteac pa zcozao. Cuir pé a zeall ar an taoó a píl pé a znócaó, agur buail pé irteac pa tpoio agur é zlionopaó go leop. Úi pílióe na tíre dá rpreazao le amraín agur dá bpoioú un tpoio. 'Siad an oream céatna a rpreaz é a cuir cozao ar an bpára or cionn leit-céao bliadain ó poin. Dá mbeao breic ar a aitméala anoir aize ní móioe go pacao pé irteac, arae pílim go bfuil an ceann nimneac go maic aize mar peo. Úi pé maic go leop an fao 'r bí an Rúireac móp a' tpoio aip a pon agur

'o'féad pé sairse a déanam. Ac tá acriú ar an rgeal
 rin le soiriú. Tá an Rúireac páruighe agus feictear
 'ó so bfuil pé i n'-am rsoirca. Táinig an Seap-
 máinneac agus a cuallaet a dtuaird so dtus pé ionn-
 ruighe millteac faoi sup éuir pé ruais agus rparad
 ar an arm eadálac agus níor rguir pé den tréan-
 ruactar rin ná den triubal a bí faoi sup sab pé or
 cionn dá céad míle de na headálaca ina bphiorúnaea
 agus dá míle agus trí céad sunnaí móir. Tus an
 Seapmáinneac a arm troda 7 a cuir sunnaí móir leir
 ear énuic bí feact míle trois ar airdé nó or a cionn,
 rin trí huairé níor airdé ná Cruac pádraic, énuic a
 bfuil an rneacta so riorraide ar a mbarri, agus an
 t-eadálac ar an bpad rin as iarraid a searpad riari.
 Ac deamhan bacad ná cora a féadad a éur ar an
 nSeapmáinneac so ndeaca pé trí ficid míle irteac ar
 talam na headáile sup sab pé an limirtear rin tíre
 fré céite. Bí an cat rin trí feactmainí ar riubal
 agus tá pé ar bun fóir. Tá an t-eadálac ina fean-
 rit ar teicead agus ir dóca so seairre pé cúlú
 tuilleam mur bfuil an ffranncaé nó an Saranaé i
 ndon congnaí ar bit nó péir-an-acair a tabairt dó.

Sé an éaoi a bfuil an tír rin na headáile ruidte,
 tá cuir di ina rsoit amac ra bfairrige, agus an ceann
 di atá pá tír tá rleibte agus énuic áirda earc pá
 scuairt air, agus maéairí móra de talam acpéir ar
 rin so dtí an fairrige. Tá an t-arm Seapmáinneac a'
 tigeact uiré ar dá taob, tá cuir de a' maðmad a
 dtuaird ar na rleibte agus cuir eile a' tigeact irteac
 díreac ar an péirdeac. Tá uiré móir de na headálais
 dá ráinnú ar an mbealac rin agus níl cabair i ndán
 dóib murá dtis leir an bffranncaé nó leir an Saranaé
 arm a éur irteac éucu mar cúl toraic ful dá mbí
 riad criogta. Tá anroa eile ar na headálais; tá
 sannan beaca ra tír agus tá clampar móir ar bun
 éana inni dá bair rin. Tá cuir móir de muirir
 na tíre ar maic leo a beir péir leir an scozaé agus
 iré a noitceall é má fearann riad i bpad é. (12).

II. A' Déanamh bótaim.

Míceál MacSuibne cct.

A Mhuiré 'Sur a Chríorta, naé aic an fear an raosal
A Sur mire a éur a' déanamh bótaim?

Ir a liaétaí lá 'Sur oíde' a éait mire a' déanamh riamr'
I scoimleadar le daoine ar fógnam.

Tá pláinéirí or ar scionn a mbeitear tuine raoi
Bíor dá scoinneál ríor i scoimuirde,

Ir ní féadaim deor a bhaodac den beoir breáí ná
den fíon,

A Sur ir meara liom ná oíe na mbriós é.

Ir a cómurranna mo éiríde, ní hí reo an obair fáor
A Sam-ra a beic a' déanamh bótaim,

A' dul péarra i dtalam ríor ir bhuac marbtae or
mo éionn,

Ir dá éartaó aníor—ní nárb eolgaé.

Níl capall 'am ná caoi, ac dá éarrainnt ar mo óruim
Ir dá leagan i bfaó uaim ar comáar,

Ir mur bfaíga mé malairt ríge le roinn de a éogáil
oíom

Ní máirfe mé beo mí den fógnam.

'Sur a' scluin tú mé, a anraé, gluair ir bí a' teacé,

A Sur béarrao duic gaé ní dári óubrar,

Ceol, ríorir ir imir, dárra so ro-mínic,

Aer bailte mói 7 cuanta.

Níl ríóilín ná óruideos, céirreac ná fuireos,

Ná'n éuaicín míir, móómar

Naé mberó a' gaóal roimáinn inr na bealaíí a' reinnm
ceoil don éailín,

Fá coilte olúe' gaé mairtin fógnam.

AN DHOCC-FAOZAL.

EADAIR, 1918.

AN DHOCC-FAOZAL.

COZAD I DTIR AZUR ZOFTA I DTIR EILE, RIN É ADÁ FAÍDTE. TÁ MEADAIR AZ MUINTIR NA HÉIREANN CÉARU É ZOFTA MAR IR IAD FÉIN A FUAIR LE LÉIGEAD É I N-AIMRIR AN DHOCC-FAOZAIL, DEIC MBLIAÐAIN AZUR TRÍ FICID Ó FOIN, AZUR NÍL RIN DEARMAOITA ACU FÓR. TÁ PEAN-FIR BEO ZO FÓILL A CONAIC AN DHOCC-FAOZAL RIN AZUR AN ÉREAC A PINNE RÉ AR MUINTIR NA HÉIREANN. CONAICEADAR NA MÍLTE A' FÁZAIL BÁIR LEIR AN OCPAR, AC NÍ MÓIÖE ZO FAIB FÍOR ACU NÓ ZO BFUL FÍOR ACU FÓR ZO NDEACA OIREAD BEATA AR CUANTA NA HÉIREANN ZO SARANA AN BLIAÐAIN CÉADONA IR A BÉARRAD A FÁIT LE N-ITE DO ZAC UILE FEAR, BEAN, AZUR PÁIRTE DÁ FAIB I N-ÉIRINN RAN AM. MEAC NA FATAÍ, AC BÍ CRUITNEACÉT, EORNA AZUR COIRCE FAIRPING I N-AITEACA DEN OILEÁN. BÍ AN BEATA RA TIR AC NÍ FAIB FÍOR AZ NA DAOIME É. CÉANNAIZ AN SARANAC AN T-ARBAR MAR BÍ AN T-AIRGEAD AIZE AZUR ÉPOC RÉ LEIR ANONN É. CAILLEAD NA MÍLTE AZUR NA CÉADTA MÍLE DE MUINTIR NA HÉIREANN LEIR AN OCPAR. CUIREAD RZAPAD AZUR FÁN AR TUILLIAM ACU. CAILLEAD IAD D'EARBARD EOLUIP. CUIREAD RZAPAD AZUR FÁN OPEÚ MAR NAC FAIB DON TPEORÚ LE FÁZAIL ACU. AN ÉPAOB CÖRANTA A BÍOD ACU, DOMNALL Ó CONAILL, BÍ DOIR-LEANBARDÉ A' TEACÉT AIR LE BLIAÐANTA POIME RIN AZUR BÍ RÉ A' ZÉILLEAD DON TSARANAC, AZUR CUIP RÉ COMAIRLE AR CLAINNE ZAEDEAL ZÉILLEAD DÓ. (13).

Ó CONAILL.

MAR RIÚD A CAILL ÉIRE AN BÁIRE RIN. MAR RIÚD A PINNEAD RZPIOR UIRÍ NUAIR BA LIONMAIRE A MUINTIR 7 NUAIR A BÍ RÍ AIRÍ A' BPAÉ ÉIRGE INA NEART. BÍ CRUINNÍÚ MÓR LE BEIT AZ Ó CONAILL I ZCLUAIN TAIRB LE HAIR DÁILE ADÁ CLUAC I NDEIREAD AN FÖZMÁIR RA MBLIAÐAIN 1843. BÍ PLUAIZTE FEAR A' TARRAINNT AR ZAC CÉARU

ó'Éirinn aḡ an ḡeirinníú. Óaḡair maḡaltar ḡarana
 ar Ó Conaill aḡur loc ré aḡur cómairlíḡ ré do na
 doaine a' d'ul ar ḡcúl. Tá oream ann fóḡ a' d'Éiríḡ
 ḡur luḡa de muintir na hÉireann a cailḡrde óá
 ḡcómairlíḡeáó Ó Conaill do na ḡaeóil a' d'ul un cinn
 an lá rin ná a cailḡeáó leir an ocraḡ aḡur leir an
 nḡorta trí bliáona na' óiaró rin. Óa beaḡ an maíḡ
 do na hÉireannaíḡ a beít a' rúil le cabair ón ḡaranaó,
 ná beít a' ceapaó ḡo ḡcuirḡeáó ré don beáta cúcu.
 Cuir ré ruo cúcu. Cuir ré tíḡḡe na mboctán óá
 noéanaḡ óóib leir an méio a' d'fan beo acu a ḡlacáó
 ionntu irḡeáó. Ói píoraóideáca móra i b'árlaimíro
 ḡarana a' maíḡeáó ḡo maíḡ Éireannaíḡ a' leáḡaó
 aḡur ḡur ḡearr a beáó ḡeinealaó acu ar fáḡail ra
 tíḡ. An t-aon oream amáin a maíḡ don ḡeanaíḡlaóḡ
 ionntu a cóirir muintir na hÉireann ran am, ba
 íaó rin muintir na Tuircéire a cuir roíteáó móḡ
 beáta ḡo hÉireann i mbliáóain an' Óroó-faoḡail. (14).

na píóḡaóca cóimḡíḡeáca.

Níl a' d'óóain beáta aḡ ḡarana le n-a haḡairó féin i
 mbliáóna ḡan éaint ar don bliar a' cur cúḡainne. Níl
 na fairḡḡí fá ḡéilleáó aicí maíḡ bíóó aḡur níl an plúḡ
 ná an éruíteáóḡ a' tíḡeáóḡ cúici ar Meiriceá le
 tamall. Níl a' d'óóain roíteáó aicí le cruíteáóḡ a
 éabairḡ ar an' áurḡraelleá aḡur maíḡir leir an méio
 beáta a' bíóó a' teáóḡ cúici ar an Rúire, tá pí rin ina
 fearaḡ le fáda. Ói ré i ḡceirt, tamall ḡearr ó' íoin,
 naó leirḡeáó ḡarana don tíḡ reo fearḡa tar' óiol
 coirḡéire de plúḡ i ḡcuirḡeáóḡ. Tá a' líoóḡ oḡainn.
 Níl éaóáil plúḡ le fáḡail i n-aon tríora ná muileann
 ar ruo na hÉireann. Ir ar éirín a' d'óiol na coirḡéire
 féin ionntu. Sa ḡcár rin de, tá muinntir Meiriceá
 íaó féin ḡann, aḡur níl an beáta acu le cur i n-aon
 áit. Aḡur maíḡir leir an' b'fainc, níora fáḡ leaó-
 oirḡeáó baíḡr de éineál ar bíḡ árbaíḡ i n-uráíó innti
 ir' d'fár na bliáóanta roime rin. Ní maíḡ an conḡnaíḡ
 ra tíḡ leir an' ḡcur a' d'éanaḡ aḡur baó é "roḡmaḡ
 na mban fann" acu an' roḡmaḡ reo caíteáó.

Tá fáiteóir orainn nac mbeid don flúr le fágaíl
 i n-airge nó le ceannaóct i dtiáct eigin ful dá dtiáct
 an fógámar. Níor máit linn thóc-rzéal ná rzéal
 uatbáir a beit agáinn ac deir riad nac fearr rzéal-
 aithe maít i tteac ná thóc-rzéalaíthe, agus ir fearr
 do dhúine féadaint roime ná dá féadaint ina dhiaid.
 Caitreamuir breacnú ar an dá taob agus mur rzéal
 fíor é reo go leise Dia dó fanáct amháid. (15).

Éire.

Míle buideasár le Dia bí barr breas ar zac don
 tróirt i n-Éirinn an fógámar reo caitead, aithdeoin
 go dtáinig an fógámar go dona ir go bfuair féarta
 agus coirceí amháid. Do réir mar tá rin comairce
 anoir, bí oiread go leit ra mbáir coirce agus tarrainnt
 ar dá oiread ra mbáir cruítneadta ir bí roime rin
 agus maidoir leir na fartaí bead an tomad céadta ar
 rad ortu mead go dtáinig túr an fógámar riu. Ó'ráz
 rin féin zreadad fartaí ra tír ac tá uirparbaid
 ar an zcruítneadct má bítear a' taob le cruítneadct
 na hÉireann. Irteac le céile, tá neart beata ioir
 feoil, arbar agus fartaí i n-Éirinn le muintir na
 hÉireann a coinneál beo go mbeire fógámar eile
 orainn, agus má fázzann fear, bean nó páirce ra tír
 bár le zortá ar an mbliadain reo ir ar muintir na
 hÉireann féin a béar an loct. Ó'abruigead Parnell
 leir na daoine zreim a coinneál ar an bfozámar. Ir
 maiz a rzarfad le zreim a béil. Tá daoine ann atá
 fanntac un airgead a déanam ac cé'n máit do dhúine
 airgead an domáin a teac dá brafad ré bár leir
 an ocrar. Bead ré ar nóf an fír a bí ra rzéal a tuz
 cápta minead ar cápta óir agus a fuair bár le zortá
 na dhiaid rin. Du zearr an lón do dhúine beazán
 airzio dá mbead zac uile ruo ar a dhairre agus
 beata zann. (16).

Comair.

Ir iomda dhúine a bpeileann do roinnt airzio a
 déanam agus dá mbead don arbar nó fartaí le coir

aiße óiolpað ré iað. Δé bu céarτ τó a noíol le fear 'oen tír aður san an beata a leigean ar an oileán. Tá condaete i héirinn a bfuil pataí le coir ionntu aður condaete eile a bfuil arbar fairring ionntu Da cóir dóib féin malairt a déanam le céile ar an dá taob. Molað na sean-daoine comar na scoimarpan. Mairir le daoine bocta a bfuil beagan beata nó farae le coir acu, nil dúil ar bit acu rgarad leo go bfeice riad cé'n bail a béar ar an raozal. Na ceannairte móra atá as iarraid bhabac a déanam leir an mbeata a cup ar an tír ir iad ir meara. An t-Éireannac a ceannócað cruicneact ó Éireannac eile do fonn í a coinneal ra tír ir fear mairt é. Mar scaite ré féin í caicpe duine éigin í. Ir daor a ceannócað duine cruicneact anoir nó beaó pí ma marzað mairt a' tigeact an trairair nuair a béar cuile beata aður farae eile i noail le beir ióigte.

Ói ruidcaán ar an sceirt reo le goirio i mDaile Áta Cliað aður cuircað coirde ar bun le freartal don cúir aður riar a déanam ar an mbeata. . . .

Roine reo ré an uligeað a bíoð ann go maib ceaó as zac uile fear a roza ruo a déanam le n-a cúro féin, sur cuma óó céaró a déanpað fear ar bit eile. Tá acríu anoir ar an rgeal rin aður iréaró atá i sceirt ra raozal reo : sur zeall Dia zheim a béil do 'cuile duine aður nac ceart a féanað air.

Adéarfa duine éigin linn má cuirtear corz ar an mbeata a beir a' dul go Sarana sur do na héireannais féin ir meara é, go noéanra pí cor i n-aaró an cúir orainn 7 nac leicpe pí plúr ná beata anall cúgann. Sé ar bfreagrað air rin go noéanra Sarana an ruo a feilpear oi cébi céaró a déanfar rinne, nó féacra pí le n-a déanam, aður mar aici a béar an poinnt go bfarfar Éire ar an scaol-cúro. (17).

Óglácar aindeontac.

Deir riad surb é an zac ir goire don rgorrac ir cóir réirteac ar otúr. Tá zac eile ann mar zac san réirteac ceana é, ré rin, go bfuil oream a bfuil comairle móri acu i Sarana as iarraid fir na héireann

a cúip irteac san buirdeacur doib féin ran arim gaillda le supb iad ir túirge a cuirfirde amac ra scontubairt.

Cinn pé ceana ar an Sapanac éireannais a méallad amac le blaodar agus le gealltanar bréasac. Tá pé anoir as iarraidh iad a tabairt leir mair oic maic leo é, as iarraidh a dtiomaint amac roime ann mar dhéanrao pé le rzata beirdeac nac mbeadh ciall nó réarún ar bit acu féin. Tá pé a' comairiam go bfuil ó dá céad míle go dtí cúis céad míle éireannac a féadfar pé tiomaint ar an mbealach rin. Séaró a beadh dúil aige a dhéanam: beir 1 dtorac ar na ceannpoirt agus ar na taoirig atá a' treorú muinntire na héireann fá ládar, iad rin a caiteam nó a gcur irteac i bpríorún agus nac mbeadh moill ar bit air annrin an cúro eile a tabairt leir, go ntabaró ríad leir uacu féin. D'féad pé ceana le cúro de na héireannais a caiteam agus ní éirig an beairt leir. Ní éig leir sac uile duine a cúip irteac i bpríorún nó beadh an príorún lán agus ní beadh don maic do ionntu an fáo 'r beirir irtig. Com-fao 'r béar a gcor go daingean acu i dtalam na héireann ir deacair baint leo. (18).

Clár.

Tá cúro de na héireannais com díctéillide ir go sceapann ríad dá dtéir amac bog, réid 1 dtorac go dtiocrao leo a roga ruo a dhéanam ac go bfaigóir airm 1 na lámá. Dá dtéirdeadh na fir anonn don uair amáin bíodar réid. D'féadfao an Sapanac a rzapad ina rzatai beaga anonn 'r anall agus dá scaiteo pé cúro acu tal le faicóir a cúip ar an gcúro eile ní beadh don focal air. Beadh leirgeal aige le iad a caiteam tar éir a beir ran arim doib dá n-obaióir troio do. Dá mbeadh na héireannais ina ndoráin beaga tal ra bfrainc ní beirir ar don incinn amáin fá'n ruo bu cóir doib a dhéanam. Ní beadh ionntu ac deoraidte san áiró i bfao ó n-a dtir dúctáir, 7 dá marbúigte cúro acu le feall, ní beadh donduine le n-a n-éasnac, agus codlao na hoirdce ní bainfeao rin den francao ná den eadalaac. An áit a bfuil na mílte dá marbaó sac uile lá ní beadh don méar ar anam

tuine ná ar anam céad. Féillfeadh cuio acu agus macairtí sa troio. Is gearr a fearraíocht agus is beag acu a tíoceadh abairle. Ac an fáo 'r tá Saebil na héireann sa mbaile tá mear éigin orcu. Siao muintir na tíre iad san buirdeachar don traozal. Is leo an tír agus is doiligh cor a baint arcu má coinneáann riad a ngraim. Tá n'óeantái éagsóir orcu beadh fáirnéir as an traozal air agus níorb féidir an éagsóir a falac. (19).

Éire a t'péizean.

Séaró d'fásaid Éire riad ariamh zac taoiread a bí tréan innce sa sean-traozal a rinne arír a t'péizean. Rus páorais Sáiréal an buair leir as Luimneac agus dá fearad ré beadh Éire gnóitce aise. Ac d'imtísh ré is na Séabuiró fíadaine é féin agus a cuio raigtoirí is sup amuis sa mBelgium ar páirc an áir a dóirteadh fuil a éroide amac. Is iomda fear maic a cuair an bealac rin ó foim, agus céaró a bí dá báir acu? San aimpirí poime rin, d'imtísh Muintir Néill agus Clann Domnall agus d'imtísh c'raob álunn na tíre agus tuzadar a n-ágaró ar an b'frainc 'r ar an Spáinn 'r ar an Eadail uile so léir, is fear innitce r'gél níorb táinig ar air acu. An fáo 'r fearadar le clú mur riad Éire acu bí a b'pream d'útcair féin acu. Ac nuair a d'imtígeadar-ran d'imtísh flaitear Éireann i n-éirfeadct leo agus d'fásadar a n'óitce is a n-áiteadh as gablám coinneáca a t'riall euzainn ar Albain agus ar Sarana. Sin iad Fáil Cúige Ulad a d'fás aincir ar Éirinn agus atá ina d'púillín ar an tír ó foim anuar.

Siao na boic móra t'ail atá a' cur na comairle reo ar an Saranaac an t-óglácar éizeantac nó "p'p'ráil" cur ar bun i n-Éirinn. Is minc nac í comairle a leara a cuireadar air. Tá an obair reo a' leizean faoi le laetanta cébí fáct atá leir. U'féidir sup ar an ríotcán féin atá an Saranaac a' cuimniú. U'féidir nac eadh agus so tíoceadh ac-comairle dó. Má gníonn ré do-beart tíocefa ré poime luac nó mall. Má r'feall fillfeair. (20).

AN STOC.

Eanáir, 1918.

Seo páiréar Šaeðilge ar řon Šaeðeal Connac̃ta ašur tuiſſe Šaeðil Connac̃ta ſur ar a řon atá ré d̃a řſſiob̃ ašur d̃a c̃ur i ſcló. Ir páiréar ar řon Šaeðeal na hÉimeann é ra méid ſo mbriop̃óca ré Šaeðil Connac̃ta le cabrú leir an ſcuro eile den tír le Clainne Šaeðeal ſo hiomlán a c̃ur ar a lear.

Ir páiréar é seo le háðbar léig̃teoirac̃ta a tabairt do Šaeðilgeoirí na tuait̃e. Ir ro-řada a leig̃eab̃ an Šaeðilſ d̃o léiſ, ſo móř-móř i ſConnac̃ta, ašur tá a diřſlioc̃t uir̃t̃i anoir. Uir̃eap̃ðair̃ řoſluma 7 uir̃eap̃ðair̃ tuiřſiona ir cionntrioc̃air leir řin ašur le n-a lán den d̃riám atá ar Šaeðeala řá láťair̃ ašur ní móř a leig̃ear.

Ir páiréar é seo ar řon řſſiðneoirí Connac̃ta. Níl don c̃uige i ñoon bap̃i buad̃a a baint̃ de Connac̃ta le Šaeðilſ ac̃ níl don éleac̃t aš móřán de m̃uint̃ir na c̃uige ar Šaeðilſ a řſſiob̃ i b̃páiréar. Ir iond̃a řin inntleac̃t atá a' d̃ul do léiſ řá láťair̃ a beab̃ ma huſd̃ar áťair̃ don tír ar řad̃ d̃a ſcuir̃t̃i i n-éireac̃t í. Níl don áit den c̃uige nac̃ b̃řuiſe tú d̃uine ñó d̃aoine a b̃řuil an inntleac̃t beir̃te leo, inntleac̃t ba éoir̃ a beir̃ a' tabairt řoluir̃ do na Šaeðil ašur nac̃ b̃řuil řá láťair̃.

Ir páiréar é seo le am̃řáin Connac̃taca ašur řilr̃eac̃t Connac̃tae a c̃ur i ſcló ann. Ir ar éiſin atá eolur̃ ar biť aš řop̃móř na ſConnac̃tae ar an luť am̃řán ná ar na řilr̃e a bí ra ſcúige le d̃a céad bliad̃ain anuar. Níl—ná ar a ſcuro řilr̃eac̃ta. Ir luſa ná řin an t-eolur̃ atá acu ar an ſceol. Šan am̃řáin ná ceol ní beir̃ don blác ar an nŠaeðilſ, ašur ní beir̃ don deallřad̃ uir̃t̃i ná řnar. Sin é an řác̃ a b̃řuil torac̃ aš na c̃uigi eile ar Connac̃ta i ſcúir̃ na Šaeðilſe mar̃ ir ionntu ir mó atáťair̃ a' c̃ur řp̃eir̃ i n-am̃řáin ašur i ſceol Šaeðealac̃.

Iy páirpéar é reo ar fion rsoiltaða na cúige. Támuro a' tabairt duaire do rsoiláirí dá mhoróú un Saedilz a rsníob. Beiró áobbar léigsteoiréacá acu ra b'páirpéar, ioir amháin agus rseálta agus eolur tairir rin le meabair ar an raogal a tabairt dóib. Ac céib céaró eile a déanfar ní beiró don máit ann agus ní beiró don tairbe ar gnoða an páirpéir reo agus ní déanfa ré an fuo ar ceapad le n-a aghair é mur otéiró ré irteac agus mur léigtear é iy zac teac i gConnacta a bfuil an Saedilz dá labhairt ann.

An áit a bfuil garúir rsoile i ndon a léigste iy cóir dóib a léigead dá n-aitreaca agus dá máitreaca agus don tream-muintir atá ra mbaile. Cuirfe ré i n-iúl dóib-ran nac fuo san foigant oideacar ar Saedilz. Cuirfe ré an t-aor óz agus na rean-daoine a' caint ar cúrraí an traozail. Déanfa ré Saedilz an aora óz agus Saedilz na rean-daoine a fnaomad un a céile. Beiró fozluim ar leabha ar taob agus eolur ar an raogal ar an taob eile. Zo otazairó an dá fnaite le céile agus zo ndéantar iad a fizead ní beiró don Saedilz raamail ann ná Saedilz a mbeiró rnar uiréi. (21).

Támuro-ne, luét an páirpéir reo, fá réir ar noitcéall a déanam ar fion Saedéal Connacta ac caitreamuro curóú dá réir a fázail uacu. Iy mall buille an don uiró agus mur b'páza rinn orolairóte maite le cabair éuzainn téactrairó an zoraó arir san an ball aera a beiró déanta. Ac ní builli tréana a iarrar rinn ar donduine bualaó ar fion an Stiuc fá látar. Tá cáiróí don éuir i bfuir iy tall ra zcúige a cuirfear rior ar cóir den páirpéar. . . . Sin caoi a otuibha ríad congnam dúinn 7 iy caoi é a mbeiró tóil agus craobzraoilead ar an b'páirpéar le linn ama.

Mar duibhamar céana, beiró luézáir aghainn noim an té a cuirfear bárr feabair ar ar zcuiró ceoil. Píora maite Saedilze ar bit a cuirfear éuzainn raða ré irteac agus míle fáilte. Duine ar bit a bfuil píora den tróir rin aize máz rseal úr ná rean-rseal é nó

amhrán cuireadh ré cugainn é, agus beidh glacadh againn leir agus creidteamaint do féin dá réir. A Saeóil-geoirí agus a rghribhneoirí na cúise, rin cuireadh fairring, foirleathan daoib le d'réacta Saeóilge a cuir cugainn agus tá rúil againn nac leisfe rib failliú ann.

Duine ar bit a ceannócar an Stoc tá rúil againn go leisfe ré é agus go leisfe ré ó t'orac go veireadh é. Leigead ré ar r'geal agus ar nuairdeact go niomlán cúise ful dá dtuga ré a b'heit. (22).

COMAINLEACA SARANA.

Eanáir, 1918.

Níl don lá ó t'orais an cozaó, tarrainnt ar trí bliadhna go leit ó foim nár marbhúigead, irteac le céile, ré míle fearn sac lá acu, san caint ar an méid a gortúigead agus a b'ear éalannaó ar feadh a f'aozail. Ir móir an mórtabáil atá ar uactaráin na náiriún a cuir an cozaó ar bun agus ir móir an mórtabáil a b'ear ar an té a coinneócar ar bun é lá tar an gceart. An r'iozact atá a' g'nótaóan atá a ráit den deacair uiréi le a b'fuil rí a caillead leir an r'geal ioir f'ir agus máoin, ac cé'n éadail rin ac an r'iozact atá a' caillead leir san rúil le g'nótaóan.

Ói marzardéact ar riudal ioir uactaráin Sarana agus uactaráin na Gearmáinne an mí seo caiteadh ac níoir deapnaó don péirdeac. Ói Sarana, an f'rainc, an Rúire, agus an éadail i gconnrad le céile san don r'iozact acu a' déanam r'ioctáin go ndéanairóif ar f'ad i gcuirdeact é.

Cuirriú an Rúireac den t'rioid agus duhairt ré go ndéanfad ré féin r'ioctáin, go raib neart dá cuir fearn marb agus san don balactáil aise ar, sur mó an r'zác a b'ead air agus an ceann f'aoi tuilleam fearn a caillead ná a f'ocal a b'uireadh. Cuir ré r'geal as an Saranaó go raib ré as éirge ar an gcozaó agus tus ré r'pár

reac̄t̄m̄aine d̄ó le teac̄t̄ ir̄teac̄ ra mar̄zað. Níor̄ táin̄is̄ an̄ S̄aranað ir̄teac̄. Tá ré ī z̄ceir̄t̄ zō ð̄ruair̄ an̄ S̄aranað é réin̄ tair̄rḡint̄ māit̄ ón̄ n̄z̄ear̄m̄áinneac̄, r̄zaçam̄ roim̄ an̄ tr̄ác̄t̄ reo ī n̄-ur̄aiō, āzur̄ n̄ár̄ táin̄is̄ ré ruar̄ uir̄t̄i. D̄'áil̄ leir̄ an̄ z̄ear̄m̄áinneac̄ ā é̄riozað d̄c̄ níor̄ éir̄is̄ leir̄ den̄ iar̄raiō rin̄. C̄uair̄ō an̄ beair̄t̄ inā āz̄aiō. Na com̄air̄leac̄a reo S̄arana níor̄ c̄uir̄eadoar̄ ā lám̄ ī n̄-aōn̄ ceō ó̄ tor̄aiz̄ an̄ cozað nað n̄veac̄a 'na n̄-āz̄aiō. . . . Tá cor̄r̄-ð̄uinē acū ā ð̄ruil̄ rolar̄ beaz̄ a' t̄iḡeac̄t̄ ar̄ ā in̄nt̄leac̄t̄ āzur̄ ā feicear̄ c̄eair̄ō tá r̄ómpu. Ir̄ beaz̄ an̄ māit̄ ðon̄ té rin̄ ā beir̄t̄ a' com̄air̄liú d̄óib̄ r̄á l̄áçair̄. Níl̄ aon̄ áir̄ō air̄. Ní léar̄ ðon̄ t̄S̄aranað taða d̄c̄ an̄ ð̄alaçt̄áil̄ āzur̄ an̄ z̄n̄óçac̄an, āzur̄ ní māit̄ leir̄ ā teac̄t̄ amaç̄ d̄á ð̄foir̄ear̄ð̄aiō. (23).

An ceair̄ð̄ac̄.

A' r̄úil̄ le c̄úit̄iú ā m̄illear̄ an̄ ceair̄ð̄ac̄ āzur̄ ir̄ mar̄ rin̄ ðō C̄eair̄ð̄ac̄ S̄arana é. Feic̄tear̄ d̄ó zō n̄z̄n̄óçóca ré cluic̄ē éir̄gin̄ āzur̄ tá ré a' ð̄raç̄ z̄eall̄ eilē ā c̄ur̄, āzur̄ níl̄ aon̄ z̄eall̄ d̄á z̄c̄uir̄fe ré naç̄ eað̄ ir̄ zōir̄e ā raç̄ar̄ ré d̄á ð̄uir̄eadō. Tuilleam̄ fear̄ ā teair̄ð̄uiz̄gear̄ uair̄ō, tuilleam̄ air̄ḡiō āzur̄ tuilleam̄ cor̄ð̄air̄ ā ð̄éanam̄, āzur̄ ní mir̄ðe leir̄ d̄á z̄c̄reac̄aō ré S̄arana leir̄ an̄ r̄z̄eal̄ z̄an̄ c̄aint̄ ar̄ éir̄inn̄. Mar̄ d̄'ab̄ruiz̄gear̄ō an̄ fear̄ raðā ó "ir̄ r̄ur̄ur̄ōa 'back' ā r̄áð̄ō d̄c̄ c̄á ð̄ruil̄ na caoir̄is̄." Tá na caoir̄is̄ āz̄ éir̄is̄e z̄ann̄. Ir̄ cuma rin̄ leir̄ an̄ z̄C̄eair̄ð̄ac̄ é. F̄að̄'r̄ z̄eob̄ra ré caoir̄is̄ le tiom̄áint̄ tiom̄áin̄fe ré iaō. D̄c̄ ní r̄áiz̄tear̄ na r̄ir̄ le ð̄roç̄oú ī z̄com̄nuir̄ðe. Ir̄ luza n̄á rin̄ ā r̄áiz̄tear̄ le tiom̄áint̄ iaō. Tá cuir̄ō m̄óir̄ acū a' loc̄að̄ ceana . . . (24).

Aç̄rann̄.

Tá an̄ beaça z̄ann̄ ī S̄arana āzur̄ ir̄ z̄ain̄nē ð̄eap̄. Ir̄ iom̄ða aç̄rann̄ ā ç̄arr̄ain̄z̄ z̄annt̄an̄ beaça. D̄í ré inā ç̄ion̄tr̄ioç̄air̄ le aç̄rann̄ m̄óir̄ ā ç̄arr̄ain̄nt̄ ra ð̄fr̄ainē tuair̄im̄'r̄ c̄eaō āzur̄ ðeic̄ m̄bliað̄na r̄iceaō ó̄ roin̄ ar̄ c̄aill̄eaō na c̄eaōç̄a āzur̄ na m̄il̄te mar̄ z̄eall̄ air̄, āzur̄

ca bþior nað vtairneóðað pé aríp é. Tairneóða pé aþrann i Sarana má leantar ðon ógáð, aþrann nað furpurða þeíðteað ná veirneað a ður leir. Tá zo leor ðaoine caparóðeað éeana aður a áððar acu. Tá ðaoine boéta a' cepraét aður a' tromaðan ar luét an tpraíðþur. Ír ðeacair ðo ðuine áirð a tðairt ar ðlórtá móra aður ar ðairge nuair atá gaile polam aige. I mbaile ar a vtuðann ríað léið i Sarana, loc na céaðta þear an lá éeana ó aon obair a ðéanam þan áit nárb áin leo a zcurð ban a þeít ðeallmaigte le fuacét aður le ðionniað na huairne ina þearam ðóíð taob muið ðe þiopai a' rúil le beata a þáðail ionntu aður a' ðul aðaile aríp ar zann-ðuro. Má leantar ðon ður þeo ír iomða þin baile a nðeannar aítur orðu. Ní þearr an þail ar an bþrinc é. Ír mór a éear an tír þin le tír bliaðna zo leít aður ír é a vitéeall má þearann rí i þrað eile é. Tá rí ina óá leít anoír rzoilte aþ þeirt þear atá éom háirð le ééile i zcéim, ðuine acu aþ iarrarð ríotéan aður caparðar a ðéanam leir an nþearmáinn aður an þear eile a' raðóú an ógairð un cinn, aður b'þeoir þan teannað ar a éúil aige le n-a ður un cinn.

Ac níl a þáit aþ Ceapþaðé Sarana þór. Óá ngeilleað an þrancað aður ríotéan a ðéanam beað þeirean aonraic þan rúil le cabair aige ac le congnam þeipiceá. Tá a muintir þein ráruigte aður níl þonn orðu a ðul ar aðarð. Ná þreannraða aður na zabláin a ður þé amað uairð i n-aurtraellea aður ír na Canaðar níl ríað þo-ðeilleamnac óó. Tuðað pé coircéim eile aður locfa ríað i þfur aður éall. Coircéim eile aríp aður tá an aill márbéað þaol. (25).

Ná cþeio þionnós, ná cþeio ríað,
 Ná cþeio coiréce þriaþra mná,
 Máþ moé, mall a éiréóðar an þrian,
 Máþ ír toil le Óia a þéar an lá.

Þuacét aður þearþainn, cþuaðéan eapþaið,
 aður þuaíðþeað þaða þá þléibte.

III. CUAIHT AN LAOIḶ.

A bean úto talt i lár an cóta duit,
 Óá otus mo éroiḶe irciḶ ḶráḶ reac' r mná CuiḶe fóola
 uiliḶ,

Má 'ré an bá r a bí ar lár nó i ḶcomḶar dom,
 Seo bá r mo óá lár le fáinne an pó rta duit.

Mo léan Ḷan miḶe Ḷ mo cóinḶearḶ Ḷo há rto fá'n rliab
 ḶḶur ceaḶ ḶḶam a leiḶean fá'n ainniḶ ab áille ciail ;
 Ó a Rí na cḶuinne, beirḶear luinḶir ir bá rto aniar,
 Nó an cḶuaḶḶ leat miḶe ó r duine mé tá 'oó óiarḶ.

Beirim-re mo mállaḶt oó eallaḶ ḶḶur oó máoin an
 cḶraoḶail,

Ir oó na hóis-Ḷir méatḶa nac nḶlacraḶ le mná Ḷan
 rḶrḶé ;

Oó ainḶeoin a n-abraíḶim ir maí rḶ a bíor Ḷan é,
 ḶḶur Ḷo nḶeá rna an o rna loḶ fola i lár mo éleib.

Sí cuaiḶt an laoiḶ a' Ḷabáil é ríto an ac-buaile
 a o' fá Ḷaib mo éroiḶe irciḶ claioiḶte, ḶreacḶo-buaile.
 * * * *

Ir maí t a o' aítin mé féin Ḷéim an laoiḶ buaḶo rta
 a' teacḶain i Ḷcáin fá óéin na hac-buaile.

ḶḶur ir cḶuaḶḶ nac mé m' éinín o ruirḶeoí Ḷe,
 Nó 'mo fá Ḷrae aeraḶ ar éaḶan ruiḶneoí Ḷe,
 Ólá t, biaḶ 'Ḷur éaḶaí Ḷe oó réir mar o' o rtoócaínn,
 ḶḶur ir o eapḶḶta an rḶéa l Ḷo mbeínn ḶḶ an té oá
 oótoḶó raiínn.

Ḷ

Ḷus mé ḶráḶ Ḷ caitḶneam oó leaḶḶ an ríḶeaḶo rra,
 ḶḶur oá cúilín clannaḶ, bí baḶallaḶ, buiḶe-ómpaḶ ;
 fá Ḷaim-re ar m' fállainn Ḷo mb' aítí liom oá ríor-
 pó ḶaḶ

Ná 'mo ruiḶe ir na rlaí rí r ḶcaḶaoí r na Ḷríonóí o e.

COMAIRLEACÁ ÉIRIANN.

Feabhra—Márta, 1918.

Σάλα.

An duine a bíor a' fairlead ar an nGaoiṫ ní cuirfe ré ríol aṡur an té bíor a' ríor-féadaint ar na néalta ní bainfe ré an rósṡar. Óá mbead rinne a' fairlead ar an nGaoiṫ ní raṡamuir ar aṡarṫ leir an obair reo. Tá an raosal ruaimneac fá láṡair ac ir ṡearr ó bí ré a' reoidead ṡaoiṫi ṡo tréan aṡur ir ṫóca nac fáda aṡir ṡo réide ré ina ṡála. Ó bí fúinn a ṫul ar aṡarṫ aṡur ṡur buaileamar an bóṡar ní fillreamuir aṡur ní raṡamuir ar ṡcúl óá mbead ré ina ṫneacṫa réiṫte. Leanramuir ṫon treoir céadna aṡur ṡéillead ná locad ní déanramuir ṡo ṡcinnṫ orainn. Níl fúinn aṡur ní raiṫ fúinn ariamṫ oíṫ ná ṫóṡar a ṫéanamṫ ṫo fear ṡnearṫa ar bit óá ṫpuil irṫiṡ iṫir ceíṫre cuanta na héiréann ac an méio acá le ṫéanamṫ aṡainn fearṫal ṫó. (26).

Ní raiṫ ré ṫ'intinn aṡainn ariamṫ cur irṫeac ar ṡnó don duine ac áṫṫar léiṡṫeoiréacṫ' a ṫabairṫ ṫo ṡaeṫil, aṡur iré a laṡad ir cōir ṫóib-ṫan cead a beíṫ acu a bpáiréar féin a cur i ṡcōir ṡan don duine óá mbacad.

An fírinne.

Ar bealac eile tá ré ráiṫte ṡur órhoiṡ ṫia ṫo duine an cit a leigean ṫairir. An té a mbead fear le ráṫáil nó coirce le ṡearraṫ aige níorb é an ṫ-am ab fearr ṫó bualaṫ amac in' éadan ra ṡcit. Ir maiṫ ṡac ruṫ a fearṫal ina am féin.

Sin é a fearaṫ aṡainne leir an bpáiréar reo. Ir iomṫa ruṫ acá le ráṫ aṡainn nac n-abrócamuir fá láṡair ac fanramuir le foisṫo aṡur le réan. Inn-reocamuir an fírinne má féadcamuir aṡur mur ṫféadaiṫ ní innreocamuir ṫada. Ní iarframuir

donuine a cup amú. An té gníor bhréas cuirteann ré a lán daoine amú ac bíonn oiread reachmaill air féin dá bárr ir bíor ar cur ar bit den muinntir a bíor as éirteact leir. Ir fuide a pacar an fíor ná an bhréas. Imteocaird an bhréas ar neam-ní ac rearfaird an fírinne. (27).

Comairleaca bhréasa.

Bí comairleaca ra tír reo tamall ó foim asur tá cur acu ann fóir. Síleadar go ndéanfaróir sairse móir le caint asur síleadar go ndéanfaróir le bhréasa í. Síleadar go zcuirfóir dallad mullóg ar an Sapanac le n-a rún a ceilt, má b'fíor. Da doilíg rin a dhéanam. Bí reirean ina máigirtir ar a zceirto rin. Le beit a' cur dallad mullóg ar daoine eile asur a' baint bhrabaiße díob an t-am nár féad ré a zpreacad leir an lám lámóir 'read rinne ré bonn dó féin asur a cúir ré leitead raoi féin.

Bí ré fánae as éireannais a beit a' dul i zcomórtar leir ná beit as iarparid meallad a baint ar. Bí Domnall Ó Conaill i b'fad ina t'reoiride ar na zaeóil. Bí ré ina cainteoir máit. Daó i a ceirto a beit ina cainteoir máit. Ir air a bí a teact ruar i t'otrac a faogail.

Sil ré dallad mullóg a bualad ar an Sapanac le caint asur le cup i zcéill. D'abhúigead ré zur teartuis ó na zaeóil a beit ar an zceart ac nár teartuis uacu a beit dealaigte amac ó uactarántaet ná ó córóim Sapanac. Níor feil an dá nóir dá céile. Ir ar máite le zaeóil, mar fil ré, a rinne ré an bhréas rin. Bí fíor aige ina énoide irtis nár máit le zaeóil a beit raoi uactarántaet an tSapanais ná fá n-a leactrom. Bí fíor aige nac bfuil ré de nádúr ná de míanae in duine ar bit zur máit leir beit fá rmaet ná fá uactarántaet duine ar bit eile ac an té a bfuil cion aige air asur an té a bfuil muinigín asur taobad aige ar. Bí fíor aige nár ruad ariam ar talam na héireann don zaeóil a raib cion aige ar Sapanac

asur nár taobuis donouine acu í asur nac raib ré ina páirt ac an té a fíl balactáil a beit aige uaiti. (28).

Lám Láidir.

Bí Ó Conaill bréasac ra méio sur leis ré air féin so mbead ré páirta páirteacur ar bit a beit aige le Sarana. Níor cuir rin an Sarana ac amú. U'féidir sur cuir Ó Conaill faicéior ar bealac eile air le so mb'éigean do géillead do ac ní le caint é. Ac cuir ré Saedil ar mearbail. Géilleann an Saranaac nuair a caitear ré géillead ; géilleann ré don lám láidir asur ní do caint. Ní raib don maic dá féanao rin ar na Saedil. U'feair do Óomnall Ó Conaill a rad amac díreac má ré bí uair ir surb é .i. Éire a beit dealuigte amac zlan earzarta ó Sarana asur a beit ina fíogaac ar a haíar féin. Ní bíonn don raac ar an mbreís—ná don torad a bfuil maic ann. U'fás reirean Éire bréasac asur Sarana i dtreire. (29).

Feirfeac.

Cuir Parnell deir cairir rin air féin. Dubairt reirean má bí donouine ná don díream de muinntir na héireann i ndon ceart a baint amac le troio ar a fon ná ar don bealac eile nac raib loct aige féin ar an rgeal asur nac zcuirfead ré in' aíar. U'íar ré ar muinntir na héireann deic mbliadna rpar a tabairt do asur mur mbead raoracac na héireann abaille leir pá ceann an acair rin dubairt ré so brágrac ré párliméio nó feir Sarana ina diaid, so dtiocrao ré abaille so héirinn asur so brágrac ré treorú na n-éireannaac as ouine eigin eile. Ní bfuair ré an rpar ariam. Níor zeall Dia do-ran rin ná o'Éirinn. Zeill ré don tSaranaac ra méio so ndeaca ré anonn cuige asur sur amuis ré sur ar a lám a bí. Na dailcíní a táimz ina diaid géilleadar tuilleam don tSaranaac. Fuarfeadar rpar cúis mbliadna ficead asur ní bfuairfeadar éadail. Fuarfeadar ruo. Fuarfeadar déirce dá

cuid féin d'Éirinn ón Sapanac, agus d'fan an fear-ir-
bárr aige-ran le n-a póca a déanam teann. D'iarra
riao ar an Éireannac a veit dílis don tSapanac agus
go bfuigead ré luac raotair éigin uair le linn ama.
Bí fíor acu gur bhir an Sapanac sac seallad dá otug
ré uair amam com luac agus d'feil rin do agus go
mburfead ré arís é. Agus bhir. Bí fíor acu nac
otuibrad an Sapanac don ceart d'Éirinn ac an ruo
a cinnfead air. Síil fupmór na ndaoine gur a' cur i
scéil a bíodar leir an scaint a bí acu agus go scuir-
píoir dallad mullóg ar an Sapanac. Ir cormail
nár ead ac dá-rí. An lá a d'iarra na memberr
Éireannaaca ar muinntir na hÉireann a dul amac a'
troid ar fon an tSapanais, tuigeadar-ran an rseal ní
b'feair. Tá ré ráidte gur ar a gníomarca a ait-
neodar tú an duine agus gur ar a torad haitnighear
an crann. Ní raib don torad ar an mbreis nó ar an
scómarle breasais ac torad fearb. Da crann gan
pat an crann Éireannac i bfeir Sapanac, agus ní raib
le déanam leir ac a gearrad le fánaid. (30).

Grá-d-tíre.

Treoirde ar bit a cuinear comairle ar muinntir
na hÉireann a veit dílis do ríogact nó do d'ream ar
bit eile ac amáin d'Éirinn agus do muinntir na
hÉireann ní treoirde dílteanaac é. Níl Éire i
bpáirt le ríogact coiscrioc ar bit ac i n-agaib a tola.
Dá mbead rí i bpáirt le tír nó le ríogact coiméigeac
ar an domán dá toil nó dá deoin féin d'féadrad
rí veit dílis don páirteadar nó don cumann. Ac
níl rin maectanaac aici fá látar mur nac bfuil an
cumann ann. Ní mó ná rin tá an deoin nó an toil.
Duine ar bit atá dílis d'Éirinn amáin de tíorta an
domáin ran am feo ir fíor-Éireannac 7 ir duine de
Clainne Saedéal go ríinneac é. Duine ar bit atá i
ngreim an dá bhuac ní don maic ann. Seo é an
raogal a crutócar é. Seo é an raogal a scaitfe ré
a cora a cur ar an talam tírim i dcaob éigin ful
dá rguabaid an tuile móir le fánaid é. Ní tis le

donnaine reirbír a d'éanam do dá máigiirtir. Ní f'éad fear nó bean a d'éanam amam ó t'úr an traozal ašur ní d'éanaró—so lá an b'ráic. Fear ar bit a cúirpear comairle ar Šaedil Éire a t'reizean nó muintir na héireann a cúir i scontubairt ar maite le Sarana ní fear dlirteanaó don tír é. An fear a cúirpear a anam féin i scontubairt ar fon na tíre pé an t'reoiride ceart é. An muintir atá dílir d'Éirinn pá látair 'riao a béar i mbun na tíre ra raozal atá romainn amac, ašur ip doib ip cóir rin. Uimír beas iao i scomórtar le cumáct Sarana, ašur ip ceart doib a beit dílir, dlirteanaó dá céile. Uimír po-beas iao ac má leanann riad don cóir ašur má fearann riad uiliz ar an sceart beit leo. (31).

ΤΑΙΘΒΘΕΑΡC ΣΑΕΘΕΑΛΑC.

Feabha, 1918.

I' ionann tairb'bearc ašur dearcad ar an puo a t'uzar é féin un tearbánta nó tá le feiceál or comair do fúl. I' mó an éreiróint a t'uzar duine don puo a feicear pé le n-a fúilí ašur ip mó an áiró a bíor aige air ná bíor aige ar an puo a éluinear pé le n-a éluara. Dá scluinteá ršéal ní tiubhrá leat-áiró air 7 b'féitir nac otuibhrá ac leat-éreiróint do. Ac dá b'feictá an puo é féin or comair do fúl ní féatpá san áiró a éabairt air ašur éaitpéa a éreiróint.

Sa t'rean-airpír bíotó ršéalairóte maite i n'Éirinn bíotó an ršéalairóeact ašur an fiannaigeact mar éaiteam airpíre aš na daoine. I' aš an pí bíotó an ršéalairóe ab fearr ašur ní beaó don glacaó aš an pí ná aš a móir-uairle leir muir mbeaó pé ina ršéalairóe maite. Nuair a beiteá aš éirteact leir an ršéal a o'innreocad an ršéalairóe rin fúlpeá so mbu léar óuit le do fúilí sac a mbeaó pé a' cur ríor air ioir.

gníomh a gúir iongnantar. Sílteá go mbeiteá a g éirteac leir na daoine a' caint le céile a gúir go mbeiteá a' bpeactnú orctú do péir mar beaó reirean a' cur ríor orctú. Sílteá go bpeicpeá na héadaige 7 an gléar a beaó orctú. Sílteá go bpeicpeá an a gúar a béar-paidir ar a céile nuair beidir a' caint, dá mbu a gúar árao i nó a gúar námao. De buaó na r géalaióeacá a beic i ndon r géal a innrean ar an mbealac rin, a gúir ní gac uile óuine acá i ndon a óeanta. Níor móir do óuine an r géalaióeacá a beic de céirio aige ful dá mbeaó pé i ndon a ceapca amaó ar an gcaoi rin.

Sin é an peacá a bíoó ar bun i néirinn. I ótóirca eile bíoó bealac eile acu. Gníóir an r géal a ceapao i ótopac ac i n-áic a innreana ar fao i gcaint béil óeanraioe gac gníomh dá mbeaó ann a foillriú nó a caioóbríú or comair na ndaoine a beaó ra lácair. An muincair a ó'feicpeacó an r géal dá gníomh-caioóbríú mar rin or a gcomair óainraioir oireao fárcá a gúir puilc ar ip dá mbuo é an gníomh péin dá-ríri a beaó ann, mur mbainraioir níor mó arir. (32).

Caioóbríem.

Ó'fár an nóir rin ip na muógaóca coimóigeaca a gúir curcaí hallaí móra ar bun a gcuinncigeacó an rluag ionntu. An r géal a bíoó ceapca, bíoó daoine annriúó le uol tíri fuirm gac gníomha dá mbioó ann, a gúir a gníoó a caioóbríú or comair na rúl. Óaineacó an rluag riampa móir ar a beic a' bpeactnú ar an caioóbríem a gúir lean an nóir mar caiceamh ainripe do na daoine ó foim anuar. Caioóóeare a cucaioir ar na hallaí a mbioó na daoine cuinn ionntu.

Ní raio don ceo den trórc rin ar bun i néirinn go ócaimz pé irteac leir an n gailloac. Ac máir gailloa a caimz an ealaoain cucainn ní ceapc óuinn gan a leiceio eile a ceapao ar ar n-a gúar péin le riampa a óeanamh do feara fáil. Ní lia tíri ná gnár, a gúir cá gnár a g gac tíri a feilear oi péin. Dá mbu mian linn na gail a gúir an peacá gailloa a óibirc ar éirinn ní féarfauir a n-áic a fá gáil bán nó folam. Dá

noibruigte an dligeaó gailloa níor móir dligeaó eile cupr ar bun leir na daoine a cupr i n-ortú ceart ip i gcóir. Níor móir dá réir, riampa ašur caiteam ainripe a ceapaó amaó do na daoine ar a lašar cóim maic ip bí ann poime rin.

Sé an fáa a bfuilmuid a' labairt mar seo mar tá go leor a' léigeaó an páiréir seo a beaó i n'oon ršéal maic a ršriob. Nil ceapó den tír naó tuiteann ruo éigin amaó a cóirruigeap na daoine ašur a mbíonn a b'ocal ašur a luadháó faoi go ceann aóair fáda 'na óiaó. Nil aon ceapó den tír šan duine šriode éigin a mbíonn go leor ršéalta dá n-aicšur air, ná šan fear šreannmar éigin a mbíonn píora maic reammar caerái anoir ašur arír ar bun aige. Čairir rin, nil aon páirt naó b'uil fear meabhraó cinn aóa i n'oon ršéal nó tairóbréim maic a ceapaó ar a ršuaim ašur ar a cónnlán féin. Ip iomóa fear a rinne cáil móir óó féin ip na réigiúin cóiméigeaó le tairóbréim den tróirt rin a ceapaó ašur a cupr i gcóir. U'fearr do éireannaig má tá i n'óan 'r go mbeio an tír cóiróce fá n-a ršuaráó féin a léiteio a cupr ar bun ná beic a' taob leir na raiméireaó a ášar ipreaó leir an nšallóacó. Má bíonn na šaedil ran áiróeall le iao féin a cupr i šceirt ip šac craoib nua aóa a' fáir le innleacó an duine, fášra rin cóairle móir acu le linn ama ašur meap ortú dá réir. Ip iomóa ršilšear a rinne innleacó an duine don traošal řóóiac go léir ac ní móir an innleacó a cóirruige le go mbeaó barr uiréi. An té a mbíonn a ceann faoi i šcomnuioe aige aš obair ip minic naó é ip fearr a téioeap un cinn. Ip iomóa meabair a bainfeáó duine ar an raošal le b'raónú go šrinn air.

Táar le tairóóeap šaedeaó den tróirt aóa ráioce ašainn a cupr ar bun i nšailim mar ipé šailim an baile móir ip šaedeaiaige i n'éirinn. Tá šaedilšeoipí cuio maic ra mbaile féin. Tá šaedilšeoipí taró air ar šac taob. Má ceapann aon cuio acu rin ršéal nó tairóbréim a beap feileamnaó le n-a šnióm-tairóbríú beio míle fáilte poime. Ceappar daoine

le ffeartal don obair rin. D'éadct ar bit a cuirfean
 cugainne fá láctair déanfa a feolað ran dit ceart.
 Cainteoir Saedilge ar bit ar maic leir páirt a glacað
 ra rgeal cuirfeamuid ar an eolur é. (33).

buidéac.

Bí Ó Luirc a sur a múintir a' feolað ina mbád tairt
 ar córtai Connrae Muig Eo. D'éigean dóib cur i
 dtír le gairbón i n-Innir Tuirc. Carrainn riad ar
 teac Taidg. Marbuidgead Taidg caora dóib gac lá a
 caiteadair ar an oileán 7 tug ré giollaict maic tairir
 rin dóib. Ní maib don im acu ac ra gar eile a dtugaidoir
 buidéac air a rinneadair féin i leabair ime (b'féidoir
 gur de gair a sur de cnotanna 7rl. a gnidoir é). Carad
 Taidg air i mbéal an áta. Táinig ré ag geata Cair-
 leán Uí Luirc a sur cuir ré rgeal irteac go maib ré
 ann. Bí daoine uairle ar dinnéar irtig. Níor
 cuimnis Ó Luirc go maib don aicne aige air. Cuir
 Taidg an ceatramá reo cuige irteac:—

“ Ir maic gac duine ina tír féin,
 I bpad ón ngréin ir maic é an buidéac,
 Or an Muair ir maic Ó Luirc,
 A sur i n-Innir Tuirc ir maic Taidg.”

Tug Ó Luirc irteac é a sur bí flead a sur féarta
 aige go maibin dó. (34).

SEAN-FOCLA.

Tá 'cuile fórt a' luigead ar an lagair a sur an lagair
 a' luigead ar an talam.

Nuair a éirigeat d'roc-bean-tige ar maibin déarfá rí:
 “ Aicnigim ar mo fearfad a sur ar mo finead
 Nac ndéanfa mé don maic go mbí ré ina oirdé.”

IV. An bádóih¹

Ar maidin Diarúadoin, mo léan zéar! readó gluaisir mire
un riubail,

Bí rneadta ar zác cnaoið, 'r mo éroiðe ar creata le
ruaét,

Tráé tós mé an reol móir le cóir zo nveacamar ruar,
Nó zo dtáinig mé un róio le tóin an éairleáin ra zcuán.

'S lá'ir n-a báraé bí zála ann 'r rriótanna cnuada,
Níoir veáirnað don báo a bí ábalta ðul tar an Ruadó,
Mar bíomar com' dána ir nac nglacfað rinn barrfað
ón trluas,

Zo dtáinig an squall 'r zup árvuig an topping lift uainn.

Cé d'asrað Mac Dé, mo léan zéar! ó'r asam-ra tá fíoir
Mar bímir le liom féin m'asraic as imteaét 'r na báio,
Ac tá rúil le Mac Muire asam zo mbéad 'r mo céad
míle zráð,

Ó, lé jug daite fíona faoi máoil ir é asainn ar láim.

'Sé mo éreaé ir mo díé, faraoir! Ir mé anoir tá ra
nguar

Zan mé ra baile as mo mnaoi níoir baogal dom ocpar
ná ruaét;

Dá bfeicinn arírt í, an raozal ní rzarrað í uaim,

'S má cailltear rinn ar éire, beir mo míle beannaét
ón zcuán.

Ní hé rin bu cáir liom dá mbead mo énáma i dtairze
ran uai,

Ac beir ar an tuinn báite zup cáill mé éirteaét mo
cluar.

Dá bfaóainn rziobta ar rtaampa zo raoctrócainn
guinea ra lá

Zo mb'feairr liom beir a' caint léiti ir a ceann beir
leazta ar mo láim.

---

1 Ó Donnca Ó Szallcobaip ar Corrán Acta, a ruair mé an t-
áimán reo.

Ḑírleact.

Διβεάν-bealtaine, 1918.

An Rí Ḑlirteanać.

Ḑ'orouiς Ḑia Ḑon Ḑume uaćtarían éiςm a beic or a cionn a mbu ćóim Ḑó zéilleaḐ Ḑó. Ḑ'orouiς ré ómór Ḑon ní Ḑlirteanać ac níor orouiς ré a ćavaic Ḑó ac an muḐ a baic Ḑó ó ćearc. Ní maib Ḑon ní Ḑlirteanać ar Éirinn ó aicirí Ruairí Uí Conćubair. Ḑ'áil leir an ócćmaḐ Neanraí a bí ina ní ar Sarana zairm ní na hÉiréann a fázaic Ḑó réim. Ac ní maib Ḑon uirlám aize-pan ar níozćamćlacć na hÉiréann ná Ḑon "innbe ćar zéim" aize ac oiréaḐ ir bí aize ar uaćtaríanćacć an ćreoićm ac amám muḐ breazać, reafóideacć zan Ḑon uźḐar a ćarraigz ré ar na rean-rzéalća. Ir eiréan an ćéaḐ ní Saranać a minne iarricć ní na hÉiréann a zlaoać aic réim. Bí nigzć ar Sarana ó řoin a zlac flaicćear azur řopćamár ar Éirinn leir an lámć láruić ac ní Ḑe oroić Ḑé a beic Ḑilir Ḑóib-pan. Ní Ḑe oroić Ḑé a beic zéilleamćnac Ḑo ḐlizeaḐ éazćóiac azur ćá řior az an řaozai zo maib an ḐlizeaḐ zallća a' Ḑéanaćm leaććroma ar na zaeḐil. Sin muḐ nac řéoić a řéanaḐ. Ac mář níozacć zallća nó zaeḐealać a béar ar bun i nÉirinn ní Ḑon ní ná Ḑon řiazaććar a zeall Ḑia an zéilleaḐ ná an uirlaim ac řa méro zupib í toil azur Ḑeoin na Ḑoaime a ćuirann iaḐ. Mář Ḑream coimćižeacć a mbeic řmaćć acu ar ćir ar bic ní Ḑóća zo mbeic cion az muicćir na tíre řin orću ná ar a řiazaććar. Beic řiazaććar Ḑá řóřć řin ar řoićár, azur ní hiongnacć má bíonn řaozai corřiac řa tíř a béar řá n-a řćiúraḐ. Níl Ḑon bealać az Ḑream coizeřioć le ceannar a coimneál ar ćir ac na Ḑaime réim a řazćoić i n-azaić a ćéile. (35).

Dípleáct.

Óí ré i zceirt ra tream-aimpír le linn sí maít a beít i zceannar na héipeann nár binne leir na daoine ceol na cláirriže a cloirteáil ná glór ašur caint a céile, zo mbioð torað céadóac ar cup ir mear ar éraoib ašur iarš ar innbear. Óí ré i zceirt zo meáac an cup, zo locað an mear ašur zo ðtréizeað an t-iarš an t-innbear le linn an ðroc-íí. Sin, mar ðóig ðe, nuair a beað íí maít ann nac mbeað na daoine a' bpuigín ná aš acmann le céile ašur zo mbeað an raožal ar feabar ašur raotar na bfeap a' ðul i ðtaipbe ðon tír nuair a beað 'cuile ruð ar an zcóir. An té a conaic an ðroc-bail a bí ar an Rúire le zoipio ašur le bliaðanta anuar tuigfe ré é rin, ašur zoð-é an éreac a žníor ré ar íiožacð ðroc-íí a beít or a cionn nó ðroc-ðligeað a beít ar bun innti.

Óá zcuireað muintir na héipeann ðe toil a céile íiožacð nó poblaçt ar bun çaitpíoir ar fað a beít vilir ðon íiožacð rin ašur ðon íiažaltar a beað óa ptiúrað. Çaitpíoir ðligeað a cup ar bun a ðeapbócað cométróm na féinne a çabairt óa žac feap ašur nac leigfeað éazcóir a ðéanam ar doinneac. Má bíonn ðligeað ar bun a çuipfeap žac ðream ar a zceart—már féioir—beíð ráram ra tír óa réir.

Má bíonn íiažaltar nó flaitear ar bun a bpuil cion aš na daoine air ašur íað vilir ðó ré an íiažaltar ceart é. Má bíonn uimír beaš ar a lažar ra tír nac mbeíð žlacað acu leir çairneóca ré acmann ašur tpioio. Ac an íiažaltar ðlirteanaç nuair a beap ré ar bun ní beíð call ðó na daoine a fažóú i n-ažaró a céile le comairle ašur rmacð a çoinneál orcu. (36).

Deáž-rcailo.

Ar an áðbar rin, an muintir a çuipfeap íómpu íiožacð nó íiožçamlaçt a užorú i héipunn ní móp ðóib an trliže a bpeacnú mar ir cóir. Ní hobair ðóib éazcóir ná leaçtíom a ðéanam ar ðuine ná ar ðream ar biç, arae má žníonn ní çairneóca ré rin ac falçanar ašur íiožaltar. Rinneað oipeað éazcóra

ar éirceannais̄ leir na cianta ip so gceapann cuio acu
 anoip nac dochar cam i n-azair̄ an caim a d'éanam.
 Bí comairleaca ra tír acu so dtí le soipio a bí dá
 rāstóú un a d'éanta. Ní maib don maic̄ anhrin mar
 mún ré do na daoine a beic̄ fealltamail ašur a beic̄
 a' d'éanam̄ éazcóra ar a céile. Má bí tigeanna talman
 ann a bí a' cpeacaó daoine boct le cíoranna árho ašur
 dá zsur̄ de dhuim tige níor mīrde é d'ibirt. Má bí
 alpaise ann a bí aš alpao an iomarca talman cuige
 féin ašur a' rāzail daoine eile ar žann-cuio níor
 mīrde žóm beaz a cup air. Ac maoid̄ le fear boct
 ven tír a d'ionnraiz̄ na réiz̄iún coim̄tizeaca ašur a
 faoťruiz̄ pižinn beaz le hallur a cnam̄ ašur a táinis̄
 ar air ašur a ceannais̄ žabáltar nó dá žabáltar níor
 ceap̄ bacao leir. Ruo ar bit̄ a faoťruiz̄ duine so
 cnearta ní ceap̄ a baint de. Ochair ar bit̄ a cuifeap̄
 muintir̄ na h'éirceann féin aš acmann le céile žan don
 balactáil a beic̄ don tír so hiomlán air̄tí níl don maic̄
 inn̄tí. Dá mbeaó an tír ar fao a' d'éanam̄ so maic̄
 beaó mar a cáir aš 'cuile duine ašur níor dáir̄ binne
 ar éirinn an méio daoine atá inn̄tí. An muintir̄
 atá a' cup a n-anama i žcontubair̄t ar řon na tíre
 ar fao ip beaz an baožal žur̄ le mí-rtáio ar bit̄ a
 ušorú atá riao a' d'éanam̄ am̄laid̄, ašur ná cpeioeaó
 don duine žur̄ eaó. Tá daoine antuirzeaca i n'éirinn
 mar tá ip žac uile tír nuair a feiceap̄ riao an faožal
 corruiz̄te a račap̄ amac a pipiléaračt doib̄ féin.
 Cuirfeap̄ i dtuiržint doib̄ i leabair̄ a céile nac řeo é
 an faožal le hažair̄ na hoibpe rin ašur má leanann
 riao oi so bfuiz̄e riao a dá láim̄ doiz̄te. (37).

Tuaž Tuirbe.

Tá ré i žceirt so maib fear ann fao ó—ašur ipé
 an fear é Tuirbe, acair̄ an žobáin Saor̄—ašur bí ré
 com̄ deap̄lám̄ac rin leir an tuaiz̄ ip žur̄ řil ré so
 noéanrao ré ruo ar bit̄ léi. řil ré an řair̄r̄ze a
 coimneál amac léi. Nír̄ éiriz̄ leir. Cair̄ ré an tuaž
 i muillac̄ an tubair̄te uair̄d anhrin so maib ři řá'n
 tuile. Tá daoine i n'éirinn ar an žcuma céadna

atá com deapláimac leir an scamiléaraict ir zo
 sceapann ríad zo scoimneoča ríad moill ar cúir
 na héireann le ealaðam beas atá ar bun acu féin.
 Deas pé com maic dóib féacaint leir an lán mara a
 coimneál amac le beic a' féacaint an puo atá oligte
 o'Éirinn a coimneál uairi. Ir fada rin oligte asur
 tiocra pé. Tiocra pé mār oic maic leir na camiléa-
 ríaróte é, asur an muintir a fearfar poime le n-a
 coimneál ríar báitfeas rí tuile iad. Cuiread an
 Réamonnac irteac i bpoic láirge an lá ceana asur
 b'féirir zo scuiffead rin fá látar gliondar ar
 mucasí baile úi bpeacáin asur a leiteoí. Ar
 bealac, bí an togað rin maictanac. Bí pé maictanac
 an cogal a dealu ón scruiéneac. Tá a leiteo
 maictanac ir zac don ceáir o'Éirinn. Le aineolur a
 rinne cuir acu do-beairt i n-asair a muintire féin,
 asur támuo cinnte ac zo otuige ríad an rgeal i
 sceairt zo noéanra cuir móir acu aicrige éruaró ann.
 Deir daoine surb é tarraing trioblóir ar Éirinn.
 Nil ainnear asainn náir cúirig pé leir ac bí an triob-
 lóir rin le teac. Anoir féin, má bíonn Clainne
 Saedéal oíir dá céile 7 má leanann ríad don cóir
 tiocra ríad rlan ar 'cuile zábað. (38).

Éasóir.

Tá an Saranac asur a daltaí ra tír reo ar a mbionna
 as iarriaró cúir na héireann a bapgað. Síleadar i
 otorað muintir na héireann a daltað le blaðar 7
 le bpeaga. Sí an Saranac cur ioir na héireannaig
 le cuir acu a féirdead i n-asair a céile. Ní bfuair
 ríad le n-a mbpeaga ac na daoine rannaca a bí com
 cam asur com fabtað leo féin, oream nac maib cion
 ná gnaoi na noaoinne oir. Bíonn aicne ar a leiteoí
 ir zac don aic asur ní géilleann don-duine cnearta
 dóib. Nuair ba léar don tsaranac nac maib don
 áir ar na bpeaga asur zo maib na daoine rannaca
 uilig ceannaigte aige, o'aitig pé ar na daoine
 seannála a cur ríor leir an lám lárir. Dá
 mbead a oligead féin as Éirinn mar tá as 'cuile tír

eile ír leir na 'daoine a 'còrainc a 'beaò na pòilior i n-àit a 'beit a' 'dèanam' 'cuile mí-rtáioe oirtu. Ní maic ramail téirdéar i b'pao. Bí r'gata ógánac i 'gCatair na Mart, an la 'céana, a' 'dul go dtí an r'táiriún le fáilte a 'cup moim' fear de muintir M'ocáin a 'bí a' 'tígeac' abailte ar an b'p'iorún. Cuaird uimhir mór f'ais'oiúirí a'gur pòilior r'ómpu ar an t'rráio. O' f'ua'gair cairtín na n-ógánac a'ra cuio fear fearaím go n'glacaò ré comairle leo. Séar. Sí an c'omairle a 'f'innead'ar, do 'g'ráò an r'eí'òt'ig, cúlú r'iar a'p'ir 'gan don 'éiont'p'ocair a 'c'abairc do na pòilior. Níor bac na pòilior leo f'ao ír b'io'ar ina fearaím nó a' 'tígeac' un cinn. Ní luaithe a 't'uga'ar a 'g'cúl 'd'óib' ná lean na pòilior i'ao 'd'á mbualac' a'gur 'd'á la'g'ac'. Mair'oir leir na f'ir ó'ga, b'io'ar i n'oon i'ao f'eín a 'c'òrainc ac' o'ionn'ra'ig na pòilior m'ná a'gur mion-'daoine a 'bí ar an t'rráio nac' r'aid' baint ná r'áirt leir an r'géal acu. Úir na pòilior f'uinneogáí a'gur r'io'p'áí a'gur o' f'ás cuio acu a mbataí i'rt'ig ionntu. Bí fear de 'Seo'ig'ac ar an t'rráio a 'c'áin'ig i'rt'ac' 'don baile ar 'ócáio a 'bain 'd'ó f'eín. Níor a'ir'ig ré a'riam' go 'o'cáin'ig p'óilí ar a 'cúláí a 't'ug i'ar'ra'io m'ill'ac' de b'ata 'd'ó. Tá an fear bo'c' i n-u'c' an b'áir ó f'oin. (39).

D'p'oc'-òil'ig'ac'.

Sin ramail 'don fuo' acá ar bun ina lán bailte mór ar fuo' na h'éireann in'oiu. Ír ar éigin acá f'ocal a'ir 'd'á leig'ean i'rt'ac' ír na r'áir'p'ir. 'D'á mbuo' i'ao ó'gán'ig na t'ir'e a 'beaò a' 'p'liuncac' ír a' 'mar'bu' ar an m'bealac' r'in ír iom'òa 'duine a'd'éar'p'ac' go mb'obair í nac' m'beaò don r'ac' uir'c'í. Ní mó an r'ac' a 'b'éar uir'c'í ar u'c' 'g'ur'ib' i'ao an 'd'p'eam' 'g'all'òa acá 'd'á 'd'éanam' ír 'g'ur'ib' é an 'S'ar'ana'c' acá 'd'á r'ag'óú. Tá 'd'eir'p'ac' le 'òil'ig'ac' nuair a 't'ig le b'od'á'ig ólta a 'beit a' 'mar'bu' a'gur a' 'p'liuncac' 'gan don r'mac'c' a 'beit oirtu. Tá 'd'eir'p'ac' leir an r'ead'c' a'gur leir an r'ia'g'al'tar a 'u'g'or'ó'car é. Séar'io ír 'd'ual 'don 'òil'ig'ac' a'gur 'don r'ia'g'al'tar 'daoine a 'c'òrainc ar mí-'rtáio a'gur 'é'ag'c'óir. M'ur'ab' f'uil r'iao i n'oon r'in a 'd'éanam' tá 'd'eir'p'ac' leo. Ír iom'òa leac'

τιομ αςυρ ριαν αβ εϊγεαν το ζαεθιλ βοϋτα σεραϋ
 αςυρ β'φειοιρ ζο ζσαιτιοιρ α'θεαναμ ταμλλ βεαζ ειλε
 αε τιοεφα αν εαβαιρ ινα ham φειν. Τα na ρρφορϋιν
 μαϋμτα λε α βφουλ ο'φιρ οζα ιρτιζ ιονντυ αρ υετ α
 βειτ οιλρ ο'εϊρυνν. ·θιοδαρ μαρ ριοϋ σεανα αςυρ
 β'εϊζιν α βφορζαιτ. Σζαοιρφε na ζλαιρ αςυρ λειζφear
 ρολυρ ιρτεαε αριρ ιονντυ. Νι εειρθεανν κυμαετ αν
 ουινε εαρ αεαρ αιτμυ. αε οειρ ριαϋ ζυρ mall αςυρ
 ζυρ οϊρεαε διοζαλταρ θε αςυρ naε φειοιρ α φεαεαιντ
 αε ζο οταζα ρε. (40).

SARANA.

αιβρεάν, 1918.

Αν τ-όλ.

“ Νυαιρ α εϊγεαρ αν τ-αϋ τιζ αν τ-όλ αε νυαιρ α
 εϊγεαρ αν μι-αϋ θεαμην οεορ.” Νυαιρ α βι αν
 Σαραναεαρ αρυ αν τραοζαιτ β'αιτ υαιϋ αιρε α εαβαιρτ οϋ
 φειν. Ο'ιτεαϋ ρε α ραιε αςυρ ο'όλαϋ ρε α ραιε αςυρ
 εαιτεαϋ ρε ταμλλ οεν λα αρ α ραιμιν ροζ αςυρ βα
 ευμα λειρ σε'η εαοι α ραιϋ αν ευρο ειλε οεν τραοζαλ.
 αε ιρ κορμαιλ ζο βφουλ αν μι-αϋ α' τεανναϋ λειρ.
 Τα ρε αζ εϊρζε αρ αν όλ αςυρ νιλ ρε αζ ιτε αν οϊρεαϋ
 ιρ βι. Ουβαιρτ φear α ραιϋ ριορ αιζε ε, λαοιο Σεοιρρε,
 υαετάρην Σαρανα, naρ όλ μυντιρ Σαρανα ι n-υραιϋ
 αε τρι σεαεμαμνα κυρο αρ ολαδαρ ζαε υιλε βλιαϋδαιν
 ροιμε ριν, αςυρ ζο βφουλ ρε εινντε ι mβλιαϋθνα ζο
 mβειϋ αν τ-όλ ανυαρ ζο οτι n-α λεαε. ι λεαβαιϋ α
 σεϊλε, αοειρ ρε, κυρφear οειρεαϋ λειρ αν όλ αρ ραϋ.
 Μυρ ηθεαναϋ αν κοζαϋ οε οοεαρ αε οειρεαϋ α εϋρ
 λειρ αν όλ τιοεφαϋ na οαοινε υαιϋ. Τιοεφαϋ αν
 Σαραναε υαιϋ ρφειρην ειϋ ζυρ εραϋ εροιϋε λειρ αν
 τ-όλ α ραζαϊλ ινα θιαϋ αςυρ νι ηι α θεανναετ α βεαρρα
 ρε οον τε ιρ ειοννταε λε n-α βαιντ οε. Ο'φearρ λειρ
 εαιτεαμ αςυρ ραζαϊλ αςυρ αν ραοζαλ α βειτ ζο μαϊτ μαρ
 βι ρε ροιμε ριν. Ιρ βεαζ αν ευιμνε α βι αιζε σεϊρε
 βλιαϋθνα ο ροιν ζο mβεαϋ βιζιλλ ανοιρ αρ θα λα οεν
 τρεαετμαϊν naε βφεαϋραϋ ρε ρεοιλ α εαιτεαμ αςυρ νι

ra zcapzair amáin é ac tamall maic den bliadain 'na diaid. Céibí céapra a déanfar an t-ól níl teact o'uirpearbaid na feola aige. Má fáztaí oá foipear-baid tamall é déanfa ré clamrán. (41).

Tír na Long.

Sé an éaoi a bfuil an rzeal, níl as éirze le Sean Reamair ra raozal reo. Ní hé an fear céadna anoir é, ir ní hí an cáilidheact céadna atá aige ir bí nuair a bí ré as ite na feola ar a mian. Níl an tráct air mar bí poime reo. Ní tiz le duine a beic a' feadaizil ir as ite mine. Tá an iomarca ar bun aige. Fáo ir tuz ré aipe don triopa bí an raozal ar a cómairle féin aige. Bí an t-airgead aige asur bíonn mear i zcomnuide ar an té a bfuil an póca teann aige. Le do nó trí de bliadanta tá a dúitrac ar fáo caitte leir an zcozaó. Tá a cuio asur a b'ráza zill caitte aige leir, asur ir beaz oá cairbe a conaic ré zo fóill. Tá ré a' leizean faillice ina znota. Tá a meatall a' troio i n-áit a beic a' treabao ir a' rómuir. Bí ré de ceipio aige a beic as iomluct daoine asur as iomcúir eapraó ó tír zo tír ina cuio poiteac. Tá na poitiz a' dul ríor asur má máireann doib ir zearri a fanar ceann ar bit aige. Am'ouizeann ré féin zur cáill ré i zcom-ruim le bliadain poitiz a raib ceitne milliún tonna meadócaín ionntu. Deir an zearmainneac zur cáill asur react milliún tonna; rin trian oá raib aige. Roim an zcozaó znío ré i zcom-ruim oá milliún tonna meadócaín de poitiz úra 'cuile bliadain. Ní deapna ré tríomao cuio an méio rin i n-uraid, asur an bliadain poime rin (1916) ir beaz le leit-milliún tonna meadócaín (538,000) a rinne ré. 'Siad na poitiz asur na znota tráctála a cea in asur a cóiméao beaca asur má cáilleann ré iao rin tá ré réio. (42).

Malairt ópcair.

Nuair a topaiz an cozaó, bí com maic le leat an méio poiteac a bí ra doimán as Sarana. Níor b'réaz Tír na Long féin a tabairt uiréi. Bí na luingsreaca

rin aici le veit a' tabairt earrað do 'cuile tír fá cúrra
 na zréine. Ní raib ó luigead zréine zo héiríge zréine
 tír nac mbíod a d'cruall ann ašur bí earraib feileam-
 naca dá zác tír acu dá ndéanam i Sarana. Da cuma
 leir an Sarana feileamnac nó mí-feileamnac iad
 dá b'fágað pé díol orcu ašur na daoine eile a veit
 pápta glacað leo. Sin é bí uair. Sin é a rinne
 raibbhear do ašur bí pé i ndon 'cuile d'ream a ceannaict
 le n-a raibbhear. Sul dá r'corais an cozað, bí
 tráctáil Sarana aš dul ar zcúl ruo beas, nó bí rí a'
 dul ar zcúl i zcomórtar le tráctáil na zearmáinne.
 Dá maireað d'óib tamall beas eile mar bíodar beað
 Sarana r'zoitte amac ír amac aš an n'zearmáinn.
 Níor maic leir an Sarana rín—ní nac iongnað, ír
 mar zcall air rín bí fonn air zo zcuirpíde cozað ar
 an n'zearmáinn, mar nár feil pé d'ó zo mbeað an
 zearmáinneac aš éiríge ro-láir. 'Siað an f'rancaac
 ašur an Rúireac a bí a' dul i n-éadan na b'piléar,
 fáð r'bí a cuio fear aš obair aš an Sarana a' tabairt
 aise dá znocta—eiréan a' déanam na b'piléar ašur an
 muintir eile dá zcaiteam. Sin é a d'feil do. San
 am rín a' veireað pé "tá mo znocta-ra a' dul ar ašair
 mar ba znátaac leir." Ac táiní malairt córtair air
 nuair a bí zo leor de na f'rancais zoiíge ašur zup
 corais an Rúireac aš éiríge tuirreac den t'roio.
 D'éigean don t'Sarana annrín b'rofoú air ašur a
 cuio fear a gléar i zcomair na teangmála. Dubairt
 fear rianamail eigin; an lá a caitear an Sarana
 fearam amac le t'roio ar a f'on péin zupb 'in é an lá
 céadna a tiubpar Sarana uairi. (43).

Caitéam.

Ní t'is leir an n'zobadán an dá tráig a f'neartal.
 Szar Sarana leir an tráctáil. Szar rí le zo leor
 dá cuio airzio. Tá oet zcéad milliún nó níor mó
 tuzta aici don Rúire ašur don éadál ašur ír fáda
 an cáirde zo b'fága rí ar air é. Szuir rí dá veit a
 déanam na n-earrað nuair ab éigin oi cúis milliún
 dá cuio fear a cup amac ra zcozað. D'fágaib rín
 laš í. Ír neam-tairbeac an ruo a veit a' t'roio mur

n-éirigeað le duine an tpoio a ghnótaðan ašur éaðail éigin a beit aige dá bárr. An t-airgead a iméigeap ina púdar ní tašann ré ar air. An t-airgead a caiteap le fíol a cúp ra talam, nó an t-airgead a íocar luét ceirde le eapraio a déanam beio bhabac éigin ar. Déapra ré gheim a béil do fear a faot-puighe ašur beio ré le feiceál ina ór nó ina airgead nó ina páipear arír aš an bfeap a cúp aš obair é. Ní hé rin don airgead a caiteap le hól nó le díomáoineap nó le cošað. Ní bíonn feiceál air rin ac don uair amáin—an uair a bíor ré dá caiteam. (44).

Dicmall.

Uuair a topaiš an cošað, bí páige móp aš imteact aš luét déanta poiteac, luét oibpuighe iarainn ašur luét déanta pléapšacán le hašair na ngunnai móp. Bíod ruar le mile punt ra mbliadaim de tišeact irteac aš luét ceirde ann. O'éirig cuio acu i n-uabar an traošail an-móp. Níorb í a noúil go mbead deipead go luac leir an gcošað. Caitioir na céadta punt ar gléap ceoil nó trošán tiše an cuio nac gcaitioir le pašairne nó le ól nó le opeablar. Tóis rin daoirpe ir šac don tpoio mar bí an t-airgead fairpings ašur na heapraio aš éirge šann. Ní raib na heapraio nua dá noéanam ašur an-ceannaect ar an méio a bí ann. Bí na fir amuiš a' tpoio nó a' déanam poiteac ašur na mná a' déanam pléapšacán. Bí an leatap íoighe aš na paigdioirí ašur ní raib brioša le pášail ná éadaige ná fórt ruo ar bit mar bíod.

Níl feoil ná im aš luét oibre Šarana. Tá an t-airgead acu go fóill šan don ceo acu a ceannócap ríad leir. Na muca ašur na mairc ba cóir a beit le pášail ar éirinn acu tá ríad dá mbátao ra Muir Mleann, rí rin, an fairpge atá ioir éire ašur Šarana. Ir móp an foighe atá aš muincir Šarana ašur ir móp an lán a gcuirpe ríad ruar leir. Ac ní tiš le duine ar bit teact o'uineapraio na beata. Tá dá šioila ir deapbráitpeaca don cošað a leanap é ir 'ac uile ríogaect a oteirdeann an cošað ina hašair, ríad rin, šoirta ašur múirteact ašur déapra ríad ríod cuairc ar Šarana, šan don acapmupmbí rí ran áirdeall. (45).

béara.

Aibreán-Dealtaine, 1918.

Ní beaḁ cinnead̄ ar bit̄ ar na hÉireannais̄ le feabhar maḁac̄ cur̄ de na béara atá leo. Ní ó n-a mbunad̄ atá na béara rin̄ acu ac̄ ip̄ béara iad̄ a t̄ainis̄ ip̄teac̄ leip̄ an aineolur̄ asur̄ leip̄ an mí-ad̄ a bhain̄ don tír̄ ra raoḡal a caitead̄. Bí ré i zceirt̄ i nÉirinn̄ ra tream-aimp̄ir̄ zup̄b ar an Spáinn̄ a fíolḁais̄ na zaeḁil. Asur̄ ip̄ móir̄ atá an d̄á d̄ream a' dul̄ i zcoram̄laac̄ le céile ar bealac̄. Nuair̄ a cuair̄ ar an Spáinn̄ i zcoz̄ad̄ m̄leir̄iceá níor̄ fan̄ c̄roide ná mir̄neac̄ as an Spáinneac̄. Síil ré nac̄ n̄deanḁad̄ a tír̄ don̄ raḁ z̄o b̄raḁ asur̄ nac̄ raib̄ buair̄ i n̄d̄an̄ d̄ó ar̄ip̄ c̄oird̄ce. Séar̄o ba ciont̄riocair̄ leip̄ an meac̄ a bí ar an tír̄ rin̄ z̄o raib̄ an iom̄ar̄ca f̄abair̄ as im̄teac̄. Ní raib̄ ceann-ḁort̄ ná oir̄izeac̄ d̄á d̄onac̄t̄ nac̄ zc̄uir̄ead̄ an r̄i un cinn̄ é má bí neart̄ f̄abair̄ aize, asur̄ d'f̄áz̄ad̄ ré an fear̄ ip̄ fear̄ip̄ un d̄eir̄id̄. Bí z̄ac̄ uile f̄ort̄ d̄á r̄eip̄ ra tír̄. D'f̄áz̄ rin̄ z̄o leor̄ a' ceap̄ac̄. D'f̄áz̄ ré an tír̄ ar zc̄úil asur̄ bí r̄i r̄i-c̄or̄ruiz̄te le z̄oir̄id̄. Ac̄ ip̄ maic̄ an c̄oram̄laac̄ uir̄ti z̄o bh̄uil na tream̄uir̄id̄ce a' t̄izeac̄t̄ le céile inn̄ti anoir̄ le don̄ tream̄ am̄ain̄ a t̄abair̄t̄ do na d̄aoine. Bí an Spáinn̄ t̄ri céad̄ bliad̄ain̄ ó f̄oin̄ ar r̄ioz̄ac̄ta móra an d̄om̄ain̄ asur̄ b'f̄eoir̄ip̄ z̄o mbead̄, real̄ eile, ar̄ip̄.

Dad̄ é a fear̄ac̄t̄ céad̄na é as zaeḁil na hAlban. Ip̄ cor̄m̄ail le d̄ream iad̄ a c̄ail̄ a mir̄neac̄. Nuair̄ a cuair̄ ar an bh̄r̄ion̄ra Téar̄laiḁ asur̄ z̄o bh̄uair̄ ré b̄ar̄ f̄il, r̄iad̄ nac̄ n̄deanḁad̄ zaeḁil raḁ z̄o héaz̄. z̄eillead̄ar̄ r̄r̄é céile don̄ z̄all. Ní raib̄ zaeḁil na hÉireann̄ c̄om̄ cl̄ad̄ar̄ta rin̄ baileac̄. Nuair̄ a bh̄iread̄ ort̄u i zc̄ionn̄-t̄s̄áile, c̄aillead̄ar̄ d̄á d̄t̄rian̄ d̄á mir̄neac̄. Nuair̄ a bh̄iread̄ ar̄ Rí Séamur̄ ar̄ bh̄uac̄ na bh̄oinne asur̄ zup̄ im̄t̄iz̄ S̄áir̄p̄éal̄ tar̄ r̄áile an bh̄liad̄ain̄ d̄ar̄ zc̄ionn̄, bí Seán̄ Ó Duib̄ip̄ asur̄ a p̄áir̄tiz̄te uair̄neac̄

“San Géim” ac bíodair i zcomnuirde a’ rúil le cabair. Ní raib cion com mór acu ar an ní zallta ip zo zcail-
firde iad le cumair na diaid. Na diaid rin féin,
bíodair zo haindeir. Mur cáilleadair a mirneac
cáilleadair a mear orcu féin.

Fad ’r bí uairlí Zaeðeal i ttreire bí an Zaeðilz
i n-uactar. Ní raib an tír dá cneacáð le cáin ná le
cior. Bí mar a cáir as zac uile duine. Bí amráin
asur filideact dá zcumað asur leabna dá rzríob
asur ceoltóirí a’ riubal na tíre a’ déanam doibhir
asur oirfidid do na daoine. Nuair a baineað na
taltaí de flata Zaeðeal ní raib don uairlí fázta. An
beazán a bí ann o’iompuiz curu acu leir na Zail de
fonn a tatalam a coinneál. Ní raib ireall ná uaral
ann as an zcuro eile ac iad ar fad mar a céile. Fáztað
zan oideacur iad zur deapnað com híreall iad ip
nac raib mear acu orcu féin ná duine ar bit a bain
doib féin. An curu ab fearr acu cotuizeadair a
n-uairle féin. Bí rúil i zcomnuirde acu zo bpeicfidir
an lá a tiocrað an ní ceart i zcoróin asur zo mbeað
mear orcu féin asur ar a mbunað an lá rin. (46).

Uairle.

Ip fada i zcéim ó táinig Clainne Zaeðeal zo hoileán
na héireann. Ní raib na daoine fairringz innri ran
am, asur zabadair-ran párit den oileán 7 cuireadair
fútu ann. Tar éir ruim acair bliadanta, méaduig-
eadair asur cuireadair fréamraca amac uacu, asur
daingnizeadair a ngreim i leabair a céile. Nuair
a bíodair rátaac lionmar asur rátaac láirid cuireadair
an t-oileán ar fad fútu. Dað iad mizte asur mór-
uairle an oileám annrin. Cuireadair an teanzairð
Zaeðilze dá labairt ip zac páirt den oileán. U’fup-
urda doib mar bað i teanzairð na n-uaral i. Bí
oileán na héireann ar fad fá na Zaeðil i n-amriri
Néill Naor-ziallaiz nó i bpað poime. Cear peirean
fréam dútcair dá clainn mac i zConnaets, i zCúige
Ulað asur i zCúige na Mide, asur tá a mbunað asur
a bfuil ra tír ó foim. Mearyz na Zaeðil leir an

mbunadó a bí ra tír rómpu sup deápnadó don dpeam amáin díob agus go raib don teangair amáin dá labairt acu. Glacadar leis an sCriórtaiḡeac̄t le fáilte, agus cébi rórt cpeiveam̄ a bí ann poime rin níl pé márdte i n-don leabair sup cuiveadó tuine ar bit un báir i nÉirinn mar ḡeall ar a cpeiveam̄ go dtí aimpir Eilir a beit ina bainprioḡain ar Sárana. Tus a bunadó pibe bár pianta dá lán naoim Éireannaic̄. Sipe a tóraiḡ a' baint na dtaltai de na ḡaedil agus a' cur rḡiúipre orḡu péin. Rinne Cromuel a táinig ina diair an muo céadna ac ní mó an éagcōir a pinne peirean ar Éirinn ná pinne pibe cird sup fuide cuair̄ a cáil. Cuir pé uim̄ir mōr de rḡoit na nḡaedal go Connaic̄ta agus tá a rlioc̄t ann ó poin. Cébi áit ar fear na ḡaedil bí a rlioc̄t ann 'na ndiari agus o'fan an áit rin ḡaedalac̄. (47).

Oideac̄ar.

O'fan na taltai maite mar fōo teallaiḡ as na Sáranaic̄a a ḡlac peilb orḡu nuair a díbrigeadó na ḡaedil. Dáó iad na buic mōra iad, agus tá a mbunadó ra tír ó poin go bfuil riad as im̄teac̄t anoir i leabair a céile. O'fan cur de na ḡaedil i n-aice leo agus bíodar as obair díob sup tóraiḡeadar a' foḡluim Déarla uac̄u. Bíodar san foḡluim agus deápnadó riad cé maó péin nuair a bíodar tamall 'na fearbōntai as na ḡaill. U'fearr le cur eile acu ḡlanadó leo irteac̄ ar na dpoic̄-taltai, ar na rleib̄te agus na porraiḡ pan áit nac raib comnuide ar bit poime rin. O'fás rin daoime fairrinḡ i n-áiteac̄a mar Conamara nac raib teac̄ ná cird ionntu nuair a bí an raogal go maite.

Nuair a fear na daoime ar a ḡeart a fásail i n-aimpir Pánnell agus nuair a tugadó ac̄t amac̄ dá deárbú rin díob, fuair ḡaedil ḡneim ar an talam̄ arír. Cuir rin go leor de na buic ḡallda ar riubal. Tus an cogadó tuilleam̄ acu ar riubal. Ir beas̄ acu atá fás̄ta anoir agus maidir le comairle ar bit a beit acu ra tír, níl rin acu. Níl de ḡneim as an dpeam ḡallda ar an tír anoir ac an méio ḡneama atá acu le

ποίλιος ἀγυρ φαίγει οὐρί φαγυρ κορρ-θουine ανοnn 'r αναλι
 ατά ceannaigste acu, ουine αρ κύμα leiρ cέαρo α
 θέαnpαθ an τήρ αέ é pέin α θείτ zo μαίτ pά λάταip. Όι
 bunáite na ηζαεθεαl beo βοότ zo οτι le zoipio. Νι
 παιβ μόpán ve pόg ná ve pόcaμαl an τραοζαil acu.
 Θα κύμα leo αέ α θείτ beo. Νι ηιονgναθ naé παιβ
 οpθεαcαρ ná φοgλιuim acu, naé παιβ άipθ acu αρ τεαν-
 ζαίθ ná αρ τήρ. Όιονn an ουl αμύ ann. Σil an κύρο
 naé παιβ αon φοgλιuim οpτu pέin zo mb' ionann θεαpila
 αγυρ φοgλιuim, naé παιβ φοgλιuim αρ bit eile ann.
 Τά pioρ acu ανοip naé ionann, αγυρ zo θpυil φοgλιuim
 αζ ζεαρμάnniζ αγυρ οpream eile naé θpυil θεαpila αρ
 bit acu αγυρ iaθ i nθon α θpοgλιuim α κύρ α' pόgaint
 οόib αέ cóm μαίτ. Ό'έipuz κύρο ve na ζαεθil αμαc
 pά'n τήρ αγυρ léigεαoαρ na leαθpa αγυρ léigεαoαρ an
 pεανcαρ αγυρ puaipεαoαρ uζoαρ cé ηiaθ pέin. Puaip-
 εαoαρ uζoαρ anηpioθ naé άθbαρ náipe αρ bit οόib an
 bunαθ α táiniζ noμpu, naé παιβ ve loct οpτu αέ an
 βοiέteanact αγυρ naé loct ζan leiζεαρ é pin. Τάiniζ
 meap οόib οpτu pέin oά pέip. Ό'pεapp leo α mbunαθ
 pέin α θείτ i οcpεipe pa τήρ ná an bunαθ ζallθα—zo
 mbu οόib ba cόpτα. Ό'áin leo α οτεανζαίθ αγυρ α
 νόpa pέin α θείτ i n-uαcταp αγυρ zo noéanpαιoip α
 οτεανζαίθ α άpθú αρip oο pέip map biooαρ pέin αζ
 άpθú. Όi moill ταipip pin αρ an pζéal. An μuinτιp
 α παιβ pιαθ α' ταbairt τεαζaipz οόib biooαρ ζan φοgλιuim
 αγυρ nioρ túigeαoαρ i otopac iaθ. Σil pιαθ ζup ven
 βοiέteanact an ζαεθilz. Nioρ túigeαoαρ oά n-
 éipigeαθ le ζαεθil lám i n-uαcταp α pάζail pa τήρ
 αρip ζupb é pεαct na ηζαεθεαl α θεαθ αρ bun pa τήρ
 αγυρ zo mbu comapta ven uairle an ζαεθilz ip zo
 mbeαθ túp puiθte ip ζαc αon oáil αζ luct labapta
 na ζαεθilze. (48).

SEAN-FOCAL.

An té α mbionn an τ-άθ αρ μαioin αιp, bionn pé αιp,
 μαioin αγυρ τραcηνόνα.

V. mo slán leat, a múruir.

An t-Ádair Liam a Búrcá ccc.

[cc. R.I.A., 23H32.]

Mo slán leat, a múruir, breá, féimig, ruairc,
'S do na pléibte breága meala bí a ndear 7 a dtuair ;
Du binne liom suí crótaige a' ruabail ar an tráig
Ná ceolta na cruinne an taob-reo den Ádair.

Seall mé gan aithneáil úmlaigeáil don éileir,
I' mo toil féin a féanaó ar a toil-ran go léir,
I' é rin a d'fás mire inra tír reo go buan,
Nó ní tréigfinn-re coirde' Múruir ná doibneár na
scuan.

Má mairim-re féin go nsoimre an éuaé
Racáó-ra go Múruir i' d'éanraó ann mo éuarc.
Níl na daoine annreo, mar éleáil mire, raotáil ná
ruairc,
Ac mar íomáig den glar-dair a ruiréirde le tuais.

FREAGRAÓ Ó SEÁN Ó MÓRÁIN.

Bionn fhaó éruair, carra tíar ar an scruair,
Bionn ríoc uirí, fearcáinn, saó, rneáta 7 ruáil ;
Ní faóáin a éleáilmar-ne ná báinnig cladaig éruair
Ac arán rleáiláin cruicneáta, 'r ní raib rúg na
heóina uáinn.

Mur mbeinn-re a' géilleáil do Rí na ndúl
I' dá éileir mo-beannaigíte as ar fás ré sac cumáil,
Ní leigfinn féin marlaó na tíre ar faó un ruabail
Le don-neáil dá mairéann ná leat-ra, a Ádair Liam
De Búrc.

UÍDAR AN CÒSAID.

meiteamh, 1918.

An Còsaìd.

Lean-rèisior air mar còsaìd, ir fada ar bun é. Tá pé tar am aise rsur dá mbu ar ball a corócaó pé. Corais pé san móran ábhar. Ní raib fíor as na daoine ar éigin an raib ábhar ar bit leir so raib pé ar riubal. An muintir a corais é ir dóca so raib fíor acu féin so-é an t-ábhar a bí leir. Ní raib meabair ar bit aghainne air sur corais pé a' teannaó linn féin. Tá sac don taob a' leagan an milleáin ar an taob eile. Ní cluinfeamuid-ne den ríeal anoir asur ní léigfeamuid ac innfean an tSaranais, asur ar noó' bí reifean i scomnuide ar an taob ceart, asur an duine nó an tream a bí ina aghaid bí pé i n-aghaid an cirt mar baó é féin an ceart 7 ir aise a bí pé. Alpaire é an Saranac 7 ir maic leir 'cuile fórt maiceara a alpaó cuise féin. Ir maic leir an Críortuieaéct ar fad a alpaó cuise féin pfeirín, asur ní beir don Críortuieaéct as imteaéct ac an méir a bear aise féin 7 a páirticíte. Duine ar bit atá ina aghaid, dá bhuís rin, tá pé i n-aghaid na Críortuieaécta. (49).

A UÍDAR.

Deir daoine surb éir'ó da ciontrioair leir an scozaó: tánair (nó ábhar) ní na hAurtria 7 a bean a marbuiséad lá féile Peadair 7 Póil—ceitne bliathna so ham reo. An muintir a marbuis é—muintir na Serbia, marbuiséadar a ní féin, a banríogain 7 a daoine ircis ina bpálar de riubal oirde, da bliathian déas ful dáir corais an còsaíd reo. Sé an fát ar cuiréadar un báir a ní: bean den tír a beir ina banríogain aise, asur so raib an iomarca comairle aici air, asur an iomarca comairle aici ar an tír. Bean a bí innti a bí ar maice le n-a tír féin.

aSúr ní leisfeadh sí don sí géilleadh do comhairleoirí
 na Rúire ná a tír a cup i scothaó leir an Aurtua,
 riod í atá i bparc leir an nSearmáinn anoir. Deir
 tuilleamh supb iad náiriúin beasa na heorpa, an
 tSerbia mairead céadna 7 a comarranna, a cuaid
 as acmann leir an Tuircéir 7 le céile ré bliadna ó
 foim—supb iad a minne an t-impear a cadósz, sup
 cuirtheadar an raogal ar foibár, so n-ionnrócad na
 riosacta móra a céile freirin ran am céadna ac nac
 bailead a bíodar fá réir. Bí na riosacta beasa
 céadna rin nimeannta, maoraimail so maic 7 an-foim
 tioda orcu. U'féirir nac beas leo anoir a bfuil
 fáigte acu den tioro. (50).

FALTANAR.

Deir curd eile supb é sí Éamonn ba cionntad le
 n-a corair nó so raib lám aise ann, sup caic ré túr a
 óise ra bfrainc so otuz ré snáó mór taitneamh do
 muinntir na fraince. Bí sean-faltanar as an bfraincead
 asur as an nSearmáinnead féin dá céile asur
 b'fuarada fuiliú ar ceann cainnac. Taitniú beara
 na bfraincead le Éamonn, asur ba maic leir
 oioiltar a déanamh ar an nSearmáinnead ar a pon
 má b'fior, sup riubail ré riosacta na heorpa a'
 cruinníú consanta 7 nac raib riosact dár riubail ré
 nó dár féad ré nár féio ré 7 nár raogad i n-asaid an
 Searmáinniú, aindeoin sup Searmáinnead a bí ina
 adair féin. Ac ir dóca nac raib in Éamonn, cid so
 mba sí é, ac teadairé ó maigaltar Sarana asur supb
 í a otol ba mian leir a déanamh. (51).

IOMAÓ 7 ÉAD.

Ceapann daoine supb é a t'ugoruiú an cogad so
 raib an Searmáinnead as éirge no-láirir le sac uile
 fóirt déantur asur acmuinn, nac raib tráct ar bit a'
 fanad ar Sarana, so raib faitéior ar an Sarana
 so rsoitfeadh a comurra é asur so dtáirneócad ré
 an tráct uilig air féin 7 supb aise a beadh an ceannar.
 Annrin bí dúil aise an Searmáinnead a cup ó pac an

fao ip bí fé i ndon. Tá fé de cáil aip suib 'in snár atá aige 'cuile d'neam a bíor as éirge ra raozal a éip ríor. Mur mbí don leirgéal aige tá fé i ndon ceann a cúmaó. Deir tuilleam suib é an fáct a bí leir go maib báip binne daoine ran n'gearmáinn 7 go mbu maic leo áit a déanam d'óib féin le dul tar tórainn. Deir ríad féin nac maib uacu ac a t'ip a éoraint. Ceirdeann curó de na daoine suib é Cozaó an dá Gall é, " an cozaó a maib fé geallta an raozal b'ipeaó ar." (52).

MAIAR RIAZALTAIP.

Meiceán, 1918.

An té nac b'fuil daoda aige ip maic leir a'pú a teact ar an raozal asur ní m'poe leir an raozal a beic b'ipre mar nac b'fuil don ceo le cailleaó aige. Ac an té a b'fuil beagán aip'io ra mbanc aige nó porra beag ar f'ógnam ar bic ní maic leir ríod don a'pú a teact. An té atá deiréamail, láidip ip fearp leir an raozal a' fanaect mar tá fé asur comairligeann fé do 'cuile d'ume glacaó leir an r'geal asur a beic fápta. Ip cuma leir cé'n éreac a déantar ar an scuro eile den típ ac é féin a beic go maic. Tá daoine den tróip rin i n-éipinn mar tá ip sac uile típ. Ní hé go b'fuil don loct acu éipre beic go maic ná go b'fuil ríad i n-a'gair na típe. Ní cion atá acu ar Sarana ac faitc'iof atá oip'eu, má éagann don a'pú, nac a'pú un feabair é asur go mbeic ríad féin cailite leir. Daoine dá r'óip rin atá ro-sar d'óib féin—b'féidip go b'fuil ríad go maic d'óib féin asur cé t'oispeaó rin oip'eu—ac ní comairleaca maic don típ go hiomlán iad. Má éagann a'pú tiocfa ríad ruar aip asur déanfa ríad balactáil ar an b'feabair a béar ar an raozal com maic leir an d'neam a t'ug an t-a'pú un cinn 7 a éip feabair ar an típ. (53).

SZARAD.

An don caoi, tá a lán daoine nac b'fuil fápta an raozal a beic i scómnuide mar tá fé. Ní maic leo

poinnt ar bit a beit ag Éirinn le Sarana, marí nac d'Éirinn atá an balactáil ra bpaírctigeact atá eatorpu. Tá daoine dá fórt rin i n-Éirinn le react zcéad bliadan ó cuir Sarana a crúb i n-oileán na hÉireann an céad lá ariam. Tá curó acu 7 bíod balactáil dóib féin ann nó ná bíod, bíod báp dóib ann nó beata 7 bu maic leo Éire a beit rgarca glan amac ó Sarana. Daoine iad rin arú fearr leo an tír go momlán go maic ná iad féin. Sin fóir-rfoit na ndaoine ip zac áit dá bfuil riad 7 ip fiú mórlán a zcomairle.

Tá curó de na daoine 7 ní lear dóib ac an maic atá ra látar agur tá tuilleam 7 feiceann riad a lear i bpaí rómpu amac. An oream ip ranncaige ar bit feiceann riad nac bfuil mórlán maite d'Éirinn a beit zreamuigte de Sarana—nac bfuil ann ac cailteanar ar ac uile beatac. Feiceann riad nac bfuil balactáil dóib féin ná don tír ann ac ip deacair leo rgarab le rean-znár. Dá mbead fóir ag duine a lear ní déanrad pé a aimleap, agur bead na daoine ranncaca ar don comairle amáin leir an oream eile dá mbead fóir acu go mburó i comairle a leara í. (54).

React nua.

Tá a lán anoir a' ceapad, máir oic, maic leo é go otioepa atpú móir ar an tír reo go luac, go bfuil an rean-react .i. react na nGall i ndáil le beit imtigithe agur go otioepa react nua ina áit. Tá a lán daoine a' rúil go otioepa an t-atpú rin zan don fuil a dórtú, go ndeaca Éire tpiru an oiread rin rziúpre ceana go bfuil pé ina am anoir aici brait ar a lear.

Tá Éire zreamuigte de Sarana leir an fad udan bliadanta ip má rgarann riad le céile zan trioblóir ip móir an t-iongnad é. Tá fóir ag an raogal nac ar maite le Éirinn a véarpar Sarana puo ar bit dí agur beid pí i ráinn éruair an lá a véarpar pí don blar uairi a mbeid cairbe ann. Tá Éire a' poinnt le Sarana le react zcéad go leit bliadan, agur ní bfuair pí don ceo uairi ar an bpaí rin ac rziúpre agur leactrom agur feall. Ní dóca go bfuige pí anoir é i ndeiread

taill, ašur duine ar bit a crieofear zo bfuize Éire ceart ó Sárana dá deóin ir duine adarta nó amadán é. Ašur an puo a béarfar Sárana o'Éirinn dá haindeoin ir móir é ar n-aimhear zo mberò ním ina ruball. (55).

Contubairt.

Tá ré ráirde nac mbíonn buairò móir zan contubairt ac má bíonn don contubairt ann ir ón taob' muisg a tiocfar sí. An tream a bí a' déanam na héascóra ó túr ir iad a leanfar dá beit a' déanam na héascóra mar ir iad a bfuil an t-oilbéar ionntu. An tream atá a' fulainnt leir an éascóir ní mirdé d'óib beit fá réir le iad féin a coraint uiréi, poinnte ar bit a dtiocfa sí. Ir leor de contubairt o'Éirinn a beit i bparit le Sárana. Sáinn ar bit a mberò Sárana innti féacfa sí le Éire a cur ra tráinn céadna 7 ní déanfa sí an balactáil a poinnt nuair a beaf balactáil ann. (56).

Beartaigeacht.

Tá ré dá tabairt fá-deara nac bfuil don ceo dáir éuir an Sárana lám ann ó corais an cozaó nac bfuil a' dul ina ašair. Nil don beart dáir féac ré le Éirinn nac bfuil a' rreagarit bun or cionn dó. Nil don éascóir dáir síl ré déanam ar Éirinn nac bfuil a' dul un rocair o'Éirinn i n-áit docair a déanam ói. Bíod ré de cáil ar an Sáranaó zo raib ré beartac ašur sílfeá zo bfuil an beartaigeacht féin dá tréizean. Ir cormail zo bfuil a lá caitte. Ói féin-riaglu zeallta aige o'Éirinn i dtúr an cozaó 7 jinne ré feall uiréi. Ir iomda duine a ceapar supb 'in é lear na héireann ció zo mba doirb léi é ran am, ašur zo mb'feair an bail a beaó ar an Sáranaó féin dá rearaó ré ar a zeallat zo zeanamail. Nuair nac raib na héireannais umal troir ar a son, o'áitig ré a' plocat artu sup éirig éuir acu amac ina ašair. Factar do supb 'in é an puo a o'feil dó, zo bfeadfad ré an éuir ba dána acu a caiteam leir an zcuid eile a ceannrú.

Níor éirigh leir. Níor cáit pé ac cúis duine deas agus níor deas leir an trioblóid 7 an teampán a tarrainn an méid rin féin air. I r meathie fuil ná uirge, agus i r annrin a d'airneis muintir na héireann cé hé a scaraio. Fuil a muintire féin pí péio na saeðil uilig i n-aghaid an tsaranais agus a' d'ligio. D'éigean do an méid oíob a bí i ngeibeann aise a rsaioleao amac leir an gcuid eile a fuaimniú. Ní deapna rin de maic do ac oirgeo mar óreio 'cuile duine go maib cumacó mór as na Sinn féimioche fá máo' r go mb'éigin a leigean raor. Bí meaf orcu da péir. Agus tairir rin, tá cion mór i gcoinnioche i héirinn ar fear maic troda, i r cuma cé hé. (57).

Éirí ina náiriún.

I r é an céad beart eile a d'péac pé : na n-éireannais a tiomaint irteac ran arm san buideacar, le faicóir dá n-éirigeao timpirt ar bit do féin nac mbeao fir na héireann ar fágal le n-a oirir féin a tabairt ar an nsaob, nac mbeoir ann le n-a coinneal ar rnam nuair a beao reirean da baao. Da mbeao muintir na héireann com leibdeao ná com géilleamnac i r bioo, d'éireoao leir go péio. Tá malairt comairleac orcu tar mar bí. Tá an rpleaoeac caicte do leirig acu, agus tá meirneac a' tigeac do na daoine. I n-ait muintir na héireann a éignio irteac ran arm i r amlaio a pinne pé ina n-arm láoir ina aghaid iao. Nuair a d'airig an Saranac go maib botún deanta aise, nac maib pé i noon a bille duob a cup i bpeiom, gur é an caoi a maib pé a' tácu muintire na héireann le céile ina aghaid, i r annrin a tarrainn pé beart eile aise féin. Tairig pé ainm féin-riagluigche a tabairt d'éirinn. Do fonn na héireannais a cup as acpinn le céile air 7 le deag-cail a fágal do féin or comair na náiriún comóigheac a pinne pé amlaio, agus ní ar maic leir an tair reo. Tá pé ioir da comairle anoir an oirio na pé leirgeal féin-riagluigche d'éirinn nó an brágra pé taob le geallamain i mar d'fás i gcoinnioche. Ac go mbi comairle cinnte ceapta aise cé'n bail i r

fearr dhó cuir ar éirinn, beir ré no-mall aise agus ni ar a lámh a béar. I leabair a céile ciú sup i n-aghaid a tola é, tá an Sapanac as áiríú na héireann, dá tabairt i láthair comhairle na náiriún agus dá déanamh féin ina náiriún arís. (58).

Cheirdeamh.

Maidir le éire a beir ina náiriún cúis bliadna ó foim, nó don ceapad go mbead, bí rin ionann 'r caite riar as na héireannaigh. Ní raib don trádó ar ac ir na sean-amháin 7 ir na sean-rséalta. Daoine óga, slan-intinneada náir mill an raogal ba maic leo a beir a' cuimniú ar agus ba maic leo a beir a' trádó ar, go díreac nuair a bíor tuine a' cuimniú ar an raogal atá foimé amac sup maic leir riar a beir ar agus loinnir beas a beir dá géalú agus dá foirbiú dhó, loinnir nac mbaineann ar éigin leir an raogal reo. Ac maidir le foimhór na n-éireannaic a bí cruaidhíste, calcuighite le imníde 7 buaidhead an traogail agus nac bfacea dá maitear ná dá áilleacé ac cruaidtan 7 doibrón 7 duháilce ir ar éigin a bí don cheirdeamh acu ann. Ceap go leor acu nac raib ra gcaint a bí ar éirinn a beir na náiriún ac caint san feidm, fearóid sean-nór, cuir i gcéill a bí a' déanamh ríge beata do cáimiléaraidhte agus dá leiteid agus náir éireid don-tuine go dtiocfaid rin irteac dá-ríri.

Bí rin mar rin sup toraig an cozaó nó tamall beas foimé. Sul dáir toraig ré féin, bí daoine i n-éirinn a' cuimniú go raib a leiteid a' tigeacé agus go mbu cóir dhóib a beir fá féir ac go dteasad an t-am 7 an coinneall a beir ar lafad acu. Bí rin dá feiceál dhóib go dtiocfaid an t-am. Nuair a d'éirig rzata beas fear amac dá bliadain ó foim i m'haile áta Cuiat 7 i n-áiteada eile d'éirinn a' fuasairt go raib ríad ar tí raoracé na héireann a baint amac ir beas a ceap go n-éireodad leo. Na daoine a bí i bfacear dhóib féir níor ceapadar é. Ac cheirdeadar féin é an uimhir reo d'éirig amac, agus mar bí an cheirdeamh ceart acu táinig an cheirdeamh céadna dá lán eile com luac ir

éorais ríad-ran .i. go dtiubraó Dia buairé dóib ar
cuma éigin. Agus ip iongantac an éoraint a tuzadar-
pan ar an tír ó roin. Marac iad beaó sarrair na
héireann rseanta, marac iad beaó an tír go hiomlán
i mbealaó a barsta. Níl pí plán fór. (59).

Innrean an Sséil.

Deireadó Samhairé 7, Luágar, 1918

Meiriceá.

Tá ré againn ó uádar máit nac bfuil don páiréar
nuairdeacta ar an nGearmáinn ná ar don ríogaóct
coiméigeac eile dá leigean irteac i Státaí Meiriceá
ac an páiréar nó an nuairdeact a tosrócar maóaltar
Sarana leigean anonn éucu. Sin, mar dóig de, nuair
atá ríogaócta móra na héórra i n-árac a céile, ag
impear agus ag acóann, nac mberé innrean ná minió
an rseil ag don éuro ac ag an Saranaó amáin. Sé
innrean an tSaranais a cuirpear i gcló ip na páiréir
tall, 7 ipé a éluirpear muintir Meiriceá 7 ip dóca
supb é a éreirpear a lán acu. Céad go leit bliadain
ó roin, bí Státaí Meiriceá fá cómarle 7 fá aró-éior
ag Sarana. Nuair ba móir leo-ran an t-áro-éior a
bí Sarana a baint díob, agus an éreac a bí pí a déanam
ar a dtír, ó'éirigeadar amac ina haóair agus éuirpear
ríogaóct ar bun dóib féin. Méadaiógeadar fá céad
le ríobóirpear 7 le hólmaítear, agus tá ríce oiread
daoine acu ip bí acu ran am a rabadar fá ríúrad
Sarana. Tá fuil Saranaó éuro máit fór i Meiriceá
7 tá pí ann leir na céadta bliadain. Deir ríad go
n-áitnígeann an fuil a céile, agus ní bréas nac móir
an conónam atá muintir Meiriceá a tabairt do Sarana
ra scoóad fá lácar. Ip seall le go bfuil Meiriceá

rá géilleadh as Sárana arís 7 ba móir an cumur don tSárana é rin a tabairt i gceirt mar tug. (60).

Coṛṛar.

Ní i nḡan-ḡior dō féin a rinne an Sáranaḡ amlaio, 7 ní i nḡan-ḡior dá pōca atá ré as innrean a rḡeil. Tá na mílte 7 na céadta míle 7 na milliúin punt dá gcaiteam le bréasa a rḡeallaḡ le muintir Meiriceá 7 le iad a raḡoú i n-aḡair na ḡearmáinne. Tá na céadta fear dá n-íoc leir na rḡealta bréasaḡa a cumaḡ 7 a rḡaraḡ. Na daoine ir ábalta i Sárana leir an gceirt rin, 7 tá cuir maít acu ann, tá a n-óútráct caítte le n-a dḡeanaḡ. Tá buic móra 7 luēt airḡio Sárana 7 buic móra 7 luēt airḡio Meiriceá ar don intinn go fóill rán gcoḡaḡ. Tá ríad ar don inntinn go mbu céim ríor dōib féin 7 go mbu cailleamain dōib an ḡearmáinn a beít i dtreire. Bí comairle i bḡad acu ar an domán 7 ní maít leo rḡaraḡ léi. Caitḡe ríad cuir den airḡead ful dá rḡara ríad léi. (61).

Sḡéal na héireann.

Tá faitḡior móir orainn go mbeio a leagan féin as an Sáranaḡ ar ḡnota na héireann rḡeirín. Tá cuir maít éireannaḡ tall (i Meiriceá) leir an rḡéal rin ceartú, ac ní go maít atá ríor aḡainn cé'n comairle atá acu ann. Níl oirpad ir tá as an mbunaḡ Sáranaḡ ar don nóir. Ní raḡadar rátaḡ teann ar a gcoimrce ná rátaḡ muinginead ar a dtír féin. Ní raib an cúl toiric acu ná cumáct an airḡio mar bí as an dtream eite. Tá cuir acu a bḡuil a gcumann le éirinn caillte acu. Tá tuilleam acu a' raireadh ar a mbuntáirte féin. Dḡarmaḡ cuir móir acu éire 7 ní mó ná dōir a bōdar féin dá céile. Níor cōtuirḡeadar an teanḡair ḡaediltḡe. Sioḡ i a coimneoaḡ le céile iad 7 a dḡeanaḡ don náiríun amáin dōib. D'ráḡaib an nóir rin iad ḡan móran comairle a beít acu. Tá cuir ann eimnte atá dōir d'Éirinn ac b'féidir go bḡuil an

ΓΑΟΣΑΙ Δ' ΟΥΛ ΠΙΣΤΕ ΣΟ ΛΕΟΝ ΛΕΟ, ΑΣΥΡ ΝΑΘ ΒΡΥΙΛ ΣΟΙΡ
 ΔΕΥ ΛΑΘΑΙΤ ΑΜΑΘ. (62).

ΣΖΙΪΪΡΡΕ.

Ουινε αρ βιτ τάλι α λαβρόδαρ αρ ρον αν Ξεαρμáιννις
 ná α λαβρόδαρ αρ ρον αν δειρτ τά ρσιΪΪρρε 7 ριανόρ
 μόρ δά ευρ αιρ. Όι ραζαρτ ανν αμυις 1 Νεβδαα—αρ
 τίρ na ρόλαινne βαδ-εαδ ό δειρτ ε, 7 λαβαιρ ρέ 1 n-
 αζαίθ Μειρικεά α βειτ ρα ζσοζαδ. Σέαρτ α ρινne
 Ξραμαρραιρς na háite λειρ le ρπίθεαμλατ αιρ .i. α
 ραλαδ le τεαρρ, 7 ελυμάδ 7 ραλαδαρ α ευρ ταοδ μυις
 δε ριν. Όι Ξεαρμáινneαδ βοττ ανν α' λαβαιρτ 1 n-
 αζαίθ λυιτ αν αιρσιτ 7 α' λεαζαν milleáιν ορτϋ ζυρβ
 ιατ α ταρραινν Μειρικεά ιρτεαδ ρα ζσοζαδ. Οροαδ
 ε ζαν κοίρνε ζαν τριάιλ. Τά θροδ-ιθιύ α' ουλ αρ na
 ρζόρρεα 7 na δέαττα ανν. Νιορ ευαλαμ αρ δον ρσιΪΪρρε
 διτρϋ α βειτ δά ευρ αρ Είρεανναις ανν αε αμάιν ζο
 ζεαιτρε ριατ ουλ ραν αρμ, ουινε αρ βιτ α εαιτ ceitρε
 βλιαθna ρα τίρ. Όι λυαδράδ ζυρ caiteαδ δά mile
 αευ αρ ρρáιθί New York ρά ρεαρρμ 1 n-αζαίθ αν εοζαίθ,
 αε ní βρυαιρεαμαρ δον βαραινν αρ αν ρζéal ριν. (63).

ΒΡΕΑΣΑ.

Τά ρέ ράιττε ζυρ ρυιθε α ραδαρ αν ριορ ná αν βρέας,
 αε má βιονη αν βρέας ταμáλλ μαίτ un τοραις αρ αν
 βρίρinne β'ρේθιρ ζο ηθέαηρατ ρί τοδαρ μόρ. Νίλ
 ρεαρ αρ βιτ ιρ ηίμεαητα α βέαρ 1 n-αζαίθ ουινε ná αν
 τ-αμαδάν nó αν pleiθce cηεαρτα α ερειτρεαρ αν
 βρέας αζυρ α βέαρραρ áιρτ υιρτί 7 naδ βρυίλ δε ζυρ
 ná δε ρίοεαμλατ ανν αν βρέας α αιτνεαττάιλ ρεαδ'ρ
 αν ρίρinne. Τίς le 'ευίλε εαίμιλέαραιθε α βειτ α'
 ρείθεαδ ραοί 7 ερειτρε ρέ 'εαον ρυτ αθέαρραρ λειρ,
 αζυρ αν ρυτ αθέαρραρ ρέ ρέιν, mo léan! βειθ ρέ
 λán-είηητε ζυρβ í αν ρίρinne í. Νυαιρ ατά αν Σαρανά
 α' ζλααδ οίρεατ τριοβλόιθε le βρέαζα α' εραοδ-
 ρζαοίλεαδ ιρ na ρείζιΪίη εοίμητίζεαδα ní ηιονζναδ ζο
 ηθέαηρατ ρέ αν ρυτ δέαττα 1 ηέίρinn. Ουίρ ρέ βρέας
 αρ na ηέίρεανναις ζαν cαίητ αμάιν αρ na Ξεαρμáιννις.
 Ξυαιρ ρέ θαοιη ρα τίρ ιρτίζ le áιρτ α ταβαιρτ αιρ

freirín, cío sup beas acu acá ann anoir a déanfaó é. Níl pé ac acap cupla bliadhán nó tré ní ó bí cloca 7 clábar dá scaiteam le Sinn féimíche, mar dóig de supb iad a bí a' tarrainnt acrainn ra tír. Is breáig supb iad a fábáil an tír na deirín, agus tá 'cuile Saebeal fá péirín a amháctáil dóib anoir. So deimín, ní daoine seanamla a bí dá scaiteam leo ac mná raigdiúirí, clann raigdiúirí agus luét éruinnighe ceirteanna—sramairis baile móir. Sioo iad a bí íocta le n-a déanam 7 ríad a fuair ól ar fon a déanta. Na daoine a tug an íocúdeact dóib 7 a tug an t-ól dóib bí raicéioir oréu féin a déanam 7 b'féidir a dóbar acu. (64.

Τόζάιλ.

Na daoine bocta díccéillíde rín a bí a' déanam an uile ní hiaó ba méara ac an muintir a tug an teagaris dóib. Sin é an τόζάιλ a fuair ríad. Bíodar aineolaé san tuirgint. Dá mbeaó cuile duine i néirinn mar bíodar rín ba máit an rgeal do Sarana é. Ní beaó díc raigdiúirí uiréí. Raéaróir amac ra zcozaó dí 7 tróiróir ar a fon ann ar nóf na maora, agus dá marbúighe ann iad ba beas an éiric a tiubrafao rí ionntu 7 dá loitcá ann iad b'fuirpda léi coolaó ar a zeneaó. Ní raib móran le cailleaó acu. Ní raib le cailleaó acu ac a zceann 7 cáill a mbunáite é rín. Siao a éiríog le Sarana ar a cruadóig ra sean-traozal, i n-azairó Bónapárté az Batepló, agus 'cuile áit éile a raib rí i ráinn—ríad a znoctúig na catanna móra dí. Ac na daoine deiréamla ní raéaróir amac ra zcozaó. Bíodar ríod ro-rócamlaé, ro-compóirteac. An éirí acu bí fábraé do Sarana féin ra zcozaó ní raib don fonn oréu dul ra zcontubairt. Bí comráó máit tírim éoir teal্লাis acu 7 rín é a raib de máit dí ionntu. B'feairi zo móf dí zo mbeaó a b'póimóir ar an reáran 7 san don ceo beit le cailleaó acu. An té a éirífeáó feábar ar na daoine bocta nó a o'áipóéaó iad bu námaio do Sarana é. An té a déarfaó rogluim dóib 7 a léigfeáó an reanear dóib, reanear a mbunaó 7 a díre, déanrafao pé an éreac ar

fad uirthi. Tá fíor aS Sarana cé hé a cara, aSúr tá fíor aici cé hé a námaio. (65).

Bladap.

Bíonn Sarana an-bladapac le Éirinn nuair a bíor an raozal a' dul ina haSairt i n-áiteada eile. Bíonn sí an-máitceanao do na h-Éireannais nuair nac mbíonn móran sreama aici orthu. Ní bíonn de thodap ná o'anaoain annsin ionntu ac mar beao rSata páirtí a bíor a' déanam bail o'dair uirthi anoir aSúr arís aSúr a' caoineadán aró rSaitte eile, san fíor acu i sCeart céart a tCeartuisgear uaú. Máitce sí do na ppíorúnada 7 rSaoilce sí raoi iao má tSagann cor ra raozal so bfeilceao rin oi 7 b'féioir nac mbeao pé i bpaó so tciocpaó rin féin. Má bíonn sí i páinn nil fíor céart nac tciubra sí o'Éirinn. Ac so péitce sí an saó ó n-a rSornac, aSúr so tceasa a neart féin oi páirtce sí orthu arís má féadann. Sé an donap mur ndéana na hÉireannais cor i n-aSairt an cuir a imirt léi nuair a seobfar riao ra tpainn i. Sé an buideaoap céadna a beap orthu. (66).

An dá óream.

Tá dá óream inpa tír reo, óream acu aoeir supb é leap na hÉireann a beit pá coróin Sarana 7 óream eile aoeir nac é. Ir oóca so sCpeioeann saó don taob acu an puo aoeir riao féin. An céao óream acu ir oóca so sCeapann riao so bfuil balacáil o'Éirinn a beit i bpáirt le Sarana. Maioir le balacáil airgíó, nil rin ann, arae tá Éire pá ladair a' tabairt fíce milliún punt ra mbliadain do Sarana tar mar tá sí a págail uaíti 7 ní snócaan ar bit é rin. Tá a éputú rin le págail 7 nil donduine ra tír nac bfuil dá airacáil. Oeir an óream céadna puo eile .i. so bfuil díol le págail i Sarana ar eallac na hÉireann 7 sup móp an tigeaó irteaó o'Éirinn é rin. Mar oóis de, sup ar maite le Éirinn tá an Saranao a' ceannaó beitíoeao, caoraó, pataí, ime 7 arbaip na hÉireann, aSúr a' cur óir, nótaí punt, nó a luac

ina n-áit. Tá ré páirte an fuo nac zcaitpe tú féin zo zcaitpe do comurra é. Mur zceannuigeaó an Sariana an mairtfeoil nó an bagún ó muintir na héireann zceofairde díol i n-áit éigin orcu. Ní nacairóir amú. (67).

Coraint na héireann.

Ir deacair fuo a áicú ar úine i n-ágaró a tola. Má úineann tú bearna air forglóca ré bearna eile. Má cuirteann tú i n-iúl do nac ar airgeaó Sariana tá éire a' tigeaó fuar dearra ré zur inni atá muintir na héireann a' fágal díl ar a zcuio eallais, zo rilpeaó úine zur le zráó-óia orcu tá an Sariana óá zceannaó uacu ásur a' tabairt reic doib ina n-áit. Nuair ir léar do nac bfuil éireaó annir, dearra ré zur i Sariana atá a' coraint na héireann, 7 zan i zo mbeaó éire alpuizte áz ríogaó éigin eile zan don ácar—zo bfuil cumáó na bfeair ásur cablac áz Sariana leir an námaid a coinneál ar riuál. Mur mbeaó áz úine ac zaráó faai dearraó ré a coraint ar maite leir féin 7 ar uó na bbadaisge a beaó aige óá bárr. Óá ndéanaó ríogaó ar bit eile éire a alpaó ir doca zo ndéarraó rí a coraint com maic ir tá an Sariana óá ndéanaó 7 nac mó an íocuigeaó a o'iarraó rí ar a uó. (68).

Alpuióaó.

Ní fearaó rinn zo bfuil don oic áz ríogaó ar bit o'Éirinn ná don úil áz a leiteo éire a alpaó ac Sariana amáin. Nir féac don ríogaó coiméigeac eile géilleaó na héireann a fágal ó ainir na loclannaó 7 tá rin tamall faoa ó foim. Tá ré oó zcéaó bliadaim ó cuir úrian úoruma díbir orcu ríú. O'fan ríáó ruaimneac ó foim. Sa rean-traogaó bíoó zairzióis ann a' dul áar a bíoó a' troio 7 a' coraint daoine le zráó do Óia 7 le zráó óá zcomurraim, ac ir beaz acu rin áz imteaó anoir. Ré ar bit é, ir doca zo ndéarraó Sariana éire a coraint mar ir an fon an éir 7 ar fon na ríogaóca

beas atá fonn uirthi trois d'gus ní ar ué balactála
ar bit 'óí féin.

Níl ríogáct de ríogácta móra an domáin naé
nóearna a beas ná a móra d'alpáireáct le n-a linn.
Níl ríogáct ná oileán acu ab alpáiréa ná Sarana ná
ir mó a rinne éagsóir ná leactrom ar don ríogáct
dá raib fútu ná rinne Sarana ar Éirinn. An éagsóir
naé nóearna na ríogácta úo ra rean-traozal ní
d'éanraioir anoir í. Ní beao ré ar a gcumar a d'éanamh.

Má tá Sarana i ndon Éire a coraint cao cúige a
bhuil rí d'g iarráir ar Éireannaéa a d'ul amac a' trois
an a ron. Deir rí gur ar a ron féin freirin é. Már
ar a ron féin a béar Éireannaig a' trois beiré fíor
acu cén uair ir ceart d'óib corruige 7 beiré fíor acu
cé troisre ríad. Ir d'g tuine féin ir fearr a fíor cé
luigeann an b'róz air. (69).

SEAN-ÍOCLA.

Do lear rómáct d'gus go mbeire tú air.

Fuigilleac rí, fuigilleac cíora d'gus fuigilleac
carad, trí ruo com maic d'gus bí d'g don-tuine aríam.

An té a buairear Jack díolann ré ar.

Cuarit gearr d'gus iméaéct buiréac.

Ir fearr beasán conzanta ná móran truaige.

Díonn ceann caol ar an óige.

Caitín d'g Mór d'gus Mór d'g iarráir d'éirce.

Tractóna bíor na hóinreáca d'g cur a gcráicinn díob.

Ceann cíoréa a díolar na cora.

Dá d'crían den dámpa an coramlaéct.

VI. ANTOINE MAC CONMARHA.

Seán Mac Conmarha cct.

Tá Sgoit Imlig i n-ínniú ó rinne sí an t-ár,
 Tá do mhuintir a' cuimniú ort de oíche is de lá;
 Ní raib cuimniú ar t-inntleacht a' gabáil an báro,
 Ac fuaimnear go b'ága t-íntinn i b'flaitir na ngrárc.

Fuairnear tuairis a' d'fás buadarca mé i gcaiteam mo
 faogail

Sur fuadaigead ó tuaró tú de Carrraig Míc Aoda.
 Bí an uair ann as ar fuasraigead duit flaitir na
 naom,

Ac dá ngluairtea pácá luat beiteá plán i gcalaó i
 oír.

Sé mo léan géar nár éas mé pul dá b'aca mé an t-ár;
 An ceatar i n-éinfeacht as iarraró reillig' ar tráig;
 Cail mé mo raedarc 7 mo léan géar tá mo mírneac
 ar lár,

Asur arir go lá an tSléibe ní éileóca mé eangac ná
 báo.

Sé fuirgí Tom Seán a' d'fásait míre gan mac;
 Ní feicpead go b'ac ar tráig ná ar tuile tú a' teact,
 Sé mo éneac is mo érad bí do báo as imteact ra b'neact
 Ní fillfir go b'ac asur d'fásait rin míre faoi lear.

A Antoine, nac bodar tú nac gcluineann mo glaoir?
 Asur mé as ortú trí mo éolac beic leat inra tuinn:
 Fir an domain 7 fásaim rošain ortu go d'ciubhrainn
 plán tú i oír,

Ac táim tuirpeac 7 ní fásaim eolac asur tá tura de
 mo d'ic.

Mó mallact-ra féin do Mac Saeil a rinne an bárd
 Náir aitéir dom féin go raib an t-éas ina córlaó ra
 sclár;

Ní leisinn tu féin dá sáobair ar tuile nó ar tráig,
 Ac pé mo léan sáar sup éas tú ar calaó Ruad 'n áit.

Nac truaig mé ar boró cuan 7 san mo éaraid le glaoóac,
 Duille sualann ní buairtíó dom go deiread mo
 fadógaíl;

Cail mé an cluanairde ba ruaimnige dáir cóirdir tú
 ariam,

Asup tá an buairtíreadó do mo ríor-éarctú 7 ní mairfe
 mé mí.

Sin éuar amrán a rinne Seán MacConmara dá mac a
 bácaó. Ráomais a búrcá, Daimleann a éus ríor dom é

Ar an Calaim Bán (?) ó éuaríó den Caláire i sConnrae mhúig
 eo rugaó Seán MacConmara. Tá pé beagán or cionn
 leitcéas bliáóain ó cailleáó é. Bí pé tuairim 'r éúig bliáóna
 7 ceitre ríóir ó'aoir. Rinne pé cuio máit amrán. Tá pé
 ráióite sup é reo an céas céann a cum pé. (Lužnar, 1918).

ΕΑΚΤΗ.

Tomár Dreañac, Saba a o'aitir.

Bí mé lá raó'ó 7 o'iméig mé ríor go Cúige Ulaó
 ar trairp. Táinic pé deireannac orp 7 ní raib don
 lóirtín i n-aice liom. Bí mé as imteact liom ar
 riudal na hoirde nó go b'aca mé folup beag i b'rao
 uaim. Rinne mé go o'tí an folup. Táinic mé irteac
 ra mboóóig. Bí teine b'eadg ann 7 cailleac 7 amadán.
 O'riarruig mé an b'rágraidoir irtig go maidin mé.
 Dubairt raó liom go b'rágráó. Suid mé ríor cóp
 na teineadó. Ní raóda sup airig mé an topann a'
 cigéact as beirt b'odaé lút láidoir 7 buóóg b'eadg
 soirde acu. Táiniceadóar irteac 7 mairbuigeadóar i,

aSúr d'iarraoan oim péin dul dá coinnéal dóib 7
 iad dá feannaó. Cuirteó ríor poa dá a' bhuic 7
 d'iteamaí ar ráit. Cuairt an beirt ós riar ra feomra
 a cóolaó. Socruigeaó leabairt dom-ra 7 don amaóán
 ar doíur an treomra. Cuirteó an t-amaóán le balla
 7 mire ar colb. Níor táinic don néall cóolaí a oim-ra
 —bí raicéior oim. Nuair a síl na ríar ósa so raib
 mé in mo cóolaó: "Éirigeamuro doir, ' arpa ceann
 acu," 7 marbúigeamuro é." "Tabair leat an bloc,"
 arpan ceann eile, "aSúr leas aS ceann na leabta é.
 Cairneóca tuia a ceann amaó 7 leasra tú ar an mbloc
 é, 7 cairneóca mire an tuas 7 bainfe mé an ceann de."
 Nuair a éuala mé péin an éaint dá ráó, d'éirig mé 7
 éuaíó mé íoir an t-amaóán 7 an balla 7 cuir mé anuar
 ar colb é. D'éirig an beirt fear ós 7 leas ceann
 acu an bloc ar colb na leabta. Rus pé ar ceann ar
 an amaóán 7 leas pé ar an mbloc é. Séar an ceann
 eile an ceann de leir an tuais 7 síl ríar sup mire a
 bí marb. Amaó leobta 7 an t-amaóán acu dá éur, 7
 nuair a fuair mire baluigíte amaó iad, d'éirig mé 7
 túg mé mo éuro éadaige liom faoi m'arzáil 7 éroc
 mé liom. D'éirig an cáilleaó amaó mo diaíó, 7 síar
 rí sup é an t-amaóán a bí marb, 7 sup iméig mé péin.
 Bí maóáó móir acu 7 sílaíó ríar ar an maóáó 7 ríó
 iad péin 7 an maóáó mo diaíó. Bí an maóáó aS
 iméaó 7 scoínuire ar mo baláó 7 iad-ran a' rí ina
 diaíó, so oáinic mé so poitaó móir móna a raib
 bhuac móir áir ann. Séar mé dá péarra amaó ón
 mbhuac 7 éuaíó mé de léim amaó ra bpoitaó. Cuairt
 mé 7 bpoll uirge so oí mo dá síl. Cinn ar an
 maóáó mo baláó a rázáil ón áit ar éirig mé ra léim.
 (71).

D'éigean dóib-ran sílleaó abaile 7 séal an lá.
 Cuir mé oim mo éuro éadaige 7 síluair mé irteaó so
 baile móir sílig. D'innir mé do lánamain an tige
 saó ir ar saó mé éirí 7 scaiteam na hoíóce. Túg
 ríar mo bhicparca dom le n' ite, 7 síreaó mé liom
 a' déanam mo bealaig abaile. Nuair a bí mé a' sabail
 aníor trí béal áta na lúb, bí bhongamaó béal áta

na lúb irctiḡ ar a cúro feilm a' fíadac. O' éirigi rionnac ar tom maithiḡe ón zcú. Ní fada a cuairt an rionnac nuair a rug ré coileán. Rug an cú coileán. Lean coileán an cú coileán a' rionnais. Níorb fada don rionnac zo rug ré coileán eile. Rug an cú coileán eile. Lean coileán an cú coileán an rionnais. Rug an rionnac ceitḡe coileán 7 rug an cú ceitḡe coileán 7 lean ceitḡe coileán an cú ceitḡe coileán an rionnais 7 lean an rean-cú an rionnac. Leitiro de fíadac níorb factar ariam 1 n-éirinn asur bí roir na hoct zcoileán 7 an rean-cú 7 an rean-rionnac. Le méro na rpraoi, lean mé don fíadac. Asur níorb airiḡ mé ariam zo dtáinic an oirdce orim. Ní maib teac ná cró 1 bpoirgeact na mílte dom, 7 ní maib fíorb asam cé racainn. Táinic duine uaral róm ar an mbótar, 7 ní maib praoi n-a capall ac trí cora. Dubairt ré liom zo dtuidirfad ré féin lóirtín na hoirdce zo maoin dom 7 cuairt mé leir 7 cé beaḡ ann ac fionnbeara. Tug ré lóirtín na hoirdce zo maoin dom ra mbriuisin. Táinic ré liom lá ar n-a báireac sur fás ré 1 mDaile an Róba mé le n-a capall. Cuairt ríad-ran an t-áta 7 mire an clocán, bátaḡ iad-ran 7 táinic mire. (72).

AN MADR' ALLA AN SIONNAC 7 AN ZEIRRI-FIAD.

An madr' alla 7 an rionnac 7 an zeirri-fíad a buail comrádaḡt ar a céile. Bí ré ceapaisḡe eatorriú annrin poláatar ar bit a zgeobrad ceactar acu a poinnt leir an zcúro eile. Bíorbair maoin lae annrin a' dul le zort ar taob muinḡe 1 n-áit a dtugann ríad Dubaḡta air. Conaic ríad corri-rzpreacós cailte ar tulán ra muinḡ. "Cia hazainn," adubairt an madr' alla, "a racar ina coinne ríad. An racá-ra ann, a zíolla bis?" ar reirean leir an nzeirri-fíad. "Ó muire m'anam péin nac racaḡ," ar an zeirri-fíad, "zo bfuil leirḡ orim." "Ó," ar an rionnac, "ní bfuair an rionnac teactaire ar bit ariam ab feairi ná é féin, raca mire ann." Tug an rionnac leir 1 7 leas ré 1 bfiadḡaire an triúr 1 "Daile" ar an madr' alla, "ní maib ar bit dúinn triúr 1, ac pé asainn ir ríne

bíod sí aise rin tó féin. Cé'n doir tura, a shiolla bis," ar reirean leir an ngeirrfiað. "Tá mé bliadain 7 ríde 7 céad 7 oiread leir an sCaillig Déanna. "Sgread mairne ort, a péirt," ar reirean, "nac mór an doir atá tú." "Cé'n doir tura," ar an maor' alla leir an rionnac. "Tá mire beirte," ar an rionnac, "ó rinnead na sabla glinne leir na naoi n-ort ainglí." "Bliadain ra lá inde," ar an maor' alla, "a rugad mire, ir deamán blas iorpar ríð-re coirde ói." D'imtíis leir an ngeirrfiað tarna baile an Tobair sup ionnruis ré an Creis-rliað, d'imtíis leir an rionnac so otus ré Sgailp na sCat irtead. Bí an páirtigeact réid so brát uair rin ruar. (73).

AN RÚIREAC—AN MEIREACÁNAIC.

meadon 7 deiread foimair, 1918.

AN RÚIREAC MÓR.

Ir áidbél a bí an Rúireac mór i sceirt i otúr an cosaid. Bí neart na mílte 7 na milliún fear ann. Bí ré i sceirt ó tiubrad ré a dgaib riar so ndéanrad ré mion-mioltdós den Searmáinneac. Dhúirdead ré fá n-a coir é mar déanra le ceirpeadóir nó le dears-daol. Bí ré ar nór na bpatad ir na rean-rséalta. Ba mór leir de sheim é asur ba beas leir de dá sheim é so bpsad ré riar den iarraid rin é. Táinis ré un cinn leir na céimeanna móra malla 7 ir searri sup cuiread i ndiaid a cúil arir é. Cuiread i ndiaid a cúil irtead ra mbosac é. Bí deiread a maiteara ar pásail. Bí a ríogact roinnte ina haibid féin, 7 ba searri uairi tuicim. (74).

MÍ-PAIC.

Fad' r bí paic air, bí an Sapanac dá pasóú un cinn. Dearmad ré an t-acrann mór a bíod eatorru pad ó.

Déarmao ré an cáimléaraect a bíod ar bun aḡ sae
 don taob. Déarmao ré sae uile róirt ac go raib an
 Rúireac a' déanaim a ḡnoeta dó. Da cormail le duine
 ón deirbhíúir 7 duine ón deirbhátair iad. Bí ré ina
 ubaillin óir ar fao aḡ an Sapanac an uair rin. Ac
 d'ímteis rin 7 táinis reo. D'ímteis na cora ón Rúireac
 móir 7 tuic ré le pánaid. Tus an Searmáinneac
 cuimriḡe a anama dó. Rinne ré péirdteac leir. D'fás
 ré i mbun a ḡnoeta féin é. Teartuis rin ón Rúireac
 boct mar ní go mo-mait a bí a múintir féin a' péirdteac
 le céile. Ní raib caoi ná dóis ar a tír. Ní raib a
 cup déanta 7 ní raib a foḡmar crapta. Bí a múintir
 a' fásail báir le hocpar 7 le call. (75).

Buidéac ar an tSapanais.

Ir beas a ḡoill rin ar an Sapanac ná ar a páirtidte.
 Da cuma leo é ac an Rúireac a beit a' troid ar a ron.
 Nuair a buailead ruar an Rúireac, níor fan don mear
 air. Maidir le buidéac ar, ní raib don tráct air.
 Bí beasáinín airḡio tugta acu ar iaraect dó. Ní raib
 de fuim acu ann ac an t-airḡeao nó a luac a fásail
 ar air uaid. D'obair ré a tabairt dóib. Dubairt
 ré nac mbead baint na páirt airḡe le taob ar bit uaid
 rin ruar, nac raib uacu araon ac airḡeao aḡur
 ḡnótaean. Ní raib uaid féin ac ruaimnear 7 péirdteac.
 Susáimnear ná péirdteac ní raib i ndán dó. Bí píora
 de bótar iarainn ra Rúire a pinnead le airḡeao na
 Sapanac 7 airḡeao na b'fanncaec. Tóirḡeaoar é rin
 i ngeall ar a ḡcuio airḡio. Ní go mait a bí reirean i
 ndon ḡreim a coinneál air. Tá a fean-páirtidte
 anoir dá ionnraige go hupróideac san trócaire. Tá
 riad dá fáinú tóir 7 tíar. Tá riad mar bead rḡata
 ḡadairde a maad a' rḡliúcar le céile fá beasán airḡio.
 Déarmao riad an caraoar a bíod eatorru nuair a
 ceangail riad páirtéac ar le céile—má bí a leiteio
 ann. Ní dóca go raib ac alpaireact 7 painnt 7 dúil
 fan airḡeao. Ní le ḡrád dá céile a pinne riad connrao
 le céile ac le ḡrád an Searmáinneac a cup ríor 7 le
 ḡrád ḡnótaean 7 buntáirte a beit acu féin dá báir. (76).

An Meirneacánac.

Tá a tóraíocht rín le fáil anois. Beir tuilleam dá tóraíocht le feiceál lá ir fuíde ná an lá iníú. Tá ré le feiceál fá látaí sa Rúire. Beir ré feiceál i dtíora eile bliadam ón iníú nó dá bliadam ón iníú. Tá marbhadh 7 pluncaí sa Rúire fá látaí. Tá na fíh bóta 7 na daoine a faib cuir agur talamh acu i n-éadan a céile. An trát a cuireadh cúl ar an Rúireac, buail aithne eile irteac sa rcozad. Buail an Meirneacánac irteac san acann. Boc é a bfuil ór an domhan bunáite anois aise ac an méir acá sa nGearmáinn. Boc ar maí leir tuilleam ór 7 iol-maíteara a beir aise. Boc nár mírte leir fuil a rgaileadh le tuilleam a beir aise. Boc acá a' rachtú daoine eile 'un an cozad, daoine nár ruzad dó 7 daoine nár tóis ré. Éireannaigh bóta a lán acu a cuaird ann a' raotrú a lae. Daoine bóta ar 'ac uile tír a díbh an boicteannaict 7 an call ar a dtíora féin. Bíodar éarad le fáil aise nuair a bíodar ar 'ac uile tír aise san iad a ceadhú ac a dtiomáint irteac. Ó cuaird ríad don Meirneacánac a' raotrú aithne uair síleann ré gur leir féin iad 7 go bfeadhann ré a dtiomáint ina rga áit. Duine ar bit adéarfaf ina aghad níl cóir ná ceart le fáil aise. Tá droc-íú a' dul air. Leigean Dia rgaíam leir an éarad. Ac níl éarad dá ndéarfad an Meirneacánac anois nac bfearfad ar ball air. (77).

Sairse.

Tá fíh fairing ag an Meirneacánac anois 7 ní mírte leir cuir mór acu a cur i mbealach a mbarsta. Ir mó na fíh a bí ag an Rúireac 7 táinig deireadh leo. Ní faib ar an domhan aríam arim com mór ir bí ag an Rúireac an trát a rgaradar ó céile or cionn bliadna ó íoin. Sé milliún déas fear a éirinnis ré irteac ina arim ó tóraíocht an cozad. Cuaird droc-bail ar an leat ir mó acu. Tá éis milliún acu idíte nó go maí or a cionn. Cé'n maí a rinne an méir rín dóib féin nó dá dtír. Tá an Meirneacánac anois sair-

eamail ar an méir fear atá aise. U'féidir go dtiocfaid an lá a beidir gan aise. U'féidir go raada' d'poc-foidú ar a lán acu. U'féidir ac go n-aiuge riad nim an loit go mbead an cuir eile a' riapruige dá céile cé'n maic a bí acu féin dá bair gan éaint ar a dtir, nó cé'n baint a bí acu don éoga. Ac go dtasair an lá rin beid beagan le ppeasairt as an bpeap a pasg ann iad. Cá b'pior nac mbead comairle éigin as an mbunad éireannac ra rseal an uair rin 7 nac scuipride beagan cairdeire ar an Saranac ppeirin fá'n scóir a cuir pé ar éirinn. (78).

Uabair.

Tá pé ranae as éireannais a beic a' ruil le cabair ó Meiriceá fá látar. Le uabair 7 mór-cuir a cuair an Meireacánae irteac ra scoza, mar dóis de sup ar a láim féin a bí an réidteac uilig a déanam. Ní le maic ar éirinn ná ar ríogaat boict ar bit eile a cuair pé ann ac sup factar do sup feil pe do féin—an boc ir mó ann a bfuil airgead aise a' ceapad supb é ir mo balócar air. U'féidir go bfuil fát éigin eile leir ac ní léar don tpaosal go fóill é. Go mbaintear an t-uabair 7 an macnar ar ní beid don áir aise ar comairle, ar cóir nó ar éagsóir. Ir maic leir a neart a féacaint ar an nGearmáinneac 7 an báire a tabairt anonn leir. Tá 'cuile coramlac go bfuige pé an fear eile fá réir aise. Tá miotal maic, cruair aise-ran nár féac pé fóp. Bí an Rúireac mór le n-a érioga 7 éinn pé air. Bí an Franncac ció tpean a cáil le n-a élaoidéac 7 ní deaca pé 'un cinn. Táinig an t-eadalac 7 an Rómánac le tuirle a baint ar 7 gearrad riar iad i noiar a céile. Fear a pinne na gníomairca rin ní dóca supb é an Meireacánae glórac, sairgeamail a béairad buair air. Tá an woman ar pad ina asair 7 níor ruadair buair air. Mar duhairt an té údan eile, deamán malrac fir a cóis don bean ariam ab fearr ná é. Féillead pé anoir féin 7 ní hábair náire do é. Ní bead call do a ceann a éromad faoi. Ac géillead

ná locað ní dhéanfa ré . . . fear é a cuir bail 7 placó ar a tír le linn an tríotcáin 7 is fear é a córnócar a tír le linn cógaid. (79).

Áirí-óir.

Nuair a buail an Sapanac irthead ra scozað i dtorac, fil ré nac mbeað air féin punt ar bit a dhéanam, zeall leir, ac beasán anoir 7 beasán arís le cur i scoill. Sil ré nuair a beað cuile ríogaét eile ríionta so dtiocfað ré féin amac i n-uactar. Do réir mar bí na páirticíte eile a' tabairt uactu b'éigean don tSapanac féin an enám a lúbað. Caitfe ré a lúbað tuilleam. Tá méad dá lúbra ré é ní hé adá ina máizirtir feara ar na ríogaéta páirteaá. Tá an t-ómór rin a' dul don Meireacána. Tá mbu máit leir an Sapanac ríotcán a dhéanam amáireac ní féarfað ré a dhéanam san an Meireacána a ceadó. Tá an Meireacána ina máizirtir anoir ar na ríogaéta páirteaá. Tá an ffrannac ríionta 7 an Sapanac i ndáil le beit ríionta ac tá an Meireacána i dtúr a máiteara so fóill. Nuair a tairg an durria tamall ó foim ríotcán a tairraint anuar níor féad an Sapanac reað nó ní heað a ráð so sceaduirgeað ré an Meireacána. Is aige-ran tá an cumáct, cumáct na bfeap 7 cumáct an airgí, asur 'ré an t-aon duine den uimír rin a bfuil don neart ann. (80).

SEAN-FÓCLA.

Dealz láime nó focal amaóáin.

1 noiað an trócaire bíor an gnað.

Ní caittear an t-uabair san an buairhead beit trío.

An iomarca ban i mbaile san adrar, nó an iomarca zead i mbaile san tuirlac.

Deart san leigear is foigíó is fearr air.

VII. Cairleán uí Néill.

Tá an gáirtoin reo in' fárad, a míle sráð, 7 míre liom
féin,
Níl tórcá ar bit a' fáar ann, bláð na n-áirní ná
duilleabair na sraobh,
Ní éluirpeá ceol cláirriúge a' dul an ttráid reo ná
ceileabair na n-éan,
Ó d'éaluig mo sráð uaim, cúl áluinn go cairleán
Uí Néill.

I srairleán Uí Néill atá an té úr a bain tóim mo
fnuað,
'Sé binnear a béil a éuirpeáð éanlaic na coille un
ruain;
'Sé ramail a béarfaínn dá méin máit ir do leagan a
rúil:
Fíor-uirge an trléibe ir é as éalúð ar maoin lae
éúin.

Ar hallaí¹ an tige móir reáð comnuigear ir a códlu-
gear mo sráð,
Asur a ramail níl beo ac an réalt eoluir tá ar an
mbaile reo táll;
Du míre liom blar a póige ná'n rór as a dtuiteann
dom bláð,
Ir le cumáid i noiaid mo rúirín ní beo mé ac tamall
beas gearr.

Tá cion 'am ar mnaoi ir dáir m' fíruinn' ní inoiu é ná
inóe,
Ir tá fíor as an raogal sur baot an obair dom é;
An orna reo snim ní rgaileann rí tuirre mo cléib,
Asur mo beannaict 7 míle le do mín-éir, a bláð na
ruš craobh.

Deirò mire féin aς imteact ip ní fillpe mé go bliadain
 ó inoiú,
 Sé'n fáct aς-á n-a bfuilim daip go deimhin map fuair
 mé an zúb' ;
 Sé ip bpiς mór don éinneamaint beit' zadbail timceall
 map éan zan tpeib,
 Ip map bpora mo rtor mire go leize Dia an tpláinte
 dom.

Tá bpeictá-ra an rpeip-bean 'r í i n-éideat bpeaς
 riopa Dia Luain,
 Siubal tapc go rpeipeamail ip aς aepmuideact tapc
 timceall an éuain,
 Ní fearac mé a leiteio beit ó Éipne go Corcaiz na
 zcuan,
 Le n-a zile le n-a méin, le n-a rzeim bpeaς ip le
 lapat ina zpuatò.

(1) " aς zeatá "—leazan eile.

Ζηάδ Τίηε—ηα ηάιριύιη.

Saimain, 1918.

(An tpeact peo leanap bi pé rzpiotca pul tapc
 cuipeat deipeat leip an pean-cozad. An méio de a
 fearpar fearat pé).

Caίλιόεαct.

Ní map a céile a épuuiz Dia na daoine. Tá caίli-
 óeact ap leit aς zac duine tó féin, aςup opoóca pé a
 faozal to péip na caίlióeacta atá aize. Óioap map
 rin ó túp : duine a paió a mtinn leazta amac ap áipnéip
 aize, ap beitióiz aςup ap éaoipiz, duine eile ap talamai
 óeact, ap cup, ap nomap aςup ap faotpiú na talman.

An fuo a bfuil intinn duine leagta amac air ipéaro ip fearr a déanfar ré. Fao'r tá duine ós, ip iomda rin ceirto a dtis leir aghair a tabairt uiréi aghur a foğluim, ré rin, má bíonn inntleact comérom aise aghur neart dútracta a caiteam léi. Ac ó éruadócar ré i n-aoir níl rin com héaragair aise. Tá corrr-duine ann a bíor a' méireáil le do nó trí de ceirtoeanna ac ní cuile duine a féadar a déanam go rlaactmar. Ar bealac eile, an té a caitear tamall maic dá raogal le gnota ar bit áitpú níl don áipú aise, móran, ar tado ac ar an fuo a bfuil luigead aise leir. Nuair a leanar duine rgaatam do ceirto nó do gnota, aghurigeann a cáilidheact dá réir. Nuair nac maic ann uilig ac dá ceirto, an fear a bí a' tógáil beiridheac aghur éarac aghur dá marbad ní hionann an cáilidheact a bí aise leir an bfeair a bí a' raotnú na talman. Bí ré boib, fiaóáin tairir. (81).

Sháó tíre.

Tá an rgeal mar rin go dtí an lá moiu féin. Tá cuio de na daoine ríodamail, teactmar tar a céile. Tá cuio acu díreac, cnearoda tar a céile. Tá rin de mianac i gcuid acu aghur i gcuid eile 'rí an tógáil a gniór é. An glór nac dtilleann ra gceann ip cuma é beic ann nó ar. Do réir na hinntleacta atá ag duine reáó tuigfeair ré ar fuo. Do réir mar tairneócar ré leir 'reáó géillfeair ré do. Ní fággann duine an cat le bporóú, aghur níl don maic a beic ag iarrairó é a raóú i ndiairó beiridheac ná caorac. An té a cleact an maic aghur an cnearodact déanfa ré an fuo ceart nuair a tíocfar air. An té a béar cóir, cnearoda le n-a comarrain beiró ré amlairó rreirin le n-a tír. An duine atá ro-gar do féin, an duine nac bfuil díreac ó náóúr ná ó gnealac ná ó tógáil ní ar an maic a béar cóir aise—ná áipú aise. An duine a bfuil raintt an aighio ro-domain ina éroide, an duine atá ag iarrairó brabad aghur bantairte do féin a baint de 'caon-duine ip doilig sháó na comurran a éur i n-iúl do. Ip doilig sháó dá óia

ná dá tír a cúir i n-íúil dó. Níl don áirde ar
 saol ná dáim aise. Iy mar rin atá an cúir
 anoir. Duine ar bit a bfuil beagán airgid i mbanc
 aise ríleann ré go scaillfead ré uilig é dá
 mbuailtí buille le coir an ceirt ar Sarana nó dá
 mbaintí leagan ar bit airctí. Beid reiréan ar a ron
 agus ní ar fon na héireann. (82).

An coimhigeal.

Dá mbead muintir na héireann ar fad rátaó uilir
 oi ní bead éire mar tá rí. Níl a muintir ar fad ar
 fon na héireann. Dá mbeidir ar don incinn amáin
 ar a ron oiread iy mí nó reáctmáin ní bead zheim as
 Sarana uirtí. A bfuil de arim deairz nó de arim
 buide as Sarana ní coinneóad fá coir í. Ac tá
 beagán caimiléaraidte i n-éirinn mar tá ra 'cuile tír.
 Tá éire riar leir rin. Tá an iomarca rtrairéaraidte
 ina teac. Tá oiread acu ann iy go ríleann ríad zupb
 é a oteac féin é. Tá zabláin coimhigeada inncti a
 tug an Fall tar páile anall leir. Zug pé leir iad
 nuair a éreac pé éire le n-a cuir talman a feildió
 agus le n-a zheim a coinneál air. Síolraigeadar
 ríod inncti agus tá a mbunad fóir ra tír. 'Siaó mátar
 an zuir. Siaó atá coinneál cúil ar raorfaó na
 héireann. (83).

Carpon.

Nuair a d'fuaigair an Saranaó an ppeppáil a cúir ar
 bun i n-éirinn táinig dáil de na héireannaiz le céile
 i mBaile Áta Cliaó. Táinig tuac iy cléir de Clainne
 Zaódeal uilig ar don buille amáin i n-agair na héag-
 córa. Órnaigeadar éire fá látar agus ba móir an
 cumar dóib rin a déanam. Cuiréadar teacairéacó
 rzpíobta anonn go oí uacáran mepiceá, go oí
 Wilron, a' cúir i n-íúil dó go raib feall dá imirt ar
 éirinn. Ac ní luaité a bí an rzéal rin tall ná cúir
 Carpon agus a tríúr zairm-rzoile eile amac. Cuir
 ríad rzéala as Meiriceá agus dubairt ríad go raib
 idir an tríómáó cuir agus an ceátramáó cuir de

muintir na hÉireann fá n-a scoimaipe féin agus ar don intinn leo féin náir ceartuis malairt uliúib ó Éirinn, agus go raib an oipead rin acu fáirta go nglacfaid Éire páirt ra scozaib. Níorb fíor dóib rin agus ní raib ceatramad cuir na tíre féin leo. Tá an Meireacánac anoir le tamall as áitiú gur maic leir ceart a fearam do cuile úream daoine fá cúrra na gréine a bfuil leatrom dá déanam orcu. Sin í a caint béil. Ír breáig 'na diaib rin gur mó an áirt atá ar ceatrama cuir na tíre aige ná ar iomlán na tíre. Mur mó, níor cuir ré í n-iúl fóir é ac le caint. Ní caint a dearbócar é ac gníom. (84).

An cozaib.

Na raigóiríá casar ar air ón scozaib tá riad ar faid ar don intinn fá cúpla poinntí, ír cuma cé méad atá eatorru ar poinntí eile. Tá oroc-cáil acu ar an áit amuis. Níl ramail acu le tabairt air ac gur geall le ipreann é. Ní féidir an caint rin a breágnú agus ní féidir í a dearbú a beic ina pírinne. Deir riad ar faid an fear a bíor tamall amuis ann gur maic leir a lot nó a leagan ar bealac áigin le go mbeib ré slan ar. Óa scartaí na céarta úit tar éir a teact abailte dóib donduine amáin acu ní éluirpeá a' déanam gairge ar an méid a marbuis ré féin. Ír cuma leo ar faid ac a beic réib leir an rgeal ar conodar ar bit, agus ní le raicéir é ac gur maic leo a scúl a tabairt don rgeanaib agus don marbaib atá ar riubal. Tá gráin faogalta acu air agus ní hiongnad é. San áit a mbíob bailte breága agus macairí fá érainnte níl anoir ac bricí agus clábar agus cratracá poll. San áit a mbíob rpeir slan agus rotur geal na gréine níl ac rmuic agus deatac. An áit a raib doibnear agus ceol níl anoir ac gáir agus feadaigil agus búirpeadac na ngunnaí móir. An áit a raib riamra 7 rpoirt tá éagoin na n-ocar 7 uallfeart na ndoine as imteact ar a scéill le huatbár. (85).

Mirneac.

Na háro-ceannpoirt atá as uáirí na hoibre ar an

mbaile 'riað ír mó a bfuil dúil acu sa bfuil. 'Siað ír fuid a bfuil fearaíñ acu leir. Ní rtróð ortu-ran an cozað a coinneál ar bun bliadain eile má ceapann ríad go bfeilfe rin dóib. Ní hiað atá i n-imníde a marbta nó a rgeanta cuile poinnte. Ní hiað atá báitte fluc a' 'deanam na sclarrac, ní hiað atá a' fuitinnt cuile rslábuídeact le fuact asur sairbtean asur thoc-aimrír. Feancað ní bainfe ré artu poinnt daoine a marbú nuair atá ríad féin i bfað ón daimrérar. Tá daoine sa raogal atá a' balú ar an scozað. Ní móide sur mar zeall ar a mbalaactáil féin ír maic leo-ran a coinneál ar azaíð ac má tá i ndán 'r go bfuil ré a' dul ar azaíð ní hiað a cuirfeay corz leir. Ní ar an mbalaactáil a béar ar an scozað féin atá fairéað acu ac ar an mbalaactáil a béar acu dá bair má tagann a 'taoð féin amac i n-uactar. U'féidír go bfuil baint as na boic móra ír 'ac uile tír leir an scozað a coinneál un cinn. Ac ní hiað ír cionntac leir ac an react a tugar rmac't do beagán fear ar corp asur anam na milliún daoine. Ní hé rin féin ír cionntriocair leir. Siað oit céille asur rónntar coda de na daoine ír cionntac leir asur caimiléaraect na coda eile a' baint leara artu asur a' 'deanam círige díoð. (86).

Thoc-óligeað.

Tamall ó foin, cuir an Aurtír rgeala as uactarán Meiriceá go mbu maic léi ríotcán a 'deanam. Uí aige-ran cumacta an ríotcán a ugorú dá 'tozruigeað ré é. Léis ré an rgeal a táinig cuige asur rá ceann cúis móiméaó ficeaó an cluis, san panaect tairír rin, cuir ré rgeal ar air as obað don ríotcán. Tíoc-fað 'ó sur léis ré sa bpaíréar an lá noime rin é, ac ó táinig an rgeal díreac cuige féin níor ceatuis ré tír ná pobul go 'tuiz ré ortú le ar marbuiséað na mílte asur na céaóta míle duine. Ceapann muintír Meiriceá go bfuil comairle acu féin ar a 'tír féin. Sgeal cinnte dá mbeað muintír a tíre ina azaíð nac bfeafad uactarán Meiriceá an cozað a cup un cinn.

Δέ cuirtear a lán daoine amú le bréasa agus cur i
 gcéill agus níl d'eam daoine ar d'ruim an domáin
 ar fura dallad mullóg a cur ortu ar an mbealach
 rin ná muintir Meiriceá. Glórta móra agus sairse
 agus cur i gcéill an róirt ir mó a bhfuil glacad acu leo.
 Bí glórta móra san áirde sa bhfrainne ar an gcuma
 céadna or cionn céad bliadain ó foin. Bíod maor-
 eam ar bháitheadar agus raorradt agus comtrom
 na bpeap. Ní raib blar díob sa nádúr nuair a féadad
 iad agus ir daor a díoc clann boct na fraince a
 bhíada ó foin. Níl rí sa gCríortuigeact nó san
 Ain-Críortuigeact tír ir meara dligead ná Meiriceá
 fá ládair. Níl don tír ir mó a bhfuil camiléaraect i
 dtreir innti. Duine ar bit a samluigtear coir leir
 níl don trídil ceart le fágail aige murb fuil fear
 fadair sa gcúirt aige. Tá fear boct oibre de bunad
 éireannaic ar b ainm do Tomár Ó Maonais tligte un
 a érocta tal i San Franciscó ar fíadnairí gadaigte
 agus bitéamnac agus rctíoraic, d'eam a tús na póilior
 irteac le mionnú ina aghaid. Na daoine a d'innreocad
 an fírinne ní raib éirteact ar bit le fágail acu. Sí
 an coir ir mó a rinne ré go raib ré as iarraid na fí-
 oibre a coraint ar luct na milliún punt ann—mu-
 nac ceart féadaint leir i Meiriceá. (87).

MIANAC AN DUINE.

Tá ré de mianac ir na daoine go scothuigeann ríad
 le céile ina ríadaí agus ina dtreada ar nór na gcaoraic
 agus na mbeirídeac agus na n-éanaica. Sa trean-
 aimpír ón dílinn, bídíir as imteact ina dtreibeanna
 beasa, ríaitte a' troio agus ríaitte eile a' réirdeac
 le céile. " Ir maol guala san bhádair " a d'abhruigead
 na loclannais fad ó. Níor móir do élainn don duine
 fearam le céile. Níor móir díob veit dílir, leanamnac
 dá céile le iad féin a coraint ar an námaio. Mar
 rin d'éirig na treibeanna. Amannta, cuirtead dá
 treib le céile leir an gceann ir fearr a fágail ar an
 tríomad treib. Cuirfidir iad-ran fútu agus cuirfidir
 ialac ortu cuiridú leo nó poigaint díob. Mar rin bí

na clanna a' méadóú go rabhadar ina dtreibeanna agus bí na treibeanna a' méadóú go maib riad ina níosáctai agus ar rin go rabhadar ina náiriúin. Níl don méio dá dtáinig ar na náiriúin nac dtáinig feadab dá réir ar an ngléar trioda a bí acu. Ní maib acu i dtoras mar gléar trioda ac cloca agus maioí go dtí go bfuairfeadar an t-iarann. Nuair a fuairfeadar an t-iarann, pinneadar raişio agus pleaganna, tuaganna agus claidmte leir, agus bíodar i bpad a' taob leo rin. Bíodar a' taob leo ó ainriir Maoire agus i bpad noime go dtí an ceatramad haoir déas. Bíodar tamall fada ful dári cuimnişeadar ar éruac a déanam ná rabairt a cup ann. Níl ré cúis céad bliadain ó ceapad ná sunnai agus an púdar. Tá na sunnai agus an púdar nó a aişein a' dul i bfeadab 'cuile lá ó foim le nac bfuil cuimriú ar bit anoir ar an méio atá riad i ndon ioişte. Dá dtéoir un cinn tuilleam ní bead don trearam nómpu. (88).

NA NÁIRIÚIN.

Do réir mar bí na náiriúin a' méadóú, bíodar as alpu agus a' pluşad níosáctai eile ionntu féin irteac nó dá şcup fá coir. Ní le şrad dá céile a pinnead dá níosáct ar bit a tátu ina céile ariam ac ceann acu a' bpeit buntairte ar níosáct ba laise ná i féin agus dá cup fá rmaect le bairr pleişe nó le beal claidim. Ir le móran fola a dórtad a pinnead 'cuile níosáct a méadóú agus a foirleatnú. O'pás rin caoinead agus oedon, dohrion agus dubailce i dtir eigin eile. Ilior deapnad don níosáct a cup ar bun ariam ar şrad an éinid-daonna dá céile agus dá nDia, ac níosáct ériorta ar an raogal reo. Sí ir lionmaire daoine go dtí reo. Dá fada riap dá bfuil an peandap rşriodca ar an şcinead-daonna, tá pé le léişead go maib níosácta móra ann. Bí níosáct móir as luect na héişirte na cianta cairbreaca ó foim. Bí níosáct móir as luect na Dabalóine. Bí náiriúin móra as Peiriş, Şnéagaiş, agus Románaiş ina n-ainriir féin. Bí níosáct ir na hInidia ir fuide a fear ar bun ná

ceadтар acu, аsur pи an тSin ran дира ат-тоир an pиoгaцт ир дppa oд бpuil ap oрuim an oомaин. (89).

Réi óteac.

Ni raib аs na náiriúin mópa uilig, ceann i sceann, ac pziurca den doман. Anoip tá an doман so léir poинnte i meapz peact nó noct de na pиoгaцтaй, ap éaoi so бpuil pobal an тpaoгaил ap paд ina scomairpanna азá n-a céile. B́i na náiriúin a' méadú so oтi peo. Ni тиз leo méadú tuilleamь муp noéantar don pиoгaцт amáin den doман so niomlán. Ip mó an coramlaact atá орту so бpuil piao a tuicim ó céile, cébi céapó a oéanpar leo ina oiaio pin. O'péioip nuair a бéap piao páтаc mionuigте so oтiocpa piao lé céile map don pиoгaцт amáin.

Oair leip an uaactaran Wilron sur péioip pin péin a ceapaó amac муp móp leip tuilleamь oaoine a beic mapó i otopac. Síлpeaó oaine so oтi peo surb éapó б́i i sceipt aige ac so mapбyигтeap ppaт maic eile so mbeio neapc limipтéip anhpин аз an méio a бéap páгта. Tá aimpeap аз a lán oaoine naс pеap ap a pocal cor ap bit é азур naс бpuil ann ac camiléapaoде ap nóp na n-uaactaran Sapanac, sur ó ná Sapanais a pиolpuiг pé азур surb é a mianac atá ann. Tá pin maicte i Meipiceá таиур азур б'péioip naс paдa so oтeazaó an paogal a sциppioде oд cora é, азур so mbeaó oеipeaó leip an бpáиптигeact atá aige le Sapaná. Ap beatac eile, cá бpioр naс cluice ip puidе piap ap amapc atá ap bun aige. Ceannap an domain a б́i i oтúp an тpaoгaил азур an тpeancaip аз éигипт na nAippiceá азур a caic тpeimpe móp аз an дираá, азур a б́i apip tamall paдa аз an Eupóip, cá бpioр naс бpеicтeap oд so mbeaó peal eile аз Meipeacánaig ap an scomairple péin. Má pé pin atá uaió caicpe pé cluice a imipc leip an Sapanac i otopac. (90).

Ap don nóp, ip iao pиoтcán азур péioтeac oеipeaó an acpáinn. Sul oд oтигe pin i sceapc, beio acpú móp ap an paogal. Beio oи-leaгaó азур oian-pгaoileaó ap pиoгaцтa mópa. Tá pe amoiuigте аз pиoгaцтaй na

hAurtria céana go bfuil an t-actú rin tagta, nó máir é toil Dé go dtiocfa ré go bfuil ré com maic acu glacaó leir le fonn. Tá dteagad ré ra raogal nac mbead págta de na náiriúin ac an méid a tógácaó fearam le céile díob ní teartócaó don arim móir le ceactar acu a coinneál fá rmact. U'féidir gur ríodamla, teactmaire agá n-a céile a beidir mar rin agur gur díre dá céile a bead nuair a bead muingin acu ar a céile agur ar luct dá rtiúrta. Tá a famail rin ar págail céana.

SEAN-FOCLA.

Bionn ceann caol ar an óige.

Mur mbí agad ac rocaide gabair bí i lár an donais leir.

Dealg láibe nó focal amadám (Cc. 1.69).

Ir fear ir láirpe ná Dia a cuirfead fad riar ar a teac.

Tá lagad díol an tpeillín caire ré a folácar.

Comairle comgairac bíonn rí neam-cailiteanac.

Ir fupurda duine a cur amac nac bfuil teac aige óó réin.

Ná téidead do' fúil tar do éuro.

Tá donact Séamar, ir fearr é ná beic dá éagmar

Ir fada riar an ruo nac zcuirfead Dia amar.

Sé dirgead na n-óinreaca a cuirfead bróga ar bean an díobaire.

VIII.—BUACAILL B'ÁIRN A' TÓCÁIN¹

B'i mé lá san amhar
 A' dul rraio an b'ócáir b'uirde,²
 Anrinn a buailead an planta oim,
 Ba veire 7 ab áille ghaoi.
 Mairein éúin ra ramrao,
 Agus dar liom go raib an t'ruict na luide,
 Sé mo éraeac mo b'róin 7 m' amhar,
 'Si an bean do éraio mo éroide.

Luidefe mé ar mo leabaid
 Agus beid mé breoigte tinn,
 Ghaoidfe mé ar an gcailin
 Nó go gciara pí mo ceann.
 B'i na céadta bean i ngráio liom,
 Agus go brác nil maic dóib ann,
 Nuair a b'i gráio 'sur cion ar máire agam,
 Agus nil cár ar bit liom ann.

Sé b'raonánac b'áirn an tócair
 Fear na³ r'róirt' ir an g'inn,
 Meallrao ré mhá óga
 Le glóirta bog' a éinn.
 Tug ré an éraeb on móintig,
 Ir ní áirigim ó áilrinn,
 Agus b'fearn liom real ag ól uib
 Ná ar cóirtoí an tigearna cing.⁴

Tá an ronar 7 an réan
 Ir gac taob a b'puil mo gráio,
 Ir binn gac ceileabhar éan
 Gac oirde 7 mairein breáig.
 Tá an lon t'ub 7 a céirraeac ann,
 Ir ní baogal dúinn coirde don b'ar,
 Ir r'gaoilim fearra an éraeb leat,
 Ir tú péarla an b'rollaig b'áin.

(1) Ó Seán macCoinnig, i gCoill dá laog (béal áta muice)
 fuair mé an t-amharán seo. (2) B'ócáir Ruairí—Seanó. (3) &
 —Seanó. (4) Later, King-Harman.

Éine—Luét Comairle 7 Sleacuis- eácta na Ríosaétaí.

ΕΑΝΔΙΗ, 1919.

Φοιγιο.

Θειρ ριαδ σο υταζανν ζαé μαιτ le φοιγιο. Ιρ μόρ an φοιγιο a ví aζ éμεανναίζ 7 níορ μόρ δόιβ é. Βί φοιγιο acu i n-αιμρην Βαιηρίοζνα ειλιρε νuaiη a ví ταλτα na ηέμεανν δά mbánú. Βί φοιγιο acu i n-αιμρην Óromuil νuaiη a ví ζαεóιλ δά ζεάραδ aζυρ a ζελανν δά ριαζαδ αρ μαάαιηί na ηέμεανν σο ρλέιβτε Connácta ριαρ. Βί φοιγιο acu βλιαδαιν na βφρanncaé νuaiη a ví na ρηρ δά ζεροάαδ aζυρ naé ραιβ an éabair a' teaét. Βί φοιγιο acu i n-αιμρην an Όροé-ραοζail νuaiη a ví na δαοιηe a' ράζail βáιρ ρηé éeile leiρ an ocραρ. Βί ρυδ ιρ mó ná φοιγιο acu. Βί ρύιλ acu le Όια. Βί ρύιλ acu leiρ σο ρέιρδεόéαδ Sé cáρ na ηέμεανν. An uair ιρ ρυιθε a ví ριαδ ó n-a ρέιρδεαé ví ταρζαιηεαé acu le n-a μιρηεαé a τόζáιλ aζυρ le εροιθε a éabairc δόιβ, μαρ ví aζ na ζιύδαιρθε ραδ ó aζυρ ιαδ ρά δυβ-δαιοηρε. Τά ρύιλ ανοιρ acu νuaiη ιρ αρ éιζιη ιρ léαρ δόιβ í, σο βφυιλ an éabair a' teaét. Éuyρ ριαδ i n-íúλ le ζοιηιρ anuap σο ζερπειθεανν ριαδ ζυρ ρέιρην ραορραéτ na ηέμεανν a éuyρ αρ ράζail. (9I).

Αη ράητι.

Ιρ μόρ an φοιγιο a ví aζ ζαεóιλ ρα ραοζail a caiteaδ acé βρην αρ an βφοιγιο acu. Βί φοιγιο acu le n-a μυιητιη ρέηη aζυρ níορ βρην αρ an βφοιγιο acu leo σο βφυαιρ ριαδ βρέαζαé ιαδ. Τοζ ριαδ δαοιηe le n-a ζεάρ a pléiρ aζυρ éυζ ριαδ υζδαράρ δόιβ le τουλ σο Sarana leiρ ρηη a δéanam. Le n-a linn ρηη, ρé Parnell an τρεορυιθε a ví ορτυ. Τρεορυιθε μαιτ, ρεαρ naé ηζéιλλρεαδ τον τSaranaé ná δά éaimiléapaéτ.

“Tuḡaib ṛpár deic mbliadán dom,” ar reirean, “aḡur mur duḡa mé a dligeaḡ féin d’Éirinn abaille liom cearta, ná bíod don áirḡ aḡaib orm ní ir mó.” Ní raib ná deic mbliadóna de ṛpár fáighe aise sup cailleaḡ é. An muintir a táinig ina diaib níor iarr ríad don uḡḡarár. Bí an t-uḡḡarár acu féin má b’fíor. Šab ríad anonn go Sarana. Bí glóirca móra acu i dtorac. Daḡ iad pártí na héireann iad. An muintir a d’féad uḡḡarár a tabairt dóib’ dearmad ríad ar fáḡ iad. Daḡ iad-ran na máigirtirí. Bí clann na héireann aḡ éaló trearna an tráile go dtí na réigiúin cóimtiḡeaca. Bí an fuil aḡ imteaḡ ar an tír. Ní raib de fuim aḡ an “b’párí” annsin. Naḡ iad a fuair an talam’ do na daoine—má b’fíor dóib’ féin. Ac bí an talam’ annsiḡḡ da bánú šan don áirḡ aḡ na daoine óḡa air aḡur šan na rean-daoine i n-don a fáḡḡuighe. Ní raib de d’ócár ra méirí rín ar fáḡ go dtáinig an coḡaḡ, sup orḡaig na memberr Éireannaḡa do fíir na héireann talam’ aḡur tráḡaḡ a fáḡáil ina ndiaib’ aḡur a’ d’uil a’ rómáir an t-irre éaḡil don tSaranaḡ ir na réigiúin cóimtiḡeaca, ar beaḡán páighe. Úir ar an b’fíor aḡ na Šaeḡil an lá rín. Tá an pártí imtiḡeḡ šan rilleaḡ 7 šan don tráḡḡ le beir orḡu fearḡa ac ir na rean-rḡeálta. (92).

A leaḡḡ.

Ní m’irde an méirí rín a éur ríor ar páiréar anoir; ar cuimne, nó ní beaḡ fíor aḡ an líne óḡ aḡa aḡ éirighe ruar ná aḡ an líne aḡa le teaḡḡ cé’n fáḡ a raib ceirre ríḡḡḡ fear aḡ taḡairt éirraí do na Šaeḡil táll i Sarana. Bí Éire laḡ-b’fíor aḡ go maic nuair a éuaḡar i dtorac ann. Ní hiaḡ na Šaeḡil a éuir anonn iad, aḡur ní hiaḡ a nḡḡḡa a rúnneaḡar táll. Ní raib don Šaeḡeal ar an tream a éuaib’ anonn i dtorac. Bí Šaeḡil b’fíor, b’irre, aḡur ní raib fuim acu i nḡḡḡa Šarana ná don muingín acu go n-éirecḡaḡ leo ann. Sé Comluḡḡ na Šcaitiligeaḡ a bí i m’Daille áta Cliaḡ i n-aimpír Uí Conaill a bí a’ róláḡar do na Šaeḡil, an beaḡán róláḡair a rúnneaḡ. An éirraigil

a bí ar bun i nÉirinn agus an raitcior a cúir sí ar an Sáranaó sí a fáor an creideamh do na Saeóil. Tar a éir rin a tábairt i zceirt, buail oit céille Ó Conaill, agus síl ré so ndéanfao ré zac uile fóirt le dul anonn so oti rairliméio Sárana. Níor tóraisz Saeóil a' meao i zceairt so oti rin. Ní bfuair ré uairó rin ruar oóib ac na tizte móra, fuara, falaíma a otcuann riao na workhouses orcu. Acar zearr 'na oiaio rin, loo na ratai so otaimis an Oroc-faozal. An párti a bí tal ní óearna ré don maio do na daoine agus níor coinniz ré ón mbár iao. (93).

A' cur a ngréama.

Oí Saeóil a' rtríocáil leir an faozal ó foim, a' rrianacó leo agus az obair so cruair ar ruinne a mbéil. Mar bí an t-an-trearam ionntu níor tuzaoar uao. Uaireanna cuireao an zear-anfoz ialaó orcu rearam le céile agus corraizil beaz a cur ar bun. Óeireao an Sáranaó ruo éigin oóib le iao a ruaimniú. Mar rin, cúir riao a ngréim ra talam agus oibir riao na tizearnaí. Tar éir tamail eile buileao reair-ir-barr pleioceála arir iao so zcuirioir anonn rir a marzairaoct leir an Sáranaó agus a' oizao leir ina cúirt féin.

I leaoair a céile a tazar an óiall don duine. Ir oóca zur mar rin rreirin a tazar sí don pobal agus don tír. Níl éire anoir a' rúil le cabair ó Sárana agus níl sí a' cur doinne anonn oá marraio. (94).

Malairt oizio.

Tá éire mar feilm az an Sáranaó agus a fáo ir tá ré a' balacóail uiró tá foir az an faozal nac rzarra ré léi oá ooin. Óearra ré beazán do duine (izgin nó do oream éigin le n-a maorrao oó ac coinneoa ré an t-eair-ir-barr aize féin.

Tá ríozacóai móra an domain a' tizeaoct le céile zan móran acair le ríocán marreannaó do náriuin na cruinne so léir a uzoirú agus a cur ar bun. Ní hé an páo so bfuil riao le ríocán a uzoirú tá rúil az

Éirínn le cabair uachtu. Is minic a bí an ríochtán céana ann nac' dtáinig móran maiteara d'Éirínn dá bharr. Is minic a rinneadh marzað éagsórac a gcaiteadh an té ar dearnað éagsóir air a teaót ruar air go gcrúinnigeadó pé congnam leir an marzað a bhireadh agus le rocrú eile a d'éanam. Ní mar gheall ar go bhfuil Éire teann ar a coimisce an iarraid' reo atá rí a' rúil le cabair ó na ríogaictaí. Mar adubairt an fear fadó ó a bí i n-ácréid' Cúige Mumhan " nuair a b'éar mná an trléibe féin a' rúite le céile 'reath' gheobfar mire tuairis mo mólt." (95)

" Cnearú éar gaim."

Níl don maic' ra rocrú má' rocrú éagsórac atá ann. Tá a érucú le págail nac' rocrú buan a b'éar ina leiteio. An bliadhain céana, crúinnig' ríogaictaí na m'balgánaic' congnam mó' sup' éuireadh ar caé ar an Turcaic' sup' baineadh ar limirteir móra dá ríogaict' de. Nuair a éuadh-ran a' r'glicúcar le céile, ní d'éarna reirean ac' ionntoð' éar' agus r'ciall mó' den talam' a tógail arís ar air. Dath é rin' freirin a fearaict' as an n'Gearmáinneac' agus as an Rúireac' i n-uraid'. An rocrú ná' d'éarnað i gceart ní raib' pé buan agus ní raib' don maic' ann. Na leága nó na doctúirí a bíoð i n-Éirínn fadó' ó d'eirioir' go raib' dá bealaic' le cneadh a leigear. Adéarfaid' go ndéarfaide cnearú iomlán ar an lot nuair nac' b'rágfaide don d'roct' adubair' iricig' le beic' a' d'éanam' b'raoin. " Cnearú éar gaim," adéarfaid' leir an g'cnearú a d'éarfaide nuair a éiofrað' croiceann ar an lot taob' amuis' ac' go b'rágfaide má'car an sup' beo taob' iricig' le tuilleam' adubair' a d'éanam' a bhireadh amac' arís. " Cnearú éar gaim " a rinne an Gearmáinn leir an Rúire ra Máirt' reo caiteadh. Bhír an t-adubair' amac' com' luac' is las an craiceann. (96).

Adubair' ac'raoinn.

Is mar rin' do na ríogaictaí móra eile anoir pá' lá'car. Tá an iomarca den gaim' agus den má'car

SUIR IPTIḠ SO FÓILL, AḠUR NÍ DĒANFA RIAḠ AON TPONÚ
 BUAN AN IARRAIDĒ REO. SA ḠCĒAD DUL RÍOP, NA RÍOḠAḠTAÍ
 MÓRA A BÍ I BPÁIRT LE CÉILE SO DTÍ LE SOIRID NÍL AON
 CĒANN ACU NAḠ NĒARNA DO-BEART AR AN ḠCEANN EILE
 I N-AM ÉIGIN ROIME REO, AḠUR NÍ LE ḠRÁḠ DÁ CÉILE A
 CUIAID RIAḠ I BPÁIRT. AN RUD A MINEADAR CĒANA IP
 DÓCA SO NĒANFAIDĒIR ARÍP É DÁ BPEILEAD DÓIB. SÍ
 AN COIR IP MÓ A MINNE AN ḠEARMÁINN, COIR BA MÓ NÁ
 ḠAC COIR, AḠUR RÍ ĆARRAINN AḠAID ŠARANA UIRĒI .I. AN
 IOMARCA ROITEAD COḠAID A DĒANAM. TÁ AN MEIRICEÁNAC
 A' BPAḠ ANOIR AN COIR CĒADNA A DĒANAM. AC NÍ HAIP
 RIN ATÁ TPÁḠT AḠAINN SO FÓILL. MAR TÁ ḠAIM CUIO
 MAIT IPTIḠ AḠUR MÁ PÁḠTAR IPTIḠ I DĒANFA RÍ TUILLEAM
 NIMNEADAR A TOLḠAD. DĒID CUIPT NÓ COMDÁIL AḠ NA
 NÁIRIÚM LE RÍOTĊÁIN A UḠORÚ. AC MUR MBÍ IOC-PLÁINTE
 ÉIGIN LE CUR LEIP AN LOC A DĒANFAR AN NIMNEADAR A
 LEIḠEAR I N-ÁIT RÍOTĊÁIN RÉARḠ A ĆAIRNEOCAR AN CUIPT
 TUILLEAM TPLOBLÓIDE AḠUR TUILLEAM COḠAID. (97).

SPPEACAḠ.

MÁ BÍONN ḠLĒAR NÓ INNEALL ANN LE OBAIP AR BIT A
 DĒANAM NÍ MÓR PAODAR A CUIP AIP AḠUR NÍ MÓR RPPEACAḠ
 ÉIGIN A BEIT ANN LE N-A OIBRIÚ. NÍ DĒANFAIDĒ AN T-
 INNEALL OBAIP UAIḠ FÉIN. SA TPĒAN-AIMRIP, RÉ AN
 RPPEACAḠ A BÍOD ANN, RPPEACAḠ AN DUINE LEIP AN RPEIL
 A CUIP A' RPEALAḠ AN FÉIP AḠUR RPPEACAḠ AN ĆAPAILL
 LEIP AN ḠCĒAḠT A CUIP A' TPĒABAḠ AN BÁIN. INA DĒANNTA
 RIN ANOIR, TÁ RPPEACAḠ AN ḠUAIL AḠUR NA TEINEAD AḠUR
 RPPEACAḠ AN EAPA A BÍOP A RÍOP-ĆUITIM LE FÁNAIḠ
 NUAIR A CUIPTĒAR A N-ACPUINN LEO. AR AN ḠCUMA
 CĒADNA RÉ AN T-ARM AN ḠLĒAR A BÍOD AḠ NA RIḠTE LE
 COḠAD A CUIP AR RIḠTE NÓ AR RÍOḠAḠTAÍ EILE. LE FĒAR-
 IP-BARR PAOĊAIR A BAINC ARTU NÍOP MÓR IAD A FÉIVEAD
 RUAR 7 NÍOP MÓR PAODAR A CUIP OPTÚ. SÉ AN ḠLĒAR LE
 A NĒANTAÍ RIN AN T-OLE AḠUR AN FUAḠ A BÍOD AḠ
 MUINTIP NA NÁIRIÚM FÉIN DÁ CÉILE A BEOCAN. SIN É A
 CUIPEAD A' FIUCAḠ IAD ; RIN É A FNAḠMAḠ LE CÉILE ḠAC
 AON TAOD ; RIN É A CUIPEAD IONNAR IONNTU LE ḠNÍOM
 MÓR A DĒANAM. MUR NĒANAD RIN É CUIPTĒI ḠNÍOM-

artha a rean ašur a rinnfir i n-iúl dóib. Mur ndéanao rin é cuirte i n-iúl dóib go faib balactáil móir le fášail aš zác duine dá n-éirigeaó le n-a ní féin an buaio a fášail ra zcozaó. Sin é a cuireaó an fuinneam ionntu. An té a fástaí ar páirc an cáta bí a fáit aige, ašur an méio nac zcaiteaó pé bí pé le fášail aš an bfeap a tiorcaó rlan. An feap ir feapir a tiordeao ašur a d'fanaó beo tar a éir baineao pé faioófeap ašur dúitce amac dó féin ašur dá fluoó ina d'iaio. (98).

Olc ašur fuat.

Níl don ceo de na neite rin nár maip go tci lá an lae inoiú. Níl don ceo acu nár cuireaó aš obair ra zcozaó atá tar éir a érioónuigte. Níl don ceo acu nár cuireaó a' fucaó le rpreacaó a tabairt don inneall zup baineaó na fuca rionna artu. Níl don ceo acu nár cuireaó rior arir ašur arir eile. Nuair a bioó an t-olc a bioó aš muinir na réiziún coimti-geac dá céile i noail le beic ioigte, ceartaí breaga le feap-ir-bair uile a ušorú. Má bí don coramlaó laca ar an olc a bí don námaio cuirte feap-ir-bair zual ar an teinó ašur cuirte feap-ir-bair bolz dá féioeaó. Má bí don duine aš éirge tuireac den zleo ašur a' bnat maiteanar a tabairt ran olc a bí déanta ceartaí breaga le n-a corruige arir. Ceartaí uatbár i mullaó uatbair ašur éazóir i mullaó éazóra le n-a rpreazaó ašur le n-a féioeaó. An truaš i zceann an zráó a bioir aš feap nó mnaoi do páirtin laš, óz cuirte aš obair iaó nuair a bainti na lámá de na páirtí má b'fior ir na rzealta móra ašur ir na páiréir nuairdeacta. Ní faa donduine dá mbaint anuar iaó ac ba cuma rin. Níl olc dá méio nac eaó ir fura creioint go bfuil a leiteio ann. Uair ar bit a bioó an teine a' lazaó ašur an t-inneall a' fuapeó ní faib le déanam ac tuilleam de na cnámaí a cup rior. (99).

Zlóra.

Ir na ríogaóta coimtiageaca bioin foela móra aš

Daoine ceannaraí le dalláid mullóg a cùr ar múintir
 a tóire—ásur cuireann ríad ortú é. Leir an náiriúntaí
 a coraint a cuiread an cogad reo ar bun, má
 b'fíor. Tír na Beilge ar dearnaí raobac uirí ásur
 mar bíor triaí don las i scoinníde, d'ionnruis na
 ríogaíta móra eile amac le díogaltaí a déanam ar
 an nSearmáinn dá bair. Sin é an fáct a bí leir an
 scofad, mar d'oisí de—an náiriún móir a fáctú leir
 an náiriún beas a coraint. Sin é an fáct ar d'ortad
 an fuil. Cuiread é rin ríor a' bhuit arí 7 arí eile sur
 daimead na ríuicta rionna ar. I r beas le go bhfuil
 don máit fácta ann anoir le rpreacá a cùr ran
 inneall troda. I r láirí an fearam d'ó má gníonn
 ré foaint arí coríde. Tá ré imíste, zeall leir,
 ina fáil ásur ina deataí. . . . Ní raib don tráct ac
 ar an náiriúntaí. Ní raib tráct ar bí ar na daoine
 ná ar an bhfuil a rgailead amac ásur a ríuís an talam.
 Ní raib don tráct ar an rglábuidead a bí ar na rí
 amuis ra scofad. Ní raib tráct ar an ocrar ná ar
 an nSantán beata bí ra mbaile. Ní raib tráct ar
 taí ac ar na foela móra a bí á daoine móra a bí
 i b'rad ón daíreá. Ní raib tráct ar an éasóir ná
 an éreac bí na daoine céana rin a déanam ar a scoir-
 rain béil dorair. Bí an náiriúntaí i b'folac annrin
 san ríul le foillríú. (100).

Ríste.

Sa fearn-traoíal iré an rí an ceannróir a bíod
 ar an tír. Daí é corantóir a daoine é. Daí é a
 otaíreac caíta é. Daí é a otreoríde é. Do réir
 mar bí an ríogaí a' méadú bí raotár an rí a' méadú.
 Bí oíreac ar a aise ir nac bhéadfaí don fear amáin
 é a ríorí uilí. Bí a liaíta gnó le rreartal aise ir
 nár móir d'ó luíct feara le eolur a fáctail d'ó. Níor
 móir d'ó comáireaca a tíubrad comáire d'ó. Nuair
 cuirí cogad air, níor móir d'ó tuairgníde caíta leir
 an zeat a tábairt ina áit. Dá mbu rí maí a bí ann
 níor céart a leizean ra scoitubairt. Dá mbu fear
 cládarca a bí ann d'fear leir daoine eile a leizean

ra scontubairt. Dá feabair dá mbeaó ré ní féadfaó ré mórán ear cion rir a déanam. Mur raió comairle aige féin an gleacuirde ir fearr a bí ar a cuallact ré cuireaó ré i mbun comairle. I leabair a céile ir zac uile tír, leis an ní an rtiúir ar a lámra féin. I leabair a céile, torais ré as éaló riar ar amarc na ndoime. Bí ré a' pleamnú riar so dtí nac raió ann ma lán tíorcta ar deireaó ac fear bpreige. Amanna nuair a d'airigeaó an ní so raió ré a' cailleaó a sreama baineaó ré amac so scuireaó ré ruais ar a luct comairle asur dá mbu treire leir-rean cuireaó ré na comairleaó ar riubal asur dá mbu treire leor an ré féin a riubailreaó. (IOI).

Luct airgid.

Le 'cuile rtriocáil, mair cuir de na ríste asur coinnigeaóar a ngraim so dtí lá an lae inoiú. Ir beas acu a coinnig an méio comairle aige a bí as na ríste eile roime. Ac an cumact asur an comairle a bí de dtí ar an ní ní deacaóar amú. Bí doime ra 'cuile tír ir mó a raió ruim acu i ngnóta na ríogaóta ná an ní; doime ir mó a raió brága gill acu ná é. Daó 'in iao luct an traibhir. Sin iao a glac rtiúraó asur forlámar zac tíre. Ir mar rin an bí an rseal ra Róim nuair a bí rí ar árd a cumacta. Ir mar rin a bí an rseal ir zac uile ceann de na ríogaótaí móra, so háitirid i Sarana asur i Meiriceá le goirid anuar. Má 'ré an generálaide ir mó nó an gleacuirde ir mó a glac ceannar na tíre i n-áit an ní, nuair a ceartuis cúl toraic uair b'éigean do tarrainnt ar fear an airgid asur bí reirean i ndon a ceannaó. Ir cuma cé bí i n-uactar, an ní nó na comairleaó, ir as luct an airgid bí an comairle dá riri. Má ceartuis uacú tuilleam trácta a beir ar a scuio earráó féin níor rtróó ortu cozaó a ugorú le réigiúin eile a cur pá rmaó a ríogaóta féin. Má bí don dream as iomaó nó as coimlinc leo féin le gnota tráctála d'féacaóar le buille feille a bualaó ar a ríogaó rín. Mar rin a cur Sarana cozaó ar na doerí fice bliadaín ó roin

o'ronn an t-óir a bí ina gcuid talman ríad-pan a beic ar feilb acu. Níor mírde leo beagán fear a márbad leir an ríéal a chríochnú agus níor mór leo bhrónaca fola a ríaoilead amac ar an talamh slar i n-onóir do D'ia an Óir. (102).

Alpáirí an Airthir.

Na halpáirí reo a glac foirlámhar agus comairle ar na ríogaicta i n-áit na bhfíor-ríogte ní corantóirí daoine a bí ionntu. Ní luza, na déid rin, a tusaodar an t-ainm ortu féin. 'Cuile gláir cáta a bíod as na ríogte a' ríogú a gcuid arim un tioda agus un teangmála bí rí acu-pan com mairt. Bí tráct ar ríogaicta beasa acu agus ar an éascóir a bí dá déanamh ortu rin zo ríab ré ina déilín acu. Mairt le cumáct na ndaoine a beic i dtreire agus i nglíocar ir zac don ríogaict, má b'fíor dóib féin, rinneodar reampán uilig de. Níl don gléar dáir ceapad ariam le intinn na ndaoine a féidead nó le raodar a cur ar a gcuid arim náir cuineodar a' foigaint dóib. 'Daineodar lear ar an náiriúntaict, ar fuac na nGearmáinneac agus lámha na bpáirtí. Ní ríab tráct ar bit ar na páirtí a bíodar féin a márbad, ná ar na mná.

Daineodar oiread leara artu sup cuirrig na daoine díob. 'Tug na Rúirig fá deara, dá bliadain ó roin, dá n-éirigead le n-a dtír féin gnótaican nac acu féin a bead an gnótaican ac as na díucaí móra agus as luic an traidhíir agus iad-pan dá mbriusaó fá n-a gcóir zo ríorparde. 'Tug muintir Aurtia ruo eigín mar é fá deara, agus tá an galra a' ríapad zo dtí an Gearmáinn agus b'féidir sup gearr zo mbead an Saranaic féin buailte ríor leir, san áireamh ar an bhfranac a bhíil ré a' dul i ngainneal air le fada ariam.

Tá an " náiriúntaict " rug-cáitce agus i dá cáiteam do leirig. Tá na tórainneaca dá leagan agus na daoine a' tigeaict un a céile. Ní ríab loic ar bit ar an náiriúntaict dírtcanais. Ir ar an oic a bí as náiriúin nó muintir na náiriún féin dá céile a bí an

loct. Cuaðtar i zcorpar ró-mór leir an oic rin. Corain ré an iomarca folá. An náiriúntaét bhréasac rin a raib alrairi a' baint leara airtí bað 'in i an mátair zuir 7 ir beas an rzeal má tá pí glanta. (103).

Leagan.

Mar rin nuair a tiocpar luét ugzarair na náiriún i oteannta a céile i zcomairle ní bfuige riad an ceirt com héarzarid ar a réirdteac ir riltear. Ní mór leir na ríozacta móra a beit i otreire mar biodar ariam. Ir maic le Sarana foirgneam daingean, láidhir a déanam de na náiriún atá fabrac di féin, zan bun cleite irteac a beit ann ná bárr cleite amac, azur i féin a beit i n-uactar a' déanam oíoin azur farzarid don cuio eile zo léir azur iad a beit ar a comairle. Tá Sarana az iarraið a beit i n-uactar ar zac uile ríozact. Ir ain le fir raibðre Sarana a beit i n-uactar ar a muintir féin. Ir maic le luét an airtid ann na fir oibre—azur cuile fear eile—a beit ar a zcomairle le dul amac i n-éadan teanzmála nuair a tiocpar ortu le n-a zcuio raibðhir riad-ran a coraint. Má tá na fir uilig rártá air rin nil loct air. Ac tá ré i zceirt le zoirid zo bfuil cuio éisín acu nac bfuil, azur zo mbéid beazán trioblóide mar zeall ar an rzeal. An pléarzarid a réab an Rúire azur aurtia ó céile bainfe ré cratað ar Sarana. D'féidhir nac ar an zcarrais ná ar an leicléit tá an teac mór, daingean déanta az an Saranað ac ar an nzaineam azur zo otiocpar rzoiltead ann. Tá ré raibðre rá'n leamán zur zing de féin ir fearr a rzoiltear é. Ar an zcuma céadna tá ré raibðre zurb iad a muintir féin a buailfear an Saranað. (104).

Alpar-Loréne.

Ir mór i zceirt na ríozacta beaza ac nil ríozact beaz ar bit rártá leir an rocrú atá na ríozacta móra a cup ar an rzeal. Ir maic le zac ríozact acu i féin a céadú raol. Tá tír beaz i lár na héorra mar

beaḁ ḡáirḡóin i lár na Críorḡaiḡeáḡta, mar ḡubairḡ
ḡaḡḡ ó Cianáin, reanáirḡe, raḡ ḡ fá'n tír céarḡna.
Aḡur ní bréas ḡáirḡóin féin a ḡabairḡ uirḡi le áille a
bláḡ aḡur barrḡa a ḡorḡ, le líonmairḡe a ḡorḡta aḡur
le ḡuilleabḡar aḡur mear a coilḡte. Tír i ar nór na
hÉireann a bí "rearmáḡ, ríorḡairḡe láirḡir, neam-élaon
i ḡreirḡeam eáḡlairḡe Dé." Séarḡ ḡá innḡi: ḡá
éúige i ḡteannta a céile ar a ḡuḡḡar anoir Aírḡar-
loréne. Nuair a bí an ḡearmáinn laḡ, bíḡar fá
cómairḡe ní na Fraince. Nuair a bí an Frainc laḡ,
bíḡar fá rmaḡt ní na ḡearmáinne. Nuair a bí ḡaḡ
aon ríḡáḡt acu laḡ bíḡar ar a ḡcómairḡe féin.
An t-am ar ḡíbríḡeáḡ rlaḡta na nḡaeḡeal ar Éirinn
raḡ ḡ, nuair a bí aḡḡ ó Néill aḡur a múintir aḡ
imḡeáḡt aḡur a' ríor-imḡeáḡt mar beaḡ ḡeorairḡe ó
tír ḡo tír, níor caráḡ ḡóirḡ aon ní ná ró-rlairḡ a éuir
oirḡeáḡ fáilḡe rómpu ná ḡuḡ biaḡ ip ḡeóḡ ḡóirḡ mar
ḡuḡ ní na loréne. Tá múintir na tíre rin inḡiu aḡ
iarrairḡ a ḡearḡ féin a fáḡail. Tá an Frainc aḡ
iarrairḡ ḡreim a fáḡail orḡu. Ac ní éairḡeann leo
a beirḡ i bráirḡ le luḡt ain-éirḡoirḡ na Fraince. U'fearr
leo beirḡ ar a ḡcómairḡe féin. ḡo ḡuirḡe Dia ar
bealáḡ a leara iáḡ. (105).

SEAN-ḡOCLA.

Níl iḡir ḡá lá ar bíḡ ac aon orḡe amáin.

An ruḡ a bíor ḡá ríor-luaḡ tíḡeann ré irḡeáḡ ra
veirḡeáḡ.

Beairḡ ḡan leirḡear ip ríḡirḡ ip fearr air.

ḡabairḡ bannlám ḡon ḡoráḡ aḡur bearrḡa ré féin
rlac leirḡ.

An té bíor boḡt bíonn ré rḡealḡaḡ.

Ná bí 'ḡo rḡíḡarḡ ḡann aḡ tíḡearḡa rairḡbir.

IX. Διηγήσασθε τὴν ἱστορίαν τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐπὶ τὴν οὐρανίαν πόλιν.

Ὅμιλος μὲ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἁγίου Πέτρου,
 Οἷον ἔστιν ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐπὶ τὴν οὐρανίαν πόλιν,
 ἡ μάλιστα ἀπὸ τοῦ λαοῦ, ποσὶ ἀπὸ τοῦ ὄμιλου,
 ἡ μὲν ἔστιν ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἁγίου Πέτρου :
 Σὺς ἀνὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀποστολῆς,
 Ἐστὶν ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐπὶ τὴν οὐρανίαν πόλιν,
 Καταβάτω οἱ ἀποστολῆς τῆς ἀποστολῆς,
 ἡ μὲν ἔστιν ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς τῆς ἀποστολῆς.

Κατὰ τὸν ὄμιλον τῆς ἀποστολῆς, ἡ ἀποστολὴ ἐστὶν
 ὁ ἁγίος Πέτρος ἐπὶ τὴν οὐρανίαν πόλιν ἀποστολῆς ;
 Οὐδὲν μὲν τῆς ἀποστολῆς τῆς ἀποστολῆς ἀποστολῆς
 ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς.
 Μαρτὶν μὲν τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς,
 ὁ ἁγίος Πέτρος ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς,
 ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς
 ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς.

Ὅμιλος ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς τῆς ἀποστολῆς, ἡ ἀποστολὴ,
 ὁ ἁγίος Πέτρος ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς,
 τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ;
 ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς.
 Σὺς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς,
 ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς :
 Σὺς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς
 ἡ ἀποστολὴ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς.

---

(1) = τὸ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς

Buacáil Imearcá Iarctair Óomáin.

Ir mór a bí an “Buacáil Imearcá” nó an “Playboy” i gceirt reáct nó hoct de bliadanta ó foin, nuair a táinig ré amac i dtorac, cuir de na daoine a’ ráð go raib ré a’ caiteam t-roc-mear ar Connacatais 7 ar Éireannais go hiomlán, agus tuilleam a’ ráð nac raib, sur mar rin a bí ríad dá-ríri, díreac mar bí cur ríor ortu ra leabair.

Sé an fear a rghíob an díreac úo Synge, 7 má tagann cáil mór i gceirt air amac annreo beidfeair a’ cur buinn ar an ugdair a bí aise don tairdbréim nó don drama a ceap ré. Ar an ádair rin, b’féidir nac mírde an t-ugdair ceap a tóruigeacat anoir, fad ir tá daoine beo fóir a féadar rin a tabairt go cruinn uacu. Nuair béar fírinne an rghéil ar fáil, tis le ’cuile duine a bheic féin a tabairt ar an gceirt: A ndearna Synge éasóir ar Connacatais ra méio a rghíob ré nó’r nac ndearna?

Déarfá míre ríor annreo an méio ugdair a fuair mé féin cupla bliadan ó foin. Níl aham ac cuir den rghéal, agus meairim an té clunfead go hiomlán é go bfuigead ré ádair leabair nó fínn-rghéil ir zac zabad dáir zac an “Buacáil” éirí, nuair a bí ré ar an raogal dá-ríri. Nuair a béar an méio rin curcá i dtoll a céile aham, déarfá mé tráct ar na leaganaca cainte atá ra rghéal, agus féadfamuir barruigeacat a déanam a’ bfuil ríad rin do réir cainte na ndoine, mar deir reirean.

Cait Synge tamall i n-Árainn agus ir i n-Árainn a fuair ré ugdair an rghéil, cíd sur i gConnacae Muis Éo a focruis ré lácar an tairdbréim. Agus ní hugdair bregac amac ir amac atá ra mbun-rghéal a bí aise mar hinnreoair annreo. (106).

1 n-iorrur mór a rugaó an “Buacail Báire,” nó mar deir tuilleam fá gCalat iorí rín 7 Cló na Rón, agus níl an dá áit i bpaó ó céile. Séaró a bí ann mac rglábuide de feilméaraide boct a tóigeaó le cruadótan an traosail. Ac má feaó féin deir daoine nac bfuigtea in do riuab lae fear ab fearr crut 7 deanam ná é, de rgaómaire breas, leigte, rgaóilte 7 go dtug fé cruab na háite leir le n-a feabur ip bí fé le gníom gairge 7 le ‘cuile aclaigeaó. Deir tuilleam sup fear brioimmar, teann a bí ann 7 san é mo-áir. Séaró a bí ran aóair rúigteoir a d’ólaó ‘cuile piginn a bfaóó fé greim uiréi 7 d’fágaib rín beo boct é 7 b’éigean do-ran an baile a fágaíl nuair a bí fé ina rtoac ós. Cuir fé annrín aimir leir an bpaingse, 7 crutuis an fáingse go maic do. An t-airgeaó a fáotruigeaó fé cuireaó fé abaille as a aóair é sup ceannuis reirean gabálar talman leir; ní raib aige ac paíoe beas talman poime rín. Bí an gabálar a’ dul do-ran nuair a tiocfaó fé abaille mar nac raib donnac eile as an rean-fear. Póir an fear ós, d’éirig fé ar an máirnéalaó 7 táinig fé abaille. Ní faóá sup cailleaó an máair. Póir an rean-fear aó-air. Nioib áil leir greim ar bit a tabairt don mac. Nioir réiróig an beirt le céile go maic. D’áin leir an bpaí ós gairó beas faóá a cur do féin. Ní leigfeá an t-aóair do é 7 cuair fé dá bacáó mar bí an t-oilbéar ann. Rug fé ar an láige go mbaineaó fé de í. San eadarrgáin a bí eatorru fuair an rean-fear iarraio 7 tuit fé min marb. Nioir cailleaó amac ip amac é. Cug na mná irteaó un a’ tige é 7 duairt ríao leir an mac a dul ar a teiceaó mar nac raib don trúil leir an rean-fear. Bí an beirt acu faóac do i n-aóair an aóar mar bí reirean ina baicín com cruóanta rín 7 ina rúigteoir com móir ip nac raib mear as donduine air. D’imóig an mac annrín ar a teiceaó 7 caic fé ráite ar fuairfeáó fá Conamara 7 na póilior fá tóirair 7 ní hé an áit a scoóluigeaó fé an oirde a mbíod fé le fágaíl ann ar maóin ac a’ ríoir-imteaó ina tóiride

ó áit go háic 7 ó baile go baile. Šab ré trí n-a lán
 zábanna fadó 'r bí ré i zConamara a' riubal eanaige
 7 pléibte 7 porrac, d'oidce ip de ló, 7 ip minic ab
 éigean dó a dul dá fháim tar loca le n-a éroiceann a
 tabairt plán leir. Nuair a bí ré páruigte amac, rinne
 ré an t-eolur go hoileán Šarumna agus fuair ré bád
 annsin a tús go hÁrainn é. Ní raib brós ar a cóir
 ná rnáite éadais ar éigin ar a dhuim nac raib rtróicte,
 réabta. (107).

Bí duine muintreac dó i zCill Rónáin, bean
 de Máilleac a bí pórtá as fear de Muintir Iarnáin i
 n-Árainn. Tá a bunad ran áit fóf. Máilleac a bí
 ann féin freirin, de Máillis an Cálta. Carrraig ré
 uirtí 7 bí ré ar a éomáimaint annsin ar fead
 ršaitte.

Bí an ruo a rinne ré a' zoillead an-mór air, agus
 bíod ré as imteact ann féin zan labairt le duine ar
 bit 7 zan coiread donduine a déanam. Šil a d'aoine
 muintreaca go dtiocfad raobhór céille air mur
 n-aéruigead ré béara. Ar an adbar rin, cuirtoir
 cóirir beasa ar bun dó, imirt cáirtá 7 damraí le
 riampa a déanam dó agus le n-a éroide a tógáil. Sin
 é a bí i zceirt as Synge nuair adubairt ré go mbí a'
 reat air agus a' tabairt bronntanar dó ar uct zur
 marbuis ré an t-atair. Níor cóir do Synge an féile
 ná an córtar a iomardad mar loct ar muintir Con-
 naecta mar rin ruo a bí a' rite leo le fada ariam.
 (108).

Bí an bean Máilleac i ndon cúl toraic maic
 a tabairt dó mar bí rí veireamail, láirir 7 comairle
 mór aici ran áit, agus nuair a táinig an ršéal go
 raib na póilior ar a tóir, cuir rí bád leir go n-Innir
 Meadoin. 'Siad na bádóirí a rinne a iomluet .i.
 beirt fear de Clainn 'ac Confaola. Cait ré tamall
 fada annsin i n-Innir Meadoin go bfuair na ríochmaora
 ršéala go raib ré ann. Táinigeadar timceall ar an
 teac de riubal oidce. Nuair a d'airis fear an tige
 iad dubairt ré leir an Máilleac a beit as imteact
 7 go dtiubrad ré é féin i lámá na ríochmaorta ina áit

D' éiríis an Máilleac agus nuair a bhí sé a' dul amach bhí na ríochtmaona díreac a' tigeac i rteac sa dorur éiríse. "Ófuit a leiteirí seo i rtaí" adubairt ríad. "Tá sé tíar sa reomra," ar feirean, "Sabadh riar agus tugadh lib é." Sab. Nuair a bhí solur an lae acu, bhí fíor acu nac é an fear ceart a bhí acu. D'imtíis an fear eile leir 7 cuairt sé i bpolac i rghairp éoir trága sur éat sé tamall ar a caomamaint ann. San am rin, bíod báid a' dul ar Árainn le fadaí go Connac éiríse. Nuair a bhí ceann acu a' dul an bealac, tugadh rgeala d'ó-ran agus cuairt sé leo. Táinig sé i dtír i dtíre lí agus fíubail sé ar rin go Corcais agus cuairt sé ina máirnéalac ar foiteac ar Corcais go dtús sé Meiricea i rteac.

Cotuis sé an bádóireac go ríad sé ina éiríis, agus dá bliadhain dár gcionn feol sé foiteac Meiriceacac i rteac i gcuan na Sailleime san áitne a beir ar as éinneac ac an té ar tosair sé a áitne a cur i n-íul dó. (109).

Tús sé na réigiúin d'ó féin arís, agus níor fíitead rgeal ná rghuan ar an taob seo uair mur bfuair a daoine muinreaca nó a luic áiteantair féin é. Bead sé anoir (1918), tuairim 'r ceitre fíicir bliadhain d'aoir dá mairead sé. An trean-bean de Máilleac a rinne a caomamaint caillead tuairim 'r deic mbliadna ó foin í, agus bhí sí tuairim 'r deic mbliadna 7 ceitre fíicir d'aoir ran am ar caillead í. Deir daoine go dtáinig an t-áit rlan ón iarrad a fuair sé ac sur caillead go haitgearr ina d'airt rin é.

Sin rgeal an tóiríde úo a dtús Synge "Buacail imeartha Iarctair Ómáin" arís. Ní buacail imeartha ná báire a bhí ann ó ceart ná ó d'úitcar sur carad an mí-áó ina bealac sur bain reacrán an traogail d'ó ina d'airt rin—ná an uair rin féin. Bhí truas as muinrtir Árainne d'ó mar bhí fíor acu an rmal a bhí arís.

7 Mairear le rgeal a cur i bfuirm, ní call do rghíob-neoir leanamaint ro-ólúit don fírinne, ac nuair a cuirear sé poime cur fíor a d'éanam ar taob tíre ní

mór dó a ḡinnear a cúir i ḡcéill tairr rin. Ní m'íre don rḡealairde rḡeal maic úr a cúmadó : níl don dochar ra ḡcumadóiréacé ac ḡan bréas mo-mór a cúir ar duine ar bit. Ac ní i rḡeal an "Duaacalla" amáin a bí Synge bréasac ac ir na béara a famlaig pé leir na daoine. Ní ar duine a cúir pé bréas ac ar an taob tairre ar fadó, agus ní maib duine rtaidéaraac ar bit ra rḡeal aige ac amáin Peisín Mike agus a haair, an uair annam a bíod pé ar a céill. (II).

Sa méid atá tuar, atá an t-ugóar a bí as Synge don ḡníom a bí ina rḡeal, nó an méid a bí ríor de. Bí cead aige an rḡeal rin a tairr mar d'oir dó féin. Feicfeamuid anoir cé'n ríort daoine a tairraing pé irteac ann agus cé'n caoi a ndearna pé a dtairrbriú.

Cait Synge tamall i n-Árainn 7 bíod pé rreirin i ḡConnrae Muiḡ Eó agus i ḡCiarrairde agus deir pé go ḡcuiread pé cionuige i ḡcaint maoréa, iarḡairí agus daoine eile, amanta ḡan don eolur a beic acu féin go maib pé as éirteac leo. Du ceter dá rreir go mbead tuairim maic aige ceair doairairdír ar a leicero d'ócáir ir a bí aige ra rḡeal.

D'féidir go maib an ceair aige go mbíod pé as éirteac tairr na cláir agus é irtig ina rreomra le rrearbóntaí 7 cailíní amáirre (Réamrád VI) a' caint. Ac ní uacu a tairraing pé a leḡan cainte ná a eolur ar na daoine ar fadó. Nuair a labruigear pé ar a "Realt eolur" a bead "a' rruabal ar malais Néirinn le d'ruic na hoirde," an uair a bíod "an balad cúirra ar éirge," ir mó ir cormail gur ar amáin ḡráda Connacéa a tairraing pé na focla rin ná go bruar pé d'iréac ó beal na maoréa agus na n-iarḡairí iad. Tá cupla líne go háirir ra leabar (Playboy, l. 67,) agus ir beas nac ar amáin ḡráda Cúirge Connacé (l. 6) a rḡiobaó iad, focal ar focal:

"D'feairr liom . . . léi dá ríor-rógaó

Ná'mo rruide i bflairéar i ḡcaair na Tríonóirde."

I n-áir eile, bí pé a' caraoir go maib ós agus rrean "a' deanam ḡeim de" (c. An D'oirgeanan Donn).

Tá ugdair ip rine ná rin ppeirín aige. Cuir i gcár, nuair a éaintigeair pé ar an mbaintreabaig náir maít leir an “mbuacail” pópað (Playboy, l. 35), cuiréann pé geara Cúcúlainn i gcumhne do duine: “In tóeb rofúsiura or re ní comraiciubra rurr.” Tá leasanaða cainte de fórt “fri veireað ainripe” (l. 28), “m’adonbuille” (l. 66), go han-coitcéann ra trean-ǵaediǵ, ac níl a leiteio i n-úráio i mbéarla ná i nǵaediǵ i gcaint an lae inoiu. (III).

Dá mbu ruo é go ndearna Synge rtaidéar ar éaint na ndaoine ip mó an meabair a beað aige ar an úráio a baintear ar focla mar “é féin” (“himself,”) “concéit” agus “rtaoillin” ná bí aige. Tá an méio cainte a rinne pé don éreideam 7 do na ragaire bun-or-cionn ar fao nó na céada blaðain ar dáta. Séarð ab áil leir ramlú go mb’ ionann éreideam na héireannað agus raicéior roim an ǵcléir, agus tá fíor as an raoǵal nað bfuil annrin ac fíor-fearóio agus nað bfuil call é bpreágnú. Níor labair donduine ariam ar “Earboǵ Connacáta” (l. 26), mar nað raib a leiteio ann. Ní mó ná rin a tuis donduine molað don té a rinne caoirǵ a rpeireað (l. 3). Ní hé amáin nað molann muintir na típe a leiteio ac éreideann ríao 7 comaireann ríao nað mbíonn an t-áð ar an té a déanrað é.

An té a léisreað an leabair úo, an “Playboy,” ó túr go veireað déanrað pé ionǵnað duine a bí ar a laǵao eoluir ar muintir na típe ip bí Synge go otioerað leir leabair a rǵríob rútu. Sé an réarún atá leir: na daoine a tuisgear iao dá-ríri agus a bfuil fíor-eoluir acu orú níl a ndótain ruime acu in-a leiteio a déanam, beas ná móir. Ní hé atá uainn go ǵcuirpíde leabair Synge fá úroc-mear ná fá mí-cáta ar fao, mar tá iarrianta maíte aige annreo agus annriúo, ac níor éairt go nǵabrað pé amac or comair an domáin mar teirt fírinneac ar muintir na héireann. (II2).

SIÓTÁCÁN, BÓLREIÐEACAR—AÐRÚ AN ÉIRINN.

Dealtaine, 1919.

A' ríor-meilt.

An muileann a bíor a' ríor-meilt veir ríad so meileann rím mín aSUR SARB. Ac 'fao' r tá an t-uirge a' ríe le fánarò aSUR an roca a' carao aSUR é a' meilt vearpa ré lear éigin ar an mbealac rin, mār olc maic a vearpar ré é. Ir maic ann an mín SARB réin, aSUR beirò an bionnac óa bárr le fágaril aS duine nó aS beiríðeac. Ní hé rin do rocaí an traoSaul. Ní hé amáin so bfuil ríad a' carao ac tá ríad ina rodar aSua tá óa ríubal ran am céadna fútu; ir má bíonn an liacán i nSioacán aicrú anoir ir veacair a ríad cé mberò ré fá ceann míora, San caint ar a ríad cé mberò ré fá ceann bliadna. An té atá a' fairaeò ar a bionnac le tiomrú ir doilig óó móran cairbe a beic aige. Ar an áðbar rin, níor móir do duine a beic ina Colum Cille nó ina vearcán Naomta le so bfeadpad ré ríad le cinnceacé nó buille-fátuairim réin a beic aige cé'n cor a vear ar an raoSai an mí roe cúgann, ní aicrim fá ceann bliadna. (113).

SAOŠAL CORMAC.

Tá an raoSai bvirte, tis linn a ríad, le ceitre bliadna aSUR ríi ráite, ac tá ré ar ríuacò anoir reac 'r mar bí ré ariam. Má bí ré cormac ceitre bliadna ó foim ir seall le so bfuil ré ina bpoacán anoir. Veir ríad nac bfuil don maic a beic a' ríil le ríe ó Šaoic. Nil don maic a beic a' ríil SURB iad cullaic rárur a uSporócar ríotacán don doiman ná carcannar ná caoin-cómarac ioir náirúin. An muinir a 'uS-oiruig an t-acrann tá ré fánac a beic a' ríil le ríotacán uacu. Ní hé amáin SURB iad a cuir an teine ríor ac 'ríad ir mince a rinne a caoóó. f'ao' r máir an Šual

uóib 7 na cnámaí bíodair dá caoib. Nuair a b'ear an sual caite agur na cnámaí fuairte pacair an teine ar uairt féin. Sin í an uair a fuairb'ear an raogal agur a fuairneob'ear fé. An cuma b'ear air an uair rin fanfa sí r'gacáin air. (II4).

An pian.

Tá p'io'gac'taí an uómain ar r'ao ag iarrair' p'iotcáin agur é cinnte or'cu a fá'gail. Tá na p'io'gac'taí páir'teaca ag iarrair' an éadail atá g'noib'te acu a t'abairt leo san corp san bacab. Nil r'iao baileac ar don intinn cé'n éaoi ar éoir a p'oinnt. An m'uintir a éail an cluice ir maic leo an t-uatac a éaiteam' uóib. Ir maic leo an b'reit a p'eadaint. Ir mian leo p'ier'-an-acair a fá'gail nuair nac b'puil r'iao i n'don an pian 'fuitint. Tá uatac or'cu nac g'cuirpe r'iao uóib go p'ier' .i. an t-ocpar. Tá r'iao ar a mo'cu leir agur ar a g'céill. Tá r'iao ar a g'céill leir an mar'bad agur an lot agur an uóirtab' fola a énaiceadair le ceit're bliad'na agur t'ri p'áite. Tá r'iao a' cur malairt é'p'ota agur malairt é'p'rtair or'cu ó lá go lá san don maic uóib ann. Tá r'iao ag ac'ru ó éaoi go caoi agur ó éaoib go taob' mar' beab' uine a beab' a' p'amailig ina intinn agur a beab' ag iarrair' an tinnear 7 an t'p'om-luibe a cur' de agur é cinnte air a uéanam'. P'ead'ra r'iao éuile p'lige agur éuile p'iert leir an meab'cáin atá a' luigead' ar a g'p'oit'e agur ar a n-intinn a cur' uóib p'ul dá u'cu'gá r'iao iad féin puar' don b'ar. Tá r'iao ag iarrair' ar a n'ámar' san a beic' dá g'céarab. Tá r'iao a' cur' im'p'it'e or'cu ar uet' Dé leigean uóib agur san a beic' dá b'riana' tuilleam'. Na com'air'leaca reo atá ar na p'io'gac'taí páir'teaca a bí a' uéanam' gair'ge ar an méio' den é'p'io'rtuigead' a bí ionntu féin bu maic leo éuile leigear a p'eadaint le n-a nair'it'e ac' amáin g'rá' Dé agur maic'teannar. (II5).

Bolp'it'beac'ar.

Ir cor'muil go p'air' pu' éigin bun-or-cionn leir an raogal go p'air' fé ina éiont'p'io'cair leir an oineab'

rin fola a d'óirtaó le n-a ceartaó agus nac bfuil ré i
 sceart an uair rin féin. D'féidir gur fada riar a
 bí a d'óbar ac tá a leigeas fós ar iarrtaó. An gliocar
 agus an beart leir an raogal a fuidhead nac bfeácpai
 poime reo mar factar don luét feara nac maib ré a'
 luigead le réarún tá ré dá féacaint anoir. Tá boct
 agus raióbir dá ndéanam comérom ra raogal—an
 fear raióbir dá cur anuar agus an fear boct dá
 árou. Dubnamar ra bpáiréar reo ceana so maib
 na tórainneaca a bí ioir na ndiriúin dá leagan agus
 na Críortairóte dá leigean un a céile i n-aon pobal
 amáin. Tá aérú eile ar riubal cor ar coir leir an
 aérú rin, ré rin, raióbrear na tíre a poinnt comérom
 ar na daoine. Sin, mar d'óig de, nac otiocpaó le
 fear ar bit a ráó gur leir féin don ceo, so maib leat
 dá maib aige a' dul don fear ba soire d'ó agus leat a
 maib as an bfeair rin a' tigeact aige-ran, an maoin
 ar fad a beit poinnnte san tórainn ar bit a beit ann
 ac na tréada a leigean un a céile 7 so mbu leir an
 tír mar a céile an méio rtaic agus áirnéire dá mbead
 acu innici ar fad. An t-ór a poinnt mar an scéadna
 agus cuile raióbrear. I n-áiteaca, réaró a gníor
 ríad cuile blar dá bfuil as luét an traióbir a
 baint díob agus na daoine bocta a árou agus a scur
 ina n-áit. (II6).

An poinnt.

Cearpaó duine agáinn-ne so mb' aipreac an oligead
 é rin, ac nil don oligead as imteact ir taitneamáiige
 leir na daoine a bfuil ré ar bun acu ná é. Ir oligead
 é a taitneocad le cuile duine ac leir an té a bfuil
 réarúntaact ceana aige agus a dailfead leir an poinnt.
 Ir iomda duine, ina ceann rin, ar maib leir fíor a beit
 aige cé méad a bí ar a feilb agus dá mbu duine
 tíogburac é a beit a' cur ina ceann. Dá mbu duine
 fíreamáil un oibre é bu maib leir an méio a bead
 raotruigte aige panaact aige agus san a beit air é
 poinnt le leadaide nac ndéanfad punt ar bit ac an
 ruo a cinnfead air. Bead trioblóio mór a' baint

leir an poinnic ašur beagán ácrainn. An fuo a
 faotruiž duine zo cnuaid 7 zo cnearda níor ceart
 a baint de, ar don ržéal. Ní beađ fonn ar duine
 luižead air féin mur bžástaí an fuo aize tar éir
 a faotruižte. Séarú. veir luēt oibre Šarana anoir
 naē ceart zo mbeađ fear cnearda ar bit i n-earnam
 ruainne a béil. Ir dōca naē nōéanpađ ré cúir dō
 beit cnearda, nár mōr dō beagán oibre a dōéanam i
 oteannta na cneardaáca. Ní beiti ar don intinn cé
 méađ oibre bu ceart do 'cuile fear a dōéanam le zo
 mbeađ mar a cáir aš an tír uiliž. (II7).

An enáim a' dūl tar cuan.

Sin uližead naē otiocpa zo hēirinn zo ceann i
 bpađ ná b'féidir cóirōce. Ir otioc-fear zo otiocpa
 ré zo Šarana ac oipeađ 'fađ' r bēar faotrú mōr ann
 ašur fuo le fāžail air. Óa ptopađ an faotrú,
 deapōca, nil fīor cé'n trioblóid a tiocpađ i Šarana. Ní
 beid ré éaržair aš luēt dōéantuir an faotrú a
 tabairt uatu má bionn an tráēt caillte acu. Tá
 tráēt Šarana aš imēaēt zo Meiriceá. 'fađ' r bí an
 Šaranaē a' trioid leir an nŠearmáinneac níor tuž ré
 aipe óa žnota féin. Bí a luēt air. Mar tubairt
 an file, dođ Mac Donnaiil, a bí a' dōéanam taržair-
 eaēca don obair reo or cionn trí fiēid bliadain o
 poin (R.I.A., 3B38, l. 46) :—

“ Bēid bpeatain fā'n tráēt ro ržoilte ina lár
 Ir imeōair an málcra uata,
 'S ní bēid oipeađ le bárc naē mbēid uata ar fáil
 I žcožad le náiriún uaidpeac :
 Bēid Woolly ir Sánaid a' pacain fā'n ženám
 'S žac cú aca ir cáir zo cluair air,
 Aēt tiucpa tar fáil an t-lolair žan ppár
 Ir bēarpa rí an enáim tar cuan léit.” (II8).

Acrrú mōr.

Ir foiléar ar don-ēaoi zo bfuil acrrú mōr a' teacē—
 acrrú com mōr ir nár faētar a leiteid ra tír reo aruam.

ašur ní léar dúinn a méro go fóill. Le congnam
 Dé, ní un deirid a račar ré 'do na Šaedi, ar 'do réir
 mar tá Sarana dá bhréad 'reabó béar Éire a' láirniú
 ašur a' tigeačt ar a ceart féin. 'Do réir mar béar
 na hoibreaca móra tál a' clireabó le uiréarbaió
 tráča ašur le uiréarbaió conšanta reabó béar deir
 aš na hoibreaca beaša i bfuš a 'dul un cinn. Ašur
 ní le oibreaca amáin a račar Éire un cinn ac le
 fošluim ašur le Críorčtamlačt, le áilleačt a tíre
 ašur áilleačt intinne a 'daoine. Mar béar deir aš
 na héireannaiš nacó bfuil aš a lán tíorča eile. Mar
 tá tóir ar an bfošluim acu ašur tóir ar an šCríorč-
 amlačt. Tá ruábáilcear ašur foineantačt ionntu
 ašur caoine cáilreacačta acu reac' r don 'dream daoine,
 ašur tá bárr áille aš Éirinn nacó bfuil aš don tír.
 Cé'n éadál rin ac an rnar a béar uirči nuair a béar
 rí aš éirše arír, nuair a béar a maol-énuic ašur a
 maoleanna pléibe fá bpat coilleadó, tigeabó breaša
 ar 'bopó loca innči, an šluairéačt ašur an riamra,
 an ceol ašur an t-doi'bnear a béar innči le linn na
 daoine a beir a' 'deanamš go maic ir iadó deireamšail (II9)

Ločt.

Má bí ločt ar bit ar na héireannaiš foime reo iré
 an ločt é cumáinše čpoidé ašur caoile intinne beir
 a' baint le n-a lán acu 7 a 'd'fár on nšorča 7 ón
 nšanntan ra raošal a čaiteabó nuair a bí 'cuile 'duine
 ršanraišče fá šreim a béil. Du mór le curó acu a
 šcomuŕpanna a beir a' 'dul un cinn. I n-áit 'dóib
 congnam a čabairč dá céile ir amlaibó a 'bíobó corŕ-
 'duine aš iarraió an té údan eile a 'baršaó má bu mór
 leir a bí ré a' 'dul ar ašaró. Ar an šcaoi rin, 'bíodar
 féin a' coinneál cúil ar a céile ašur an 'dā curó a'
 coinneál cúil ar an tír.

Sin ločt a bí ar an Éireannač ašur ločt mór, ašur
 ní hé féin baileac ir cionntacó leir. Ac ní beiró don
 ušdar leir níor mó. Beiró deir aš 'cuile feap a
 bfuil don rač leir cúir maic a 'deanamš ar a řon féin
 ašur ar řon na tíre. Ar 'd'féadofadó cuile feap ra

tiú a beít i bpaó Éiréann níor raibóire ná tá pé, san
don ceo a cúir ar do duine ar bit. Tá a lán maiteara
i bpaóac i dtiú na héiréann fóir a' fanact le n' fágaíl.

Colum Cille.

Tiú ar bit atá a' dul ar a'gaird iú móir an roilgear
don té a bfuil páirt aige inni. Mar tá 'cuile fear a'
dul ar a'gaird do péir a céile agus sac donduine
ráirta. Má bíonn uiréarbaíó ar cóir-duine ríacáim
ní beid móráin moille air go bpaóa pé rúige le é péin
a feabrú:—

“Cuir Colum Cille a beannaóct cugaib
agus dubairt pé lib a beít ag ól,
agus an té nac raib rin aige
an duine eile dá tabairt do.”

Ní hé bí i gceirt aige go scaitfead pé a tabairt do.
Dá scaitead, ní bead buideacár ag Dia nó ag duine
air. Ní bead maít dá crioíde ná luaióideact dá anam
ann. Ní mó ná rin a bí pé moltaó ar an ól. Séaró
a bí i gceirt aige, má 'pé adubairt an caint cóir ar
bit, gur orduis Dia riar a cáir a beít ag 'cuile fear
agus nac mbead an raibóir a' luigead ar an mboct
ac a' curiú leir, agus go gcuideócaó na daoine péin
le céile ar a gcuadóis, 7 nac mbead donduine imni-
dead fá n-a beata. Tá pé raibóite nuair a bí Colum
Cille ar an raogal gur cuir duine éigin ceirt air:
cé'n bail a bead ar éirinn ra raogal a bí le teact?
D'innir Colum Cille ríeal na dtiú bpeataí do. Bí
triú beata ag Colum Cille: cat agus oireóllin agus
cuil. Cuaird Colum Cille amac a' rpaireóiréact
lá agus 'fad' r bí pé amuis d'it an oireóllin an cuil.
Agus d'it an cat an oireóllin. Dubairt pé gur mar
rin a bead pé i n'éirinn—go mbead na daoine a'
rugaó a céile. Agus an fáó 'r bead rin amlaíó
go mbead éire fá meir ag na gail. Ac com luac
iú leanraoír don cóir agus béarraoír comérom na
féinne dá céile go noibneócaí na gail agus go mbead
éire raor. Agus 'na diaíó rin go mb' doibinn don
té rin a bead beo i n'éirinn. (121).

ῥοκλόγη.

The numbers refer to paragraphs (printed at foot). The Roman numerals refer to poems. S. ῥ. = Σεαν-ῥοκλόγη.

*Words which I have not met with in the spoken language are marked with an asterisk

ἄβ, (who, which) was, would be.
ἄβαλτα, able; clever, 61.

ἄβραιζίμ (=ἄβραιμ), *encl. to*
ἄβειμ, I say; ἄ ν-ἄ., 'what
I say,' III, 11.

ἄβραρ, *m.*, yarn (S. ῥ.).

ἄς ζο, *with subjunct.*, as soon as,
19, 38, 78.

ἄδαρ, *m.*, space; space of time,
while, 9, ζαν δον ἄδαρ, 45,
soon, g. 30.

ἄδρμιν, *v.* ἄδμιν, 98.

ἄδαιζεἄτ, *f.*, feat of agility,
athletics, 107.

ἄδύ, *m.*, freedom of use, limbre-
ness, 5.

ἄδμιν, *f.*, (1) endurance, 4,
(2) resource, 52, (3) appliance,
application of power, 98.

ἄδρείο, *m.*, plain or level
country, 12, 95.

ἄδτ, *m.*, an act, τυζαδ ἄδτ
ἄμαδ 48, 'an act was passed.'

ἄδαρῆα, perhaps δορῆα, οὔνη
ἄδαρῆα, 55, a fool.

ἄδδαρ, *m.*, (1) cause, reason,
25, 64; (2) material, 21; (3)
source of inflammation, 95;
οἰδανῆν ἄδδαρ, 'making
pus.'

ἄεραδ, bright, showy, pictur-
esque, III, 18.

ἄερμουθεἄτ, taking the air,
VII, 22.

ἄς. at; ἄς ἄ=whose; ἄς is
often used with oblique case

of rel.; ἄς ἄ οὔτεἄνην οὔμ
βλάτ VII, 11, 'whose blossoms
fall for me.' ἄς-ἄ=ἄς.

ἄζαίο, *f.*, a face; ἄρ ἄζαίο,
opposite; ahead, 3; ἄρ ἄ
ἄζαίο ῥέιν 29, 'on her own
account'; ἄ ν-ἄζαίο, against;
ἄοἰραρ ἄζαίο 77, 'who
opposes'; εἰυἄρ ῥέ ἄ
ἄζαίο ῥαρ 74, (20), 'would
turn westward'; ἄ ταδαιρ ἄ
ἄζαίο 11, 'setting about';
81.

ἄζραμ, I entreat, invoke to
aid, *condit.* IV, 9.

ἄτθῆλ, terrible; vast; enor-
mous(ly), 74.

ἄτ, liking, pleasure, νίορῆ ἄτ
λερ 107, 'he did not like.'

ἄττε, *f.*, beauty, 119.

ἄττεἄτ, *f.*, beauty, 19.

ἄττεἄρ, *m.*, something to his
disadvantage, 54.

ἄττεἄρ, *m.*, doubt, 38; sus-
picion, 55, 90.

ἄττερ, *f.*, time, ἄρ ἄ. 5, 'in
service,' εἰρ ῥέ ἄττερ λερ
107, 'took service with,'
'devoted himself to.'

ἄτ, *f.*, desire, ἄτ ἄτ τε 104,
'desire.'

ἄττερ (ἄττερ), *f.*, lasting
infirmity, disability, 20.

ἄτ-ἄττερεἄτ, *m.*, unbelief, g.
105.

- ἀν-ὅριος τριγεᾶς, *f.*, the non-Christian world, 87.
 ἀνωειρ, 50 ha. 46, 'badly off, crippled.'
 ἀνωεοιν, ὅα ἀνωεοιν, in spite of him; ἀνωεοιν ἡδὲ 2, 'even though . . . not.'
 *ἀνωεονταῖ, *v.* ὄσλάδαρ.
 ἀνεολαῖ, ignorant, 65, *pl.* 9.
 ἀνεολυρ, *m.*, ignorance, 38.
 ἀνωμ, *m.*, name, nominal, 58.
 ἀνωου, *f.*, a maiden, III, 6.
 ἀνω, *f.*, heed 23; attention 32.
 ἀνωεαλλ, *m.*, watch, watching 7; ἤαν ἀνωεαλλ 33, 45, 'watchful,' 'having a care.'
 ἀνωε, *f.*, heed, attention, 43.
 ἀνωεαδ, watchful, careful, 4.
 ἀνωεαδταῖ, *v.n.* feeling, 67.
 ἀνωεαῖ, *v.n.*, counting, enumeration; ἕαν ἀνωεαῖ ἀνω 105, 'not to mention.'
 ἀνωξίμ, I notice, feel, *pret.* 39.
 ἀνωε, *m.*, a sloe, *gpl.* ἀνωεῖ VII, 2.
 ἀνωεῖρ, *f.*, stock, 81.
 ἀνωε, a gift, ἰ n-α., for nothing, ἰ n-α. νό λε σεαῖναδτ 15, 'for love or money.'
 ἀνωεῖ, *f.*, Asia, 89.
 ἀνωε, excellent, β'ατω υαῖο 41, 'he was well able'; *comp.* 50 mb'ατω ἕωμ III, 23, 'I should prefer'; strange, II, 1.
 ἀνωεαταρ, *m.*, acquaintance-ship, λυετ α. 110, acquaintances.
 ἀνωεαταρ (50 h-), very shortly 110.
 ἀνωεεῖ, *f.*, a type, something after the pattern of, counterpart, 88.
 ἀνωεῖ, *comp.* of ἀνωε, *q.v.*
 ἀνωεξίμ, (1) begin, start, set about, *pret.* 39, 57; (2) prove, force a thing on someone, 68 (*v.n.*); emphasise a fact, 84 (*v.n.*).
 ἀνωεῖ, *v.n.* of ἀνωεξίμ, *q.v.*
 ἀνωεῖα, *f.*, regret, 23, βρωετ ἀνωε ἀνωεῖα 12, 'leave to undo what he had done.'
 ἀνωε, *f.*, knowledge; recognition, α α. α ἕνω ἰ n-ἕλω ὅο 109, 'to reveal his identity.'
 ἀνωεαδταῖ, *v.n.*, to know, 64.
 ἀνωεξίμ, I know; recognize, *fut. rel.* 30.
 ἀνωεξίμ, certain, special, particular, 63, 113; (50 h-), especially, 7.
 ἀνωεξίμ, *f.*, repentance; 50 ἡσεαῖ . . . ἀνωεξίμ ἕνωεῖ αῖ ἡν 38, 'will bitterly repent it.'
 ἀνωεξίμ, *f.*, imitation, 25.
 ἀνωε, *m.*, sweat, ἀνωε α ἕνωῖ 10, 37, 'sweat of his brow.'
 ἀνωε, *v.n.* to grab, 49, 68.
 ἀνωε, *m.*, a grabber, rapacious person, 37, 49.
 ἀνωεαδτ, *v.n.* grabbing, 68, 76.
 ἀνωεαδ, *adj.* grabbing, 68.
 ἀνωε, *v.n.* to grab, seize, 89.
 ἀνωεξίμ, I grab, seize.
 ἀνωεξίμ, seized, grabbed, 68.
 ἀνωε, *m.*, time, *pl.* ἀνωεατα, 88.
 ἀνωεῖ, alone 5, only 112.
 ἀνωεξίμ (= ἀνωεξίμ), I confess, admit, 3 *pl. pret.* 3; 30, 42.
 ἀνωεξίμ, *p. part.* admitted, 90.
 ἀνωεῖ, so, thus.
 ἀνωεαδ, *m.*, damage (through weather), 16.
 ἀνωε (= ἀνωεαδ), astray, 27, 67; οὐλ ἀνωε 48, 'error.'
 ἀνωεαῖ, *f.*, calamity, misfortune, harm, 5.
 ἀνωε, *m.*, soul; life, 19, 31, 75.
 ἀνωε, in it, him; in existence, 112.
 ἀνωεαῖ, seldom; rare 110.

ἀνῆρόξ, *f.*, distress, misery 12, 94.

ἀντιρρεαδ, rapacious, 37.

ἀοιβνεαρ, *m.*, delight, 85, V, 8.

ἀοιρλεανβαίθε, *f.*, senility, dotage, 13.

ἀοηραϊε, *m'*, alone, 25.

ἀρ, for, because, 104.

ἀρ, (1) on, upon; (2) for, ἀρ βεαζάν 92; (3) at, ἀρ οἰνηέαρ 34; (4) amongst, ἀρ ῥιοζαττα μόρα 46; (5) of, ἀρ α ῥοαλ 90.

ἀραδ, *m.*, control; ἰ n-ἀραδ α céile, 'at each others throats.'

ἀραε, for, because, 12, 37.

ἀρβ, 54, (to whom) was.

ἀρβδαρ, *m.*, corn, *g.* 15, 67.

ἀρσ, *m.*, and *f.*, height, ἀρ ἀρσ αν τραοζαλ 41, 'at the height of their power,' 'up in the world.'

ἀρσ-έεανηροικτ, *m. pl.*, rulers, generals, 86.

ἀρσού, *v.n.* of ἀρσδαϊζιμ, I raise up, 116.

ἀρρμαν, *m.*, feeling, 5.

ἀρρα, *m.*, ancient, 89.

ἀρσαλλ, *f.*, armpit, *d.* 72.

ἀταρ, *m.*, cause of rejoicing, *g.* 21.

ἀτάταρ, *pres. impers.* of ἀτά, is, 21.

ἀτ-βυαϊτε, *f.*, a disused milking-place, III, 13.

ἀτ-έοηδαϊρτε, *f.*, change of plan, 20.

ἀτρύ, *v.n.* change, to change, 11, 52, 53, 90.

ἀτρυϊζιμ, I change.

ἀτ-έοιρ, far east, 89.

ἀτ-υαϊρ, *f.*, a second time, again, 5, 107.

βαααδ, *v.n.* to hinder, interfere with 12, 26, 37, 115.

βαααλλαδ, curled III, 22.

βασούρμεαδτ, *f.*, boating; sea-faring, 109.

βασραϊζιμ, I threaten, 14, *pret.* 14.

βαίθεε, submerged, wet, 3.

βαϊκίν, *m.*, a mean or despicable fellow, 107.

βαϊλ, *f.*, plight, condition, 5, 17, 57, 78, ní ρεαρρ αν βαϊλ αρ α βῥρραινε ε 25, 'France is no better off'; good condition 79, βαϊλ οὔδαρρ, fix, straight.

βαϊλε αν τοβαϊρ in ουβδαττα, Cornamona, 73.

βαϊλε υί ὕρμεαδάν, 38, Ballybricken, Waterford.

βαϊλεαδ, quite, 5, 46, 115, 120.

βαϊνιμ, I cut, pull, take away, α βαϊν οῖδ 35, beloved, concerned; βαϊν οε, deprive, 19; κορ α βαϊντ αρτυ 19, to stir them, βαϊνεαο ρε αμαδ 101, 'struck out'; 'acquired,' 98; βαϊνεαοαρ τεαρ αρ, 103, 'utilized.'

βαϊντ . . . λεϊρ, *v.n.* connection, concern with, responsibility for 86, 39, 76; βαϊντ . . . οον, interest, 78; βαϊντ αμαδ, to obtain.

βαϊρτε, *m.*, goal, field for playing; game 14; ἰ οτοραδ βαϊρτε (also βαρρα) 1, 'at the very outset'; βυαααλλ b. 107, playboy; victory, 79.

βαϊρνεαδ, *m.*, a limpet, *pl.* V, 16.

βαϊτε, βαϊτε, βάαδ; drenched 86; submerged, wet, 3.

βαλαδ, *m.*, smell; scent, track 72, III.

*Βαλζάναδ, *gpl.* Balkan countries, 96.

βαλλ αερρα, *m.*, implement, 22.

βαλύ, *v.n.* gaining, profiteering, 86.

βάν, *m.*, green untilled land, 98.

βάν, vacant, empty, 33, 36.

βαννλάμ, a 'bundle,' a measure of 30 inches.

- δαντάρτε**, *f.*, advantage; favourable opportunity, 8.
δάνυ, *v.n.* of *δάνυϊσμ*, I lay waste, depopulate; being depopulated, 91, 92.
δαοτ, foolish, VII, 14.
δαράμν, *f.*, tidiness, economical use; connected account, 63.
δάμμ, *m.*, (1) top, summit; (2) crown, palm, *δάμμ áille* 119; 21; (3) addition, 6; (4) *δάμμ binne* 37, 52, surplus (population, etc.); (5) crop, 15, 16, *pl.* 105; (6) result, 8.
δαρματ, *m.*, (1) hindrance, IV; (2) to surpass, excel.
δαρμαιγεάτ, *f.*, an estimate, 106.
δαρζατ, *v.n.*, impede, hinder, clog, 39, 120; *g.* *δур 1 mbealac á mbarzta* 78, 59, 'send them to their destruction.'
δάτθ, *v.n.* to drown, being drowned, 45; (*g.*) *τυμν δάιτε* IV, 18, 'high sea.'
δέαλ, *m.*, mouth, *δέαλ πομαρ* 100, 'next door,' *á áαιτ δέαλ* 84, 'his spoken word.'
δέαλ an áta, 34, Ballina.
δεαλάτ, *m.*, a way, 78, 59; *ar dealac eile* 81, 'on the other hand.'
δεανnú, *m.*, a salutation, 6.
δεανн, *f.*, (1) a peak; (2) a "band," the number of sheep, etc., required to graze land, (*g.*) *δάμμ binne* 37, 52, 'surplus population.'
Dearcán naomta 113, an Irish saint to whom prophecies are attributed.
δεарна, *f.*, a gap, 68.
деарт, *m.*, a plan, 18, 23, 116; a bundle.
деартац, clever, 57, tricky.
деартугеацт, *f.*, cleverness, 57, trickery.
бéар, *m.*, a habit, *pl.* 51, habits, manners.
βεατα, *f.*, provisions, (uncooked) food 2, 13, 14, 15.
βειθ, *fut.* will be; *βειθ leo* 31, 'they will succeed'; *fut. pass. βειθραρ* 106.
*βειτзе, *f.*, Belgium, 100.
βειрте, born, 21.
βειт, *v.n.* to be, *á heit ar* 117, 'to be obliged to.'
βειтí, 117, *condit. pass.* would be.
beo, alive, *beo boct* 48, 107, very poor.
beočan, *v.n.*, to enliven, 98.
беоиr, *f.*, beer, IX, 7.
бизилл, *f.* abstinence, 41.
биннеар, *m.*, melodiousness, VII, 6.
биот . . . *nó ná biot*, 54, whether . . . or no.
бионта: ар á mбионта 39, 'at their best.'
блаоар, *m.*, flattery; plausible talk, 18; *pinne blaоар leit* 3, 'tried to fall in with.'
блаоарáц, complimentary, flattering, 66.
блар, *m.*, taste; some (of anything), 15.
блiаθaиn na брiанcaц, 91, 'the year 1798.'
бoc, *m.*, a rich man, capitalist, 11, 20, 86; a domineering fellow, 77; *pl.* 48.
boct, *m.*, a poor man, 121.
boctán, *m.*, a pauper, 14.
бoуac, *m.*, a churl, a big brutal-looking man, brute, 40.
bozac, *m.*, quagmire, 74.
bozath, *v.n.*, loosening, 7.
боiцeанacт, *f.*, poverty, 48, 77.
боиц, *npl.*, bellows, *gpl.* 98.
*Boлpeйβeacар, *m.*, Bolshevism, 116.
bonn, *m.*, foundation, *pinne bonn oó réin* 28, 'established

- himself,' *ἐπιρὴ πέ bonn ἀιρ*,
'inquired about it.'
- βοτὸς, *f.*, cottage, cabin, hut,
72.
- βοτῶν, *m.*, mistake, 58.
- βραβλᾶ, *f.*, profit, 17, 44, 82,
ἀ' βαιτ βραβαίξε ὀιοῦ 28,
'exploiting them.'
- βράς, *m.* λά ἀν βράς 31, the
Day of Judgment, 50 βράς,
for ever.
- βράζα ζιλλ, substance, effects,
capital, 42; stake, riches,
102.
- *βράιτρεᾶς, *m.*, brotherhood,
brotherly love, 87.
- βραον, *m.*, a drop, *pl.* βραονᾶς,
102; ἀ' ὀεᾶνᾶν βραοιν, 96,
'forming pus.'
- βραῶ: ἀ' βραῶ 11, about to.
- βρέας, *f.*, a lie, βρέας ἀ
ῤᾶνλαῖξ πέ λειρ 110,
'belied,' *ἐπιρὴ πέ βρέας ἀιρ*
να ἡέ. 64.
- βρέαςᾶς, lying, false, 29, ὀι,
92.
- βρέαςνύ, *v.n.* deny 112; belie,
85.
- βρεᾶνύ, *v.n.*, look, 15; ἀν
τῤῥίξε ἀ βρεᾶνύ μαρ ιρ
κόιρ 37, to act judiciously
or cautiously.
- βρειτ, (1) *v.n.* bear, catch, etc.,
12; judgment 22, 115; de-
cision, 106.
- βρίξ, *f.*, force, effect; ὀά βρίξ
ῤῥιν 49, 'on that account.'
- βρίοζῆμαρ, stout, 107.
- βριρεᾶῶ, (1) defeat, disaster, 3;
(2) becoming bankrupt, 24,
119; (3) break out in revo-
lution, anarchy, 52.
- βριρῖμ, I break; βριρεᾶῶ οῤῥεῦ
46, 'they were defeated';
βριρ ἀι ἀν βροιζῖο ᾶου 92,
'lost patience.'
- βριρτε, broken; in revolution,
at war, 114.
- βρονηᾶς, *m.*, offal, bran, 113.
- βρορῶ, *v.n.* incite, egg on,
12, 24, 82; ἀιρ 43, hurry on.
- βροτῶν, *m.*, gruel; ινα ὅ.
114, 'in complete anarchy.'
- βρυᾶς, *m.*, bank, ι ηζῤῥεῖμ ἀν
ὀά βρυᾶς 31, 'on the fence.'
- βρύζᾶῶ, *v.n.*, to crush, 103.
- βρυῖο, *f.*, bondage, 1.
- βρυῖζεαν, *f.*, a fairy palace.
- βρυῖζεαν, *v.n.*, quarreling, *d.*
36.
- βρύζιμ, I crush, *condit.* 74.
- βρυῖτ, *v.n. f.*, boil, 100.
- βυᾶῶδαιρτ, trouble, annoyance,
80.
- βυᾶῶδᾶρτα, troubled, saddened,
71; lonely III, 15.
- βυᾶῖῶ, *f.*, (1) victory, 8, etc.;
(2) gift, attribute, 32.
- βυᾶῖῶρεᾶῶ, *m.*, sorrow, trouble,
worry, 59.
- βυᾶῖῖμ, I beat, strike; go,
rush, 12, 77, 80; βυᾶῖ
comῤῥᾶῶᾶτ ἀρ ᾶ céile 73,
'became comrades.'
- βυᾶῖῶ, *v.n.*, beat, strike;
rush, 27.
- βυᾶνύ, *v.n.* to make lasting, 1.
- βυῶῶς, *f.*, a heifer, 72.
- βυῖῶεᾶς (*leg.* βᾶῶς?), *m.*,
margarine, 34.
- βυῖῶεᾶς, *m.*, thanks, 5ᾶν ὅ.
18, in spite of.
- βυῖῖ-ῤᾶ-ῥυῖμ, *m.*, an ap-
proximation, 113.
- βύῖρεᾶῶᾶς, *f.*, bellowing, roar-
ing, 85.
- bun, *m.*, bottom; ἀρ bun,
going on, 49, on hands, 42;
bun οῤῥ cionn 2, wrong;
ι mbun 75, 'in charge of.'
- bunᾶῶ, *m.*, (1) race, descent 5;
(2) descendants, 47, 48; (3)
ancestors, 46.
- bunᾶῖτε, almost.
- bun-ῤῥῆᾶ, *m.*, original story,
106.
- bunῥᾶῖρτε (=banῥᾶῖρτε),
advantage, profit, 62.

- καβ, m., lip, (S. f.).**
καβαρη, f., help, assistance,
 relief, 4, 12, 40.
καβλας, m., a fleet, 5.
καβρυ, v.n., to help, assist, 5,
 21.
καυόο, v.n., kindle, rekindle,
 50, 114.
καυόειρ, f., a questioning, in-
 quiry, g. 78.
κάιλ, f., reputation, 33; fame,
 renown, 47, 79; repute, 52,
 57, 85.
Καίλλεάδ Βέαρρα, d., 73, the
 Old Woman (or Nun) of
 Beare, a mythical Irish
 character: a corn goddess (?).
καίλιθεάστ, f., mind, character,
 7, 42, 81.
καίλλεάμαιν, f., loss, 54, to
 loose.
καίλλιμ, I lose, pret. 42; die,
pret. pass. 13, 92.
καίλλτεαναρ, m., loss, 54.
καίμιλέαραστ, f., crooked ways,
 38, 75.
καίμιλέαραίθε, m., a person of
 crooked or dishonest ways,
 90, *pl.* 38, 83.
καίπτ, f., speech, θε καίπτ θέιλ
 32, verbally; *assertation,*
 85; words, 121.
καίπτεοιρ, m., a speaker, 28.
καίπτιξιμ, I speak, rel. III.
κάιρ, f., open mouth, grin, 118.
κάιρθε, f., respite, 44.
καίρβρεάδ, in phr. να ριαντα
 καίρβρεάδα 89, 'remote ages.'
καίρλεάν υί νέιλ VII, 4,
 O'Neill's castle.
καίτεαίμ, v.n. spend, 41;
 καίτεαίμ αίμριπε 32, a pas-
 time; ι ζκαίτεαίμ, during,
 71, 72; καίτεαίμ γ ράξαιλ
 41, living up to his income.
Καίτιλιζεάδ, m., a Catholic, 93.
καίτιμ, I throw, spend; ρα
 ραοξαιλ α καίτεαίθε 120, 'in
 bygone times'; *in pass.* =
 pass away, 72.
- καίτιμ, I must; condit., sub-**
conjunct., 121.
καίτε ριαρ, abandoned, 59.
καλκυίστε, hardened, 59.
καλλ, m., want, destitution, 75;
 necessity, 36.
καμ, m., crookedness; καμ ι
 η-αξαιθε αν καίμ 37, retali-
 ation.
καναθε, v.n., to sing, 8; to
 speak aloud.
καοιλε, f., narrowness, 119.
καοιμε, f., gentleness, 119.
*καοιμ-κοίμας, m., good-will,
 114.
καοινεάκαν, m., crying, 66.
καοινεαρ, m., gentleness, kindli-
 ness, 6.
καολ-κυρο, f., slender portion,
 17, 'worst of bargain.'
καομαίμαιτ, f., protection,
 sheltering, shielding, 109,
 110; αν α καομαίμαιτ, 108,
 'on the run.'
καρα, f., a friend; in sense of
 beloved, or faithful friend,
 VI.
Καρζυρ, f., Lent, 41.
καρραδ, scabbed, with broken
 skin, 51; scraggy.
καρταθε, v.n., dig up, shovel up,
 II, 12.
καρταμμαδ, friendly, 5.
καρταμμαρ, m., friendship, 114.
κάρ, m., a case, cause; ιρ κάρ
 λινν 7, 'we trouble about';
 ρα ζκαρ ριν θε 15, 'as far
 as that goes'; cf. κάθαρ.
καραίμ, I turn, pret. pass. 110;
 καραθε τοίθε 105, 'met';
 καραθε ταθε 34, 'I. chanced
 to be.'
καραοιο, f., a complaint, I, 5.
καραοιοεάδ, adj. used as v.n.
 25, complaining; cf. μοτταδ.
κατ, m., a battle; a battalion,
pl. 5.
καυο, m., permission, καυο α
 κινν II, free rein, free hand.

ἑάσθω, *m.*, a hundred, **ῥά ἑάσθω** 60, 'a hundred times.'
ἑάστυς, a hundredfold, 16, 36.
ἑάσθω, *v.n.*, consult, 77, 80.
ἑάσθωμι, I consult, *past. subj.* 80.
 ***ἑάσθω**, used as *gpl.* of **ἑάσθω**, crime, *v.* **ἑάσθω**.
ἑάσθω, already, 18.
ἑάσθωμι, I bind, *pret.* 76.
ἑάσθω, *m.*, a head; un **ἑάσθω** 23, ahead; **ἑάσθω** ἑάσθω, in turn, individually, 90.
ἑάσθω, demand, 45; buying.
ἑάσθω, *m.*, a merchant, 17.
ἑάσθω, *m.*, authority, control, 11, 35, 52, dominion, 90.
ἑάσθω, *adj.*, in authority, 100.
ἑάσθω, *m.*, shame, 23.
ἑάσθω, *m.*, leader, 9, *pl.* 18.
ἑάσθω, *v.n.*, subdue, 57.
ἑάσθω, *m.*, thought, idea, 59.
ἑάσθω, I think; invent, *pret.* 10, *pret. pass.* 88, 99; intend 21.
ἑάσθω, invented, 33; "passed," 92.
ἑάσθω, *m.*, a gambler, 24.
 ***ἑάσθω**, a circle, orb, 4.
ἑάσθω, *m.*, right, origin, 6
ἑάσθω 35, 'by right.'
ἑάσθω, *v.n.*, to set right, 116.
ἑάσθω, *v.n.*, torturing, 115.
ἑάσθω, *f.*, complaining, 25, 46.
ἑάσθω, I suffer, 40; *pret.* 25; torture.
ἑάσθω, *adj.*, quarterly, **ἑάσθω** c. 70, 'quarter sessions,' assizes.
ἑάσθω: in *phr.* ὁ **ἑάσθω** 9, assunder; **ἑάσθω** ἑάσθω 81, alike.
ἑάσθω, *m.*, warbling, VII, 3.
ἑάσθω, *m.*, an earwig, centipede, 74.

ἑάσθω, *v.n.*, to conceal, 28.
ἑάσθω, *m. and f.*, a step; rank, 25; **ἑάσθω** ἑάσθω 61, 'lowering of prestige.'
ἑάσθω, *d.* of **ἑάσθω**; ἑάσθω III, 16, 'from afar.'
ἑάσθω, *f.*, a trade, business, 32, 42.
ἑάσθω, *f.*, a thrush, II, 21.
ἑάσθω, *f.*, a rag, *pl.* 64.
ἑάσθω, *f.*, a question; **ἑάσθω** ἑάσθω 5, II, surmised, believed; ἑάσθω, to the fore, into prominence, 8, 10; **ἑάσθω** ἑάσθω ἑάσθω 33, 'make themselves felt'; ἑάσθω ἑάσθω 93, 'to bring that about.'
ἑάσθω, *m.*, a fog; **ἑάσθω**, anything, 23, 53, 99, 116.
ἑάσθω, *f.*, sense; **ἑάσθω** ἑάσθω, mad, 5, 115; **ἑάσθω** ἑάσθω, 'sober,' **ἑάσθω** ἑάσθω 59, 80, 87, make believe, pretence.
ἑάσθω (*pl.* of **ἑάσθω**), ages, 37, **ἑάσθω** ἑάσθω ἑάσθω 89, 'remote ages.'
ἑάσθω, although, 3, 5, 7, etc.
ἑάσθω, *m.*, surname, family, race, 5.
ἑάσθω, *v.n.*, defeat, "beating," excelling, 46.
ἑάσθω, I outdo; fail, 50
ἑάσθω ἑάσθω 26, 'until all fails'; **ἑάσθω** ἑάσθω, 'what he could not help.'
ἑάσθω, certain; ἑάσθω ἑάσθω 115, 'they having failed' 7.
ἑάσθω, *f.*, certainty.
ἑάσθω, *m.*, (1) a share, 101; (2) love, 28, 39, 53. For *devel. of meaning* share: love, cf. **ἑάσθω**, ἑάσθω, **ἑάσθω**, etc.
ἑάσθω, *m.*, *loc. and dat.* of **ἑάσθω**, head; **ἑάσθω** ἑάσθω 46, 'the following year.'

- ciontríocair, *f.*, cause, origin, 21, 86, 116; excuse, 39.
 ciontaḁ, *adj.*, responsible for, to blame for, 41, 86.
 cíorḁ, combed, 105 (S.ḁ.).
 cíor, *m.*, rent, *pl.* 37.
 círeḁ, *f.*, footstool, *g.* 86.
 cíḁ, *m.*, a shower, 27.
 clábar, *m.*, mud, 64, 85.
 cláḁ, *m.*, the shore, *g.* V, 16.
 cláḁaire, *m.*, a coward, villian, 5.
 cláḁaireḁ, cowardly, demoralized, 46, 111.
 cláirḁ, *m.*, a sword, *pl.* 88.
 cláirreḁ, *f.*, a harp, *g.* VII, 3.
 clair, *f.*, a trench, *gpl.* na ḁclairḁ.
 cláirḁn, *m.*, grumbling, complaint, 41.
 cláirḁ, *m.*, disturbance, row, 12.
 clann, *f.*, a family, a clan, *npl.* Cláinne ḁaireḁ 84, the native or Gaelic Irish.
 clann, *f.*, two threads woven together, *npl.* clanna 88.
 clannaḁ, in 'clans' or skeins, III, 22.
 cláirḁ, *v.n.*, defeat, crush, 5.
 cláirḁ, crushed, broken, III, 14.
 Cláir (ḁn), V, 4, Claremorris.
 cleḁ, *m.*, practice, 21.
 cleḁḁ, I practise; am used to, *pret.* 82.
 cléir, *f.*, the clergy, 84; V, 5.
 cleirḁ, *m.*, a quill, 104, ḁan bun cleirḁ . . . well proportioned and regular.
 clíḁ, *m.*, a phalanx, battle, 5.
 clíreḁ, *m.*, failing, 5, 119.
 clírim, I fail, *pret.* 5.
 cló, *m.*, print, 21, 60.
 cloḁn, *m.*, stepping-stones, a causeway, 72.
 Cloḁ na Rón, 107, Roundstone, Conamara.
 clúice *m.*, a game. 115.
- clúro, *f.*, corner, recess, 6.
 clúmaḁ, *m.*, feathers, 63; I, 7.
 cnáim, *m.*, a bone, *gpl.* 10.
 cneḁ, *f.*, a wound, 65, 96; cḁlaḁ ḁr ḁ ḁcneḁ 65, 'remain unmoved by their sufferings.'
 cneḁroḁ, cneḁrḁ, honest, 26.
 cneḁroḁ, *f.*, honesty, *g.* 117.
 cneḁrú, *v.n.* healing, 96.
 cḁoluisim, I sleep, *rel.* VII, 9.
 coḁal, *m.*, cockle, tares, 38.
 coirḁ, *f.*, intercourse, 108.
 coirḁim, coirḁim, I associate with, approach, am friendly to, *pret.* 14.
 coisḁ, foreign, 35.
 coisḁ, *f.*, a foreign country; remote district, 6.
 coileán, *m.*, a whelp, 72.
 coimḁ, *f.*, escort; support.
 coimḁ, *m.*, a guard, guarding, ḁ ḁ. beḁa 42, 'his protector of life,' *i.e.*, 'his armed right hand.'
 coimḁ, *f.*, protection, backing, 62, 95.
 coimḁ, *v.n.*, competing with, 102, hastening.
 coimḁ, strange; foreign, 35.
 coimḁ, *f.*, *coll. pl. of* cḁ, a hound, III, 5.
 coimḁ, *v.n.* keeping, II, 6; coimḁ cḁil, 83, delaying, retarding.
 coir, *f.*, a crime, 87.
 cóir, right, fitting, 31; hospitable, ḁr cóir 115, ought.
 cóir, *f.*, (1) a proper thing, ḁr ḁn ḁcóir 36, 'properly arranged,' 'just'; (2) a favourable wind, IV, 3.
 coirḁ, *m.*, oats, *pl.* coirḁ, 16.
 coir (ḁ. of cor, a foot), beside, 109.
 coirḁ, *f.*, a step, 25.
 cóir, *f.*, a party, a feast, 108.
 coirḁ (=coirḁ), *m.*, jury, 63.
 colb, *m.*, edge (of bed), 72.

- κομάρημα, *v.n.*, calculating.
 κομάρημι, I reckon, consider
 112.
 κομάρητε, *f.*, advice, council;
 influence, 50, 109; plan, 58;
 ἀρ ἄ κομάρητε πέμ 42, 'as
 he should wish it,' 'at his
 own command,' 54; ἰ μβun
 κομάρητε, 101, 'acting as
 adviser'; ἀρ ἄ ζκομάρητε
 πέμ 105, 'free.'
 κομάρητεσ, *m.*, an adviser, 37,
 53, *pl.* ministers, 23, 115.
 κομάρησιζιμ, I advise, 53, *pret.*
 14, *past subj.* 14.
 κομάρητε, calculated, 16.
 κομάρη, *m.*, mutual help, co-
 operation, 17.
 κομῶσίη, *f.*, convention, con-
 ference, 97.
 κομῆσαι, *m.*, proximity, reach,
 II, 14, ἰ ζκομῆσαι III, 3,
 near.
 κομῆσαισ, convenient, ready
 at hand, 80, 105.
 κομῆσαισ, *v.n.* to fulfil, 11.
 κομῆσαισ, *m.*, company, I,
 4.
 κομῆσαισ, *m.*, association, 93.
 κομῆσαισ, *v.n.* to dwell, 3;
 habitation, 48.
 κομῆσαισζιμ, I dwell, *rel.*, VII,
 9.
 κομῶσαισ, *m.*, comparison, 43.
 κομῶσαισ, comfortable, 65,
 κομῶσαισ, *f.*, companionship
 73.
 κομῶσαισ, I *sg. fut.* of con-
 μισσιμ, I come together
 with. touch, etc., III; *v.*
 Eriu, vol. v., pp. 208, 214.
 κομῶσαισ, sum total, ἰ ζκομῶ-
 σαισ, 42, total.
 κομῶσαισ, evenly, II, equal,
 116; average, 81.
 κομῶσαισ ἢ πέμνε, *m.*, 36,
 121, fair play.
 *κομῶσαισ, *f.*, a way, κομῶσαισ ἕσαν
 II, 'path of crime.'
 κομῶσαισ, *m.*, a county, *pl.* 17.
 κομῶσαισ, *m.*, help, 95; labour,
 workers, 15; *g.* κομῶσαισ,
 48a, 51.
 κομῶσαισ (κομῶσαισ), *m.*, con-
 dition, 85; *pl.* κομῶσαισ,
 κομῶσαισ, *m.*, stubble, I, 1.
 (also κομῶσαισ).
 κομῶσαισ, *m.*, ingenuity, 33.
 κομῶσαισ, *m.*, alliance, league,
 II, 23, compact, 76.
 κομῶσαισ, *f.*, danger, 31.
 κομῶσαισ, *m.*, a stir, 19, turn, re-
 taliation, 17; position (of
 affairs) 113.
 κομῶσαισ, occasional, 6, 23, 81.
 κομῶσαισ ζκομῶσαισ, *f.*, a crane, 73.
 κομῶσαισ, unsteady; disturbed,
 35, 114.
 κομῶσαισ, *f.*, disturbance, re-
 bellion, 93, 94.
 κομῶσαισζιμ, I stir up, excite, 33.
 κομῶσαισ, disturbed, 37, 46.
 κομῶσαισ, *m.*, (1) generosity,
 hospitality, 108; (2) con-
 dition, attitude, 43. Cf.
 κομῶσαισ.
 κομῶσαισ, *f.*, a foot; κομῶσαισ ἢ τῶσαισ
 72, 'beside . . .', κομῶσαισ ἢ κομῶσαισ
 116, *pari passu*; ἢ κομῶσαισ 17,
 'to spare'; *v.* κομῶσαισ
 κομῶσαισ, *v.n.*, to protect, 56;
g. 13.
 κομῶσαισ, *f.*, appearance, 9;
 resemblance, likeness; οὐ
 ἰ ζκομῶσαισ 46, resembles;
 evidence of the existence of
 something 10; likelihood, 79.
 κομῶσαισ, *m.*, a defender, 101,
 103.
 κομῶσαισ, *m.*, prevention, II, 115.
 κομῶσαισ, like, ἰ κομῶσαισ, it
 seems, 30, 41.
 κομῶσαισζιμ, I protect, *pret.* 103.
 κομῶσαισ, *m.*, expense, 103.
 κομῶσαισζιμ, (1) I maintain, *pl.*
pret. 46; (2) stick to, con-
 tinue, 62, 109; (3) congre-
 gate, associate together, 88.
 κομῶσαισ, *m.*, torture, pain, 41.

- κρᾶοῦ**, *f.*, a branch; palm, distinction, 10, 107; **κρᾶοῦ ἑσπᾶντα** 13, defender; **κρᾶοῦ ἄλμυρ**, 20, 'pride,' 'flower.'
κρᾶοῦ-ῤῥᾶοιλεᾶδῶ, *v.n.*, spread 64; distribution, 22.
κρᾶρῆς, gathered in, 75.
κρᾶτᾶδῶ, *v.n.*, shaking, 104.
κρᾶεᾶς, *f.*, ruin, destruction, 13, 36; **μὸ κρᾶεᾶς** IV, 13, 'alas.'
κρᾶεᾶσιν, I ruin, *past. subj.* 24.
κρᾶεᾶτ, *f.*, a wound, *pl.* 11.
κρᾶεᾶρῶς, *f.*, clay; **ῤῥᾶν ῥκρᾶεᾶρῶις** 78, dead.
κρᾶεᾶρλαίστε, crippled, 5.
κρᾶεᾶτα, *v* **κρᾶεᾶτ**.
κρᾶεᾶσᾶμαιντ, *f.*, credit, 22.
κρᾶεᾶρῖλιαδ, 73, a hill over **Βαίλε ἀν τοῦβαιρ**, Cornamona.
κρᾶεᾶρῖντ, *v.n.* to believe, 32.
κρᾶεᾶρᾶς, *m.*, a mire; a place full of holes, 85.
κρᾶεᾶδῶ, *v.n.* to crush, overwhelm, conquer, defeat, destroy, 23, 79.
κρᾶεᾶτᾶ, defeated, overwhelmed 12.
κρᾶεᾶρῖταιῶε, *m.*, a Christian, *pl.* 116.
κρᾶεᾶρᾶνῖλαεᾶτ, Christian civilization or influence, 119.
κρᾶεᾶρῖταιῖεαεᾶτ, *f.*, Christianity, 49, 115; Christianity, 87, 105.
κρᾶεᾶτ, *f.*, a shivering, trembling, 5; (*pl.*) **ἀν κρᾶεᾶτα** IV, 2, shivering.
κρᾶεᾶρῖεαῖλα, *f.*, terror, 3.
κρᾶεᾶσιν, (1) I hang, *pret. pass.* 63; (2) carry off: **ἔρᾶεᾶ ρᾶεᾶρ ἔ** 13; (3) go away, **ἔρᾶεᾶ μᾶεᾶ** 2.
κρᾶεᾶδᾶντα, (1) brave, bold, fierce, 5; (2) mean, shabby, 107.
κρᾶεᾶδῶ, *v.n.*, to bend, stoop, 79.
κρᾶεᾶρῖε, *f.*, criticism, notice, 111.
- κρᾶεᾶτᾶς**, *f.*, curlew, *g.* V, 3.
κρᾶεᾶρᾶς, *f.*, Croagh Patrick mountain on Clew Bay, V, 14.
κρᾶεᾶρᾶς, *m.*, steel, 88.
κρᾶεᾶρᾶδῖεμ, I harden; advance (in years) *fut.* 81.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *m.*, difficulty, straight, 5.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *f.*, time of stress, 5, 65, 121.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, busy, hard pressed, 5.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *m.*, hardness, sternness; stress, 107.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, hardened, 59.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *f.*, paw; claw, 54.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, exact(ly), accurate(ly), 106.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *f.*, the world, earth, 95.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *v.n.*, a gathering, meeting, 14.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *f.*, wheat, 15, 38, *g.* = wheaten, V, 17.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *f.*, form, build, 107.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *v.n.*, proof, 67, 96.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, I prove; work out, respond, succeed, 107; test, *fut. rel.* 31.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *f. dim.* of **κρᾶεᾶρᾶς**, a cuckoo, II, 22.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, went, **κρᾶεᾶρᾶδῖε** 46, 'was defeated'; *pass.* **κρᾶεᾶρᾶδῖε** 103; *dep.* -**κρᾶεᾶρᾶδῖε**.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *f.*, a visit, 45; **ῤῥᾶεᾶρᾶδῖε**, 'round about.'
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *f.*, attendants, followers, 101; forces, 12, group, 114.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *m.*, harbour; **ῤῥᾶεᾶρᾶδῖε** **κρᾶεᾶρᾶδῖε** 118, 'over the ocean.'
κρᾶεᾶρᾶδῖε, I search.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *v.n.* to search; harrow, VI.
κρᾶεᾶρᾶδῖε, *f.*, a share; some; **ἀν ῥᾶεᾶρᾶδῖε** 120, both; large possessions, riches, 77, property, 42.

κουραεῶν, *in phr.* ἰ ζκουραεῶν 15, together.
κουροῖσι *m.* le, help, *condit.* 121; 38. ⊙
κουροῦ, *m.*, help, 22.
κυρ, *f.*, a fly, 121.
κυρε=ζαε uire, every.
κύριον, *m.*, head of hair, I, 3.
κυρῖνε, *f.*, a thought, 41; remembrance.
κυρῖνόν, *v.n.*, to think of (αἰρ), 59.
κυρῖσι, *f.*, protection, 75.
κυρῖόν, *m.*, calculation, limit, 88.
κυρεῶν, *m.*, an invitation, 22, 70.
κυρῖν, I put, send, sow; cause, 14; — αἰ bun 84, establish, institute; — αἰ ράξαι 91, procure, make available; — αἰ, quench; — αἰ το . . . 70, 120, injure; — κοζαε 12, 43, make war; — κομαῖτε advise; — κύλ 77, drive back; put an end to; — τε(οίεθ) 115, shake off, get rid of; — οά εορα 90, overturn, overthrow; — ριορ αἰ 22, send for; — ραι (ρῦμ) 47, settle down; — ινα αζαιε 30, oppose; — ἰ ζαίρ 111, for example; — ἰ ζεῖλλ 28, 80, pretence; — ιοιρ, cause dissensions; — ἰ οτῖρ 34, land; — ιρεαε αἰ 26, interfere with; — le 98, apply; add to; — μοιμ 5, intend; — ριορ 39, put down; — ριορ αἰρ 32, describe, discuss.
κύρ, *f.*, cause, case; ναε ηεαηεαε ρε κύρ οό 117, 'would not do for him.'
κύριόν, *v.n. m.*, to requite; recompense, restitution 5, 24; ní ζαν κύριόν ε 3, 'not unavenged.'

κύλ, *m.*, back; αἰ ζκύλ, back (wards) 26, downwards, 43; in retreat, 3; κοινεαί κύλ 120, 'holding back, delaying'; ἰ ηοιαε ε κύλ 74, back, backwards.
κύλ, *m.*, back of head, a head (of hair), I, 14, VII, 4; — τομαε 62, 109, 'support.'
κύλαισι, I draw back, retreat, 39.
κύλῦ, *v.n.*, to retreat, 4, 12.
κυμα, *f.*, shape, 114; way, manner.
κυμα, equal, like; ἰρ κυμα, it does not matter, it makes no difference, 7, 24, 43, 57.
κυμαε, *f.*, power, influence, 7.
κυμαε, *v.n.* to invent, 52.
κυμαοόηεαε, *f.*, composing or inventing of stories, 110.
κυμαε, *f.*, grief, sorrow, 5, 46.
κυμαηε, *f.*, narrowness, 120.
κυμανν, *m.*, bond of unity, 31; love, 62.
κυμαρ, *m.*, power, effort, βα ηόρ αν ε. οόιε 84, 'they proved well,' 60.
κυμοαισι, I guard, protect, *subj.* 5.
κυρ, *m.*, *v.n.* of κυρῖν, *q.v.*; tillage, 15, 36, 75; burying, 72.
κύρμαε, carefully, 4.
κυρραιοη, a wallet, IX, 23.
κύρρα, *m.*, course, 42; *pl.* events 6, 21.

οά, two.

οά, *if, with past subjunct.*

οά (= οο+α), *fol.* by *part.* = being.

οά (= τε α) *fol.* by *verb* = of what; by *noun* = to his.

*οάη *f.*, assembly 48, conference, 84.

οάη, *in phr.* ἰ ηοάη le 98, almost, 17, 55, 80, 98.

οαιηεῖν, *m.*, a hanger on, a servile person, 5, *pl.* 30.

- ὁμίη, *f.*, relationship by marriage, 82.
 ὁμίηρέα, *m.*, danger, 86.
 ὁμίηγεαν, firm(ly), 18.
 ὁμίηγησίμ, I make firm, strengthen, 47.
 ὁμίη, by, — *m'* ἤμην VII, 13, 'by my troth'; — 50 ὁμίη VII, 18, 'indeed.'
 ὁμίητὸ μύλλος, *m.*, blindness; deception, camouflage, 23, 28, 87, 100.
 ὁμίητα, *m.*, an associate, follower
 ὁμίη, *m.*, (1) a poem; (2) destiny
 ἰ ὁμίη, destined, allotted, in store, 33, 46, 76.
 ὁμίηρε, *f.*, bondage, 91.
 ὁμίηρε, *f.*, dearness; ἐτίη ἦν ὁμίηρε 45, 'that raised the price'; ἀμ Δ ὁμίηρε 16, 'at top prices.'
 *ὁμίηνα, human, 89.
 ὁμίη-ἤμῃ, in earnest, 30.
 ὁμίηται, hard, difficult, 54, 113.
 ὁμίη, off, for, of, by; ὁμίη οἰτὸε 71, by right; ὁμίη ἦμ 76, 92, any regard; ἢ ὁμίη οἰτὸ ὁμίη 35, 'God has not ordained.'
 ὁμίη-ἤμῃ, *f.*, good behaviour, 37.
 ὁμίητα, *m.*, brightness, refulgence, reflexion, 21.
 ὁμίηται, perished, semi-unconscious, 25.
 ὁμίη, *v.n.*, to separate, 38.
 ὁμίηται, separated, 29.
 ὁμίηται, I do, make.
 ὁμίηται, *m.*, build, 107.
 ὁμίηται, *m.*, manufacture, 52, ἡμῃ ὁμίηται 118, manufacturers.
 ὁμίη, *in phr.* ὁμίη ἡμῃται ἢ ὁμίη, being noticed; also ἢ ὁμίη, caused.
 ὁμίηται, certainly, indeed 5.
 ὁμίηται, *v.n.*, to secure, 48.
 ὁμίηται, I prove, *ful. rel.*; insure, 36.
 ὁμίηται, I see, *pret. I, 1.*
 ὁμίηται, forgotten 13.
 — ὁμίηται, *neg did.*
 ὁμίηται, handy, adept, 38
 ὁμίηται, *f.*, smoke, *d.* 100.
 ὁμίηται, after, 'ἢ ὁμίηται ἦν 103, even so.
 ὁμίηται, *m.*, a superfluous repetition, 103, *lit.* a little lathe.
 ὁμίηται, *f.*, a sister.
 ὁμίηται, *f.*, charity, aims, gift, 30.
 ὁμίηται, *m.*, end, un ὁμίηται 46, behindhand, οἰτ un ὁμίηται 10, declining.
 ὁμίηται, late (at night), 72.
 ὁμίηται, *f.*, opportunity, 5, method line of policy, 30.
 ὁμίηται, well-off, 17, 53, 119.
 ὁμίηται, *f.*, well, free will, 31, 35, 55, 95.
 ὁμίηται, *f.*, a tear, *pl.* 5.
 ὁμίηται, *m.*, an exile; a homeless wanderer, 19, 105.
 ὁμίηται, behind, afterwards, 'ἢ ὁμίηται ἦν ἦν 46, 'even so.'
 *ὁμίη-ἤμῃ, *m.*, rout, dispersal, 90.
 ὁμίηται, *v.n.*, to banish, 33.
 ὁμίηται, I banish, exile, 7, 48, *pret. pass.* 105; drive away, *pret.* 94.
 ὁμίηται, *m.*, protection, shelter, 90, 104.
 *ὁμίη-ἤμῃ, *m.*, dissolution.
 ὁμίηται, *f.*, deluge, ἢ ὁμίη-ἤμῃ ὅν οἰτὸν 88, 'in prehistoric times.'
 ὁμίηται, loyal, 35.
 *ὁμίηται, *m.*, generation, 93.
 ὁμίηται, *m.*, vengeance, revanche, 37, 51, 100.
 ὁμίηται, *m.*, sale, 43; sufficiency, 2, supply, 15.
 ὁμίηται, *m.*, waste, 45.
 ὁμίηται, *m.*, idleness, 44.
 ὁμίηται, *m.*, severity (of weather), 25.

- οἷρεαδ, straight, honest, 82 ;
 just, 109.
 οἷρεαδτ, *f.*, loyalty.
 οἷτ, *m.*, (1) want, 65, II, 8 ;
 οε οἷτ 102, wanting, τὰ
 τυρὰ τοο μο οἷτ VI, 20,
 'I miss you,' 'I feel your
 loss,' οἷτ céille, foolishness,
 93 ; (2) injury, 26.
 οἷττέαλλ, *m.*, maximum effort,
 12, 25.
 οἷττέίλλιόε, foolish, 19, 65.
 οἷύαί, *m.*, dukes, 103.
 οἷγέαδ, *m.*, law, 94 ; laws,
 government, 36, 39, 92 ;
 arrangement, regulation of
 affairs, 117 ; constitution,
 84.
 οἷγτε, due, 38.
 οἷρτεαηαδ, loyal, true, 31,
 103 ; rightful 34, 35, 36.
 οο-βερτ, *m.*, an evil deed, 20,
 38.
 οοβρόν, *m.*, sorrow, 59, 89.
 οοίγ, *f.*, (1) method, order,
 organization, 75 ; (2) likeli-
 hood, μαρ οοίγ οε (mur
 o-yeh) II, 36, 50, 79, 'as it
 were,' 'moryah.'
 οοίγτε, burned.
 οοιλίγ, hard, difficult, 10.
 οοιρβ, hard, bitter, 57.
 οοιρτιμ, I spill, shed, *pret.*
pass. 20 ; waste.
 οοιττέαλλ, *m.*, an inhospitable
 or unfriendly reception, 6.
 οοον, *m.*, ground, position ;
in phr. ι ηοον, able, 21, etc. ;
 τε βειτ ι ηοον οοίβ ι, 'by
 their being able.'
 οορτσύ, *v.n.*, spilling, shedding,
 55, 89, 115.
 οορτγάν, *m.*, small batch, hand-
 ful, *pl.* 19.
 οοόταμ, *f.*, enough, sufficiency,
 2, 15.
 οοράμ, *m.*, drawback, disa-
 bility, 21.
 οορεαβλάρ, *m.*, carousing, dissi-
 pation, 43, 45.
- οορεαδτ, *m.*, a portion, piece ;
 composition, 6, 33.
 οορεαμ, *m.*, people, set, faction,
 etc.
 οορεοιλλίν, *m.*, a wren, 121.
 οοροδ-άοβδαρ, *m.*, pus, corrupt
 matter, 96.
 οοροδ-μεαρ, *m.*, disrespect, 8.
 οοροδ-φλοζαί, *m.*, the famine of
 1847, 91 ; evil times.
 οοροδ-ρτγέαλαίόε, *m.*, a pessi-
 mist.
 οοροιυεογ, *f.*, a starling, II, 21.
 οορουμ, *m.*, back, ridge ; οε
 οορουμ τιγε 37, 'from house
 and home,' αρ οορουμ αν
 οοοηαμ 87, 'anywhere.'
 οουαιρ, *f.*, a prize, 21 ; reward.
 οουαί, *m.*, inherent or natural
 quality 1, etc. ; function, 40.
 οουβδάτα, a village nr. Corna-
 mona, Co. Galway.
 οουβάιτσε, *f.*, evil, vice ; sad-
 ness, gloom, 59 ; depression,
 despair, 89.
 οουβ-όαοιρρε, *f.*, hopeless
 slavery, 91.
 οούι, *f.*, desire ; an element,
gpl. οούι V, 18.
 οουιλλεαβδαρ, *m.*, foliage, 105.
 οουινε, *m.*, person ; friend,
 fellow countryman, 3.
 οουιρίν, *m.*, a dozen, 22.
 οουίττε, *f.*, landed property, 98.
 οουλ, *v.n.* going ; 50 ραιβ οουλ
 ορττυ 3, 'that they were
 defeated' ; Δ' οουλ οό 107,
 'becoming his property.'
 οούτταρ, *m.*, natural qualities,
 ó οούτταρ 110, 'by nature' ;
g. οούτταρ 7, native.
 οούτματ, *f.*, zeal, diligence,
 pains, 10, 81 ; care, energy,
 42.
 έαο, *m.*, jealousy, 52.
 έαοάιλ, *f.*, booty, spoil, 44,
 115 ; something of conse-
 quence, 11 ; sufficient quan-
 tity, 15 ; cé'n έαοάιλ ριη 23,

- ' what matters that ' ; wreck-age.
- ἔατον, *m.*, a face ; ἰ n-ἔατον na miopa 6, monthly ; ἰ n-ἔατον Δ ἑίτε II, 77, ' at each other's throats ' ; ἰ n-ἔατον na bpilēar 43, ' facing the bullets.'
- εἰσάγγελαν, *f.*, quarrel, 107.
- ἔαδ, *m.*, death, 50 héad 46, ever.
- ἔαδαοιν, *f.*, *v.n.*, moaning, 85.
- ἔαδκόρ, ἔαδσίρ, *f.*, wrong, injustice, 19, 36.
- ἔαδκόραδ, unfair, unjust, 35, 95.
- ἔαδμαρ, *f.*, want ; ὁἶ ἔαδμαρ 80 (S. f.), ' without him.'
- ἔαδναδ, *v.n.*, to mourn, 19.
- εἰλαῖοαίν, *f.*, art ; play-acting, tricks, 38.
- ἔαλannaδ, deficient ; disabled, 23.
- εἰλλᾶδ, *m.*, stock, III, 9.
- ἔαλό, ἔαλοῦ, *v.n.*, to go away quietly or gradually, 92 ; — ar 7, dying out.
- ἔαλουζιμ, I steal away, VII, 4.
- εἰαναδ, *m.* (*old neut.*), a moor, marsh, mire, 107.
- εἰανζᾶδ, *f.*, a fishing net, VI.
- ἔαρη, ἔρη=ἔρησ, 1, 50.
- εἰρ-ἰρ-βαρη, *m.*, remainder, balance, 95.
- εἰρηαῦ, *m.*, article of merchandise, 2, 42, *pl.* goods.
- εἰρβαῦ, *f.*, want, 13.
- ἔαρηαῦ, easy, easily, 77, 118.
- εἰρηαρῆα, completely (separated), 29.
- εἰρηαῖν, *m.*, shortage ; ἰ n-εἰρηαῖν 117, ' short of.'
- εἰρορη, between them ; ἀτά εἰρορη 85, ' they differ.'
- ἔροεαῦ, *m.*, clothes, VII, 21.
- ἔρηεαῖ, *f.*, effect, force, practice, 1, 8, 21 ; point (of remark), 68.
- ἔριεαν, ἔριζιν, stress, effort ; ar ἔριζιν, scarcely, 10, 15, 21, (68) ; b'ἔριεαν ὁῶ, he had to ἔριζιού, *v.n.*, to force, compel, 58.
- ἔρηζε, *v.n.*, to raise ; to succeed, 42, 52 ; ad ἔρηζε ar 23, ' to get out of.'
- ἔρηζιμ, I rise ; get up, *pl.* ἰρη. 72 ; ἰρη ἔρηζ λειρ 38, ' he did not succeed ' ; — ὁῶ 58, happen.
- ἔρηε, *f.*, ransom ; compensation (for life), 65.
- ἔρη, ἔρη ar ἔρη 98, after it, him.
- ἔρηεαῖ, *f.*, hearing, IV, 18.
- εῶλ, *m.*, knowledge ; *d.* κυρ ἰ n-ῖλ 1, make known.
- εῶλζᾶδ, used to ; experienced at, II, 12.
- εῶλυρ, *m.*, knowledge ; proper course, 33 ; way, 107.
- εῶραιρ, εῶραιβ, *f.*, Europe.
- ῥά, under, about ; ἕῖ ῥύινν 26, ' we intended.'
- ῥαδαρ, *m.*, favour, favoritism, 46 ; ῥεαρ ῥαδαρ 6, sympathiser, 6, 87.
- ῥαδῥαδ, favourable, 11, 104.
- ῥαδῆαδ, corrupt, 39 ; rotten.
- ῥαῖῥαρ, was seen, appeared, 116.
- ῥαῦ, *m.* and *f.*, length ; an ῥαῦ ῥ, whilst ; ar an ῥῥαῦ ῥιν 12, ' during all that time,' *d.* ῥαῦ.
- ῥάζαῖ, *v.n.* to find, get ; τάμυο ar ῥάζαῖ 1, ' we are still surviving,' ' here we are ' ; available, 46.
- ῥάζαῖμ, I get, 1 *sg.* ἰρη. VI ; — le . . . 82, can.
- ῥαῖλλιζε, *f.*, neglect, 8, 22, 42.
- ῥαῖρη, ῥαῖρηαῦ, *v.n.*, waiting, 24 ; watching for, 62, 113.
- ῥαῖρηζε, *f.*, sea, *pl.* 15.
- ῥαῖρηῖρηρ, *f.*, account, information, 19.
- ῥαῖρηρηνζ, ῥαῖρηρηνν, plentiful, 13, 78.
- ῥαῖρηρηνε, *f.*, scope, ease, 3.

ράιρζιμ, I squeeze; ράιρζρε
 ρί ορηύ 66, 'treat . . . merci-
 lessly.'
 ραιτίορ, *m.*, fear, le ρ., lest, 58.
 ράλ, *m.*, Ireland, *g.* 33.
 ραλαδ, *v.n.*, hide, 19, cover, 63 ;
 a hiding, 10.
 ραλλαιν, *f.*, cloak, III, 23.
 ραλταναρ, *m.*, spite, grudge,
 spleen, 37, 51.
 ράν, *m.*, aimless wandering.
 ράναδ, useless, vain, 28, 79,
 II 4.
 ράναιό: le ράναιό, down, down-
 wards, 3, 30, 31, II 3.
 ραναιμ, I remain, — 45, pos-
 sess, 42.
 ραοβαδ (leg. ραόβαδ?), *m.*,
 outrage, plunder, 100.
 ραοκαν, *m.*, periwinkle, *pl.* V,
 16.
 ραοιτε, *f.*, ease (from pain), 4.
 ραρμαε, *m.*, fodder, 17.
 ράραδ, *m.*, a plantation; a
 rank growth, wilderness, VII,
 I.
 ράτ, *m.*, reason, cause.
 ρατα, *m.*, potato, *pl.* 93.
 ρεάδαим, I see; try, *condit.*
pass. II 6.
 ρεαδбар, *m.*, excellence; im-
 provement, 53, 88.
 ρεадт, *m.*, current, drift,
 ιμτεадт ρα бр. VI, drifting.
 ρεаυаиξи, *f.*, whistling, 42.
 ρεаυаиμ, I can, *pret. pass.* 12.
 ρεαλλ, *m.*, treachery, 84; μinne
 ρέ ρ. 57, 'he deceived,'
 'disappointed'; μάρ ρεαλλ
 ριλλρεар 20, an ugly act will
 bring its own nemesis; *g.*
 ρεиll 102.
 ρεαλλтαиαιт, treacherous, de-
 ceitful, 37.
 ρεансао, *m.*, a bend, budge,
 86.
 ρεаииμ, I skin, flay, 72.
 ρεар, *m.*, a man, ρεар брэйзе
 101, a scarecrow; ρεар
 ρаδар 6, 87, sympathiser;

pl. ρεара, 33; *g.* ρиρ 79,
 'male.'
 ρεар, *m.*, grass; hay, *pl.*
 ρεарта, 16.
 ρεарадт, *f.*, similar case, 27,
 46, 96.
 ρεараиμ, I descend; come
 down, *fut.* 77.
 ρεар-иρ-бáрр, *m.*, extra, 3, 94,
 98; remainder, balance, 30.
 ρεартаин, *f.*, rain, V, 15.
 ρεарта, henceforward, 92.
 ρеицеáл, *v.n.*, seeing, 44, to
 see, оá ρеицеáл, appearing.
 ρеициμ, I see, ρеицеар, seems,
 2, 12; *pret. pass.* ρацтар.
 ρеиόμ, force, 58, 5ан ρеиόμ
 59, ineffective.
 ρеицеáииηαδ (=*οиρεáииηαδ*),
 suitable, 43.
 ρеилим (=*οиρим*), I suit, *pret.*
 30, 43, 79; *fut.* 17, *cond.* 97.
 ρеиlle, 102, *g.* of ρеиll, *g.v.*
 ρеилμ, *f.*, a farm, 95.
 ρеиμ-иιαξтú, *m.*, Home Rule,
 57.
 ρеиρ, *f.*, parliament, 30.
 *ρеиρиρеадт, *f.*, attending par-
 liament.
 ρиαα, debts, 87.
 ρиαόαδ, *m.*, hunting, 72.
 ρиαόнаиρ, ρиαόнаиρί, a witness;
 evidence, 7; ι брiαόнаиρе
 73, 'in presence of.'
 ρиана, ρианна, the Fiana, *gpl.*
 5.
 ρианнаиξеадт, *f.*, Ossianic
 stories and poems, 32.
 ρиξеаυоόиρ, *m.*, a weaver, III,
 21.
 ρиξеаυό, *v.n.* to weave, 21.
 ρиξиμ, I weave.
 ρиξтe, plaited, I, 3.
 ρиli, *m.*, a poet, *pl.* 12.
 ρиlióеадт, *f.*, poetry, 21.
 ρиlleаυό, *v.n.*, returning.
 ρиllиμ, I return; bring a
 nemesis, *fut. pass.* 20.
 ρиnn-иξеáл, *m.*, a romance,
 romantic tale, 106.

ριονν, fair, white, ριυετα
 ριοννα 99, thorough boiling.
 ριοννόσ, *f.*, a scaldcrow, (S.ř.).
 ριορ, *m.*, truth.
 ριορ, true, μά β' ριορ 92, 'as
 they pretended.'
 ριορ-ρσοιτ, *f.*, the pick of, 54.
 ριορ, *m.*, knowledge, λυτ ρερα
 8, 101, experts; ι ησαν-ριορ
 10, 61, unknown to.
 ριύ, worth, worthy, 54, 55;
 ζο ριύ, even, 4.
 ριυεαδ, *v.n.* boiling, 98, 100;
pl. 98.
 ρίρεαμαί, diligent. industrious,
 117.
 ρλαιτ, *f.*, chief, prince, *pl.* 105.
 ρλαιτεαρ, *m.*, sovereignty, 7,
 20, realm, 36; *pl.* heaven.
 ροαί, *m.*, a word; comment,
 19.
 ρόο τεαλλαιζ, *m.*, mensal land,
 demesne, 48.
 ρόοιλαδ, (*lit.* Irish), universal,
 1, 33.
 ροζαιντ, *v.n.*, serving, service,
 5, 48, 88, 100; ζαν ροζαιντ
 21, useless.
 ροζναί, *m.*, service; αρ
 ροζναί, respectable, decent,
 good, 7, 53, I, 4.
 ροιζιο, *f.*, patience, 27.
 ροιλλριύ, *v.n.*, exhibit, 32, bring
 to light, 100.
 ροιρεαρβαιό, *f.*, want, οά
 βροιρεαρβαιό 23, 'without
 them.'
 * ροιρνεαί, *m.*, building, 104.
 ροιρλεαζαν, general, 22.
 * ροιρλεαζnú, *v.n.* to extend, 89.
 ρονν, *m.*, desire, longing, 25,
 53; το ρονν, in order to, 3,
 8, 58, 102; le ρονν 90,
 willingly.
 ρορβάρ, *m.*, edge, slope, in-
 clined plane; αρ ρορβάρ 35,
 50, 'unstable equilibrium.'
 ρορλάμαρ, *m.*, authority, con-
 trol, dominion, 35, 102.

ρρεαζαιρτ, *v.n.* to answer; to
 result, work out, 57.
 ρρέαί, *f.*, a root, *pl.* 47;
 ρρέαί ούτέαίρ, natural in-
 heritance, hereditary pro-
 perty, 20, 47.
 ρρεαρταί, *v.n.* to attend to, 27,
 33.
 ρρειρín, also.
 ρυαοαδ, *v.n.* to carry off by
 force, 7.
 ρυαοαίζιμ, I carry off forcibly,
 abduct.
 ρυαζμιαίζιμ, I announce, *pret.*
 84; order, 39.
 ρυαιορεαδ, *m.*, moving or
 wandering around, 19a; αρ
 ρυαιορεαδ 107, 'on the run.'
 ρυαριαίζιμ, I cool, *fut. rel.* 114.
 ρυιζιλλεαδ, *m.*, surplus, leav-
 ings, (S.ř.).
 ρυιλιντ (= ρυλαιντ), *v.n.* to
 bear, endure, 11, 115.
 ρυιτιύ, *v.n.* to let blood, 51.
 ρυιννεαί, *m.*, vigour, force,
 98.
 ρυιρεοζ, *f.*, a lark, 11, 21.
 ρυλαιντ, *v.n.* suffer, 56.
 ρυρínόρ, *m.*, majority, bulk,
 21, 30.
 ρυρυροα, easy, 25, 47, 51.
 ρυρ (*d. of* ρορ): ι βυρ, on this
 side, here, 22, 119.
 ζάβαο, *m.*, danger, adventure,
 5, 106.
 ζάβαιμ, I go; take, capture, 12.
 ζαβάλταρ, *m.*, holding, tenancy,
 5, 37, 107.
 Ζαβλα ζιννε, 73.
 Ζαβλάν, *m.*, a branching; a
 colony, 25; ζαβλάν κοίμη-
 ζεαδ 20, 83, planters, sett-
 lers, *lit.* grafted plants.
 ζαο, *m.*, a withe, 18.
 Ζαεόεαί, *m.*, an Irishman, one
 of the native Irish stock, 3.
 Ζαίτε, *m.*, stomach, appetite,
 25.

- ζαῖν, *f.*, coldness; venom, poison (of wound), 96.
 ζαῖνρεαλ, *m.*, a chronic condition, 103.
 ζάην, *f.*, roar, 85; ζάην ἐὰτα, 103, battle cry, catch cry.
 ζάηνμ, I shout, *pret.* 72.
 ζαῖνῶρεαν, *m.*, bad weather, 34, 86.
 ζαῖνσο, shortly, *le ζ.*, lately.
 ζαῖνμ, *f.*, title, 35, ζ. ἤσο'λε, declaration, proclamation, 84
 ζαῖνζε, *f.*, boasting, 12, 28.
 ζαῖνζεαῖαι, boastful, 78.
 ζαί, *f.*, steam, *d.* 100.
 ζάλα, *m.*, a gale, 26, V, 5.
 ζαν-ῥίορ, ἰ ηζαν-ῥίορ, unknown 10.
 ζανη, scarce, 24, 25.
 ζανη-ἔυιο., *f.*, scarcity of food, land, 37; ration, 25.
 ζανηταν, *m.*, scarcity, 12, 100.
 ζαῖ, near, ηο-ζαῖ τοό πέιν 53, 82, selfish.
 Ζαῖνμνα, an island off Conamara coast, 107. (*The accent is on 1st syll.*).
 ζέ, *m.*, a goose, ζέαδαιὸ ῥιαῶαινε 20, wild geese.
 ζέας, *f.*, a branch; *pl.* limbs, 5
 ζεαλαῶ, *v.n.*, brightening.
 ζεαλαῖμ, I brighten, I shine; dawn, 72.
 ζεαλλ, *m.*, a wager, 12, 24; effects, ἰ ηζ. as a pledge, 76.
 ζεαλλ *le*, like, almost, 4, 80.
 ζεαλλαιμ, I promise; ζεαλλ τοια 10, 30, allotted, endowed.
 ζεαλύ, *v.n.*, brightening, 59.
 ζέαρ-ανῥόζ, *m.*, bitter want, 94.
 ζεαρῥαῶ, *v.n.*, cut; ζ. ῥιαρ, cut down, 79, hold back, 79.
 ζέιβεανη, *m.*, confinement, prison, 57.
 ζέιλλεαῶ, *v.n.*, to yield, give in, ἰ, 13, obey, V, 18; ῥά ζέιλλεαῶ 15, 'under control.'
 ζέιλλεαῖνναῶ, obedient, easily led, 25, 58; loyal, 35.
 ζέιλλμ, I yield, surrender, 79; pay heed to, 39; give way, 30.
 ζέιμ, *f.*, lowing, III, 15; "game," 46, III.
 ζεῖν, *f.*, conception, birth, 35, *v. innbe.*
 ζεῖνεαλαῶ, *m.*, descendant, one of race, 14; ὁ ζεῖνεαλαῶ 82, 'by descent.'
 ζεῖρ, *f.*, fat, tallow, 34.
 ζεῖρ-ῥιαῶ, *m.*, a hare, 73.
 ζῖνζ (=οῖνζ), *f.*, a wedge, 104.
 ζῖοῶν (=ζεοῶν), *m.*, a spot, 5, II3.
 ζῖολλαῶτ, *f.*, attendance, treatment, 34.
 ζῖλαῶ, *v.n. m.*, to accept, 43; reception, welcome, 5, 22, 36, 90; ζ. ῥεῖῶε 3, 'taking possession.'
 ζῖλαῖμ, I take, 39, 84; ζ. ῥεῖρ, accepted, 47; welcome.
 ζῖλαναιμ, I clean, I clear off, 48.
 ζῖλαν-ἰντιννεαῶ, clean-minded, 59.
 ζῖλντα, cleared away.
 ζῖλεαῖοῦε, *m.*, a clever man, a politician, 101.
 ζῖλερ, *m.*, apparatus, 10, 88; to prepare, 43.
 ζῖλε, clever.
 ζῖλοῶρ, *m.*, cleverness; policy, II6.
 ζῖλοῶραιμ, *m.*, humour, delight, 5, 12, 38.
 ζῖλοῶρμαῶ, in good humour, 12.
 ζῖλορ, *m.*, voice, 82, ζῖλορῆα μόρμα ζαν ἄιρσο 87, 'empty catch phrases.'
 ζῖλορμαῶ, loud voiced, 79.
 ζῖλνρρεαῶτ, *f.*, movement, life, II9.
 ζῖλν, *f.*, a knee, *dpl.* 5.
 ζῖνοι, *m.*, countenance; goodwill, affection, 39.
 ζῖνάρ, *m.*, habit, custom, 52.
 ζῖνὰῶ, usual, 43.

- innbe**, *f.*, patrimony; rank, title, *innbe éar sein 35, hereditary claim or title. Cf. innme.
innbear, *m.*, estuary, a river mouth fishery, 36.
innir Turc, 34, Innishturk, (Co. Mayo).
inneall, *m.*, machine, engine, 98; apparatus, device, 10.
innirce, *used as. g.* of innrean, 'telling,' fear innirce rgeíl 20, 'a survivor.'
innme, patrimony, rank; 1 n-innme, grown up, 5.
innrean, *v.n.*, to tell; version, 49.
inntinn, *f.*, mind, 19, 26, 81, 83; ar don 1. agreed, unanimous, 83, 117; ní maib ré o' 1. 26, 'did not intend.'
ioc-rláinte, *f.*, healing balsam.
iolair, *m.*, eagle, 118.
iol-haicear, *m.*, riches, wealth, 10, 77.
iomadó, *v.n.* competing, competition, 52, 102.
iomáís, *f.*, an image, statue, V, 12.
iomarca, too much, 37.
iomaradó, *v.n.*, to reproach with, 108.
iomlán, *m.*, whole.
iomluét, *v.n.*, to ferry, ferrying, 42, 109.
ionann, equal, ionann'p, almost.
iondamail, usual, 8, 70.
ionóúir, *m.*, one of the old stock, *gen.* fear-ionóúir 9. [*an leg. fionóúir* founders?].
ionóntar, *m.*, wonder, 32.
ionóadó, *m.*, wonder, 43.
ionnar, *m.*, resource, energy, 98.
ionnruige, *f.*, attack, offensive, 5, 12.
ionnruigm, I attack; face, make for, 37.
ionntóó, *v.n.*, to turn, 96.
iorruir móir, Errismore, Conamara, 107.
iúl, *m., d.* of eol, knowledge éuir 1 n-iúl, made known.
lá, *m.*, a day; period 57; day's wages, *g.* 77.
ladairt, *v.n.*, speaking, *g.* 48.
ladáo, *m.*, least, least amount, 26.
ladáo, *v.n.*, weakening, *g.* 99.
ladar, *m.*, weakness, 24.
lad-briódac, weak, weak in spirit, dispirited, 3, 93.
láirir, strong; well-to-do, 109; ir láirir an fearaín óó 100, 'it is as much as he can do.'
láige, *f.*, a spade, 107.
láim, *f.*, a hand; láim láirir 29, 35, force, force majeure; ar a láim a bí 30, (58), 'all power lay in his hands.'
lán, *m.*, many, much, a good deal, 21, 55; lán mara 38, full tide.
lánamain, *f.*, a married couple, 72.
laos, *m.*, a calf, *g.* III, 13.
lár, *m.*, the ground, ar lár 71, fallen, gone.
laradó, *v.n.*, lighting, 59.
laradó, *m.*, a beating, striking 39.
láir, *f.*, place, presence; raol l. 31, at present, ra l. 54, present, immediate.
láir, *m.*, site, position; scene, 106; vigour, 4.
le, with; for; to; le oul anonn 93, 'by going over,' ueoia le hácar 5, tears of rejoicing; through, 12; on account of, 34; beiró leo 31, they will succeed; oon té ar leir é 12, 'to whom it belonged.'
leabair, *f.*, a bed; 1 l. a céile 1, 'by degrees.'
leac, *f.*, a flag; leac tiac. sub-soil. *d.* 114.

λεᾶτ, *m.*, grave, tomb, 3.
 λεᾶσαιός, *m.*, an idler, a lazy person, 117.
 λεᾶς, *pl.* of λιαίς, a physician, 56.
 λεᾶσαός, *v.n.* to melt; die out, 14.
 λεᾶσαν, *m.*, to throw down, 116; reverse, 82; phrase, expression, *pl.* 106, 111; version, 62; λεᾶσαν ρύλ VII, 7, 'glance.'
 λεᾶμᾶν, *m.*, elm, 104.
 λέαν, *m.*, woe, sorrow, μο λέαν I, 4, 'alas.'
 λεαναίμ, I follow; λ. οό, continue, 25, 31, 37.
 λεαναίνας, loyal, united, 88.
 λέαν-ρημορ, *m.*, misfortune, 'bad cess,' 49.
 λεαρ, *m.*, disability, 3.
 λέαρ, clear, visible, evident, 23, 32, 54, 79, 91.
 λεαρ, *m.*, benefit, advantage, 20, 54; βαίτε λεαρᾶ αρτυ 86, 'utilizing them.'
 λεᾶτ, *f.*, half, οίρεαο 50 λεᾶτ 16, once and half (as much).
 λεᾶττομ, *m.*, oppression, 3, 35, 84.
 λειβιτοᾶς, easy-going, slovenly, 58.
 λέις, neglect, decay, ουλ το λέις 21, 'going to waste' λεισεᾶο . . . το λέις 21, 'allowed to decay.'
 λέιξεᾶο, *v.n.*, to read; ἄ ρυαίμ le λέιξεᾶο é 13, 'learned it by bitter experience.'
 λειξαν, *v.n.*, to let, λ. ραίλιξε 42, neglecting; v. λεισίμ.
 λειξεαρ, *m.*, a cure, to cure.
 λεισίμ, I let, allow; — χυίσε 22, hear out; — οόίβ 115, leave alone; — ραοί 20, subsiding; — λειρ 77, tolerate; — ᾶίμρ 27, let pass; — ραίλιξε 22, neglect; — ορνα 5, heaved a sigh.

λειστε ρσαοίτε, 107, loosely built, free-limbed.
 λειρς, λειρσε, *f.*, laziness.
 λέιτε (= λια, *comp.* of ι), more numerous, 33.
 λειτεᾶο, *m.*, breadth, expansion 28.
 λειτειο, one such, such, 72, 111, 112.
 λειρμς: το λειρμς 58, 103, aside.
 λειρρᾶε, *m.*, an excuse, 19, 52; sham, 58.
 λειρ, sufficient, 56.
 λια, more numerous, 5, 33.
 λια, *m.*, a flagstone. monument, 3.
 λιαᾶταί *with sing.*, many, 5, I, 3, 101.
 λιαᾶν, *m.*, spoke (of wheel), 113.
 λίμρτᾶρ, *m.*, area, district, 12; space, room, 90.
 λίνε, *m.*, generation, 93
 λινν, *f.*, time; le λ. during (the time), 3, 11, 36; le λ. ᾶμα, 22, 30, 'in the course of time.'
 λιοᾶτ (= λεᾶτ? ῥλιοᾶτ?), sign; τᾶ ἄ λιοᾶτ ᾶμρ, 8, 15, 21, 'as a natural consequence,' "(its) sign's on it"
 λιονίμαρ, numerous, populous, 47, *comp.* 89.
 λιονίμαρ, *f.*, abundance, 105.
 λοᾶίμ, I rot, *pret.* 93.
 λοᾶο, *v.n.* to fail, fall back, 24.
 λοᾶίμ, I fail, *hab. past.*, 36; give way, 79, flinch, fall back, 14, disobey orders, 25.
 λοᾶτ, *m.*, fault, 16, 30, 104.
 λοιννρ, *f.*, brightness, 5, sheen, nuance, *g.* 4; glamour, 59.
 λοιτίμ, λοᾶίμ, I wound, *pass. subj.* 65.
 λόν, *m.*, provision, βα ξεᾶίμ ᾶν λόν το 16, 'short . . . would last.'
 λοιννᾶς, bright, 5.

λoт, *m.*, a wound, 96.
 λυάс, *m.*, price, λυάс ραοτάρι
 30, reward.
 λυάσ, *v.n.*, mentioning, I, 9;
 allege, 90.
 λυάσράσ, *m.*, rumour, 63,
 gossip, 33.
 λυάξιόεάст, *f.*, indulgence;
 lessening of punishment, 121.
 λύβασ, *v.n.* to bend, αν сνάиη
 Δ λύβασ 80, 'apply himself
 to work.'
 λυст, *m.*, people, λυст σέαντα
 45, makers; λυст ρεара
 101, experts; λυст сειρωс
 44, tradesmen.
 λυζа, less, 24, 103.
 λυιζεάс, *m.*, a lying: incli-
 nation, 81; preying on, op-
 pressing, 115, 121; λ. λe
 ρέарún 116, 'stands to
 reason'; λυιζεάс зрéиe 43,
 sunset; λ. ай 117, work.
 λυιζи, I lie, press on, 69.
 λυиγи, *f.*, coll. *pl.* of λонз,
 a ship, III, 7.
 λυс́зай, *f.*, joy, delight, wel-
 come, 12.
 маάαιpe, *m.*, a plain, *pl.* 12, 85.
 маснар, *m.*, joyousness, friski-
 ness, 79.
 маσмаσ, *v.n.* bursting, forcing
 a way, 12.
 маσмта, full to overflowing,
 40.
 маσм' алла, *m.*, a wolf, 73.
 маσрамаил, dog-like, ferocious,
 50.
 маиσи λe, as regards, 15, 37,
 76.
 маиγиρи, *m.*, master, ина иη.
 ай 80, 'dominates.'
 маиpeстáи, *v.n.*, to live, g. 3.
 маиρз, woe, 11.
 маиρи, I live, м. σóиб 42, 43,
 'continue at same rate.'
 маиρнéаласт, *f.*, seafaring life,
 107.
 маиρсéаннас, lasting, 95.

маиρт-ρeοи *f.*, beef.
 маиρeάс, beautiful, "nice," 5.
 маиτ, *f.*, good, *d.* ай маиτe λe
 50, 'for the good of.'
 маиτeар, *m.*, good; usefulness
 74.
 маиτи, I forgive, *fut.* 66.
 маиτeанάс, forgiving, 66.
 маиτeанар, *m.*, forgiveness,
 99, 115.
 маλαιρт, *f.*, change, 43 115;
 exchange, 17.
 маλλαст, *f.*, curse, 71
 маλραс, *m.*, child, 79
 мάλτpα, 118, *leg.* маλαιρт (?)
 exchange, trade (?).
 маοиσeам, *v.n.* boasting, 14,
 87.
 маοиσeанη, *f.*, a sloping hill, *pl.*
 119.
 маοиη, *f.*, wealth, 116.
 маοи, bare, defenceless, 88
 (S.ř.).
 маοи-снoс, *m.*, sloping hill,
 119.
 маοиρáст, *f.*, *v.n.*, to 'herd,'
 95.
 маράс, were it not that.
 маρβασ ρáиγстe, 9, *here lit.*,
 'a death by squeezing.' A
 knot to close mouth of dead
 person. In Sc. Gaelic this
 word is written marbh-
 phàisg, a death shroud
 (pàisg=a cloth, a wrap).
 Nowadays the use of the
 word is mainly confined to
 the curse маρβασ ρáиγс'
 орт (pr. mara-fàshg ort).
 The word actually in use for
 death-knot is ρнаиσм буаис.
 A borrowing from Sc. G.
 seems unlikely.
 маρβéас, fatal, deadly, 25, 11,
 11.
 маρβуиγи, I kill, *pass. subj.*
 19.
 маρзαιóeάст, *v.n.* bargaining,
 11, 23, 94.
 μά'ρ. if he (it) be, 8, etc

- μαρλαό, *m.*, insult, V, 20.
 μάτηρ, *f.*, mother; *m.* ἀν-
 ξυιρ 96, 103, source of in-
 flammation.
 μεᾶβαιρ, *f.*, memory; cogni-
 zance, 13; knowledge, 21;
 intelligence, 10; understand-
 ing, 112.
 μεᾶβῆσ, intelligent, 9.
 μεᾶῶσαι, *m.*, weight, 42.
 μέλτουξιμ, I increase, expand,
 47, 60; — ἀρ I, 15.
 μεᾶλλᾶῶ, *v.n.* to deceive, dis-
 appoint, 28.
 μεᾶρᾶλλ, *m.*, confusion, a
 going astray, 29.
 μεᾶρ, *m.*, fruit, 36, 105.
 μεᾶρξαιμ, I mix, mingle, 47.
 μεᾶσαιμ, I fail, 13, *hab. past.*
 36; decay, waste.
 μεᾶτ, *v.n.* to decay, decay, 46,
 93.
 μεᾶτᾶλλ, *f.*, a crowd of work-
 men, 42.
 μεᾶττα, faint-hearted.
 μέρο, amount, ρᾶ μέρο 50, 21,
 35, inasmuch as.
 μειλιμ, I grind, 113.
 μειλτ, *v.n.*, grinding.
 μέιν, *f.*, mien, VII, 7.
 μειρρ, *f.*, bondage, durance,
 121.
 μέιρεᾶιλ, messing, 87.
 μεραῶ, μαραῶ, were it not that.
 μιαν, *m.*, desire, ἀρ ᾶ μιαν 42,
 'to his heart's content.'
 μιανᾶ, *m.*, quality, genus,
 breed, 28, 88, 90.
 μί-ᾶτα, *f.*, disrespect, dis-
 honour, 111.
 μιλλᾶν, *m.*, blame, 49.
 μιλλιμ, I destroy, ruin, 24.
 μιλλτᾶῶ, terrible, 11, 12.
 μιν, *f.*, meal, *g.* μινεᾶῶ 16.
 μίνιξιμ, I explain, 5.
 μίν μαρᾶ, unconscious, 107.
 μιολῶσ, *f.*, powder, 74.
 μιου-ῶαινε, children, small
 people (in crowd), 39.
 μιουνῦ, *v.n.*, to swear, 87.
 μιουνιῶτᾶ, broken up into
 fragments, 90.
 μιουτᾶλ, *m.*, metal, 79.
 μί-ρῶᾶῶ, *f.*, improper conduct,
 trouble, nuisance, 37, 39, 40.
 μόῶμαρ, cultured, gentle, 11,
 22.
 μότᾶῶ, speaking in praise of,
 complimentary, appreciative,
 121.
 μονῶ, *v.* μινῶ.
 μόρ, great, ní μόρ ῶομ 5, I
 need; βα μόρ le 120, grudge.
 μόρ-ῶιρ, *f.*, pride, vainglory,
 79.
 μόρ-μόρ (50), especially, 21.
 μορῶᾶᾶιλ, *f.*, responsibility,
 23.
 μοῶῦ, *m.*, feeling, 115.
 Μουᾶῶ, *f.*, the Moy river (Mayo)
 34.
 μουᾶιρε, *m.*, a pig-driver; a
 piggish person, 38.
 μινῶ (d. of μονῶ), *f.*, a
 morass, swamp, 3, 73.
 μινῶίνεᾶῶ, confident, trust-
 ful, 62.
 μινῶίν, *f.*, trust, 28, hope, 93.
 μιντρεᾶῶ (=μιντεᾶρῶᾶ), re-
 lated, 108.
 μιρ, *f.*, sea; λᾶν μαρᾶ, full
 tide, 38.
 μίρῶᾶῶτ, *f.*, revolution, 11,
 43, 45.
 μιλλᾶῶ, *m.*, summit, 1 μιλλᾶῶ
 99, 'on top of.'
 Μυρμυρῶ, Murisk, Co. Mayo,
 V, 8.
 νᾶῶῦρ, *m.*, nature, 28; ὁ
 νᾶῶῦρ, by nature, 82; ρᾶ
 νᾶῶῦρ, real, genuine, 87.
 νᾶιρῦν, *m.*, nation, empire;
n. pl. 88; *g. pl.* 114.
 νέᾶλλ, *m.*, cloud; *n.* κοῶῶῶῶ,
 a wink of sleep, 72.
 νεᾶῶ-ῶῶῶ, undeviating, 105.
 νεᾶῶ-νί, nothing; ιμῶῶῶῶῶῶ
 . . . ἀρ νεᾶῶ-νί, 'will vanish,'
 27.

νεαῖν-ψυμεαῖαι, indifferent-
 (ly), 4.
 νεαρτ, *m.*, strength; εἰργεῖνα
 νεαρτ, 'to rise in strength,'
 14.
 νῆν, *f.*, poison, 55.
 νῆνεαντα, poisonous, 50, 64.
 νῆνεαδ, sore, 12.
 νῆνεαοαρ, *m.*, soreness, 8, 97.
 νόρ, *m.*, habit, manner; ἀρ
 νόρ, like, 16, 65, 74, 105;
 peculiarity, 62; ἀρ ἀον νόρ
 in any case, 8, 62; attitude,
 28. Νίορ φεῖλ ἀν ὀάνόρ ὀά
 ἐεῖτε, 'the two attitudes
 were inconsistent.'
 νουῖοεαδτ, news, newspapers,
n. pl. II.
 ὅ, *prep.*, from; ὅ υἱοαρ ῖαιτ
 60, on good authority.
 οβαῖμ, οβαῖζῖμ, I refuse; *pret.*
 76; *subj.* 19; *v.n.* 86, 87.
 οβαῖρ, *f.*, work; νί ἡοβαῖρ
 ὀοῖβ 37, it will not do for
 them.
 ὀκάρο, *m.*, occasion; special
 business, 39.
 οὔαῖρ, *in phr.* βαῖλ οὔαῖρ,
 annoyance, 66.
 *ὀζῖλάαρ, *m.*, military service;
 ὀ. ἀῖνθεόνταδ, conscription,
 malice, 18, 20.
 οἰβρῖ, *v.n.*, working, 117.
 οἰθεαδαρ, *m.*, teaching, edu-
 cation, 46.
 οἰρῖεαδ, *m.*, officer, 46.
 οἰβέαρ, *m.*, evil, malevolence,
 55, 107.
 ὀῖρεαδ, *f.*, a fool; *n. pl.* 90
 (S. f.).
 οἰρεαδ, amount, as much, 10,
 15.
 οἰρῖμ, I suit, agree with; *pret.*
 III. Cf. φεῖλμ.
 *οἰρῖρεαδ, *m.*, entertainment
 (musical); *g.* 46.
 οἰε, *m.*, evil, 99; μάρ οἰε μαῖε
 ἰεο ἑ, whether they like it
 or no, 18, 38.

ὀῖτα, drunk, drunken.
 ὀμόρ, *m.*, respect, homage, I,
 35; rank, dignity, 80.
 ὀμῖαδ, amber-colour, III, 22.
 ορῖο, *m.*, hammer, 22.
 ορῖολαῖοε, *m.*, hammerer; *n. pl.*
 22.
 ορῖοῖζῖμ, I command, instruct;
pret. 35, 92; *fut.* 81; advised,
 92, order, 81.
 ορῖού, *m.*, order, 9.
 ορ, over, above, 34.
 ορῖα, *f.*, a sigh, 5.
 οὔαῖρ, sick or wounded person,
 8.
 ορῖοῖζῖτε, *p.p.*, corpulent, fat,
 5.
 ραῖραε, *m.*, a flower, III, 18.
 ράῖρτ, *f.*, part; ἰνα ράῖρτ, 28,
 joined to; ἰ βράῖρτ ἰε, 50,
 allied with.
 ράῖρτεαδ, allied, 29; ῖοζαδταδ
 ρ., allied countries, 115.
 ράῖρτεαδάρ, *m.*, partnership,
 alliance, 29, 31.
 ράῖρτιῖοε, *m.*, partner, ally;
n. pl. 46, 70.
 ράῖρτιζαδτ, *m.*, partnership,
 54, 73, 90.
 ρεαδσίζῖν, *f.*, well-dressed
 maiden, I, 11.
 ρεαῖρα, *m.*, perch, II, 11.
 ριανῖο, *v.n.*, pain, torture, 115.
 ριανόρ, *m.*, punishment, 63.
 ριαντα, painful; βάρ ριαντα 47,
 cruel death.
 ριλέαρ, *m.*, bullet, 43.
 ριοαῖο, *v.n.* to pick; Δ' ριοαῖο
 αῖρτ 57, 'provoking them.'
 ριοαῖμλαδτ, *m.*, smartness, 64.
 ριοῖοῖο, *m.*, peer, lord; *n. pl.*
 14.
 ριάνεῖο, *f.*, planet, II, 5.
 *ριέαρζαδάν, *m.*, shell, *pl.* 45.
 ριέαρζαῖο, *m.*, explosion.
 ριέῖο, *v.n.* to plead, 92.
 ριέῖοε, *m.*, a sentimental
 fool, 64.

πλειόθεν, *f.* (sickly) sentimentality, *g.* 94.

πλιυνεῖν, *v.n.*, to act the rowdy or ruffian, 40.

*ποβλαστ, *f.*, a republic, 36.

ποσα, a large bag, a pack, IX, 3.

ποσαίον, *m.*, a he-goat, S. f.

*πολιτικῶδες, *f.*, politics, 7

ποινντε, *m.*, instant, 86, *p.* ἀρ βιτ 56, 'whenever.'

πορταδ, *m.*, a bog, 71.

πούδην, *m.*, a powder, 44.

ποντ, *m.*, a pound; a stroke (of work), 80.

παδα, will go, — ἀρ II4, 'become extinguished.'

*πασαίν, *v.n.* squabbling, fighting.

παζαίον, carousing, dissipation 45

παίμειρ, *f.*, a worthless composition, *pl.* 33.

παίτε, *f.*, three months.

παίτνεαδ, *f.*, fern, *g.* 72.

πάριλλιζ, *v.n.*, raving, II5.

πατ, *m.*, thriving condition, good fortune, success; *εὐρ* ὁ πατ 52, 'destroy'; *ζαν* πατ 30, 'fruitless,' 'barren.' Cf. 29, 46, 75; *ῥαυ* ῥ βί πατ ἀρ 75, 'whilst he was effective.'

παταμίαι, good, useful, effective 21.

πέδαίον, I tear asunder, 104.

πεαδ, *m.*, institution, institutions, 1, 7, 32, 33, 40, 48; system, 32, 40; law, 86, 108.

πειμέ, *comp.* of πεάμαρ, thick, stout, 57.

πειρε, a shout (?), *εαυ* Δ πειρε, 11, 'a free hand.' O. Ir. *rese* (?). Perhaps *πειρε*, cf. *πειρ*, a path, O'R.

πέλιτ εολιρ, guiding star, VII, 10.

πεάμαρ, stout; rich (story), 33.

πεάρύνταδ, *f.*, a reasonable amount.

πέιρε, rack (?), a spirituous liquor, arrack (?) I, 13.

πέιϑ, done with, 12, done for, 11, 42.

πέιϑ-αν-αδαιρ, *m.*, relief, 3, 12, 115.

πέιϑεαδ, *m.*, *v.n.* to settle compose; bring safe, 5; *οο* ζηάϑ αν η. 39, 'for the sake, of peace'; settlement, 23; level land, 12.

πέιϑιζιμ, (1) I settle, compose, 5; (2) agree, 107.

πέιζιόν, *m.*, a region, *pl.* foreign lands, 64, 92, 110; *εϑς* πέ να πέιζιόν οό πέιν, 110, 'betook himself to foreign lands.'

πειλλιζ (*pr.* relic), *f.*, a graveyard, VI, 10.

πέιρ (*d.* of *πειρ*), *πά* πέιρ 8, 79, ready; *οο* η., corresponding to, 106, according to, 46, etc.

πειταναδ, necessary, 31, 38.

πειδαταρ, *m.*, government, 7, 35, 35.

πειζιύ, *m.*, rule, government, 57.

πειναμίαι, intelligent, far-seeing 43.

πειρ: *f.*, control; satisfying of wishes or desires; *η.* Δ *εάιρ* 17, 37, 117, 'sufficient to live on'; control, 17. Cf. *πέιρ*.

πειτε, taut; tight, close, hard, 62.

πειζαδ, *f.*, a kingdom, empire, country, 31, 80.

*πειζαμίαι, *f.*, government, realm, 37; sovereignty, 35.

πειρί: *οά*-πειρί, 11, in earnest.

πειτ, *m.*, a run, race; *η.* *πειρ* πειζ 9, 'short run.'

πειτε, *m.*, running; in tradition, 108.

πειο, *m.*, a roadstead, un *πειο*, IV, 4.

πειζα, choice, 17.

πειζαίν, *f.*, a choice, VI, 10.

νοῖνντ, *f.*, a division, 17; sharing, participation, 54.
 πρόμαῖνν, before us, *μ. ἀμαρ* 31, 'in the future.'
 ποῖμαρ, *v.n. m.*, digging, 42, 81, 92.
 ποῖα, *m.*, a wheel, 113.
 ποῖαδῶ, *v.n.*, to rout, ὅα *μ.* 91, 'being routed.'
 ποῖαῖς, *f.*, a rout, 101.
 ποῖαῖσιμ, I rout, banish.
 ποῖαῖννε, *m.*, a piece, a particle, anything; *μ. ἄ μβέιλ* 94, 117, 'a bare livelihood.'
 ποῖαῖαρ, *m.*, a charge, onslaught, offensive, 3, 12.
 ποῖαδῶ, *m.*, an arrow, *apl.* 88.
 ποῖαδῶαῖμ, I spur on, 51; *pret.* 51.
 ποῖαδῶύ, *v.n.*, incite, press forward, 25, 35; "set," 82.
 ποῖαδῶβηρ, *m.*, the rich man, 121.
 ποῖαδῶβηαρ, *m.*, riches, 43, 104.
 ποῖαδῶβηαῖρῖ, *m.*, soldiers, 65.
 ποῖαῖλ, *m. and f.*, the sea, 118; usually *ρῖαῖτε*.
 ποῖαῖνῖν, *m.*, condition of ease, *αρ ἄ ῖ. ρῶῖ* 41, 'at his ease.'
 ποῖαῖνν, *f.*, a straight, 55.
 ποῖαῖννῖ, *v.n.*, to corner, to round up, 12, 76.
 ποῖαῖνντ, *f.*, covetousness, 82.
 ποῖαῖτ, *f.*, sufficiency, enough, 13, 82.
 ποῖαῖαῖαρ, *m.*, dirt, 63.
 ποῖαῖαῖαῖλ, *f.*, likeness, VII, 10; simile, 39, 85, VI 1, 7.
 ποῖαῖνῖ, *v.n.*, to hint at, insinuate, 112.
 ποῖαῖνῖσιμ, I insinuate, charge with, *pres. pass.* 87, *pret.* 110.
 ποῖαῖνντῶ, greedy, covetous, 16, 39, 54.
 ποῖαδῶβηῶρ, *m.*, fit of madness, 108. commonly *pron.* ποῖαῖνναρ.
 ποῖαδῶαῖ, *m.*, the world; time, times, 31, 48, 90; *ρ. βηρτε* 52, 'disturbed times.'

ποῖαδῶαῖτα, mortal, of this world 'veritable,' 85.
 ποῖαῖαῖμ, I free, *pret.* 93.
 ποῖαῖνντῶ, *f.*, freedom, 30, 59.
 ποῖαδῶαῖαῖαῖλ, cultured, V, 11.
 ποῖαδῶαῖρ, *m.*, work, effort, 98.
 ποῖαδῶρῖ, *v.n.* to earn, 24, 77; work, cultivate, 81; *g.* ποῖαδῶρῖσιμ 11.
 ποῖαδῶρῖσιμ, I earn, 10, *hab. past.*, 107; *p. past.* 117.
 ποῖαῖνντῶ, exhausted, 4, 12, 25.
 ποῖαῖρ, *m.*, an apparatus, contrivance; capability, ποῖαῖρ ἄν ποῖαῖρ ὄν S. 2, 'the E. is more competent.'
 ποῖαῖτῶ, sufficiently, 62.
 ποῖαδῶαῖντ, *v.n.* to avoid, 115.
 ποῖαδῶαῖαῖαῖλ, *m.*, oblivion; confusion, 27.
 ποῖαδῶρῖαῖν, *m.*, homeless wandering, *αρ ἄν ποῖαδῶρῖαῖν* 65, out of employment; *βῖαῖν ρ. ἄν ποῖαδῶρῖαῖν* ὁ ῖο, 'he became an outcast.'
 ποῖαδῶ, *m.*, period (of greatness), course, 10; *νῖλ ρῖε ἖αῖν ποῖαδῶ* 10, 'he is not in his prime'; *ἄ ῖ. τῶῖα* 10, 'his course is run.'
 ποῖαδῶρῖο, *f.*, nonsense, silliness, 59.
 ποῖαδῶρῖοεῖαδ, nonsensical, silly, 35.
 ποῖαδῶ, *m.*, a while, 46.
 ποῖαδῶρῖαῖν, *m.*, a remark repeated ad nauseam, 103.
 ποῖαδῶ, old; old people, ancestors, 98.
 ποῖαδῶαδῶ, *v.n.*, to deny, 17, 35; renounce, V, 6.
 ποῖαδῶαῖμ, I deny, *fut.* I 12.
 ποῖαδῶρῖαῖαῖαῖαρ, *m.*, old grudge, revanche, 5.
 ποῖαδῶρῖαῖαῖαῖαῖαῖτ, *m.*, old institutions, 55; old methods.
 ποῖαδῶρῖαῖαῖτ, *m.*, full flight, 12, full speed.
 ποῖαδῶρῖαῖαῖαῖαῖαῖαῖτ, 5, *ρῖα ρ.*, 'in the old days.'

- *σεαράμν, *f.*, Japan, 11.
 ρεαρθόνα, *m.*, a servant, *pl.* 48, III.
 ρεαριάκ, *m.*, a foal, *g.* 9, v. ριτ.
 ρεαριαθ, *m.*, yawning and stretching oneself, (*S. f.*).
 ρεαραμ, *v.n.* (1) standing, 25; (2) endurance, 3, 94; (3) ina ρεαραμ 15, 'held up'; ρ. ρόμπυ 85, 'resisting them.'
 ρεαραμ, I stand; last, *condit.* 9; ρ. ρέ αμ Δ ζεαλλαθ 57, 'keep his promise'; ρ. le cλιύ 20, 'stood their ground.'
 ρεαριμάκ, steadfast, 105.
 ρέριεαθ, *v.n.* to blow; ρ. ραοι 64, incite, kindle one's anger; ρ. ρυαρ 98, incite.
 ρέριθμ, I blow; incite, 39, 98; *pret.* 51; *subj.* 26.
 ρειλβ, *f.*, possession, 48, αμ ρ. 4, 102, 117, 'in . . . p.'
 ρειλβιύ, *v.n.* to take possession. 83.
 ρέμιμζ, gentle, V, 1.
 ρειρθίρ, service.
 ρειρεαν, *emph.* he, 82.
 ρειριύν, *m.*, a session, 70; assizes.
 ρειριεαθ, *v.n.* blowing fiercely, 26.
 ρεολαμ, I sail, *pret.* 109.
 ρεολαθ, *v.n.* to sail, 34; to direct, 33.
 ρεαλιρ, *f.*, a cave, 109.
 ρεαίτε, *v.* ρεατάμ.
 ρεαηιαθ, *m.*, fright, 10.
 ρεαοιεαθ, to loosen; shed, 77.
 ρεαοιλιμ, I loosen, set free, *fut.* 66; ease, VII, 15.
 ρεαηιαθ, to part with, 16, 44, 54.
 ρεαπαθ, *v.n.*, to spend, 103.
 ρεατέ, *m.*, shade; fear, 23; αμ ρ., for the sake of.
 ρεατα, *m.*, a group, squad, *pl.* 88.
 ρεατάμ, *m.*, a while, *pl.* ρεαίτε ατ times, sometimes, 66, 88, 108.
 ρεατάμιαμ, *m.*, a vigorous active man, 107.
 ρεαάλ, *m.*, a story, affair; ιρ να ρεαατα μόμα 99, 'recorded amongst big events'; ρεαάλ άταιρ 4, joyful tidings.
 ρεααλιρε, *m.*, a story-teller, 32; ρ. μαιτ 15, 'an optimist.'
 ρεαατακ, gossiping, 45.
 ρεαααθ, *m.*, laceration, slaughter.
 ρεαατα, cut to pieces, 96; massacred, 59.
 ρειοθαμ, I snatch; crib, *pret.* *pass.* III.
 ρειύιρρε, *f.*, persecution, 55.
 ρειυρτα, *m.*, corner, 90, 'a skirt.'
 ρελαβυρε, *m.*, a poor or hard-working man, 107.
 ρελαβυρεακτ, *f.*, slavery; hardship, severe work, 3, 86.
 ρελιύαρ, *m.*, wrangling, falling out, 76, 96.
 ρεοιτεαθ, *v.n.*, to split, 104.
 ρεοιτιμ, I split, *pret.* II.
 ρεοιτ, *v.* ρεοτ.
 ρεοιτιμ, I surpass, excel, out-rival, 52.
 ρεοιτε, outdone, left behind, 43.
 ρεοριτα, *ds g. of* ρευρ, to cease, 12.
 ρεοτ, *f.*, (1) a flower, the very best, *pl.* 4; ριορ-ρεοιτ 54, 'pick'; (2) peninsula, *a.* 12.
 ρερεάκος, *f.*, κορυ ρερεάκος, crane, 73.
 ρευαθαμ, I sweep, *subj.* 31.
 ρευαν, *m.*, tidings, 100. Cf. ρευαιν, a train, tail, O'R.
 ρευιρμ, I cease.
 ρευρ, *v.n.*, to cease, *g.* ρευρτα, ρεοριτα, 12.
 ριαμρα, *m.*, merriment, fun, 33, 119.
 ριαρ, (1) westward; (2) behind-hand, in the lurch, 20; im-peded, 83; αιτε ρ. 59

- given up; (3) far back, hopeless, 90 (S.ř.); (4) hidden, far to seek, 90, 116.
- řřlím, I think, *pret. pass.*
řřlíteřř 104.
- řřn, that, řř'ímřřřř řřn . . . 4,
'the situation has changed.'
- řřnřřřřř, *m.*, ancestors, *gsg.*
6, 98.
- řřřřřřřřřř, "silky," gentle, 82,
comp. 90.
- řřřř *m.*, seed; race, řř. řřřřřřřř
řř, 'human race.'
- řřřřřřřřřřřř, I propagate, be-
come numerous, 83; am de-
scended from, 90; originate,
46.
- řřřřřřřř, *m.*, fox, 72.
- řřřřř, continual, perpetual, řřřřř-
řřřřřřřřřřřř 26, always watch-
ing; řřřřř-řřřřřřřřřřřř 105; 4.
- řřřřřřřřřřř, always, for ever,
eternally, 7, 12, 105.
- řřřřřřřřř, *m.*, peace, 11, 20.
- *řřřřřřřřřřř, *m.*, a policeman,
pl. 109.
- řřřřřřřřřřřř, pillaging, looting,
37.
- řřřřř, *f.*, peace, calm, 114.
- řřřřřřřřřřř, I walk; I clear out,
condit. 101.
- řřřřřřř, *v.n.* to walk; řř řřřřřřřřřř
116, proceeding; řř řř. řřřřřřřř
50, at night time; řř řř. řř
řřřřřřřřřřřř 72, 'throughout the
night'; řř řř řř řř. řřřřřřřřřřřř
107, travel; motion, 113.
- řřřřř, healthy, safe, 59, řřřřř
řřřřřřřřřřřř, "safe home!" "wel-
come!"
- řřřřřřřřřřř, smooth, V, 17.
- řřřřřřřřřřř, *v.n.*, to slide, glide,
101.
- řřřřřřř, *m.*, the mountains, 95;
moor, gpl. 107.
- řřřřřř, *f.*, way, řř řř. řř řřřřřřřřřř
. . . 37, 'to act judiciously
or correctly.'
- řřřřřřř, *m.*, descendants, race,
47, 98.
- řřřřřřř, *m.*, host, 14.
- řřřřřřřřřř, *v.n.*, swallowing, de-
vouring, 89, 121.
- řřřřřřř, *f.*, control, 86.
- řřřřřřř, *m.*, defect; cloud, blot
(on character), 110.
- řřřřřřřřřřřř, I think, I, 8.
- řřřřřřřř, *f.*, haze, 85.
- řřřřřřřřřřř, *v.n.*, to knot; link
up, unite, 21, 98.
- řřřřřřř, *m.*, thread, 21.
- řřřřřřř, *v.n.*, to swim; řř řř.
58, afloat.
- řřřřřř, *m.*, polish, finish, 19, 21,
59, ornament, 119.
- řřřřřřřřř, *m.*, snow, řř. řřřřřřřř
26, snowstorm.
- řřřřřřř, *m.*, complexion, VII, 5.
- řřřřřřřř, I pare down, *pres.*
pass. (S.ř.); hew, *cond. pass.*
V, 12.
- řřřřřřřřřř, *m.*, ease, comfort, 48.
- řřřřřřřřřřř, comfortable, 65.
- řřřřřř, *m.*, good, advantage, 57.
- řřřřřřř, *v.n.*, to settle, settle-
ment, 95.
- řřřřřřřřřřř, I settle, *pret. pass.*
72.
- řřřřřř, *m.*, trotting; řř řř řř.
113, 'travelling rapidly.'
- řřřřř, *m.*, pleasure, happiness,
48; *v.* řřřřřřř.
- řřřřřřřř, *m.*, advantage, com-
fort, boon, 33, 121.
- řřřřřřřřřřřř, *f.*, directness,
straightforwardness, 119.
- řřřřřřřřřř, *v.n.*, to lighten,
brighten, 59.
- řřřřřřřřř, *m.*, providing for,
93; a find, provision, 73.
- řřřřř: řř řř. řř, for, for sake of;
řř řř řř. 82, 'in her favour.'
- řřřřřřřřř, *m.*, credulity; gulli-
bility, 86.
- řřřřřřřřřřřřř, *f.*, walking,
121.
- řřřřřř, *m.*, space, room; respite,
30, 92.
- řřřřřřřř, *v.n.*, mowing, 98.
- řřřřřř, *f.*, sky, heavens, *pl.* 5.

ρρηματό, *v.n.*, to hough, 111.
 ρρήμαται, grand(ly), beautiful(ly), proud(ly), VII, 22.
 ρρήρ, *f.*, interest, attention, 21.
 ρρήμαλας, *f.*, spite, persecution, 63.
 ρρήοντα, spent, 80.
 ρρηλάου, *m.*, dependance, 58.
 ρρηεαυό, *m.*, strength; power, 98.
 ρρηαι, *f.*, fun, 72.
 ρρηεζαυό, *v.n.*, to spur on, incite, 12, 99.
 ρρηεζαυαι, I stir up, incite, 12.
 ρρηας, *f.*, a layer, a swath, 90.
 ρρηαναυό, *v.n.*, to struggle along, barely survive, 94.
 ρρηιό, *v.n.*, attend to, 101, reach.
 ρρηοταυνα, *pl. of* ρρηυ, currents, IV, 5.
 ρρηρην, *m.*, a flimsy or worthless article, 2.
 ρρηελλαυό, to dash; to pile on, 61.
 ρρηαι, *f.*, a stripe, 96.
 ρρηοβαυο, *m.*, a steward, 90 (S. f.).
 ρρηιρη, *f.*, guidance, control, 101.
 ρρηιμαυό, guidance, government 35, 60, control direction, 10, 102; *g.* 90.
 ρρηο, *m.*, stock; *g.* 116; a trumpet, 6.
 ρρηόας, *m.*, a lad of 14 to 18 years; a youth, 5.
 ρρηοραυό, *v.n.*, to stop, 118.
 ρρηαιρηεραυιότε, strangers, 83.
 ρρηαιρηετα, strained, twisted, 9.
 ρρηαιρηι, *f.*, an untidy woman or girl, 112.
 ρρηιόαι, *v.n.*, struggling, 94; effort, 102.
 ρρηιόραυό, *f.*, a bad woman, 87.
 ρρηόβ, *m.*, effort, trouble, 86.
 ρρηιότε, torn, 107.

ρρηαι, *f.*, handiness; αρ δ ρ ρην 33, 'by his own device.'
 ρρηιζτε, exhausted, 114.
 ρρηαιρηεαρ, *m.*, ease, quietness, 11.
 ρρηαιρηιζι, I become quiet, settle down, 57, 114.
 ρρηαιρηιυ, *v.n.*, to keep quiet, tranquilize, 57, 94.
 ρρηαιρηε, merry and bright, V, 11.
 ρρηαιρηεας, joyous, kindly, 6.
 ρρηαιρηεαρ, *m.*, joyousness, brightness, 119.
 ρρηιζ, *m.*, juice, sap; ρρηιζ εραυου, raspberry, *gpl.* VII, 6; ρ ρηαιρηεραυο V, 17, whiskey.
 ρρηιζην, *m.*, a hay rope.
 ρρηιζ-εαιρηε, threadbare, 103.
 ρρηιρηεαυαν, *m.*, conference, discussion, 17.
 ρρηιρηεαυό, *v.n.*, to settle, arrange, 116.
 ρρηιρηε, situated, 12.
 ρρηιζι, I soak up, I drink, *pret.* 100.
 ρρηιζεας, sooty, *pl.* 3.
 ρρηιζτεοιρη, *m.*, a tippler, 107.
 ρρηι, *f.*, an eye; hope, expectation, 22; ηας ρρηι βον τρ. 1ειρ 107, 'was not expected to recover.'
 ρρηι, *f.* (1) heed, interest; (2) a sum, some, 5.

ταυβαυηε, *v.n.*, to give, — υαυο 80, giving way.
 ταυρηεαι, vapourings; light yarns or jokes, 33.
 ταυραυαι (= τρηιζι), I come, 106; *rel.* 84.
 ταυραυηε, *v.n.*, pleading, 93.
 *ταυοβουεραυηε, *m.*, theatre, 32, 33; v. L. Ardm. 184d (Thesaurus Pal. Hib. I, 497, l. 38).
 *ταυοβρηει, *m.*, drama, 33.
 ταυοβρηι, *v.n.*, display, act, 32, 33.

*ταιόβριύ, *v.n.*, to show, show up, III.
 ἐλίμικ μιρε. 72, I came safe, survived.
 ταιρε, *f.*, profit, 10, 36; result, 42; return.
 ταιριζιμ, I offer, 58.
 ἐταιρι ριν, besides, 33.
 ταιρνεοῦαῶ, *fut.* of ταιριαιριζιμ; 'would draw,' 'divert,' 52.
 ταιριζιμ, *v.n.*, offer, proposal, 23.
 ταιριζε, a store, ἰσταιριζε, laid by, treasured, IV, 17.
 ταιρινεαῖν, *m.*, liking, 51, III, 21.
 ταιρινεαῖν, popular (with), pleasing, II6.
 ταιριζιμ (τε), I please, *condit.* II7.
 ταιρι, *m.*, land, *pl.* ταιρι, 46, 48.
 ταιρι, *m.*, a while, VII, 12.
 *ταιρι (ῥιῶξ), *m.*, tanist, crown prince, 50.
 ταιρι, side.
 ταιρι (= ταιρι) ; *v.n.* trusting to, relying on, 16, 33; trust, 28.
 ταιριζιμ, I put trust in, 28.
 ταιριρεῶ (καῖα), *m.*, 101, (battle) chief.
 ταιρι, *m.*, activity, 5
 ταιριρεῶ, *f.*, prophecy, 9, 91, II8.
 ταιριαιριζιμ (ταιριζιμ), I draw, — ἄρι (8), 34, 'directed their steps towards'; — . . . ἄριζε (ἔριζε) 58, adopt; — ταιριβ-
 λῶτο 38, caused trouble; *fut.* ταιριρεῶ 72.
 ταιριαιρι, *v.n.* to draw; — ἄρι 16, 23, nearly, almost; — ἄρι, open, initiate; cf. ταιριαιριζιμ.
 ἄρι, around, 96; — ῥα ῥουαιρι 11, round about.
 ταιρι, *impers.* of ταιρι, is, 8.
 ταιρι, *v.n.*, to weld, 58, 89.
 ταιρι: ἄρι ταιρι ἄρι εἰλε 79, 'somebody else': ἄρι ταιρι

ἄρι εἰλε 12, 'to the owner.'
 ταιρι, *v.n. m.*, coming; — ῥουαιρι 28, livelihood; ἄρι ταιρι ἄρι, 'he cannot get on without'; — ῥουαιρι 95, agree to (a bargain).
 ταιρι, coming, III, 16.
 ταιρι, I solidify; cool, *fut.* 22.
 ταιρι, *m.*, a messenger, 51.
 ταιριρεῶ, *f.*, a message, 5.
 ταιρι, agreeable, proper, as one should be, 82, *comp.* 90.
 ταιρι, I come, *subjunct.* — ῥα ῥουαιρι 90, 'come . . . to pass.'
 ταιρι, *m.*, instructions, 65.
 ταιρι, *m.*, a household.
 ταιρι, *m.*, hearth, fireside, 65; ῥουαιρι ῥουαιρι 48, 'as mensal land.'
 ταιρι, *m.*, uproar, trouble, 57.
 ταιρι, *f.*, pincers, 9.
 ταιρι, *f.*, struggle, conflict, 43, 103, 104
 ταιρι, firm, strong; well-filled, 5, 42; firmly built, 107.
 ταιρι, (I) *v.n.*, — τε, to move towards, approach, 5, 41, 49; (2) driving force, backing, 25.
 ταιρι, I move, — τε 24, *subj.* draw near.
 ταιρι, *m.*, straight, ἰσταιρι 98, 117, in addition; cornered.
 ταιρι, *m.*, tar, 63.
 ταιρι, *v.n.*, showing, ἄρι ῥουαιρι 32, 'which is displayed.'
 ταιρι, . . . ὄ, he needs, 24.
 ταιρι, *v.n.*, to flee, flight, 12, ἄρι ἄρι 107, fleeing, evading the law.
 ταιρι, I go, *ipv.* II; — ἄρι ἄρι 45, . . . looses.
 *ταιρι, *f.*, a testimony, II2.

- τί, *adv* τί 59, about to.
 τιζεάετ, *v.n.*, to come, — *un cinn* 39, advancing; — *ἴρτεαδ* 45, income; — *ἀνιαρ* 4, recuperative power.
 τίζιμ, I come, *rel.* 40; *Δ* *τιορφαρ* *adv* 82, 104, 'when he is brought up against a situation'; *τιορφαδ* *τό* 87, may have; — *σο*, acquire, *pret.* 4; — *ἰ ζοριόιν* 46; succeed to the throne; — *ἴρτεαδ* 59, come to pass; — *λε* *chéile* 28, agree; — *μοιμ* 20, tell against; — *ῥυαρ* *adv* 53, agree to, fall in with; — *υαίθ* 41, survive. Cf. *τεάετ, τιζεάετ.*
τιλλίμ, I fit, 3 *sg. pres.* 82.
τιμπήρτ, *f.*, an accident, 58.
τιοζβυραδ, economical, 117.
τιομάιντ. v.n., to drive, 77.
τιομπύ, v.n., to gather, 113.
τιοράναδ, m., a tyrant, 7.
τίρ, f., country, district; *θεν* *τίρ* 17, local.
τιζέτε, condemned, 87.
τοζαδ, m., an election, 38; to choose, 92.
τοζάιλ, v.n. to raise, 91, 108; *f.*, up-bringing, 65, 82; *έμοιόε* 4, encouragement, heartening.
τοζαίμ, τόζιμ, I raise; rear, *pret. pass.* 7; — *adv*, (*ορτέυ*) 11, 53, blame.
τοζαίμμ, τοζμυζιμ, I wish, choose, *pret.* 109; *fut.*, 60, *subj.* 87; *condit.* — *σοζοβραιον* III, 20.
τοιλ, f., desire, free will, 7, 31, 35, V, 6; *σε* *ε. Δ* *chéile* 36, 'by general agreement.'
τόιρ, f., pursuit, seeking after, 107, 119; *adv* *ε.* 7, 22, looking for; inclination, 82.
τοιμε: *cúl* *τοιμε* *ε.*, backing, support.
τόριόε, m., a 'tory,' an outlaw, 110.
τολζαδ, v.n., to develop, 97.
τολλ, m., a hole; *κυρτα* *ἰ* *σο. Δ* *chéile* 106, 'dealt with.'
τομ, m., tuft, 72.
τομαε: *cúl* *τομαε* (*τοιμμε*) 102, backing.
τομαδ, m., fruit, 29, 30; *ε.* *κέαυταδ* 16, 36, hundred-fold produce; result, 2; *pl.* *τόρτα* 105, VII, 2.
τόραινν, f., boundary, 52, *pl.* 103, 116.
τοραινν, m., a noise, 72.
τόρμυζεάετ, f., v.n., looking for, 106.
τοραδ, m., first place, 21, *un* *ε.* 64, in front.
τράετ, f., (1) discussion, account, 103, mention, 59; (2) trade: *νίλ* *δον* *ε.* *adv* 42, 'he is not doing much trade,' 52, 118.
τράετáιλ, f., trade, commerce, 42, 43; *lit.* coasting.
τράζαδ, shore, ταλαμ *τ* *ε.* 92.
τράίζ, f., strand, VI.
τράίζ-λί, Tralee, 109.
τρεδβáιμ, I plough, 42.
τρέεετ, f., herd, flock, *pl.* 88, 116.
τρέεη, strong: powerful, 11, 20.
τρέετρε, qualities, nature, 7.
τρείεβ, f., a tribe, 88, *pl.* 88; home, VII, 19.
τρέίζεαν, v.n., to abandon 57.
τρέίζιμ, I abandon, leave, desert, 3, 20, 36, V, 8.
τρέμπε, f., a while, 90.
τρείρ, τρείρε, f., power, control, 27, 48, 87, 101.
τρεορ, f., guidance, leadership, 46, *d.* *τρεοιρ*, 26.
τρεοραίόε, m., a guide, leader, 28, 92, *pl.* 46.
τρεορú, v.n., guide, 18; leadership, guidance, 13, 30.
τριάιλ, f., trial, 87.
τριάιλ, m., journey, *ναδ* *μβίόθ* *Δ* *σορ. ανν* 43, 'which they did not visit.'

τριων, *m.*, one-third, 42.
 τριλλίν, *m.*, encumbrance, 20.
 τριπυλλάς, pushful, 8.
 τρισσαιο, *m.*, fighting man *pl.*
 3.
 τρισμαδαν, *v.n.*, laying a heavy
 word on, denouncing, 25.
 τριουμ-λου, nightmare, 115.
 τριουρζάν, *m.*, furniture, 45.
 τριύρ, *m.*, a troop, band, 84.
 τυαξ, *f.*, an axe, 38, *pl.* 88.
 τυαυό: Δ οτυαυό 12, northerly.
 *τυαυρζουοε καδα, *m.*, a fight-
 ing general, commander, 101.
 τυαυρζ, *f.*, tidings, 71, 95.
 τυαυρζοαλ, *m.*, wages, salary,
 5.
 τυαυρζαν, *v.n.*, pounding, 11.
 τυαυ, *f.*, (1) the laity, 84; (2)
 the country, 21.
 τυαυρτε, *m.*, disaster, per-
 dition, 38.
 τυζαμ, I give, 16, 22, 32;
 make, 3, 12, 30; turn, *3pl.*
pret. 39.
 τυζα, given; spent, over, 10.
 τυλε, *f.*, flood, 31; flood tide,
 38, VI.
 τυλλεαμ, *m.*, others, 10, 52;
 further, additional, 88, 115.
 τυμρε, *f.*, sadness, VII, 15.
 τυμρζιμ, I tire, *pret.* 23, 103.
 τυμρζε, first, soonest, 18.
 τυμρζιμτ, *f.*, understanding,
 κυμ ι οτ., make understood;
 g. τυμρζιουα 21.
 τυμρτε, *f.*, stumbling, τ. Δ
 βαιμτ Δρ 79, upset.
 τυμτμ, *v.n.*, to fall, — Δμαδ,
 happen; — Δρ Δ ρεαμτ 24,
 falling down.
 τυμλν, *m.*, a small hillock.
 τυμυλαδ, *m.*, a winter lake (which
 dries in summer), 73.
 τυμ, *m.*, first place, right of
 pre-emption, 8; τ. ρυμυτε
 48, primacy.

υαδμ, *m.*, pride, 10, 79.
 υ'είμζ . . . ι n-u. Δν τραιοζαυ
 45, 'became puffed up.'
 υαδταρ, *m.*, upper part, upper
 hand, 7, 46.
 υαδταράν, *m.*, president, prime
 minister, 9, statesman, 90;
 superior, 35.
 υαδταράνταδτ, *f.*, headship,
 supremacy, 25, 28.
 υαυβρεαδ, proud, 118.
 *υαυλλρεμτ, *f.*, wailing, 85.
 υαυμ, *f.*, a time, *pl.* υαυμεαντα
 94, 'at times.'
 υαδβάρ, *m.*, terror, 85; atrocity,
 99, ρζεαλ υ. 15, a panicky
 story, alarmist rumour.
 υαυ ρέμ 18, of their own
 accord.
 υαυλλίν, *m.*, a little apple, ια
 υ. όιμ 75, 'idolized.'
 υετ, *m.*, bosom; Δρ υετ ζυμ,
 because, 40, 108; Δρ υ. υέ
 115, 'for God's sake'; Δρ
 Δ υετ ριμ 3, 'on account of
 that,' 11; ι n-u. Δν βάιμ 39,
 'at death's door.'
 υζομ, *m.*, authority, 35;
 source, 21, ρυαυμεαδμ υ. 48,
 'found out.'
 υζομάρ, *m.*, authority, 92
 υζομυζιμ, originate, *pret.* 52.
 114; establish, *ful.* 114.
 υζομύ, *v.n.*, initiate, bring
 about, 37, 87; establish, 95;
 authorize, 86.
 υμνμ, *f.*, a number, 12, 36;
 Δν υμνμ ρεο 59, 'those who.'
 υμρεαββαιό, *f.*, want, shortage,
 21, 16.
 υμναλ, humble, willing, 57.
 υμνμζεαδτ, *f.*, obedience, V, 5.
 υμνύ, *v.n.*, to submit, 1.
 υμραιό: ι n-υμραιό 41, last year.
 υμρόυεαδ, wicked.
 υμρλάμ, *f.*, claim, right, 35; cf.
 ρορλάμ.
 υμρμμ, *f.*, respect, 35.

Ceirneoir.

L. 1-5.

1. (a) Céard t^a Clainne Saeóeal a éur rompu ?
Céard t^amuio a éur i n-íul ?
Céard eile atámuio a éur i n-íul ?
2. (a) Céard t^a bun or cionn leir na Saeóil ?
Céard a éaspar cuio acu ina sgoiote irctis ?
'Éruil rin a' cuioiú leo ?
- (b) Sgríob tráct ar an muo atá bun or cionn leir na Saeóil 7 an dochar atá ré a óeanaim óoib.
3. (a) An éruil áóbar leir rin ? Céard é ?
Cé'n ráct náir claoiúeal na Saeóil ?
Cé'n traimail a béarprá óoib ?
Cé'n ráct rin ? Cé'n bail a éuirealó an tíoránac orcu ?
A maib na Saeóil ar pas mar a éile ?
Céard a rinne cuio acu ?
Cé'n rasar dooine a bí ra orream a ruair bár ?
- (b) Sgríob oréact a' cur ríor ar an muo a o'rás Saeóil rá óráim asur ar sac leactrom óár oéáimacó orcu.
4. (a) An éruil an rgeal mar rin i sgoimnuioe ?
Cé'n t-actú a táimis 7 cé'n ráct ?
Céard a éus don Saeóeal so maib ré i nson an rgeáire a íearaim ?
Céard a rinne an Saeóeal nuair a bí an náimac a' cúlú ?
Cé'n traimail a béarprá óó ?
Céard a bí le rázáil aise ? A orcu rin mureac óó ?
- (b) Sgríob airt a' cur ríor ar an actú atá ar an tír 7 an reabur atá ar na Saeóil éar mar bí, 7 an traimail a béarprá óoib.
5. (a) Cé'n uair a táimis rgeal eile éurce ?
Cé'n éaoi a maib Seán ran am ?
Cé éur ré leir an teactaireact ? Cé'n ráct ?
Céard a éur Seán moime a óeanaim ?
Cé'n molaó a éus ré don Saeóeal ?
Céard a rinne an Saeóeal 7 cé'n éaint a éar ré ?
- (b) Sgríob ríor leir Seán so hiomlán, an leirgeal a éus ré uair 7 an croiceann a éur ré ar an rgeal asur an áim a ruair ré.
6. (a) Cé'n ríort ráiréar atá ra stoc ?
Cé'n cineál oréact bíor ann ?
- (b) Sgríob tráct ar an stoc 7 ar an áóbar a bíor ann.

L. 6-10.

1. (a) Abair an éeal éeactraimá den áimán reo.
Abair an óara ceactraimá; an tríoimacó ceactraimá.
Abair "Connlac Slar an íoimáim" so hiomlán.
- (b) Sgríob ríor so hiomlán é.

9. (a) Céard ab áil leir an Sáranaic ?
Cé'n fear a ceap ré don éosaí ?
Cé'n áoi a maib an Gearmáinneac ?
- (b) Sgríob trácht ar an mbairiamail a bí as daoine don éosaí nuair a torais ré.
10. (a) Cáit ó táinig an Gearmáinneac i zceirt ?
Céard a rinne ré ó fóin ?
A bfuair ré ríleáil ar bit óá óéanaíh rin ?
An bfuil a fear tuzta as an nGearmáinneac fóir ?
- (b) Sgríob ríor fearcár aiczioirac ar an nGearmáinn maí táinig rí un cinn an leic-éas bliááin moín an zcogaí 7 an méio tá óéanta as a muintir.
11. (a) Cé'n fáé a maib arim éom móir as an Gearmáinn ?
Céard a rinne rí leir an Rúire ?
Céard a éireo an oream a bí ra Rúire ?
Cé'n bail a bí ar an Rúire an uair rin ?
- (b) Óéan cur ríor ar an muo a éuit amac ra Rúire oe bárr an éosaí.
12. (a) Cé'n fear a bí ran Caóáac ?
Céard a rinne ré ?
Cé maí éiriz leir ?
Óéan cur ríor ar an zcaé a éuz ré réin 7 an Gearmáinneac óá éile.
- (b) Sgríob aic a' cur ríor ar an Caóáil, an áoi a bfuil rí ruióte, asur an caé a éuir an Gearmáinneac 7 a ráiríóte uirí ra mbliááin, 1917.

L. II.

11. (a) Abair an éasó éacámaia ó' aihán an tsuibniz.
Abair an oara éacámaia.
Abair an t-íomlán.
- (b) Sgríob ríor é.
- 13 (a). Cé'n fáé a bfuil meabair as muintir na héireann céard é zorta ?
Céard a énaic fear-rí ?
Céard a éuit amac ra oíoc-faozál ?
Cé'n fáé ar cuireat rzaaró ar zaeóil ?
- (b) Óéan trácht ar an oíoc-faozál (óá rgríob).
14. (a) Óéan cur ríor ar an zcuinníú a bí i zcuain zairb.
Céard a éuit amac ?
Céard óéarrat óaoine fóir fear ?
Cao a rinne muintir na Tuicéire ?
15. (a, b) Óéan cur ríor ar an mbail a bí ar Sárana i otaob beata ra ngeimheató, 1917-18.
An maib móirán plíur i nÉirinn ran am ?
16. (a) An maib baíanna maíte i nÉirinn ra bfozímair, 1917 ?
- (b) Sgríob cunnar ar éúrrá beata na héireann ra mbliááin rin.
17. Cé'n uair ba éasre beata a leizear ar Éirinn ?
An maib fóinn ar na óaoine a óéanaíh ?

L. 17-22.

18. (a) Cέαρo α βί ponn αρ αν Sαpanαc α θέαναm le έιpinn
pa mbl. 1918?
Cέ'n comaipeam α βί θέαντα αιze?
Cέαρo α θεαθ' ούιλ αιze α θέαναm?
19. (a) Cέαρo α βί curo θε na hέιpeannaiz α cεapaθ' ?
Cέαρo α θέαnpaiθε leo pan αρm?
α mbeαθ' don tpuaize αz αν θppancaθ' οόib ?
- (b) Cηpíoθ' upéacτ αρ ózλάcap ainoeóntac pá'n Sαpanαc,
γ αν τοcαρ α θέαnpατο pé.
20. (a) Cέαρo ο' pázaiθ έιpe pιαi pa pean-tpoζal ?
Tabair paímai αι pín.
Cέαρo α μinne αν Sáιnpéalaθ γ cέ'n baíl α cυaiθ αιp ?
Cέ na πλατα α ο' iméiz μοime pín ?
- (b) Cηpíoθ' cunnTap αρ αν τοcαρ α έáιmiz θε baíp iméaéta
na n-iaíai.
23. (a) Cέ iméαo peap α mapbuizte zac lá pa zcozαθ' ?
Cέαρo α μinne αν Rúipeac γ cέαρo ouhaipe pé ?
Cέαρo ab áil leip αν Sαpnaθ' ?
25. (a) Θεán cyp píoρ αρ αν mbail α βί αρ Sαpana mapoir le
beata pa ηzeim. 1917-18.
Cέαρo α έáιmiz αρ zannTan beata paθó pa θppane ?
- (b) Cηpíoθ' tpiáct αρ αν móio pín αρ paθo.

L. 23-27.

- III. (a) Abair αν cέαo cεατρ. θε " cυaipe αν λαoiz."
Abair αν oapa cεατρ. θε ; αν tpiómαθ cεατρ.
Abair αν τ-aihpán zo hiomlán.
- (b) Cηpíoθ' é.
26. (a) An moTap oúinn α θεiθ' α' paipeαθ αρ αν ηzaoiθ' ?
Cén paζαρ paζaiθ α βί i nέipinn pa mbl., 1918 ?
27. (a) An ceapτ το oúine zan áipα αρ biθ' α έabaipe αρ αν
uaiρ ?
Cέαρo α ζhíoρ αν θpéaz ?
- 28, 29. (a) An paib pé épzaiθ' oallaθ' mullóz α cyp αρ αν
Sαpanαc ? Cén páτ pín ?
Cέ'n cαoi α noéanna αν Sαpanαc bonn oó péin ?
- (b) Θεán cyp píoρ αρ ζhoτα Uí Conaill γ αν αιpα α βί αz
αν Sαpanαc αιp.
30. (a) Cέ'n oειp α cυip Paínnell αιp péin, cέαρo ouhaipe
pé γ cén paθ' náρ éipiz leip ?
- (b) Θεán cyp píoρ αρ na comaipeleaα α έáιmiz ina oúaiθ
γ αν páτ αρ cúipeαoap.
31. (b) Cηpíoθ' píoρ α' cyp píoρ αρ ζpáθ' típe γ oúpeacτ.
Cέ'n cαoi α paib píoρ-éipeannaθ le n' aiθneacTai ?

L. 28-48.

32. (a) Cέαρo é τaiθbθεapc ?
- (b) Θεán cyp píoρ αρ pzealaioeacτ na pean-aihpine i
nέipinn.

33. (a) Cέαρτο έ ταιόθρηίμ ?
 Δη πέτοιρ Δ λείτερο Δ έδβαιρ un cinn ι νέιμνν ?
 (b) Όέαν κυρ ρίορ Δη Δη ζσειρτ ρεο Δρ ραο.
34. (a) Ιννιρ ρζέαλ τί λυιρ ζο ηιομλάν.
 (b) Σζρίοθ έ.
- IV. (a) Δβαιρ Δη έέαο έεατρηάηα οεν “ Όάτοόη.”
 Cέ’η τ-αη οεν ύλιαόαιη Δη οεάηηαό έ ?
 Δβαιρ ροcλα Δη Δηηάηη Δρ ραο.
 (b) Σζρίοθ ιαο.
- 35 Όέαν κυρ ρίορ (ι ζcαιητ γ ι ρζήβηην) Δη Δη “ ηυ
 ολιρτεαηαό.” Δ’ ύρην Δ λείτερο Δ’ ηαζλή ηα
 ήέηηεαηη ?
36. Cέ’η έαοι Δ ηηβίοό Δη ραοζαλ ι νέηημνν λε ληηη οεάζ-
 ρίοζ, ηά ύ’ήοιρ οο ηα ρζέαλτα ? Ταβαιρ ραηαηλ
 ειλε Δηη.
 Cέ’η υΔηη ήυ έεαητ οο ηα οαοηηε ήειέ οίληρ οοη
 ηαζαλταρ.
 (b) Σζρίοθ Δηρτε Δη οίρλεαότ.
37. Όέαν κυρ ρίορ Δη οεάζ-ρταο, Δη ηυο ηρ cιοηρηοcαιρ
 λε ηί-ρταο γ Δη οοόcη Δ οέαηρταο ρί ι νέηημνν.
38. Cέ’η οειρ Δ cυηρεαό Δη Σαηαηαό Δηρ ρέηη λε ηηηηηηρ
 ηα ήέηηεαηη Δ cοηηηεάλ ρά cοηρ ?
- 41, 42. Σζρίοθ cυηηταρ Δη Δη Δέηύ cάηιόεαότα Δ έάηηζ Δη
 Δη Σαηαηαό λε ληηη Δη cοζαίο γ Δη ηυο ήα cιοηρ-
 ηοcαιρ λειρ.
- 43, 44. Όέαν κυρ ρίορ Δη ζηοότα γ τρηάότ cεαηηαηζεαότα Σαηαηα
 γ Δη τ-αέηύ Δ έάηηζ οηέυ λε ληηη Δη cοζαίο.
- 49, 50, 51. Όέαν τρηάότ Δη Δη υζοαη Δ ήί λειρ Δη ζcοζαό.

L. 62-64.

71. (a) Ιηηηρ ρζέαλ ζαοαίοότε Cύηζ’ υλαό.
 (b) Σζρίοθ ρίορ έ.
73. Ιηηηρ ρζέαλ Δη ηάοηρ’ Δηηα γ Δη τρηοηηαηζ γηλ.
 (b) Σζρίοθ Δη ράηηρ Δη ζο ηιομλάν έ.

L. 93.

106. Ιηηηρ ρζέαλ Δη “ Όυαόαηηα Ιηεαηηα.”
 Σζρίοθ ρίορ έ.
 Όέαν τρηάότ Δη λεαέΔηρ Syngé.

LETRIÚ SHIMPLÍ.

The following, as in the case of An Giolla Dubh, is a modification of the Bergin-O Keefe method. It must be made clear that this is not a phonetic representation, in the scientific sense, but rather a mixture of Irish and English phonetic systems. When this is taken into account it represents the pronunciation sufficiently closely to be of considerable practical use.

The following modifications of the Bergin-O Keefe system have been introduced: (1.) Initial front *l*, *n* (before *e*, *i*) and interdental *l*, *n* (before *a*, *o*, *u*) are written *ll*, *nn*, where they are so pronounced, except where capitals (L, N) are required, (2.) *y* is written instead of *gh* for *ò*, *é* slender (front open). (3.) *u*, *iu* are given for unaccented *a*, *ea*, especially before *r*, *m*, *ch*. In the article, *a(g)*, and other words which are fairly phonetic as they stand, e.g., *fionna*, *móra*, *a* is used. Occasionally *io* is put for unaccented *ea*. (4.) *u* is written for *o* in *gu* for *go*, etc.

It is to be noted that *y*, as a vowel, represents an open *i*-sound; accented *ea*, *ai* a low front vowel (except before *c*, *ch*, *g*, *n*), like *a* in 'cat'; *oi* is a mid-mixed or mid-front vowel. *ei* is a diphthong. *gh* is a back open voiced consonant. More normal or alternative pronunciations of some words are given in brackets.

Extract V. represents W. Mayo pronunciation; VII. was copied in S.W. Sligo.

A GOBÚ 'NNÍOS (l. 3).

D'imí shin agus hánic sho. Nuer is mú'n fian shea's goiri'n chaur. D'imí'n fian agus hánic fyhti. Má ví'n Gäl torshuch sáruíhi gu wár nna troda [troida] bu shachd measa ví'n Gall. Ní rau'nn tíochd a-nniar ánn nná'n llahur a ví insa nGäl. Ní rau'nn acwinn er a tíor-sgláwíochd egi. Hánic a shgéal áhish gu ro shé 'cúlú. Bu geaill llé yvnnish Dé gun té ví wad fá [fy] ghruem a shgéal shin. Hánic mishnniuch gun Ghäl agus hóig shé 'cheann. Aguish nni gu nnea-himiúil gun faitíos a doisuch é ach gu mall, mall, gu hairiuch agus gu cúramuch gu dug shé féachuint fy agus hairish. Agus bu geaill llé cearcull nna gréni a gobú 'nníos hair wulluch cruic [cnuic] madin vrea háwry 'gus a cur luinnir er chruc [chnuc] agus er yleann a t'áwurc a ví lé feceál egi er wachuirí breá, míni sgohucha agus er yleannta [yleanntu] éagsawla a híri dúchaish. Ví nna tallta [tallty] breá inshin gun vrég, nna coillti 'gus gu fiú nna guishlleán.

DÍSHLLIUCHD (l. 34).

Ví shé 'geshd sa tean-aimsir lé llinn ry maich a ve 'geannas nna hÉrionn nnár vinni lesh nna dyní ceol nna clárshy (a) chloishdeáil nná glór 7 cainnt a chéli, gu míoch toru céatuch er chur is meas er chryv 7 iasg er innviur. Ví shé 'geshd gu meahuch [meahú] a cur, gu llocuch a meas 7 gu drégiuch a t-iasg a t-innviur le llinn a droch-ry. Shin mur ò-ye, nnuer a veoch ry maich ánn nnuch meoch nna dyní a bryn nná 'g achrann lé chéli 7 gu meoch a syl er aues 7 syhur nna veur ag 'ol [a dol] i dairvi gun tír nnuer a veoch chuili rud er a góir. A té chainic [chuinic, hinc] a droch-wail a ví er a Rúshi lé goirid 7 lé bliannty a-nnuas tici shé é shin 7 gu-dé 'n chreach a nís shé er rychd droch-ry ve os a cionn nnú droch-ylíú ve'r bun innti.

Á guiriuch muinntir nna hÉrionn gu huil a chéli rychd nnú pobluchd er bun chaihídish er fad a ve dílish gun [dun] rychd shin 7 gun rialtus a veoch ghá shdíúru. Chaihídish dlíú a chur er bun a yearuwóch cohrum nna Fénni 'hóirt dá guch fear 7 nnuch lliciú [lliciuch] éagóir a yionú 'r än-nneach . . . Má vionn uívir veog er a layd sa tír nnuch mé glacú acú lesh tarnneó shé achrann 7 troid.

V. A CHRUACH (l. 46).

Má wairim-she fén gu goirí 'n chuach,
Rachud-sa gu Muruishg ish díonhud ann mu chuert :
Níol nna dyní innsho mur chleachd mishí, syhúel nná
suerc,
Ach mur ywáy gun ghlas-dair a snuify lé tuey.

Bíonn frych cruá', casdy hiar er a gruech,
Bíonn shuc orhy, fearhuinn, gy, shnneachda 'gus fuachd;
Ní fychuin a chleachdamur-nní nná bární clada'
chruey,
Ach rán shlleawín cruihniuchda 'sh **nní** ro sú nna
heornna úenn.

VII.—CUISHLLEÁN Í NÉILL (l. 70).

I guishlleán í Néill tá 'nn té úd lé gur chaill mé mu hn̄a,
 Shé binneas a béil a chuirhiú éanlly nna coilliú un suen,
 Shé sawil a véarhuinn ghá mén w̄aich's du leagun a súl,
 Fíor-uishgi 'nn tlévi 's é 'g-éaló er maidin llä chiúin.

Bé mishi fén eg-imiuchd 'sh nní fillhi [illhi] mé gu blien
 ó 'nniú,
 Shé 'n fá eg-á-na wuilim, doir gu d̄ivin mur fuer mé
 'n gú,
 Shé 's brí w̄ór gun giniúint ve góil timpull mur veof
 éan gun triv,
 Agus mur bósa mu sdór mishí gu lligi Dia 'nn tláinnti
 ghum.

Á veceá-sa 'n sbér-vean 's í 'nn-éidiú vreá shupa Dé
 Luen,
 Shúl hart gu sbériúil is ag ärmychd hairt-timpull a
 chuen,
 Ní feasuch mé a llehidi ve ó Ęrnni gu Corcy-nna guan,
 Lé nn-a gili, lé nn-a mén, lé shgév vreá (i)s lé llasú 'nna
 gruey.

OLC AGUS FUA (l. 86).

Níl än cheó gu nna nneahí shin nnár w̄air gu dí llá
 'nn llä 'nniú. Níl än cheó acú nnár cuiriú (a)g obuir
 sa gogú [gogu] tá hrësh a chríochnuíhi. Níl än cheó
 acu nnár cuiriú a feochú lé spreacú 'hóirt gu nn' inniull
 gur bainiu nna feochdy fionna easdú. Níl än cheó
 acú nnár cuiriú shíos a-ríshd agus a-ríshd elí. Nuer
 a víoch a t-olc a víoch ag muinntir nna régiún cōihíuch
 ghá chéilí i nnáil lé ve ídíhi cepty bréagy lé fear-is-bár
 uile údrú. Má ví än chosúluchd lacy [laca] er a nn-olc
 a ví gun nnáwid curtí fear-is-bár guel er a tiní 7 fear-
 is-bár bolg ghá héidiú. Má ví ännuini eg eirí torshuch
 gun vleó 7 a brai[h] matiunus a hóirt sa nn-olc a ví
 díonta [díonty] cepty bréagy lé n-a chory a-ríshd.
 Cepty ufás i mulluch ufásh 7 éagóir i mulluch éagóra

lé n-a spreagú 7 lé n-a hédiú. An truey i geann a ghrá
 víos eg fear nnú mny [mry] gu fáshdín lag, óg curtí
 (a)g obuir iad nnuer a bainntí nna lláwý gu nna páshdí
 má b'íor is nna shgéallty móra 'gus is nna pápér
 nueyuchda. Ní aca ännuini iad dá mainnt a-nnuas
 ach bu chuma shin. Níl olc ghá vèd nnuch ea 's fusa
 creshdinnt gu wuil a lehid ánn. Uer er [a] bich a
 víoch a tini [tiní] a llagú 'gus a t-inniull a fuarú, nní
 ro le díonú ach tilli gu nna crâwy [cnâwý] a chur shíos.

- alarmist : (rumour) ρζέαι υατέβαιρ 15.
- alas : (1) μο έμεαδ IV, 13; (2) μο λέαν I, 4.
- alight : αι λαραδ 59.
- alike : μαρ α έελε 81; 1 ζσοραμ-λατ le 46.
- allege : (1) τά ριορ-λυαδ 90; (2) ουνε α ραμλνιζτεαι κορη leir 87.
- alliance : (1) ράμντεαδαιρ 29, 31; (2) ράμντιοεαδτ 54, 90; (3) 1 ζσοηραδ II.
- allied : να ριοζαδταί ράμντεαδ 80, II5; (— with) 1 βραμντε le 50.
- all in all : ιρτεαδ le έελε 16.
- allot : ριορ ζεαλλ οια οό 30.
- although : αιδ 5.
- almost : (1) όρ αν οομιαν bunάιτε αιζε; (2) 1 ποάιλ le βειτ ιμτιζτε 55; 80, 98; (3) ζεαλλ le 4; (4) ιονανη ρ buaίλτε ρυαρ 5; (5) ταμναιντ αι τά οημεαδ 16.
- alone : βεαδ ρειρεαν ασημαε 25; μ'ασημαε IV, 10; (not —) νί ή . . . αμάν 5.
- always : ζο ριορημαίθε 7.
- amber colour : όμραδ.
- amongst : (1) ιορη νάμνιμν II4; (2) αι α έυαλλατ 101, αι ριοζαδταί μόρα αν οομιαν 46.
- ancestors : g. ρινηρηρ 6, 98; bunαδ 46.
- announce : ο'βυαζαιρ 84; τά ρέ ιηρ να νυαίθεαδτα II.
- announcement : v. proclamation.
- annoy : α' οέαναμν βαιλ οόαιρ υιμτι 66.
- any : ζαν αιντ αι αον βλαρ α έυρ έυζαμν 15.
- anything : ναδ βρυν αον έεο le αιλλεαδ αιζε 53; II6.
- any way : αι αον νόρ 8.
- anywhere : αι όρμν αν οομιαν 87.
- apparatus : (1) ζλέαρ 10; (2) ινεαλλ 10.
- appliance : αειμνν 52, 98.
- apply : (— oneself) αν ενάμν α λύβαδ 80.
- appraise : νί μό να ριν α βί ρέ μοιταδ αι αν όλ 121.
- approaching : (closely) α' τεαηναδ leir 41; 49.
- approximation : buίle - ρά - έυαμνν II3.
- area : λίμνρτέαιρ 12.
- aristocrats : να βοικ ιμόρα II.
- arrange : βί αεραμνζτε ααορημν 73.
- arrow : ραιζιτ 88 (pl.).
- article : αημαδ 2.
- as : τρ ήυαμν νίορ αιμθε 12; (— for) ρα ζαίρ ριν θε 15, μαμνν le; (— it were) μαρ οόμζ θε 36, 60, 79; (— soon as) αδ ζο οτμζε ριαδ 38; 78.
- aside : οά αιτεαμν οο leίτμζ 103; 58.
- assembly : ιρ ζαδ αον οάιλ 48.
- assertion : αν έαιντ ριν 85.
- assist : le αβρνύ leir 21; αιμνιζμν le 38.
- associates : α οάιταί 37; αυαλλατ; α έμνρ 84.
- associate with : έορηρ ρέ 14.
- association : κομνυετ να ζαμνν-λνζαδ 93.
- assuredly : ζαν βρμνζ 4.
- asunder : ό έελε.
- at : βί οαομν αιρle αι ομννέαιρ ιρτιζ 34.
- atheists : λυετ αιν-έμννιμν 105.
- athletics : αειαιζεατ 107.
- atrociousness : υατέβαιρ 99.
- attack : (1) ζο οτμζ ρέ ιονηρμνζε μνλλεαδ ραοι 12; (2) α ο'ιονηρμνζ έ II; (3) 1 η-έαοαν α έελε II, 77.
- attend : (1) (— to) α ρμοιδ 101; (2) le ρρεαρταλ οον οβαιρ 33.
- attendance : ζιολλατ 34, αιρε.
- attention : (pay —) ιρ μό αν άμν α βίορ αιζε αιρ 22.
- attitude : (change of —) έάμνζ μαλαμν έορηαιρ αιρ 43.
- attribute : οε βυαδ α να ρζέαιν-οεαδτα 32; v. peculiarity.

authority: (1) υξοαμάρ 92; (2) μυσθ βρέαζαδ ζαν δον υξοαμ 35; (3) (maintain —) ceannaδ a coinneál ar tír 35; (4) φορλάμαρ 102.

authorize: αξ υξομύ na hoibne 86.

avail: (without —) ζαν δον μαιτ όοίβ ann. v. useless.

available: ar pázail 106; (make —) a cúm ar pázail 91.

avaricious: pl. γαντααδ 39.

avenge: le óiozaltar a óéanaím ar 100.

average: innleact coimérom 81; (on an —) ιρτεαδ le céile 16.

avoid: (1) íeacáint 115; (2) v. forsake.

Back: (keep —) coinneál cúil ar a céile 120.

backing: (1) ní maib cúl τοιμc acu 62; (2) ζο βφυιλ έίμε τεανη ar a coimhce 95; ζαν τεανηαδ ar a cúl aize 25.

bad: (— deed) oo-beapc 20; (fare -ly) cúaró oroc-bail ar an leaδ 78; ζο μααδó balance: (1) (— of profit) beiró bhabac éizim ar 44; (2) eap-ιr-báim 95.

balsam: íoc-írláinte 97.

band: a cuállact 12; a tírúp, 85.

banish: oíbmζεαδ 105; 33. 105.

bankrupt: (become —) óá bμpεαδ 24.

bare: (— livelihood) μυαινε a mbéil 94.

barely: naδ mbaineann ar éizim leir 59.

bargaining: a' μαρζαιóεαδ 11, 94.

barren: ba cμann ζαν μαδ 30.

batch: oopζáim beaza 19.

battalions: caáanna 5.

bear: fμilinnt 11.

beating: lapζaδ 39; ní beaδ cinneαδ ar biδ 46.

beautiful: μαipeαδ 5; ípéipea- máil VII, 22.

beautify: cúm ail 7 rlaδc ar a tír 79.

because: ar uct ζμpib aσ 40; 108; apae 12; (— not) cailleαδ íaσ o'εapβαio eolap 13;... ζο βφυιλ leipz omz 73.

beer: beoim 11, 7.

begin: o'áitiz ré a' píoααδ apcú 57; τá an cμoio ar bun.

behaviour: (good —) oεáz-íταio 37.

behindhand: péapc o'pázaiδ éime pμa 20; o'pázαo ré an pεap ιr pεapm un oεimó 46.

believe: (1) a bpeazhú 85.

believe: (make —) le cup 1 ζcéill 59, 87.

belong: (1) ril pμaζ ζμp oen boicteanaδc an ζαeóilz 48; (2) ar μyσ a bñan oó 35; (3) oon té ar leir é 12; (4) loimhμ naδ mbaineann leir an paozál pεo 59.

benefit: comáimle a leapa 20; 54.

beside: cor na teineαδ 72; coir cμázα 109; ζopc ar éaób muinge 73.

besides: (1) ar ζμalaím 2; (2) táimμ rím 33.

best: (1) an pzoδ 6; (2) (level —) ar a mbionoa 39.

bet: zeall eile a cúm 12.

betake: euz ré na méizúim oó péim 110.

better: (for —) aérú un pεαβair; (— off) ζο mb' pεapm an bail a beαδ ar šapana 57, cf. 25; (— times) nuaim a bí an paozál ζο maic 48.

bind: a ínaδmaδ un a céile 21. bitter: cío ζο mba oimh léi é 57; (— experience) ιr íaσ péim a pμaim le léizεαδ é 13; (— want) ζεap-anpóz 94.

bitterly: (— repent) óéapμa cμio acu aicmζεe cμuaio ann 38.

blame (v.): cé tóizpεαδ rím omcμ 53; 11; (to — for) ιr cionncac leir 86; 41; ιr

ἀρ . . . ἃ βέαρ ἀν λοῦτ 16.
 cf. cause.
 blame: μιλῆαν 49.
 blind: ὄλλαθὸ μυλλόγ ἃ ἔυρ
 ορῆυ 84; 28, 100.
 blood: (— letting) β'φυρρυτῶ
 φυιλύ ἀρ ἔεανν ἔαρμαῖ 51;
 φυιλ ἃ ρῥαοιλεῶ 77.
 bloodshed: ὄορταῶ ρῶλα 115.
 blot: (on character) ἀν ρμάλ ἃ
 βί ἀρ 110.
 blow: ἱαρμαῖῶ 11, *pl.* ἱαρμαντα;
 buille.
 blow (v.): ῥο ρέυε ρέ 26; ἃ'
 ρεορθεῶ ῥαοιῖ 26.
 boasting: μαοιῶεἰν 14, 87;
 ῥαιρῥε ἃ ὀέανἰν 12, 28.
 boastful: ῥαιρῥεἰν 78.
 Bolshevism: ὄολρῑβεἰῶ 116.
 bond: (— of unity) κυμανν 31.
 bondage: (1) 1 μβμυῖ 1; (2)
 ὄυβ-ὄοιρρε 91.
 boon: ροιῥεἰρ 33, 121.
 booty: ἔἰῶἰλ ἔιρῑν ἃ βεῖτ ἃιρῥε
 44; 115.
 both: ἀν ὄἃ ἔυῖ 120.
 boundary: τῶρἰνν 52, 103, 116.
 boy: (play —) βυἃῖἰλ ἰμεἰρῑῶ
 106, b. βἰρρε 107.
 brave: (1) ρεἰρ μῑρμῑῥ 12; (2)
 ρρῶἃντα 5.
 bread: (earning one's —) ἃ'
 ραῶρῑ ἃ λαε 77.
 break (v.): (day —) ῥεἰλ ἀν λά
 72.
 break up: ὄἃ βῑρρεῶ 119.
 breed: ἀν μῑανἃῖ ἃτά ἀνν 90;
 βυανῶ.
 bright: (1) ἃεἰἃῖ 111, 18; (2)
 ῥῑοῶἰν βεἃῥ, λοῖνῑἃῖ 5.
 brighten: ὄἃ ῥεἰλῑ 59.
 brightness: (1) ρυβἰἰλῃεἰρ 119;
 (2) λοῖνῑἰρ 5; ὄεἰἰἰἃῖ 21.
 bring: (— about) ἃ ἔἃβἰρῑ 1
 ῥεῖρῑ 87; ἀν ρῑῶῖἃἰν ἃ
 υῥῑῑῑ 87; (— to light)
 ροἰἰἰῑ 100.
 brink: (— of precipice) τἃ ἀν
 ἃἰἰ ἰἃρῑῖῃῃῃ ραοῖ 25.
 broken: ἃἃοῖῃῃ 111, 14.

brotherly love: βῑἃῖῑεἰἃῖρ 87.
 brow: (sweat of one's —) ἃἰἰῑ
 ἃ ἔἢἃἰν 10.
 brunt: (— of fighting) ἀν ρῑῑρἃῖ
 ἃ βῑ ἃ' ὄυἰ 1 ἢ-ἔἃῃἃἢ ἢἃ
 βῑἰἃῖρ 43.
 brute: βῑῑἃῖῥ ὄἰῃἃ 40.
 budge: ρεἢἢἃῖ ἢῑ ὄἃἢρῑ ρέ
 ἃρῑῑ 86.
 "bug": (big —) βῑῑῑ ἢῑῑἢἢ 48;
 77.
 build: ἃρῑῖ 7 ὄέἢἢἢἢ 107.
 building: ροῖρῥεἢἢ 104.
 bulk: ρυῑἢῑῑ ἢἢ ἢῑἃοῖἢ 30.
 bullet: ρῑἃῖρ 43.
 burn: (— one's fingers) ἃ ὄἃ
 λάἢἢ ὄῑῑῥῑῃ.
 burst: ἃ' μαῖῑἢἢἢ ἃ ὄῃἃἢῑ 12.
 business: ῥῑῑῃῃ; (private —) ἃρ
 ὄῃἃῑ ἃ βἢἢ ὄῑ ρέἢἢ 39.
 busy: ἃρἢῑῑῑῥῑῃ 5.
 by: (1) ἃρ ἃ ῥῑῑῑῑἢῑῃῃ ἃ
 ἃῑῑῑῑῃῃ ῑῑ ἃἢ ὄἢἢἢ 30;
 (2) ὄε οῖῑῑῃ ῑρ ὄε λά 71;
 (3) ἢἢ ἢ-ἃ ῑῑἢ ἃ ἃῑῑῃ 28, ἢἢ
 ὄυἰ ἃἢἢἢ 93, ἢἢ βεῖῑ 1;
 (4) ὄ ῥεῑἢἢἃἃῖ 82; (5) ὄἃἢῑ...
 bygone: ρἃ ραῑῥἃἢ ἃ ἃῑῑῑῑῑ
 120.
 calamity: ἃἢἃῖἢἢ 5.
 calculating: ἃ' ἃῑῑἢῑἢἢἢ 18.
 calculation: ἃἢῑῑῑῑ 71; ὄο ρέἢῑ
 ἢἢῑ ῑῃ ῑῑἢ ἃῑῑἢῑῃῃ ἃἢῑῑ
 16.
 call: ῥο ἢῥῑῑῑῑ ἃἢ ἃῑἃῖ V, 9.
 calm: ρῑῑῑ 114.
 camouflage: ὄἃἰἃῖῑ ἢἢἢἢῥ ἃ
 ἃῑρ ορῑῃ 87.
 can: (1) v. able; (2) (— not) ἢἢἢ
 ῑἃῖῑ ὄ'ἢῑῑῑῑῑῑῑῑ ἢἢ ῑῑῑἃ
 ἃῑῥῑ; (3) ἢῑ ῑἃῥῥἢἢἢ ὄἢἢἢ ἃἢ
 ἃῑ ἢἢ βῑρῑῑῑ 82.
 capture: ῥἃῖ ρέ 12.
 carefully: ῥο ἢἢῑῑῑῑ ῑρ ῥο
 ἃῑῑἢἢἢἢ 4.
 careless: ἢῑῑῑῑῑῑ 58.
 carousing: ὄῑἢἃῖἢῑρ 45.

- comfortable: (1) ῥόκαμλας 65; (2) συμπόριτεας 65.
- command: ní θε ομοῦ θε δ θεῖτ ὄλιρ ὀδῖβ-ραν 35; (at his —) βί αν ραοζάλ αν δ κομαιορτε πέιν αἰσε 42.
- commence: v. begin.
- commerce: γνωτα τράκτάλα 42.
- compact: κολλησάθ 76.
- companionship: δ βυαῖλ κομηάσ-άκτ αν δ κέιτε 73.
- company: κομλουσασ αν I, 4.
- compare: níλ ράμῖλ αου τε ταβαιορ ανη 85; ι ζκομόριταρ τε 43; (—d with) αν ζυαλαῖνν 2.
- comparison: (in —) αν ζυαλαῖνν 2.
- compel: κωμφορσίρ ιαλας ορτε 88; 24, 94.
- compensation: bu θεαζ αν έριμ α κωβηασ ρί ιονηου 65.
- competent: ζυη ρεαρ αν ράρ οη σαρῖαδ 2.
- competing: αζ ιομαθ νό αζ κομῖνιτ leo 102; 52.
- complain: (1) ὀεανρα πέ κλαμρῖν 41; (2) α' κερακτ 25; (3) τά ζο leoρ ὀαοιηε καραιορθεαδ 25.
- complaint: καραιοι I, 5.
- completely: δ θεῖτ θεαλυζτε αμας ζλαν εαρζαρτα ο σαρῖα 29.
- complexion: ρηασ VII, 5.
- complimentary: βλασμας 66.
- compose: (— dispute) δ μερὸ-τεοκῶ αν τ-ακρῖνν 5; κυμασὸριμεακτ 110.
- compositions: ὀμεάκτα 6.
- comrade: δ ράιρτιζτε 46.
- concern (v.): ὀον τε δ μβαινεανν ρη ὀό I.
- condemn: κλιζτε un δ κροκτα 87.
- condition: αν κωνηου αν 85.
- conference: (assembly) ὀάῖλ 84; ρηῖθεακῖν 17; κομῶάῖλ 97.
- confess: τά πέ ανῖουζτε αου 90.
- confident: μωιζῖνεαδ 62.
- conflict: un τεανζῖμάλα 103.
- confusion: g. ρεακμαῖλ 27; κωρ πέ ζαεοῖλ αν μεαρβῖλ 29.
- congregate: ζο ζκοκωιζεανν ριασ τε κέιτε 88.
- connected: (— account) ní βρυαορμεαμαρ αον βαρῖνν αν αν ρζέαλ ρη 63.
- connection: (1) ηακ μβεαθ βαιητ ηά ράιρτ αἰσε τε ταοβ 76; (2) (marriage —) αν ζαοῖλ ηά ὀάῖν 82.
- conscript (v.): δ έιζηῖνι ιρτεαδ ρη ανη 58.
- conscriptio: ὀζλάκαρ, v. αηηοε-ὀνταδ 18.
- consequence: (natural —) τά α ηοκτ ανη 8; 21; (of any —) ní ηεαοάῖλ ηυο αν βε κωμῖα . . . II.
- consider: κομαιορεανν ριασ 112.
- constitution: (change of —) μαλαορτε ὀλιζῖθ 84.
- consult: (1) ζο ηγλακασ πέ κομαιορτε leo 38; (2) ζαν αν μερμεακῖναδ α κεαοῦ 80; 77; ζο ζο ζκεαοωιζεαο πέ αν η. 80.
- consume: ὀοῖνι.
- content: (heart's —) αζ ιτε . . . αν δ ῖνῖαν 42.
- contingent: ρηυαζτε ρεαρ 14.
- continual: αν τρῖορ-ρζλάβηοῖ-εακτ 4; α' ρῖορ-ρέακῖνε αν ηα ηεαλα 26.
- continue: (1) μά ῖνῖαρεανν ὀοῖβ 42; (2) μά λεανν ριασ ὀι 37; cf. κωκωιζ πέ αν βάσὸι-μεακτ 109.
- continuous: (— exertion) αν τρῖορ-ρζλάβηοῖεακτ 4.
- control: (1) ní βεῖρ αον κομαιορτε αζ ηα ζαεοῖλ 7; (2) τίρ α βεαρ ρά ηα ρηῖνῖαθ 35; 10; (3) α κωζαρ ρμακτ αν κωρ ηα ηηῖνῖν ὀαοιηε 86; (4) α ζλακ . . . ρορῖάμαρ αν κηηηη 35; (5) (in —) ι κωρρ 87; (6) ι ζκεανν αν 11.
- control (v.): (— food) ηαρ α ὀεανῖν αν αν μβεακτα 17.

convenient: κομαιοιτε κομιστας 80 (S. F.).
 convention: ἐπίσημος νόμος οὗτος ἐστὶν ἡ ἐπισημοσύνη 84; κομιοσύνη 97. Cf. κυριοθεσία 17.
 cool: (1) ἡ ψυχρότης II 4; (2) τὸ ψυχρὸν ἐστὶν ἡ ψυχρότης 22.
 corner: γωνία 6; ἄκρον (in a tight —) ἡ ἄκρον-ἐξέλιξις 5.
 corner (v.): τὸ γωνιάσαι τὸ ἄκρον 76, 96; 12.
 corpulent: σαρκοειδής 5.
 correspond to: ἔχει ἡ ἄλλη ἡ ἀντιφωνία τοῦ ἑαυτῆς 106.
 corrupt: φθόρος 39.
 cost (v.): κοστίζω 103.
 cottage: οἰκία 72.
 counsellors: v. advisers.
 country: (1) ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 21; (2) (foreign —) ἡ ἐπισημοσύνη ἐπισημοσύνης 92.
 course: (1) (run —) ἡ ἄλλη ἡ ἄλλη ἡ ἄλλη 10; (2) ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 43; (3) (— of time) ἡ ἐπισημοσύνη 22, 30, 33.
 cousins: ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 75.
 covetous: ἐπισημοσύνη 16, 54; ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 82.
 cowardly: ἐπισημοσύνη 46, 101.
 crane: κορυφή 73.
 credulity: ἐπισημοσύνη 86; v. gullibility.
 cribbed: ἡ ἐπισημοσύνη 111.
 cripple (v.): (1) ἐπισημοσύνη 5; (2) ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 6.
 crooked: (—action) ἐπισημοσύνη 37.
 crooked: (—ways) ἐπισημοσύνη 38, 75.
 crop: ἡ ἐπισημοσύνη 15, 16, 105.
 crow: ἐπισημοσύνη (S. F.).
 crowd: (— of men) ἐπισημοσύνη 42.
 crown prince: ἐπισημοσύνη 50.
 crown: (— of beauty) ἡ ἐπισημοσύνη 119.
 cruel: ἡ ἐπισημοσύνη 47.

crush: (1) τὸ ἐπισημοσύνη 103; (2) ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 23.
 crushed: ἐπισημοσύνη, III, 14; ἐπισημοσύνη.
 crying: ἐπισημοσύνη 66.
 cultivate: ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 81; 11.
 cultured: (1) ἐπισημοσύνη V., 11; (2) ἐπισημοσύνη II, 22.
 curlew: ἐπισημοσύνη V, 3.
 curly: ἐπισημοσύνη III, 22.
 current: (— events) ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 21.
 currents: ἐπισημοσύνη IV, 5.
 cut: (— down) ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 79; (— to pieces) . . . ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 86.

Damaged: ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 16.
 damning condition: ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 55.
 danger: (1) ἐπισημοσύνη 86; (2) ἐπισημοσύνη IV, 13.
 dangerous: (— sea) ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη IV, 18.
 dawn: ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 72.
 days: (former —) ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 5.
 dead: (1) τὸ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 78; (2) τὸ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 71.
 deadly: ἐπισημοσύνη II, 11.
 deal with: ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 106.
 dear: τὸ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 16; τὸ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 45.
 decay: (1) ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 46; 93; (2) (into —) ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 21.
 deceit: ἐπισημοσύνη 55.
 deceitful: ἐπισημοσύνη 37.
 deceive: (1) ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 57; (2) ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 28.
 deception: τὸ ἐπισημοσύνη ἡ ἐπισημοσύνη 23.

decent : ἀρ ποῖναῖν 53 ; ἡσαναῖαι
 decision : ἃ ἔπειτ φέιν 106.
 decline : νόρι ἔοραῖξ ἡαῖοῖλ ἃ
 μεαῖ 1 ἡαῖαρτ 93 ; cf. decay.
 deed : (evil —) ἑο-βῆαρτ 20, 38.
 deep : ναῖ ἑλῖνῆ 1ρ φῖρῆ ρῖαρ
 ἀρ ἀῖαρτ 90.
 defeat : (1) νῦαιρ ἃ ἔπειρῆῶ οῖρῦ
 1 ἡοῖοη τῆαῖλε 46, ἔπειρῆῶ
 ἃ τῦαῖ οῖρῦ 3 ; (2) 1 ηοοη
 βῖαρτ βῦαῖῶ ἃ ἔαιρτ ἑο 21 ;
 ἃ ἔαῖρῶ βῦαῖῶ ἀρ 79 ; (3)
 ἡο ρῖαῖ οῖλ οῖρῦ 3, νῦαιρ
 ἃ ἑαῖῶ ἀρ ἀρ ἡρῖαῖν 46 ;
 (4) βἃ ἑαῖαρτ ἡαῖῶ ἃ ἑλαῖῶῆῶ
 3, 5 ; (5) μαρ ρῖῦῶ ἃ ἑαῖῖ
 ἑῖρῆ ἀρ βῖαῖρ ρῖη 14.
 defenceless : μαοῖ 88.
 defender : (1) ἑορῖαῖοῖρ 101 ;
 (2) ἀρ ἑρῶῖ ἑορῖαῖ 13.
 degrees : (by —) 1 ἑαῖαῖῶ ἃ ἑῖλε
 1, 41.
 delay : ἡο ἡοῖηηῶῶ ρῖαῖ μοῖῖ
 ἀρ ἑῖρῖ ἡἃ ἡῖηῆαῖη 38 ; ἃ
 ἑοῖηηῶῖ ἑῖρῖ ἀρ 83.
 delight : (1) ἑοῖβῆαρ 85, V, 8 ;
 (2) ἡῖοηῶαρ 38 ; (3) ἑῖῖῖαρ
 22.
 demand : (1) ἀρ-ἑαῖηηῶῶτ ἀρ ἀρ
 ἡῖῶῶ ἃ ἑῖ ἡηη 45 ; (2) ἡῖῆῶῶτ ;
 (3) ρῖαῖῶῶ.
 demented : ρῶῖῶῶρ ἑῖῖῖῖ 108.
 demoralized : ἑῖῶῖῶῶ 46.
 denounce : ἃ ἑρῖαῖῶῶ ἀρ ἑῖῶῶ
 ἀρ ἑρῖῶῖῶρ 25.
 deny : (1) ἃ ἑρῆῶῖῶῶ 112 ; (2)
 ἡῖῶ ἡἃ ἑῖῶῖῶ ἃ ἑῖῶῶῶ 35 ;
 1, 12 ; (— to) ἡἃ ἑαῖρτ ἃ
 ἑῖῶῶῶ ἀρ 17.
 depend : (— on) ἡῖ ἀρ ἃ ἑῖῖῖ ἃ
 ἑῖῶρ 58.
 dependence : ρῖῖῶῶῶρ 58.
 depopulate : ἑῖ ἑαῖῶ ἡἃ ἡῖηῆαῖη
 ἑῶ ἡῖῶῶῶ 91.
 depression : ἑῖῖῖῖῖ 89.
 descend (v.) : ἃ ἑῖῖῖῖῖ ἑῖ 90 ;
 46.
 descendant : (v.-s) ρῖῖῶῶ 47, 98 ;
 ἑῶ ἃ ἑῖῶῶῶ ἡ ἃ ἑῖρῖῖ ἑῶ ἑῖρῖ
 47, 48 ; ἡῖηῆαῖῶ 14.

descent : ἑο ἑῖῶῶῶ ἑῖηῆαῖῶ 5
 (by —) ὁ ἡῖηῆαῖῶ 82.
 describe : ἃ ἑῖρ ρῖῖῶρ ἀρ 32.
 desert : ἑῖρῖῖῖῖῖῖῖ ἡη ἑῖῶ 3.
 desire : (1) ἑῖῖ 31, V, 6, ἑῖῖ 7
 ἑοῖη ἡἃ ἡῖῶῖηη 35, ἑῶ ἑῖῖ
 ἑῖῖ 31 ; (2) ἡῖ ἑῖῖ ἑῖῖῖ
 ἑῖῖ ἃρ ἃῖῖῖῶ 25 ; (3) 1ρ ἃῖη
 ἑῖ ἑῖρ ἑῖῖῖῖῖ ἃ ἑῖῖ 1 η-
 ἡῶῶῶρ 104.
 desolation : (idea of —) ἑῖῖῖῖ
 ἡη ἑῖῖῖ ἃ ἡῖῖῖῖ ἑῖῖῖ ἡη
 ἃῖῖῖῖῖ III, p. 23.
 destined : ἡῖ ἑῶ 1 ηῖῖῖῖ ἑῖ
 ἡῖῖῖῖ 33, ἡῖ ἑῖῖῖῖ 1 ηῖῖῖῖ
 ἑῖῖῖ 12.
 destitution : ἑῖῖ 75.
 destroy : ἡη ἡῖῖῖῖῖῖῖῖ ἃ ἑῖρ
 ὁ ἡῖῖ 52 ; ἡῖῖῖῖῖ 24.
 destruction : (lead to —) ἃ ἑῖρ
 1 ἡῖῖῖῖῖ ἃ ἡῖῖῖῖῖῖ 78, 59 ;
 ἑῖῖῖ 36.
 despondent : νόρι ἑῖῖ ἑῖῖῖῖ ἡἃ
 ἡῖῖῖῖῖ ἃῖ ἡη ἡῖῖῖῖῖῖῖ 46.
 develop : ἑῖῖῖῖ ἑῖ ἑῖῖῖῖῖῖ
 ἡῖῖῖῖῖῖῖῖ ἃ ἑῖῖῖῖῖ 97.
 device : (his own —) ἃρ ἃ ρῖῖῖῖῖ
 ἡ ἃρ ἃ ἑῖῖῖῖῖῖ ἑῖῖ 33.
 devour : ἃῖ ἃῖῖῖῖ ἡ ἃ ἑῖῖῖῖῖ
 ἡῖῖῖῖῖῖῖ 89.
 die : ἑῖῖῖῖῖ ἡἃ ἡῖῖῖῖ ἑῖρ ἡη
 ἑῖῖῖῖ 13 ; 92 ; (— out) ἃ ἑῖῖ
 ἡη ἑῖῖῖῖ 10, ἃῖ ἑῖῖῖῖ ἃρ ;
 ἃ ἑῖῖῖῖῖ 14.
 differ : 1ρ ἑῖῖῖ ἑῖ ἡῖῖῖ ἃῖῖ
 ἑῖῖῖῖῖ ἃρ ἑῖῖῖῖῖ ἑῖῖ 85.
 differences : ἡη ἑῖῖῖῖῖ.
 different : ἑῖῖῖ ἑῖ. ἑῖῖῖ ἑῖῖῖῖ
 ἃρ ἑῖῖ 30.
 difficulty : 1 ἡῖῖῖῖῖ-ἑῖῖ 5.
 dig : ρῖῖῖῖ 42, 81, 92.
 diligence : ἑῖῖῖῖῖ ἃ ἑῖῖῖ ἑῖῖῖῖ
 10 ; 81.
 direct : (1) ἑῖῖῖῖ ἑῖ ἃῖῖῖῖ
 ἃρ . . . 8 ; (2) ἃ ἑῖῖῖῖ 33 ;
 (3) ἃ ἑῖῖῖῖῖῖ.
 direction : (control) ἑῖῖῖῖῖ 102.
 disability : (1) ἑῶ ἡῖῖῖῖῖ ἡῖῖῖῖῖ
 ἑῶ ἑῖῖῖ 3 ; (2) ἑῖῖῖῖ ἃῖῖ ἃρ
 ἡῖῖῖῖῖῖ 21.

- disabled: Δ βέαρ έάλαννάς άρ
 ρεαθ Δ ραοζαίλ 23.
- disadvantage: άιμίλεαρ 54;
 κάιλτεαναρ 54.
- disappear: Δζ έάλοθ άρ 7; ζο
 ραίβ να ήήμεανναίς Δ'
 λεάζαθ 14; ιμτεοθάιθ άη
 ήρέας άρ νεαή-νί 27.
- disappoint: ιιinne ρέ ρεαίλ υιηέι
 57.
- disapprove: ναέ ραίβ λοέτ άιζε
 ρέιν άρ άη ρζέαί 20.
- disaster: ήιρηεαθ 3.
- disastrous: λέαν-ρζιιορ άιρ μαρ
 έοζαθ, 49.
- discussion: τράέτ 103.
- dishearten: νίοιρ ήαν έμοιθόε να
 ιιρηεαέ Δζ άη Spáinneαέ 46.
- dishonour: ρά ιίί-έάτα 111.
- disobey: λοερα ριαθ 25.
- disorganized: νί ραίβ έαοι να
 θόις άρ Δ έίρ 75.
- dispense with: νίλ τεαέτ ο'υιρηαρ-
 ήαιθ να ρεοίλ άιζε 41.
- dispersal: θιαη-ρζαοίλεαθ 90.
- dispirited: λαζ-ήρίοζαέ 93.
- display: ταιθβήιύ 33; ταιθβήιύ;
 ιιυθ Δ έυζαρ έ ρέιν un τεαρ-
 ήάητα 32.
- disposition: (evil —) ήί άη τ-
 οίλβέαρ άηη 107.
- dissension: (sow —) έυρ ιοιρ να
 ήήμεανναίς 39.
- dissipation: ραζαίρηε 45; le
 ορηεαβίάρ 43.
- dissolution: θίλεάζαθ 7 θιαη-
 ρζαοίλεαθ 90.
- distinction: έρηοθ να ροζίυμα
 10.
- distress: άηθόζ 12.
- distribution: έρηοθ-ρζαοίλεαθ άρ
 άη ήράίρεαρ 22.
- disturbance: άη έορηαιζίλ 37, 93,
 93, 94; έλαμραρ μόρ 12.
- disturbed: έορηαέ 35, 114; έοη-
 ριιζέτε 37, 46.
- divert: ζο οταίρηεόέαθ ρέ άη
 τράέτ υιιις άιρ ρέιν 52.
- do: (will not —) νί ηοβαίρ θόίθ
 37; ναέ ηθέαηραθ ρέ έίρ
- 117; (— without); v. dispense
 with.
- dominate: νί ήέ ατά ιινα ιιμάζιρτιρ
 ρεαρτα άρ να ιιιόζαέταί 80.
- dominion: (1) έεαναρ άη οομάιη
 90; (2) Δ ζίλαέ ροηλάμαρ 35.
- done for: τά ριαθ ρείθ 11; 42.
- done up: ήυαίλεαθ ρυαρ άη R. 76.
- door: (death's —) ι η-υέτ άη
 ήάιρ 39.
- dotage: άοιρ-λεανθαίθε 13.
- down, downwards: Δ ζεαρραθ le
 ράηαιθ 30; 31, 113.
- dozen: ουιρίν 22.
- drama: ταιθβήίειμ 33.
- drawback: οηάιμ 21, v. disability.
- drenched: ήάίτετε, ρίυέ 86.
- drift: Δζ ιμτεαέτ ρα ήρεαέτ 71.
- drink: Δ ρίυίς άη ταλαίμ 100.
- drive: (— away) θίβιρ ριαθ να
 τιζεαρραί 94; (— in) Δ
 οτιομάιητ ιρηεαέ 77; (—back)
 έυρηεαθ έυλ άρ άη Rύιρηεαέ 77.
- drunken: ήοθαίς όίτα.
- due: άη ιιυθ ατά οίιζέτε ο'έιρηηη
 38.
- dwell: le έοιηηιθε ιοηηηυ 3;
 έοιηηιζεαρ VII, 9.
- dukes: οίύκαί 103.
- duration: (in —) ρά ηείρη 121.
- during: (1) ι ζεαίτεαή να
 ηοιθέτε 72; 71; (2) le ιιηη άη
 έοζαθ μόρ Δ ήείτ άρ ριυβαί
 11; le ιιηη ρί μαίτ Δ ήείτ
 ι ζεεαναρ 36, le ιιηη να
 ηηβιαθάητα 3; (3) άρ άη ήραθ
 ρη 12, 55.
- dying: v. die.
- Eagle: ιοίλαρ 118.
- earn: ιρ έρηαιθ Δ ραοέρηις ρέ έ
 10; 24, 107.
- earned: ραοέρηιζέτε 117.
- earnest: θά-ηίηί 11, 30.
- ear-wig: v. centiped.
- ease (v.): (resolve) ρζαοίλεαν
 ρί έυιρηε μο έίείβ VII, 15.
- ease: (from pair) ραοίτε 4;
 (at his —) άρ Δ ράιηίη ρόζ 41.
- easily led: ζέίλλεαηηαέ 58.

easy: b'fuyurda dóib 47; éarḡaró le fáḡail 77; 118.
 easy-going: leibroeac 58; méiró-cúireac.
 economical: cíogburac 117.
 edge: (—of bed) ar colb 71.
 effects: a cúro 7 a b'ráḡa 511 42.
 effect: éiracé 68.
 effective: fad 'r bí mac ari 75.
 efficient: macaínil 21.
 effort: (1) ní móran rtróib orcu ran 86; (2) rtríocáil 102; (3) g. raotáir 98; (4) cumur 60.
 eject: dá zsur ve óruim tíḡe 37.
 elements: Rí na n'óul V, 18.
 elm: leamán 104.
 emigrate: bí clann na héireann aḡ éaló t'rearna an tráile 92.
 encounter: i zcoimair na teangmála 43.
 encouragement: tóḡáil éiríde 7 intinne 4.
 encumbrance: atá ina t'púllín ar an tír 20.
 end: táinig veiread leo 78; (at an —) tá veiread le 'oligead 40; (— of tether) zo b'púil a lá caíte 57.
 endeavour: féacfa ríad le 11.
 endowed: a z'eall 'oia óo 10.
 endurance: (1) bí an t-an-t'rearain ionntú 94; (2) an acmúinn 4.
 endure: fúilint 115; fúilaint.
 energy: tá a 'óútracé ar fad caíte leir 42.
 engine: inneall 98.
 enliven: a beocán 98.
 enmity: faltarar 37.
 enormously: ir a'óibéil a bí fé i zceirt 74.
 entertainment (musical —) a' 'éanaim oirpíotó 'o na 'oaine 46.
 entreat: 'o aḡmaró IV, 9.
 enumeration: nac b'púil cumrú ar bí ar an méiró 88.
 equal: comérom na b'rear

87.
 equilibrium: (unstable —) beiró maḡaltar dá r'óir rín ar forbár 35.
 equip: a cúro f'ear a zléar 43.
 error: bíonn an 'oul amú ann 48.
 especially: zo móir-móir 21; zo háiríro 7.
 establish: (1) uḡorócar ríocán 114; 95; (2) cúir ar bun 84; (3) 'oligead a buaná 1; (4) múnne fé bonn 'o féin 28.
 esteem: fá mear 8.
 estimate: bairraigeacé a 'éanaim 106.
 estuary: iarḡ ar innb'ear 36.
 eternally: ríorraióe 105.
 evading: (— law) a 'oul ar a z'eicead 107.
 even: zo ríú na zcairleán 4; (— if) zéillead fé anoir féin 79; (so) 'na 'oiair rín féin 46; (— though) cíó mall 7; (— though . . . not) ainveoin nac n-abruigeann a mbéal é 2; cf. má'ré tá ina f'ean-f'ear, 'even though he is . . .'
 evenly: a moinnt comérom 11.
 events: (current —) cúrráí an t'raoḡail 6.
 ever: zo ríorraióe; zo héarḡ 46.
 every: i n-éadon na míora 6.
 evidence: (1) (best — of) bíot a f'iaónaire rín ar an mbail a bí ar an n'z'aeóeal 7; (2) veir ríad zo mbíonn a coraímlacé ann 10; (in —) i zceirt 74.
 evident: ní léar 'oon t'raoḡal 79, ní léar 'óib 54.
 evil for evil: cam i n-aḡaró an cáim 37.
 evil disposition: ir iad a b'púil an t-oilb'ear ionntu 55, 107.
 exactly: zo c'ruinn 106.
 excel: (1) zo r'z'oit'ead a cóimurra é; (2) ní beadó cinn'ead . . . ar na héireannaiz 46.

exchange: μαλαίητ α ὀέαναι 17.
 exchange (?): ἀν μάλῆμα, 118.
 excite: μυσ εἰςιν α ἄορμυῖζεαρ
 να ὄαοιηε 33.
 excuse: (1) λειτῆρζέαλ 19, 52; (2)
 ζαν ἀον ἑιοητηοαρη α ἑαβαρητ
 ὄο να ῥόλιοςρ 39.
 exert: μά ἑαίτεαηη ῥέ ηεαρη
 ὄύτῆαῑτα λέι 81.
 exertion: v. continuous.
 exhausted: (1) τά α ἡυηητη ῥέηη
 ῥάηυῖτε 25; 4; (2) ῥυαῖζτε
 114; (3) ἰοηαηηῆ ἑυαῖτε
 ῥυαῖ 5.
 exhibit: α ῥοῖλλῆύ 32.
 exile: v. homeless (19).
 exist: μαρ ηαῑ ῥαῖβ α λειτεῖο
 ἀηη.
 existence: (in —) ηῖλ ἀον ὄλιζεαῑ
 ἀζ ἡητεαῑτ 117; ηῖ ἑεῖῑ ἀον
 ἑῖοῖοῖηηεαῑτ ἀζ ἡητεαῑτ 49.
 expand: α ἑυηη ῥέ λειτεαῑ ῥαοῖ
 ῥέηη 28; ἡέαῑηηεαῑηαῖ 47.
 expense: ἑυαῑῑταῖ ἰ ζοῖοῖταῖ ἡο-
 ἡόη λειῖ 103.
 expecting: α ῥῆῖλ le caḃaηη 94.
 experienced: εολζαῑ VI, 12.
 experts: λυῑτ ῥεαῖα 101.
 explain: α ἡῖηεοῑαῑ ἀη ῥζέαλ 5.
 exploit: α ἑαηητ ἑῖηαβαῖζε ὄῖοḃ
 28.
 explosion: ῥλέαῖηζαῑ 104.
 expressions: λεαζαηαῑα III.
 extend: α ῥοηηλεαῑηύ 89.
 extinguished: ῥαῑαῑῑ ἀη τεῖηε αῖ
 114.
 extra: le ῥεαῖ-ῖη-ἑαηηη ῥαοῑαῖη α
 ἑαηητ αῖ 98.
 extraction: ὄε ἑυηαῑ ἑῖηεαηηαῑ
 5.
 exultation: ζηῖοηῑαῖ 5, 12.

Face (v): (1) ἑυαῑαῑ ἁηαῑ ἡη'
 ἑαῑαη 27; (2) α ὄυλ ἰ η-ἑαῑαη
 να ἑῖηῖεαῖ 43; (— out) ῥεαῖ
 ἑοῑτ α ὄῖοηηηηηηζ να ῥέῖηηῖηη
 ἑοηῑηῖηεαῑα 37.
 tail: (1) ἡάη ἑῖηη ὄο λάη ἀηηαῖη 5;
 119, α ἑῖηεαῑ ὄηη 5; (2)

(all —) ζο ζοηηηῑῑ ὄηηαηηη 26,
 (having -ed) ῖ ἑ ἑηηητε ὄηηε
 α ῥάζαῖλ 115; 7; (3) ἡεαῑτ να
 ῥαῑαῖ 13; ζο ἡεαῑῑῑ ἀη ἑυη
 36; (4) ζο ἑοαῑῑ ἀη ἡεαῖ 36.
 faint-hearted: ἡεαῑῑα III, 10.
 fair play: ἑοηῑῑηοηη να ῥέηηηη
 121.
 fairy palace: ἑῖηηηηηη 72.
 fall: α ῑηηηηηη αῖη α ῥεαῖαῖη 24;
 (— in with), v. adapt.
 fallen: αῖη λάη VI, 11.
 false: ἑῖηέαζαῑ ḃη, etc.
 fame: ἑῖῑ ζυη ῥυῖοε ἑυαῑῑ α
 ἑάῖλ 47.
 famine: ζοηηα 12, 13, 45; ὄηοῑ-
 ῥάοζαῖ 91.
 far: (in so —) ῥα ἡέηο ζυηη ἰ 35.
 far East: ἀηηῖά αῑ-ῑοηηη 89.
 fare: (— badly) ἑυαῑῑ ὄηοῑ-ἑαῖλ
 ἀη ἀη λεαῑ ῖη ἡό 78.
 farm: ῥεῖηηη 95; v. holding.
 favour: (seek —) α ῖηηηηη ἑῖαῑαῖ
 λειῖ ἀη S. 3.
 favourable: ῥαḃῖαῑ 104; (— to)
 ἑεῖῑ ῥεῖηεαῖη ἀη α ῖοη 82;
 (— wind) ἑόηηη IV, 3.
 favouritism: ζο ῥαῖβ ἀη ἰοηαηηα
 ῥαḃαῖηη ἀζ ἡητεαῑτ 46.
 fear: ζυη ἡό ἀη ῥζαῑῑ α ἑεαῑ
 αῖη 23.
 feat: ζηῖοηη 98.
 feel (— ashamed) α ἑεαηηηη α
 ἑῖηοηαῑῑ ῥαοῖ 79.
 feeling: (1) ἀηηαηηη 5; (2) αῖη α
 ἡοῑύ 115; (3) ἀηηεαῑῑαῖλ.
 fence: (on the —) ἰ ηζηηηηηηη ἀη
 ὄα ἑῖηαῑ 31.
 fern: ἑοηη ῥαῖηηηηηη 72.
 ferocious: ἡαῑηηαῖηαῖλ 50.
 ferry: ἀζ ἰοηηλυῑῑ ὄαοηηη 42;
 α ῖηηηηηη α ἰοηηλυῑῑ 109.
 fighting men: ῑηοῑαῑῑῑῑῑ 3.
 filled: (well —) ῑεαηηηηη 5.
 find (n.): ῖοῑάῑαῖη 73.
 find: (— out) ῥυαῖηεαῑηαῖη ἡζῑαῖη
 ἑῖ ἡῖαῑ ῥέηηη 48; (— it hard)
 ῖη ἑεαῑαῖηη ἑεο 54.
 finish: ῖηαῖη 19.
 fireside: ἑοηη ῑεαῑηαῖη 65.

- firing line: *α' τουλ ι η-έσσαν να*
βπιλεάρ 43.
 firmly: *ζο σαινζεαν ι8; (— built)*
τεανν ι07.
 fit: *νας σουλλεανν ρα ζσεανν 82.*
 fix up: *κυρ ι σολλ Δ έειτε ι06.*
 flattery: *λε βλασαρ ι8.*
 flee: *αρ τεϊεσάθ ι2.*
 fleet: *καβλας 5.*
 flight: (in full —) *ινα ρεαν-μυε ι2.*
 flimsy: (— articles) *ρταρπινί 2.*
 finch: *loc ρέ ι4; 24.*
 flocks: *ινα σπρέσθα 88.*
 flood: *τυιτε ιμόρ 3ι; (— tide)*
αρ τράιζ νά αρ τυιτε VI, ι4.
 flower: (1) *ραβραε III, ι8; (2)*
σ'ιμτις ρμασθ άλμυνν να τίρε
20; (3) Δ ζυμανάμιν ban
έιρεανν I, ι6; (4) ρζοθ.
 flowery: *ρζοθαδα 4.*
 fly: *κυιλ ι2ι.*
 fodder: *ραραε ι7.*
 followers: *κυαλλαςτ ι0ι; σαλταί.*
 following: (— year) *αν βλιαθόαιν*
σάρ ζσιονν 46.
 food: (— supply) *βεατα 2, ι3, ι4.*
ι5; (cooked —) βιαθ.
 fool: *συινε αθάρτα νό αμασάν*
55; (girl —) όιμρεαδα (S. f.).
 foolish: (1) *σιτσειλλιθε ι9, 65;*
(2) βλοθ VII, ι4.
 footstool: (make a —) *α' σέαναμ*
κυρζε όιοθ 86.
 for: (1) (because) *αρραε 37; (2) αρ*
βεαζάν ράιζε 92; αρ ιμάιτε
le 28; (3) le βλιαθόαντα ανυαρ
36; (4) ι ζσομαιρ να τεανζ-
μάλα ι03; (5) ατρύ un ρεαβαιρ
53; (— example) κυρ ι ζαίρ
ιιι; (6) αν τέ Δ ρζυόθραρ
αρ έόιρ ράιρπειρ 22; (7)
ρυαμνρεαρ νά ρειότεας ní
μαιβ ι νόάν σό 76; (8) αν
έιμυ Δ έιυθμασ ρί ιονντυ 65.
 force: (1) (driving—) *ζαν τεανναθ*
αρ Δ έύλ αιζε 25; (2) (—
majeure) λειρ αν λάιμ λάιριρ
(29), 35; (3) (into —) Δ βιλλε
Δ έυρ ι βρεϊθμ 58; (4) Δ έυρ
ι η-έιρεαςτ ι; cf. momentum.
- force (v.): *μυινηρ να ηέ. Δ*
έιζηνύ ιρτεας ραν αρμ 58;
(— on one) μυσ Δ άιτιύ αρ
θυιτε 68.
 fore: (to the —) *τά ρέ ι ζσειρτ 8.*
 foreign: *ρίοζατ έοιμτιζεας 3ι,*
να ρέιζιύιη έοιμτιζεαδα 64,
92.
 foreigner: *σμεαν κοιζεριός 35;*
σ. κοιμτιζεας ib.
 forgive: *μαιτρε ρί σο 66.*
 forgiving: *μαιτρεανδ 66.*
 forgiveness: *μαιτρεαναρ Δ έαβαιρ*
ραν ολς 99, ιι5.
 form: *κυετ 7 σέαναμ ι07.*
 form (v.): (— alliance) *έεανζαί*
ριασ ράιρτεαςαρ 76.
 forsake: *ζο σπρέιζερεθ αν τ-ιαρζ*
αν τ-ιηνβειρ 36.
 fragments: *μιομυιζτε 90.*
 free (v.): *ρί Δ ράορ αν κρεισθαμ*
93.
 free: *αρ Δ ζσομαιρle ρέιμ ι05;*
(— hand) εεασ Δ μεαιρε ιι;
(— will) όά σεοιη 55; 3ι.
 freedom: (— of seas) *νίλ να*
ραρρηζί ρά ζέιλλεαθ αιςι ι5;
ραορρατ 30, 59.
 free-limbed: *λειςτε ρζαοιιτε ι07.*
 friend: (1) *ομόρ σά θυινε ρέιμ*
3; (a) pl. σαοιινε μυινηρεαδα;
(3) 7 ζαν μο έαμα le βλασόας;
VI.
 friendly: *καρταννας 5.*
 friendship: *καρτανναρ ιι4.*
 fright: *ρζανηαθ ι0.*
 friskiness: *μασναρ 79.*
 from afar: *ι ζσέιη III, ι6.*
 fruit: *μεαρ 36, ι05; τομαθ 29,*
30, 77, ι05.
 fulfil: *Δ ηγεαλλτεαναρ Δ κομ-*
λίοναθ ιι.
 fun: *ρρησοι 72.*
 function: *ρεαρσ ιρ συαλ σον*
σλιζεαθ 40.
 furniture: *τρορζάν 45.*
 further: *τυιλλεαμ 88, ιι5; νίορ*
ραν ανν μεαρ αιρ 76.
 future: *ρα ραοζαλ ατά ρόμαιοην*
αμας 3ι.

Gain: γνώτασαν 76; βαλακταίλ 37, 86.

gain (v.): δ' balú ar an zcozad 86; zo ngnótóca ré cluice.

gale: zo péioe ré ina zála 26; IV, 5.

gambler: ceannbád 24.

game: (— of cards) cluice 115; (fun) δ' véanaim zéim ve 111; (athletic) báime 14.

gather: (I) ciomrú 113; (— in) ní maib a fozmar cmará 75.

general: tuairzsióe cáta 101; ceannpóirt *passim*.

general: (— invitation) cuimead páirring, póirleatán 22; (— agreement) ve toil a céile 36.

generally: ir iondaimail zo bpadzann ré cuioiú 8.

generation: an óine atá le teact 93; an líne óz 93.

gentle: réimíx V, 1; ríodaimail 82.

gentleness: caoine cáilitheacta 119.

genuine: a. oirteanaiz 103.

get on: teact o'uimearbaid na beata 45.

gift: v. boon.

gifted: na tpeactra maite a zhall oia óó 10.

give: (— way) zéilleatuar 30; δ' tabairt uatú 80.

glamour: loinnir beaz a beit óá zhalú 59.

glance: leazan a rúl VII, 7.

glide: rleamnú riar 101; az éaló 92.

gloom: tubáilce 59.

go: (— ahead) az éimze pa paozál 52; (— down) bí tráctáil sápana δ' oul ar zcúl 43; (— on) ir paoa ar bun é 49; (— to law) δ' oizgead leir 94; (— over) le oul anonn 93; (clear out) ré féin a riubailpoad 101; (— through) óár zadb an buacáill ério 106.

good: (I) madaimail 21; (2)

porra ar foznam 52; (3) óá poadar é 2.

good: (I) (for one's —) zo mbu i comairle a leara í 54; (2)

ní bead don maite óó ionntu 18; (3) ar maite le zaeoil 28; (4) δ' oul un foair o'éiminn 57; (— result) ir beaz óá tairbe a conaic ré zo fóill 42.

good-will: oream nac maib cion ná znoai na nooime oretu 29; caoin-comrac 114.

goods: *gpl.* eairmad 42.

gossip: a mbionn . . . luatráó paol 33.

gossiping: rzéaltaó 45.

government: (I) madaltar 7, 35; (2) a oizgead féin az éiminn 39; (3) teact zallua 7.

grab: a alpaó 49, 68.

grabber: alpaime 37, 49.

grabbing: alpaimeact 68, 76.

grabbing (*adj.*): alpaíó 68; antuirzead 37.

gradually: (go away —) az éaló tpearna an tráile 92.

grafting: zablain coimtizgead 20.

greedy: ranntac 39.

grief: cumaid 46.

grin: cáir zo cluar 118.

grind: meileann 113.

grip: caillead a zpeama 101.

group: ina rzataí 88; cuallact 114.

grown up: i n-innme 5.

grudge (v.): bu móir le cuio acu 120.

gruel: broctán 114.

grumble: véanra ré clairán 41.

guard: (God —) zo zcuioize 5.

guidance: tpeor 46; tpeorú 13; rtiúir 101; rtiúmad 60; cuirpeamuro ar an eolur é 33.

guide: atá δ' tpeorú muinntire na héimeann 18; le n-a rtiúmad 7.

guiding star: réalt eolur VII, 10.

guilty: *ciontać*.

gullibility: *rónnatar* 86.

Habit: *znár* 52; (—s) *béara* 51.

habitation: *nac maib cónnuíde ar bit* 48.

hair: (— of head) *cúlín* I, 3; *znuađ*.

hammerer: *orolairte* (*pl.*) 22.

hamper: *v. delay*.

hand: (other —) *ar bealać eile* 33.

hands: (on —) *tá an iomarca ar bun aige* 42.

handy: *dearlámác leir an tuaiđ* 38.

hanger on: *oairtín* 5.

happen: (I) *tuic... amac* 33;

(2) *tá n-éimgead timpire ar bit ód* 58; (— to be) *carad tadđ arí r mbeal an áta* 34.

hard: *ir oirliđ a baint de* 10; *ció so mba oirib léi é* 57; *a' oul mizte leo* 62.

hardened: *cruađaizte, calcuizte* 59.

hardship: *rđlábuirdeacć* 4, 86.

harm: *anacain* 5.

harnessed: *nua r a cuirtear a n-acmuinn leo* 98.

harp: *g. cláirizē* VII, 3.

harrow (*v.*): *tá an buairdead o mo ríor-cuairtú* VI.

have: *ir zear r a fanar ceann ar bit aige* 42.

hay: *pl. féarća* 16.

haze: *rmúit* 85.

head (of hair): *cúl álainn* VII, 4; I, 14.

heal: *a' cnearú* 96.

hear: (— out) *leizead ré ar ržéal cuize* 22.

hearing: *éirteacć* IV, 18.

heat: (of iron) *zomad* 22.

heaven: (delights of —) *aoibnear* 06.

heavens: *rpéarća* 5.

heavy: (— word) *a' tromaćan ar lućc an trairbhir* 25.

heed: *níl don áirto air* 23; *ní žéilleann don tuine cnearta* 0óib 39.

he-goat: *rocaine zadbair, S.ř.*

heifer: *burođ* 72.

held up: *ina zearaim* 15.

help: (could —) *an ruo a cinnread* air 117.

help: *conznam* 95; *cuirú* 22; *cađrú* le 5.

hemming in: *tá riao tó fáinnú* 2oir 7 2iar.

hard (*v.*): *maoracć* 95.

hereditary: (— title) *innbe 2ar žein* 35.

hew: *an áit a rnuirtear an crann (S.ř.)*; *a rnuirte le tuaiđ* V, 12.

hide: *le n-a rún a ceilt* 28; *cu r* 1 balać 10; *nárb féioir an éazóir a falacć* 19.

hidden: (treasured) *1 oairzē* IV, 17.

hillock: *tuán* 73.

hinder: (I) *barzad* 120; (2) *zan donuine tó mbacć* 26; *v. impede*.

hindrance: *bacć* 115; *ní žlacřao rinn barmać ón trluađ* IV, 7.

hit: (good —) *iarmanća maite* 112.

hold back: (to —) *barmać* IV, 7. *v. hindrance*; (*mil.*) *a žearmać* riar 12.

hold out for: *řear na oaine ar a zearć a řážail* 48.

holding: (— of land) *zabálar* 5, 107.

homage: *omór* 1.

homeless: *ar an reacrán* 65; (— wanderers) *oerairte* 19.

Home Rule: *řein-mađlú* 57.

honour: *tá an t-ómór rin a oul* 2on rreiriacánacć 80.

hopeless: *loćc zan don leizear* 48; (— slavery) *rá ub-đoirre* 91.

horse-power: *rppeacć an 2arail* 98.

inquiry: nac zcuirfirthe beagán
caitheire ar an Sárana 78.
insert: *pdss.* nacá ré irteac 22.
insinuate: bréasa a íamlaig ré
leir 110; 112.
instant: cuile póinte 86.
institution: meact na nGaeóeal
48; an meact gailloa 33; an
meact a bhoí ar bun 32; an
rean-meact 55; 1, 40.
instructions: teagairt 65.
insult: marlaó V, 20.
insure: a óearbócaó 36.
intelligence: intleact 21; meabair
a cinn 10; a gúinnear a cur
i gcéill 110.
intelligent: (1) an cúro ba meab-
raige 9; (2) fear mianáil
43.
intend: (1) ní maib ré o'incinn
a gáinn 26; (2) ó bí rúinn a
túil ar a gáir 26; (3) cúir mé
róm 5; (4) ní óéanra ré an
ruo ar ceapao le n-a a gáir
é 21.
intercourse: gan coirneab don-
uine a óéanaí 108.
interest: cé'n baite a bí acu don
ógaó 78; ba cuma leo é
ac an Rúireac a beic a' tpoio
ar a pon 76.
interfere: cur irteac ar gnó
donuine 26; níor ceart
bacao leir 37.
invent: ceap ré 10; ó ceapao
na gunnaí 88; rgeal a bhoí
ceapao 33; cumaó.
invoke: o'agrad IV, 9.
Irish: (Gaelic —) Clainne Gae-
óeal 84; (— nation) náirín
Gaeóeal 3; reana fáil 33;
na héireannais.

Joined to: (1) greamuigthe oe
Sárana 54; (2) nac maib ré
ina páirt 28.
joyful: (— tidings) rgeal aóair 4.
joyous: beannú pubáilceac, páim
6.
judgment: breic 115; (day of—)

lá an bmaic 31; (of sound —)
mianáil 43.
jury: coirne (=coirne) 63.
just: óireac 109; (— as) óireac
mar bí 106.
Keep: coinneal II, 6; (— on)
an cozaó a coinneal ar bun
86; go scoitigeann ruo le
céile 88, coitigeann a n-
uairle réin 46; (— quiet)
leir an scuio eile a ruaimniú
57; (— promise) óa reapo
ré ar a gailloa 57.
kindly: caoinear comráó 6.
knowledge: meabair ar an raogal
21.
Labour: (— shortage) ní maib an
congnaí ra tír leir an scuio
a óéanaí 15.
labouring man: rglábuioe boce
5.
laceration: rgeanaó 85.
laity: tuac 84.
lake: (winter —) curlac, S.í.
lament: donuine le n-a n-éagac
19.
lamentation: uailreart 85.
land (v.): b'éigean oóib cur i
o'tír 34.
lark: fuireos II, 21.
last: nac reapo ré éar máite
9; ba gearr an lón do úine
16.
lasting: buan; ríocán maie-
teannaó 95.
late: éaimis ré veireannaó oim
72.
lately: le goimio anuar 102.
later time: lá ir fuioe ná an lá
inóiu 77.
law: meact 86, (—s) oio-
óligao 36.
lawful: mí oirteannaó 33; 34.
lay: (— hands on) ó cúir ré a
cruib i n-oileán na héireann
54.
layer: rrac máie 90; brac.

leader: *τρεορμυόε* 28, 92; *σεανν-
πόρτ* 9, 18.
leadership: *σο βράζρατ* *ρέ τρεορμύ
να η-έμεαννάε* 45 *ουινε
έιζιη ειλε* 30; *υάεταράνταετ*
αν έμειοιή 35.
league: (in —) *ι ζσονηραό* *λε
έείλε* 23; 11.
least: *ιρέ* *α λαζατ* *ιρ* *κόιη* *τόοιβ-
ραν* 26.
leave: *νί έρέιζφιηη* V, 8; *λειζεαν
τόοιβ* 115.
left behind: *ρζοιτε* 43.
Lent: *ρα ζσαρζιηρ* 41.
lent: *τυζέα* *αρ* *ιαραετ* 76.
level land: *ρέιότεαε* 12.
life: *αναη*, 19, 31.
lighten: (brighten) *όά* *ροιηβιύ* 59.
life (v.): *νίοηβ* *άιλ* *λειρ* 107; v.
wish.
like: *βί* *ρέ* *αρ* *νόρ* *να* *βραεαε* 74;
16, 65, 105.
likelihood: *τά* *έυιλε* *έοραηλαετ*
79.
likeness: *ραηάιλ* VII, 10.
liking: *ταιεηεαή* III, 21; 51; v.
wish.
limbs: *α ζέαζα* 5.
limbre: *νίλ* *αον* *αελύ* *ιρ* *να* *αορα
αζαη* 5.
limit: *ναε* *βφυιλ* *αυηηριύ* *αρ* *βιέ
αρ* *αν* *μέιη* 88.
limpet: *pl.* *βάιηηιζ* V, 16. .
link up: *α* *ηηαό* *μαό* *υη* *α* *έείλε* 21.
lionize: *α'* *θέαηαή* *υβαιλλίη* *όιη
οε*.
lip: *αάβ* 90 (S. f.).
live: *αεατ* *μαηηεαεάτα* 3.
livelihood: *ιρ* *αηη* *α* *βί* *α* *έεαετ
ριαρ* 28; *α'* *ραεεηρύ* *α* *λαε* 77;
(bare —) *αρ* *ηυάιηηε* *α* *ηβέιλ
94*.
local: (— man) *ρεαρ* *οεη* *τίη* 17.
lodgings: *λόιητιη* *να* *ηοιόε* 72.
lonely: *g.* *αν* *λαοιζ* *βυαόαηεα
III*, 15.
look: *βηεαεήνύ* 15; (— for) *α
έόρηιζεαετ* 106, *αρ* *έόιη* 70;
(— out) *μαη* *βί* *ρί* *ραν* *άηηοεαίλ
45*.

loosen: *α'* *βοζαό* *αν* *ζηεαηα* 7.
looting: *ρηνιέαηαετ* 37.
lose: (— patience) *βηηρ* *αρ* *αν
βηοιζιτ* *ααυ* 92; (— the war)
ηίοζαετ *α* *οτείόεαηη* *αν
αοζαό* *ιηα* *ηαζαίό* 45; *ζο
βφυιλ* *αν* *βεαηηηιζεαετ* *ρέιη
όά* *έρέιζεαη* 57.
loss: *ααίλτεαηαρ* 54; *ααίλτεαηαη
61*.
loud-voiced: *ζλόηαε* 79.
love: *α* *βφυιλ* *α* *ζαυηαηη* *λε
έιηηηη* *ααίλτε* 62; *νί* *αιον
ατά* *ααυ* *αρ* *ζαηαηα* 53; 39.
lowering: (— of position) *ζο
ηβυ* *αέιη* *ηίορ* *τόοιβ* 61.
loyal: *βείε* *όίλιρ*, *όλιρτεαηαε* *όά
έείλε* 31; *νί* *ρεαρ* *όλιρτεαηαε*
οοη *τίη* *έ* 31; *ζέίλλεαηηηαε*
35; *βείε* *όίλιρ* *λεαηαηηηαε* *όά
έείλε* 88.
loyalty: *όίρλεαετ* (*όίρλεαετ*) 36.
lurch: *ο'ράζαηβ* *ρην* *έιηε* *ριαρ* 20.
lying waste: *ααλαη* *αηηηιοτ* *όά
βάνύ* 92.

Maddened: *αρ* *α* *ζαέίλ* 115.
mainstay: *α* *αεαηη* *η* *α* *έοιηέατ
βεαεα* 42.
maintain: *έοηηηιζεατ* *αρ* *α* *η-
υαηρ* *ρέιη* 46.
majority: *φυηηόηρ* *να* *ζαονηαεάεαε
21*.
make believe: *αυη* *ι* *ζαέίλ* 80, v.
pretence.
make: (— felt) *λε* *ιατ* *ρέιη* *α* *έυη
ι* *ζαεηρ* 33; (—for) *ηηηηε* *μέ
ζο* *οτί* *αν* *ρολυρ* 72; (—known)
έυηρ *ριατ* *ι* *η-ιύλ* 91; (— one's
way) *ηηηηε* *ρέ* *αν* *τ-εολυρ*
107; (— a promise) *ζαε
ζααίλαό* *όά* *οτυζ* *ρί* 30;
(— war on) *ζο* *ζαυηηηόε
αοζαό* *αρ* *αν* *ηζαηηηάιηηη* 43;
(— good) *αύηηιύ* 24.
makers: *λυετ* *θέαηηα* 45.
male child: *μαηαε* *ρην* 79.
malevolence: *ηαε* *βφυιλ* *αν* *τ-
οιλβέαρ* *ιονηηυ* 55, 107.
manufacture: *θέαηηυρ* 52.

- manufactures:** λυτέ θέανταιρ
118.
many: ιρ Δ λιάτταί congnañ 5;
Δ λιάτταί λά I, 3; 101; Δ λάν
θαοινε 55.
margarire: burθεac 34.
marsh: Δ' ριυβαλ εαναιζε 7
ρλέιβτε 107.
material: άόβαρ λέιζτεοιρεάττα
21.
matter (v.): (what —s) cé'n
έαθαίλ ριν 23, 119; (—
nothing) ιρ cuma λειρ 24.
maximum effort: 'ρέ Δ οίττεαλλ
μά ρεαφαν ρί ι βραο ειλε
έ 25; ιρ λάοιρι αν ρεαφαν
όό 100.
may have: έιοραό όό ζυρ λέιζ
ρέ 87.
mean: ινα θαicin έοιη έροόατα
107.
means: να θαοινε Δ ραιβ κυο 7
ταλαñ acu 77.
meet: νιορ εαραό τοίβ άον ρί
105.
mensal: (— land) ρόο τεαλλαιζ
48.
mention: (not to —) ζαν άιρεαñ
αρ αν έβραοινε 105; λυάό I,
9; νί ραιβ άον τράττ αιρ 76.
merchant: εεαναιθε 17.
merely: νί θαρνα ρειρεαν άε.
merriment: ριαμρα 119.
merry: ρυαιρε V, 11.
messing: μέιρεαίλ 81.
metal: motal 79.
mien: μέιν VII, 7.
mind: νί ή αν άάιλιθεάτ έέαθνα
ατά αιζε 42; 81; Δ ραιβ Δ
ιτινη λεαζτα άμαε αρ άιρηέιρ
αιζε 81.
mire: βοζάε 74.
miserable: ζο ηαινοειρ 46.
misery: αν ζεαρ-αηρόζ 94.
misfortune: τά Δ ράιτ θεη θαεαιρ
υιρτι 23.
miss (v.): τά τυρα θε μο όίτ VI.
missing: τά Δ λειζεαρ ρόρ αρ
ιαρραιό 116.
mistake: βοτύñ 58.
moaning: έαζαοιñ 85.
momentum: ριν έ Δ έιρηεάό
ρυννεαñ ιοηητύ 98.
monument: κυό λια νάρ τοίζεάό
όρ Δ λεάτ 3.
monopolize: ζο οταιρηεοάο ρέ
τράττ υιλιζ αιρ ρέιν 52.
moor: ρλέιβτε 107; εαναιζε.
morass: μυιηζ βάιττε 3; 73.
morsel: ζυρειμ Δ βέιλ 120.
mortal: βί ζυάιν ράοζατα acu
αιρ 85.
moryah: μαρ τοίζ θε (Con.
usage).
motion: όά ριυβαλ ρύτυ 113.
mountains: ηνά αν τρλέιβε 95.
mourn: λε η-α η-έαζηαε 19.
mouthful: βα ηόρ λειρ θε ζυρειμ
έ 74.
movement: (life) αν ζλυαιρεάτ
119.
mowing: ρρεαλαό 98.
much: (twice as —) Δ όά λυάε;
ρέ Δ οίττεαλλ μά... 25;
ιρ λάοιρι αν ρεαφαν όό 100;
(too —) bu ηόρ λειρ 120.
mud: ελάβαρ 64, 85.
multitude: λιονηαιρε Δ τοηεα
105.
munition workers: λυτέ θέαητα
ρλέαρζαεάñ 45.
murmuring: ο'ράζ ριν ζο λειρ
Δ' εεαραε 46.
mutiny: (disobey orders) λοερα
ριαο 25.
mutual help: κομαρ να ζκομαρ-
ραν 17.
mutually: ζο ζκυρθεοάό να
θαοινε ρέιν λε εέιτε 121.
my: ιρ να κορα αζαη 5.
Narrowness: κυηαιηζε 120;
εαοιτε ιτιηηνε 119.
native: ριαζαταρ ούεεαιρ 7.
natural: αν ηυο βα ουαλ τοίβ I;
θε ηαούρ 28, v. nature.
naturally: (— clever) θαοινε Δ
βρuiλ αν ιητεάετ βειρτε λεο
21; (adv.) νί ηάε ιοηηηαό 43.

- nature: ó úútcap 110; 7; ó naúúr 82; ip veacair tuine ip a cáilíóeac̄t a p̄ḡaraó ó céile 7; ve m̄anac̄ i n̄uine ap bīc̄ 28.
- near: i ḡcomḡar úom III, 3; ap comḡar II, 14; ba ḡoire úó 116.
- nearly: tap̄raint ap 23.
- need: ní beaó úic̄ p̄aic̄úúirí uir̄c̄i 65.
- need (v.): ní móp̄ úom 5; 88; ní beir̄ call úó na úoaine a p̄aḡúú 36.
- neglect (v.): tá pé a' leigean p̄aillice ina ḡnoḡa 42; 22.
- nemesis: máp̄ p̄eall p̄illp̄ear 20.
- net: eanḡac̄ VI.
- never: (— to return) im̄c̄ic̄ḡe ḡan p̄illeaó 92; v. ever.
- next door: (— neighbour) a ḡom̄ap̄rain beil úop̄air 100.
- niggard: baic̄ín 107.
- niggardly: ná bí 'úo p̄c̄íob̄ap̄o ḡann 90.
- nightmare: t̄rom-luic̄e 115.
- Ninety-eight: bliáóain na b̄p̄anac̄ 98.
- nominal: ainm p̄éin-p̄iaḡluic̄ḡe 58.
- none: (— the less) ní luḡa 103.
- nonsense: p̄eap̄óio 59.
- nonsensical: p̄eap̄óioeac̄ 35.
- notice: ḡo ḡcuireac̄o pé c̄ionuic̄e ann III; úá éab̄airc̄ p̄á veap̄a 57.
- notion: b̄uail úic̄ céille ó Conaill 93.
- nuance: loinnip̄ 4.
- number: uir̄ip̄ 12, 36.
- numerous: nuair̄ ba líonm̄aire 14; ní lia típ̄ ná ḡnár 33.
- Obedience: um̄laic̄eac̄t V, 5.
- obedient: níl p̄iaó mo-ḡéillea- m̄nac̄ úó 25.
- obey: ḡéilleaó úo Rí V, 18.
- obliged to: a beir̄ air̄ 117.
- obtain: ceap̄c̄ a b̄airc̄ am̄ac̄ I.
- occasional: tá com̄-úuine ann 81; 23; com̄-com̄p̄áúúic̄e 6.
- of: op̄na le buair̄ 5, etc.; uac̄u p̄éin 18.
- off: (no better —) ní p̄eáip̄ ann b̄ail ap ann b̄p̄rainc̄ é 25.
- offal: ann b̄ronnac̄ 113.
- offensive: (mil.) ḡo úcuḡ pé ionn̄p̄uic̄e m̄illeac̄ p̄aoi; t̄p̄eap̄-p̄uaḡap̄ 12.
- on: ó uḡóap̄ m̄aic̄ 60; (—hands) ap bun 42; (— this side) i b̄p̄ur 119.
- once: (— again) p̄eal eile ap̄ir 46.
- one by one: ceann i ḡceann.
- only: (not —) ní hé am̄áin 112; ní maib̄ ve p̄uim ac̄u ann 76.
- open: v. initiate.
- opportune: (— time) p̄anp̄am̄uro le p̄oic̄io ḡ le p̄éan 27.
- opportunity: veip̄ 5; ná leigean pé a b̄airc̄áirc̄e uair̄ 8; ḡoir̄ 62.
- oppose: (1) nac̄ ḡcuireac̄o pé ina aḡair̄ 30; (2) tuine ap̄ bīc̄ úóeap̄p̄ar ina aḡair̄ 77.
- oppress: (1) a úéanaim̄ leac̄t̄p̄oma ap na ḡaeóil 35; 84; (2) a' luic̄eac̄o ap a ḡc̄hoic̄e.
- oppressed: p̄á leac̄t̄p̄om 3.
- optimist: p̄ḡealair̄e maic̄ 15; tuine p̄oir̄b̄.
- ordain: ní ve op̄oú úé 35.
- order: (out of —) ap op̄oú 9.
- originate: (1) ḡup̄b̄ é ú'úḡóip̄uic̄e ann coḡaó 52; (2) a p̄íolp̄uic̄e ap ann Sp̄áinn 46.
- ornament: p̄nar 119.
- Ossianic: (— stories) ann p̄ianna- ic̄eac̄t 32.
- others: veip̄ tuilleam̄ 52.
- ought: cé'n caoi ap c̄oir̄ 115.
- out of: le ḡm̄áó úon ḡnóḡac̄an 12; ip beaḡ úá éair̄be a c̄onaic̄ pé 42.
- outcast: b̄ain p̄eac̄r̄ám̄ ann t̄p̄aoḡail úó 110.
- outlaw: cóip̄úe 110.
- outrage: ap veap̄nac̄o p̄aoac̄ uir̄c̄i 100.

plaited: ρίστε I, 3.
 plan: (1) βεαρτ I8, II6; (2) σο
 mbί κοίμαιτε έιντε σεαρτα
 αιγε 58.
 planet: πλάιμένο II, 5.
 "planters": ζαβλάιν κοίμεις-
 εαα 83.
 play-acting: αν εαλαοάιν 33.
 play-boy: βυαάιλ ιμεαρτα II0.
 IO6; βυαάιλ βάιμε.
 plead: α πλείο 92; α' ταζαιτε
 έύηραι το να ζαεοίλ 93.
 please: α έαινεοαοό le II7.
 pleasure: οε ρόζ 48; ριαμρα 33.
 pledge: έοίγεαοαρ έ ριν ι ηγεαίλ
 αρ α ζευο αιρζιο 76.
 plentiful: τά ρη ραιρηιηζ 45 αν
 m. 78.
 plenty: ζρεαοαοό ραταί I6. Cf.
 scope.
 plight: αν ομοέ-βαίλ α βί αρ αν
 Ρύιρε 36.
 pluck: ναέ βφυίλ οε ζυρ ná οε
 ριοαμίλαέτ ανη 64.
 plundering: v. pillaging.
 poets: ριλιοε I2.
 point: (in remark) ναέ βφυίλ
 έίρεαέτ ανηιη 68; (— of
 death) τά αν ρεαρ βοέτ ι
 n-uέτ αν βάιρ 39.
 poison: (of wound) cνεαρύ έαρ
 ζαιη 96.
 poisonous: ηίμεανητα 50.
 policemen: ρίοέτμορα IO9;
 ρόίλιορ.
 policy: ζλιοαρ II6; (adopt a —)
 έυη ραρηελ οειρ έαιρη ριν
 αιρ ρέιν 30.
 polish: ρηαρ 2I, 59.
 politician: (clever —) ζλεαυιοε
 IO2.
 politics: ζηοτα ροιτιοεαέτα 7.
 poor: (— man) αν βοέτ I2I;
 (— spirited) λαζ-βρίοζαέ 3.
 popular: cιον ná ζηαοι να
 ηοαοιηε οηετ 39; (— with)
 ιρ ταίηεαίμαιζε leiρ II6.
 populous: ιρ λιονίμαιηε οαοιηε
 89; 47.

position: (— of affairs) cé'n κοη
 α βέαρ αρ αν ραοζαί II3.
 possession: (in —) ο'ρουν αν
 τ-ορ α βειέ αρ ρειλβ acu IO2;
 4; (take —) α ζλαε ρειλβ οηετ
 (3), 48, α cυιο ταίηαν α
 ρειλβίυ 83.
 possible: ηίλ αβαιρ ι ηοάν οοίβ
 I2.
 potatoes: ραταί 93.
 pounding: τρέαν-ταρηζαν II.
 poverty: αν βοίεταηαέτ 48, 77.
 powder: (I) ρύοαρ 44; (2)
 μοιέοζ 74.
 power: (I) (in —) ι οηρειρε ρα
 τίρ 48; (2) ι ζεαηηαρ II;
 (3) ρρηεααοό αν έαρηίλ 98;
 (water —) ρρηεααοό αν εαρη;
 (4) cυμάέτ 7, (man—) cυμάέτ
 να βρεαρ; (5) (— in his
 hands) ζυρ αρ α λάιη α βί 30.
 powerful: ζαέ ταοιρηαέ α βί
 τρέαν ιηητι 20; τρέαηα (pl.)
 II.
 practice: cleaέτ 2I; (into —) α
 έυη ι η-έίρηαέτ 8, 2I.
 precipice: τά αν αίλ ιηαρηέαέ
 ραοι 25.
 prefer: ζο ηβ'αιτί λιοη III, 23.
 pre-emption: βέαρρα ρέ αν τύρ
 οοίβ-ρηη 8.
 prehistoric: (— times) ρα τρεαν-
 αιρηιη όη οίλινη 88; να
 cιαντα cαιρηεαα 89.
 premier: (— place) τύρ ρυιοτε
 48.
 prepare: ρορηυιζεαοό leαβαιο
 οοη-ρα 72; cf. α cυιο ρεαρ α
 ζλέαρ 43.
 prepared to: να οαοι ειλε ράρτα
 ζλααοό leo 43.
 presence: ι βρηαοίηαιρη 73.
 presentment: βί ριν οά ρειεαίλ
 οοίβ.
 preserve: οια οάρ ηείοτεαέ 5.
 press: cé λυιζεαηη αν βρίοζ αιρ
 69.
 prestige: (loss of —) ζο ηβυ
 céηη ρίορ οοίβ ρέιν 6I.
 pretence: cυρ ι ζεείλ 28, 59, 80.

pretend: (as they —) μά β'ρίοιρ
92.

prevent: κορξ α έυιρ λειρ II.

prey on: α βί α' ζοιλλεαθ άν-
μόρι αρ Ι08; α' λυιζεαθ αρ άν
μβοετ Ι2I.

price: (raise —) έοιξ ριν θαοιρρε
ιρ . . . 45.

pride: υαβδαι Ι0; (— of country)
εραοβ άλυιιν να τίρε 20.

primacy: cf. premier, pre-emption.

prime: νίλ ρέ ινα ρεαθ; τά
άν μειρκεάναδ ι οτύρ α
μιατεαρα 80.

prison: ι ηξείβεανν.

private: (—business) αρ όκαίω α
βαιν οό ρέιν.

proceed: (—judiciously) άν τριλιζε
α βρεαεnú μαρ ιρ κόιρ 37.

proceeding: αρ ριυβαλ ΙI6.

proclamation: ζαιρμ ρζοιλε 84.

profit: α' ουλ ι οταρβε οον τίρ
36; βειθ βραβαδ έίξιν αρ 44;
I7; ζαν δον βλαδέταιλ άιξε
αρ 23; 53; α' βλαδέταιλ υιρτι
95; ζηόταδαν Ι2; buntáirte
profit (v.): ρέ ιρ μό α βολόεαρ
αιρ 79.

profiteer: θαοινε . . . ατά α'
βαλύ αρ άν ζκοζαθ 86;
βραβαδ α βαινε δε 'έ δονουινε
82, (28); βραβαδ α ύεαναίμ
λειρ άν μβεατα α έυιρ αρ άν
τίρ Ι7. Cf. exploit.

progress (v.): ναέ ηύεανραθ α
τίρ δον ραέ 46; α 'ουλ αρ
αζαίθ 43.

prominence: (into —) α' τιζεαέτ
ι ζειρτ 8, Ι0.

proof: τά α έριυτί ριν λε ράζαιλ
67, 96.

propagate: ρίολμυιζεαοαιρ 83.

proper: τεαέτιμαρ έαρ α έείλε 82.

property: ούίτεε 98; (hereditary
—) ρηέαίμ ούτέεαιρ 20; α
έυιρ 42.

prophecy: ταρζαιρρεαέτ 9, 9I,
I18.

prosperous: ραν άμ α μαιβ ραέ
ορτέ 6.

protect: ζο ζευινοαίξε Sé ριν
αρ . . . 5; ιαο ρέιν α έοραιντ
υιρτι 56.

protection: g. οίοιν Ι04; (life —)
ευιρμυιζε α άναμα 75.

proud: υαιβρεαδ ΙI8; λειτεαοαέ;
ι η-υαβαιρ άν τραοζαιλ 45.

prove: νί εαιντ α ύεαρβόεαρ έ
αέ ζηίοίμ 84; (trying to —)
αζ άιτιύ ζυρ μιαέ λειρ 84;
(—bravery) ειοθ ζυρ τυ ήάρ
έιρ οο λίμ ζαέ ήά ι ζελιαέ
5; (—well) βα μόρι άν ευιρμ
οον τζαραναδ βο, 84.

providing for, provision: ρολάεαιρ
73, 93.

provoke: α' ριοαθ αρτύ 57.

puffed up: ο'έιρμζ ευιρ άευ ι
η-υαβαιρ άν τραοζαιλ 45.

pulling: (—both sides) ι ηζηειμ
άν οά βηυαέ 3I.

pursuit: v. Ι07.

pus: α' ύεαναίμ βηαιοιν 96;
οηοέ-άύοβαιρ 96.

pushful: ράεαδ τριυλλύραδ 8.

Quarrelling: α' βηυιζιν 36; α'
μαεαιν ΙI8.

quarterly: ρειρύν εαέτραίμναδ
70. (Stoc. λυζη. Ι9I8, l. 4).

quieten: λε ιαο α ρυαιίμνιύ 94.

quite: βαίλεαδ 46, ΙI5, Ι20.

Rabble: ζημαμαρμυιξ 63.

race: εινεαθ 5, 89; (one of —)
ζεμεαλαδ 4; ρίολ άόοιμ Ι0.

rain: ρεαρτέαιιν V, Ι5.

raise: (—prices) έοιξ ριν θαοιρρε
ιρ ζαέ δον τρόριτ 45; αρτού
I16.

rank: έοίμ ήάρο λε έείλε ι ζεείμ
25.

rapacious: θαοινε άντυρζεαέα
37; άλρμυε 4, 9.

rare: άν υαιρ άηηαίμ ΙI0.

raspberries: ρυξ εραοβ VII, Ι6.

rate: (I) οά μαρρεαθ οόίυ μαρ
βίοοαιρ 43, 42; (2) υεν τριυβαλ
α βί ραοι Ι2.

ration : *ar* ḡann-cúro 25.
 raving : *a'* máimailiḡ ina intinn 115.
 ready : *an* fear eile fá méir aise 79 ; 8, 22.
 real : ní maib bliar díob fá náóúir 87.
 realm : ríóḡtáimlaēt 27 ; maḡaltar nó flaitear 36.
 reasonable amount : méarúntaēt.
 rebellion : *an* corraigil *a* bí *ar* bun 93 ; v. revolution.
 reception : (bad —) tír *a* mbeiré doirceall roiminn 6 ; nac maib don ḡlacadó leir 5.
 recollection : (fresh in —) *ar* cuimne 93.
 recompense : cúitiú *a* óéanamá duit ann 6.
 records : *ir* na rḡealta móra 99.
 recover : nac maib don trúil leir *an* fear-fear 107.
 recuperative : (— power) tiḡeaēt aniar 4.
 refrain (n.) : minneodam fearmán uilḡ de 103 ; v. repetition.
 refuse : aḡ obadó don tríoctán 87 ; óá n-obaiḡóir tḡoio 19 ; 76.
 regard : taitneam 51, III, 21.
 rekindle : *a* minne *a* caóóó 114.
 relative : duine muinntreac 108.
 reliant : rátaē teann *ar* *a* ḡcoim-irce 62, 95.
 relief : méiré-an-aēair 3, 12, 115 ; cabair 4.
 rely on : *a'* taoē le 16.
 remainder : ó'fan *an* fear-ir-báir aise 30 ; *an* t-eair-ir-báir 95. v. balance.
 rendering : v. version.
 renounce : mo éoil féin *a* féanaó V, 6.
 renown : (of high —) *an* fḡanacá cío tréan *a* cáil 79.
 repent : óéanra cuio móir acu aitrige émuiré ann 38.
 repetition : (superfluous —) 50 maib fé ina óeilín acu 103 ; v. refrain.

republic : poblaēt 36.
 reputation : tá fé de cáil *ar* *an* Saranaē 57 ; *ir* iomóa fear *a* minne cáil móir óó féin 33.
 resemble : *a'* toul 1 ḡcoraimlaēt 46.
 resilience : tiḡeaēt aniar 4, látar 4.
 resisting : fearáin romprú 88.
 resources : acmuinn 52.
 respect : uirraim 35.
 respectable : *ar* roḡnam I, 4.
 respite : oic mbliatóna rráir *a* éabairt óó 30 ; *ir* fadó *an* éairce 44.
 respond : ní ráiḡtear na taoine le bḡroú.
 responsible : uirfearbairé roḡluma . . . *ir* ciontrioair leir 21.
 responsibility : montábáil 23.
 restitution : cúitiú . . . ann 5.
 restraint : ní mirtce ḡóm beaḡ *a* éur air 37.
 result : (1) féairé *a* béar óá báir aise 8 ; (2) *ir* beaḡ óá éairbe *a* éonair fé 42 ; (3) de éoraó *a* ḡcuio oibne 2 ; (4) (as a —) ó'fáḡ rin ḡreodáó fatáí fá tír 16 ; (5) (contrary —) nac bḡuil *a'* fḡeairt bun or cionn óó 57.
 retaliate : 50 n'óéanra rí cor 1 n-aḡairé *an* éuir oiminn 17 ; cam 1 n-aḡairé *an* éaim *a* óéanamá 37.
 retinue : cuallaēt 101.
 retreat : toul 1 noiaré *a* ḡcúil 3 ; cúlú 4, 12.
 return : móimán tairbe, v. result.
 ravanche : fear-faltanar 51 ; v. nemesis.
 reveal : ḡan rúil le follrú 100 ; (— identity) *an* té *ar* éogair fé *a* aitré *a* éur 1 n-úil óó 109.
 revenge : oioḡaltar 37, 51.
 reverse : (meet with —) óá mbaintí leaḡan *ar* bíé airé 82.

revolution : ina mírteáac̄t II, ;32
 (world —) an raogal a beic̄
 bhurte 52, II4; an cogad̄ a
 raib ré seallta an raogal
 bhuread̄ ar.
 reward : luac̄ raotair 30; cf.
 éadail . . . dá bárr 44; tuair
 21.
 rich (v.) : an raióbhir 121, *pl.* luic̄
 an traióbhir 102.
 rich : (— yarn) píora maic̄ meámar
 taircá 33.
 riches : *g.* iol-maic̄teara 77; raiób-
 hnear 43.
 rid : v. shake off.
 riddled : criairca poll 85.
 right : ir dóib̄ ir cóir rin 31;
 'cuile ruo ar an gcóir 36.
 right : (by —) ó ceart 35; (claim)
 uhlám 35.
 rightful : an riasaltar olirceanac̄
 36, 34.
 rise : a' zobad̄ aníor 4.
 risk : an fear a cuinear a anam
 réin i zcontubairt 31.
 river mouth : v. estuary.
 roadstead : un róio IV, 4.
 roar : zair̄ 7 feadair̄ 7 bhinead̄ac̄
 na ngunnaí móir 85.
 romancing : raimeir̄ 33.
 romantic tale : *g.* rinn-rzéil 106.
 room : neart límirceir̄ 90.
 root : cuinead̄ar rreáirca a mac̄
 uac̄u 47.
 rough weather : zairb̄cean 7 oróc-
 airir̄ 86.
 rout : ruais 12, 91, 101; dian-
 rzaioilead̄ 90.
 ruffianly conduct : pluncaó 40.
 ruin : an éneac̄ 13; ir zoir̄e a
 raic̄ar ré dá bhuread̄ 24.
 ruin (v.) : dá zcneac̄ad̄ ré Sar-
 ana 24.
 rumour : luad̄ráó 33, 63.
 run (on the —) : ar a ceicead̄
 107; ar a ceoimáimaint 108;
 ar fuair̄ead̄ 107.
 rush : (— into) buail ré irceac̄
 ra troio 12, 77.

Sadness : tuir̄e VII, 15.
 safe : (came —) táimic̄ mir̄e 72,
 73; níl ré rlan̄ fóir̄ 59; fear̄
 rlan̄! 6.
 sail : feol 109.
 sake : ar uic̄t 'Dé 115; oo zráó
 an réioic̄z 115.
 salary : ar tuair̄raol 5.
 sale : dá brázaó ré díol orcu 43.
 salutation : beannú 6.
 sand-piper : zobad̄án 44.
 say : (— in matter) nac̄ raib̄ bainc̄
 ná páirt̄ leir̄ an rzeal̄ acu
 39.
 scabbled : ar ceann cārrac̄ 51.
 scarcely : ní baileac̄ a 'féad̄ 5;
 ar ézoin 21, 40.
 scarcity : zannan̄ beac̄a 12, 100.
 scene : látar 106.
 scent : bí an maad̄ ad̄ imceac̄t
 i zcoimuir̄e ar mo balad̄ 72.
 scope : raír̄inne; ruaim̄near 3.
 scraggy : cārrac̄ 51.
 sea : a. ráil' 118.
 seafaring life : máir̄néalac̄t 107.
 second time : an ac̄-uair̄ 5, 107.
 securing : dá deair̄bú rin̄ dóib̄ 48,
 see : ní léar̄ dóib̄ rin̄ 23; ní bíonn.
 feiceál air̄ rin̄ 44; deair̄c̄ I, 1.
 seek : (far to —) raoda riar̄ 116.
 seeking after : cóir̄ 119.
 seeking out : tátar̄ a' tair̄raint̄
 ar an nzaeóilzeoir̄ 8.
 seems : ir cor̄máil nár̄b̄ ead̄ 30;
 feic̄tear̄ dóib̄ 2, 12.
 seize : buail oic̄ céille ó Conail̄
 93.
 selfish : an tuine ac̄a mo-zair̄ ób̄
 réin 82, 53.
 sentimental fool : an pleioce 64.
 sentimentalism : (sickly —) buail-
 ead̄ fear̄-ir-bair̄ pleioceála
 100 94.
 separate : an cogal a dealu ón
 zcruic̄neac̄t 38; rzaiaó 7.
 servant : *pl.* raair̄bóntá 48, 111.
 serve : reir̄b̄ir̄ a' deanaim̄ 31; a'
 fozaint̄ óó 5.
 service : (enter —) cuir̄ ré air̄rir̄

surplus: (— population) *νίον*
βάρη binne *αρ* *έριον* 37, 52;
ρσιζιλλεαδ *ρίλ* S. f.
survive: *τιοφραδ* *να* *θαοινη* *υατο*
41; *αν* *μερο* *α* *ο'φαν* *βεο* *αυ*
14; (still —) *ταμυρο* *αρ*
ράζαι 1; *έαινη* *μυρε* 72.
survivor: *φερ* *ινηριτε* *ρζείλ* 20.
suspect: *ιρ* *μόρι* *έ* *αρ* *η-αιμηφαρ*
55; *τά* *αιμηφαρ* *αζ* *α* *λάν* 90.
swamp: *μυιγ* *βαιότε*; *μυιγ* 73.
swath: *ρμαδ* 90.
sway: *α* *ζλα* *φλαιτεαρ* *η* *φορλάμαρ*
35.
swear: *μιοηνού* 87.
sympathiser: *φερ* *φαβαι* 6, 87.
system: *ρην* *έ* *αν* *μεατ* *α* *βιοδ*
αρ *βυη* 1 *η-έριον* 32; *τά*
οειρεαδ *λειρ* *αν* *μεατ* *α*
υζοροδάρ *έ* 40.
Tactics: *α'* *κυρ* *μαλαιρ* *δóρταιρ*
ορτυ *φείη* 115.
take: (— interest) *νί* *μαιβ* *οε*
ρυν *αζ* *αν* *βφαρτί* *ανηρην*
92; (— part) *ζο* *ηζλαφραδ*
έιρη *ράιρη* 84; (— prisoners)
ζαδ *ρέ* *οά* *έεαο* *μίλε* 12;
(— root) *έυιρεαοαρ* *φρέαη-*
μαδα *αμαδ* *υατυ* 47.
tale or tidings: *νίον* *φρίτεαδ*
ρζεάλ *νά* *ρζυαν* 110.
talent: *ιηητεαδτ* 10.
tar: *τεαμα* 63.
tattered: *ρτηόιτε* *φέαβτα* 107.
teaching: *τεαζαρ* 65.
tear: *φέαβαδ* 104.
tell: *φερ* *ινηριτε* *ρζείλ* 20;
(— against) *τιοφρα* *ρέ* *μιοιη*
20.
tenancy: *ζαδάλταρ* 5, 37.
terrible: *μυλλτεαδ* 11, 12.
terror: *κυτ-εαζλα* 3; *λε* *ηυαδβάρ*
85.
test: *φρο* *έ* *αν* *φροζα* *α* *έμυτόφαρ*
έ 31.
testimony: *μαρ* *έιρη* *φίρηνφεαδ*
112; *βιοδ* *α* *φιαθναρ* *ρην* *αρ*
7.

theatre: *ταιόβόεαρε* *ζαεόεαλαδ*
32, 33.
their: (— being) *λε* *βειτ* 1 *ηθον*
οόιβ 1; *emph.* *α* *ζκυρο* *φαιόβρηρ-*
φιαο-φαν 104.
thicker: *ιρ* *φεαηη* 57.
things: (— in general) *αν* *φροζα*
α' *φαναδτ* *μαρ* *τά* *φé.*
think: *ρμαοιηζιμ* 1, 8; *ρίλτεαρ*
104; (— of) *α'* *κυιηηού* *αιρ*
59, *α'* *βηαδ* *α* *έεατ* *ιρτεαδ*
11; (— too much) *νίον* *μόρι*
λειρ 104.
those who: *αν* *υιηη* *φρο* *ο'έριμζ*
αμαδ 59.
thought: *ιρ* *βεαζ* *αν* *έυιηηη* *α.*
βί *αιζε* 41.
threadbare: *ρύζ-έαιτε* 103.
threaten: *βαζαιρ* . . . *αιρ* 14.
thrive: *νί* *βίονη* *μαδ* *αρ* *αν*
μβηέιζ 29; . . . *α* *οτίρ* *ζο-*
μαίτ 3.
throats: (each other's —) 1 *η-*
άμαδ *α* *έέιη* 60.
throughout: *αρ* *φρυβαλ* *να* *ηοιόε-*
72.
thrown aside: *βί* *ρην* *ιονανη* *ρ'*
έαιτε *φιαρ* 59.
tide: (full —) *λάν* *μαρ* 38. v.
flood.
tidings: *τυαιρηζ* *μο* *μολτ* 95; 71.
tillage: *αν* *κυρ* 36; *νί* *μαιβ* *α* *έμ-*
οέαηηα 73.
time: *ζο* *οτιοφραδ* *αν* *φροζα* *α.*
ζκυρηιόη *οά* *έορα* *έ* 90;
(— to stop) 1 *η-αν* *ρζορηα* 12;
(night —) *οε* *φρυβαλ* *οιόε*
50; (this —) *αν* *ιαρηαιό* *φρο*
95; (—s) *τηί* *οιρηαο* *θαοιηη*
10, *ρά* *έεαο* 60; (at —s)
αμαηηηα 88; *υαιρηαηηα* 94,
ρζαιτε; (a second —) *αν-*
ατ-υαιρ 5.
timidity: *ζυρ* *μό* *αν* *ρζατ* *α.*
βεαδ *αιρ* 23.
tippler: *ρύιζτεοιρ* 107.
tire: *έυιρηζ* *αν* *βύρηαδ* *οηη*
τηοιο 23; 103.
tired: *ράρ* *υιζτε* 43; *τυιρηαδ* 43

title: ζαίηυμ ήί να ηέίρεαυν 35;
(hereditary —) ιηηθε έαη
ζειν 35.

tolerate: λειγεαυν οια... λειρ
αη έαζεοίη 77.

tomb: λεαέτ 3.

top: (on —) ι η-υαέταη 46;
(on — of) ι μυλλαέ 99.

torturing: οά ζεέαηαό ιι5.

total: έαίλλ ήέ ι ζκομ-ηυμ 42.

track: αη μο βελαό 72.

trade: (do a —) ήίλ αη ηράέτ αη
μαη ήί ηοίηηε ηεο 42; ζο
οταηηεοάο ήέ αη ηράέτ
υίλζ αη ήέηη 52; ιι8; (ocean
—) ηράέταίλ ζαηαηα 43; (as
a —) ήί ήέ οε εειηο αιζε 42;
32; (—smen) λυέτ εειηοε 44.

tradition: αη ηυο α ήί α' ηυέ
λεο ιο8.

trample: α' οέαηαή εηηζε οίοβ
86.

tranquelize: α ήυαίηηυό 57.

travel: ιη οο ήυβαλ λαε.

travel (v.): τίη ηαέ μβίοο α
οηηαίλ αηη 43; (— rapidly)
ιηα ηοταη ιι3.

treacherous: (1) ηεαίλταίηαίλ 37;
(2) βυίλλε ήέίλλε ιο2.

treachery: ηεαίλ οά ιηηηε 84; ι9.

treasured: ι οταηηε ιν, ι7.

treat: (— mercilessly) ήάηηηε
ήί οηευ αήηη 66.

tremble: έάιηηζ εηε ιηα λάιη 5.

trenches: *gpl.* ηα ζελαηηαέ.

trial: ζαη κοηηηε ζαη ηηάίλ 63;
87.

tribe: οά έηηεβ 88; ιηα οηηεβ-
εαηηα 88.

tricks: εαλαόαηη 38.

trickster: ζελαευίθε ιοι; εαηη-
λέαηαίθε 90.

tricky: βεαηηαέ 57.

trip: λε ταηηε α βαιηε αη 79.

triumphant: ιη μό α βηυίλ
εαηηλέαηαέ ι οηηεη ιηηε ι 87.

troth: (by my —) οαηη η'ήηηηηη
νιι, ι3.

trouble: (uproar) τεαμπαή 57;
(distress) αηήόζ ι2; (worry,

nuisance) βυαίόηηε (80, S. f.),
α' οέαηαή έυίλλε ηί-ηταίθε
οηευ 39.

trouble (v.): (— about) ήί ήέ αη
ζαίλ ιη εάρ ιηη 7; v. worry.

troubled: ταηηηηε α ο'ήάζ
βυαόαηηα με νι, ι.

true: α βείτ ιηα ήηηηηε 85;
(loyal) οίηηεαηαέ 3ι.

trust: ηάη έαοβυίζ αοηουηηε ι
28; αη τέ α βηυίλ μυηηζίη 7
ταοβαό αιζε αη 28.

trusting to: α' ταοβ λειη 33.

try: ζο βηέαέα ηιαο λε ιι, ηαέ
βηέαέαηά ιι6.

tuft: τομ ηαίηηηε 72.

turn: (— attention) ιη ιοηόα ηηη
εειηο α οηηζ λειη αζαίό α
ταβαηηε υηηέ ι 8ι; (— around)
ιοηητοό έαηε 96; (— one's
back) έυζαοαη α ζεύλ οόίβ
39, 85; (— one's face) ό
έυβηαο ήέ α αζαίό ηιαη 74;
(—one's way) εαηαό αη ηί-
άό ιηα βεαλαέ ιιο; (— one's
steps) έαηηηαηηε ηιαο αη έεαέ
έαηόζ 34, 8; (—out) ζο βηεηε
ηιαο εέ'η βαιλ α βέαη αη αη
ηαοζαλ ι7; (— out unfavour-
ably) έυαίό αη βειηε ιηα
αζαίό 23, cf. α' ηηεαζαηε βυη
οη ειοηηη οό 57; (not to — up)
loc ήέ ι4, cf. 26.

twister: (trickster) *pl.* εαηη-
λέαηαίθε 38, 83.

type: αιέζειη 88.

tyrant: έίοηαηαέ 7.

Unanimous: αη αοη ιηεηηη αήαίη
ι9, 83; αη αοη έοηαηηε
αήαίη 54.

unauthenticated: ηυο βηέαζαέ,
ηεαήουεαέ ζαη αοη υζοαη 35.

unavenged: ηί ζαη εύηηύ έ 3.

unbelievers: λυέτ αηη-έηηεοίη ηα
ήηαηηε ιο5.

unconscious: ηίη ηαηβ ιο7.

undecided: τά ήέ ιοηη οά έοηαηηε
58.

under: (— one's care) *ar a aipe* 101.

underlings: v. followers.

understand: *cuirfeadh i dtuirgint* 101b 37; *cuirfeadh i n-uil.*

understanding: *uirfeadhair tuirgiona* 21; *ir mó an meadhair atá aige* 111.

undeviating: *neam-éalaon i gceirveam easlaire* 105.

undo: (— one's mistake) *óá mbeadh bheic ar a diémeala aige.*

unfair: *maighadó éagsómad* 95. *ir*

unfavourably: *a' fheasairc bun* 07 *cionn* 100 57.

unfortunate: v. disastrous.

unite: (1) *a fnaómad le céile* 100 98; (2) *óá ríosaic a táú le céile* 89; *táinig tuat ir cléir uilig ar don buille amáin* 84.

unjust: *oligeadó éagsómad* 35.

unknown to: *i nshan-éior* 100 *féin* 10, 61.

unmoved by: *coslaó ar a gceadó* 65.

unprotected: *ir maol guala gan bhádair* 88.

unstable: (— equilibrium) *an raosal ar foibáir* 50; 35.

untidy woman: *reasoillín* 112.

up: (— against) *nuair a éiofar* 82; *a éiofar oitú* 104.

up-bringing: *cósaíl* 65, 82.

upper-hand: *a béar i n-uactar.*

upright: *neam-éalaon* 105.

upset (v.): *tuirle a baint ar* 79.

upset (*daj.*): *má bíonn an raosal cormad* 35.

urge: *óá bhoróú un tmoda* 12, 24.

used up: *íoište* 9, 43, 78.

used to: *an té a éleac an maic* 82.

usefulness: *bí veimeadó a maiceara ar fásaíl* 74.

useless: *tá ré fánac ag éimeannaic* 28, 79; *muo gan foasairc* 21.

usual: *ir iondamail* 70; *mar ba gnaic leir* 70.

usurp: *rin iao a glic foirlámar* 50 *tíre* 102.

utilize: (1) *baineodar lear ar* 103; 86; (2) *a éur a' foasairc* 101b *féin* 48.

Vacant: *a fásaíl bán* 33; *bán nó palam* 36.

vain: (in —) *fánac* 114.

vainglory: *móir-éuir* 79.

vanish: *imteoóad an bheas* 27.

vengeance: *oiozalcar* 37, 100.

verbally: *a innrean ve éaint* 32.

"veritable": v. mortal.

version: *innrean an tSaranaic* 49; *beic a leagan féin ag an Saranac ar gnota na héire* 62.

very: (— poor) *beo boic* 48, 107;

(— first) *an céao lá ariam* 54.

victory: (1) *an buicó fásaíl*;

(2) *an báire a éadairc anonn* 79.

vigour: *lácar* 4.

vigorous: (active man) *raicmaire* 107.

villain: *cládaire* 5.

vim: v. momentum.

visible: *go mbu léar oit* 32.

visit: *béarra riao cuairc ar Sarana* 45; *nac mbíoc a oimall* 43.

visited: *níl éagsóir óá noéanna ré nac bhearraic ar ball* 81 77.

voice: *glór* 82.

Wages: *geall* 10.

wailing: *uailfeairc* 85.

waiting to: *a' fairc ar beic a éannaic* 24.

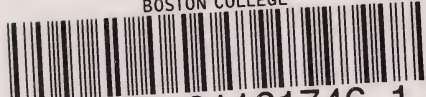
walking: *rrairveoimeac* 121.

wanderer: (homeless —) *veoim-aióite* 105 (*pl.*).

wandering: (aimless —) κυριεσθ
 ρζαπαθ 7 ράν αρ κυιλλεαίν
 αcu 13; αρ αν ρεαδρμάν 65;
 ρυδιουρεαθ ραθα ρά ρλέιυτε
 S. f̄.
 walking: ρραιορθεοιμεατ 121.
 want: le call 75; (in — of) οε
 οίε αρ αν ρί 102, τά τυρα οε
 mo οίε 71; na mbrós II,
 8; υιρεαρβαίθ ρογλυμα 7
 υιρεαρβαίθ τυιρζιονα 21.
 want: νιορ τεαρτυιζ υαtu α θειτ
 28.
 wanting: v. missing.
 warbling: ceileabair VII, 3.
 warn: ο' ρυαζαιρ 39.
 waste: οιοmall 45; cf. α' ουλ
 οο léiz 21.
 watch: má bíonn na ζαεθιλ ραν
 άιρθεαλλ 33; αζ άιρθεαλλ 7
 α' ραιρεαθ αρ α mbuntáιρτε
 ρέιν 62.
 water-hen: v. sandpiper.
 water-power: ρρρεααθ αν εαρα,
 98.
 weak: (— spirited) λαζ-βρίοζαδ
 3, 93.
 wealth: αν μαοιν 116; ιολιμαιτεαρ
 10, v. riches.
 wedge: ζιηζ 104.
 welcome: ζλααθ λειρ le ρonn 90.
 weld: α' τάtu 58; 89.
 well-disposed: v. sympathiser.
 well-dressed girl: ρεαδούζιν I, 11.
 well-filled: ρρρμάν τεαnn 5, ρόαα
 τεαnn 42.
 well-off: αν τέ ατά οειρεαμάιλ,
 λάιουρ 53, 109; cf. 17, 119.
 were it not that: μεραδ ζυρ 16.
 west: ιαρταρ 5, 106.
 wet: αν μινυζ βαίρτε 3.
 wheat: g. cμιυνεαατα V, 17.
 whenever: ροιντε αρ biτ α
 οτιοα ρί 56.
 whether . . . or no: βίοθ βαλαατάιλ
 οθίβ ρέιν ann nó ná βίοθ 54;
 cf. 11, 18, 38.
 while: αααρ ιρ ρυίθε na ρίν 9;

real 46; ρζαααίν 88; ταmall
 VII, 2; τρειμρε μόρ 90.
 whilst: ινα ρεαραίν οθίβ ταοβ
 αμυιζ 25.
 whiskey: ρυζ na heopna V, 17.
 who: λυατ α ραοτρμυιζτε 11; v.
 those who.
 whose: αζ α οτυιτεαnn οοm
 βλάτ VII, 11.
 wild geese: ζέαδαιθ ριαθάινε 20.
 wilderness: ιν' ράραδ VII, 1.
 will: οεοιν 31, 35, 95; v. desire.
 willingly: οά οεοιν 95; υμάλ 57;
 cf. ζλααθ λειρ le ρonn 90.
 win: βαρρ βυαθα α θαινε οε 8;
 ζηότυιζιμ 65.
 wink: νέαλλ οοιλατα 72.
 wish: οά οτοζμυιζεαθ ρέ é 87;
 60, 109; βί αν ραοζαλ αρ α
 αομαιρτε ρέιν αιζε 42.
 with: (— reason) 7 β' ρέιουρ α
 άθβαρ αcu 64; 25; cf. τίρ ιρ
 μεαρα ολιζεαθ 87.
 withe: ζαο 18.
 witness: (bear —) βίοθ α ριαθ-
 ναιρ ριν αρ αν ηζ. 7.
 woe to: ιρ μαηηζ οοη τέ . . . 11
 wolf: μαορ' αλλα 73.
 won: ζηόιτε 20.
 wooded: μαααίρ ρά έρμιντε 85.
 words: αν έαινε 121; α έαινε
 βέιλ 84; (in so many —)
 αινθεοιν ναα n-αβμυιζεαnn α
 mbéal é 2.
 work: α' οέαναίν α ζηοατ οό 75.
 work: (1) λυιζεαθ αιρ ρέιν 117;
 (2) τρααθόνα βίορ na hóin-
 ρεαα α' κυρ α ζαμαιοηη
 οίοθ 90; (—out) α' ρρεαζαιρτε
 bun ορ cιονη 57, cé'n βαιλ . .
 αρ αν ραοζαλ 17; (3) αιερε
 ρέ αν cνάιη α λύβαθ 80.
 workers: ní μαιβ αν cοηηαίν ρα
 τίρ λειρ αν ζαυρ α οέαναίν 15.
 working man: (poor—) ρζλάβυίθε
 107.
 world: g. na cμινne 95; οοη
 τραοζαλ ρόοιαδ 33.

3 9031 01161746 1

158911

158911

Author

O Maille, Tomas.

Title

An gaot aniar.

DOES NOT CIRCULATE

**BOSTON COLLEGE LIBRARY
UNIVERSITY HEIGHTS
CHESTNUT HILL, MASS.**

Books may be kept for two weeks and may be renewed for the same period, unless reserved.

Two cents a day is charged for each book kept overtime.

If you cannot find what you want, ask the Librarian who will be glad to help you.

The borrower is responsible for books drawn on his card and for all fines accruing on the same.

